
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
·LIBRARIES·

HISTORICKÝ ARCHIV
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ
ČÍSLO 33.

M. PAVLA ŽIDKA

SPRAVOVNA.

VYDAL

DR. ZDENĚK V. TOBOLKA,
SKRIPTOR C. K. VEŘEJNÉ A UNIVERSITNÍ KNIHOVNY V PRAZE.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ
1908.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

O životě a spisech Pavla Židka.*)

I.

O životě Židkově.

Pavel Židek v současných pramenech i ve svých vlastních spisech vyskytuje se pod různými jmény. Nejčastěji jeho jméno zní: Pavel Židek, jindy Paulus de Praga nebo Paulirinus, jednou též Paulus Žid.

Nevíme bezpečně, kdy se Židek narodil. V „Liber viginti artium" o sobě napsal: „Concilium basiliense sub nomine veri concilii fuit a principio legitime congregatum et fui tum puer octo et decem annorum." Dle zmínky té zdá se, že Židek narodil se r. 1413. Rodištěm jeho byla Praha. Pocházel z rodiny židovské, a odtud jeho jméno Židek nebo Žid. Nebyl jediným synem svých rodičů.[1] Jako nemluvně byl rodičům unesen a vychován ve víře kališnické. S matkou svojí nesetkal se nikdy, s otcem svým, jak

*) Literatura: Bibliografii literatury o Pavlu Židkovi sebral prof. dr. Č. Zíbrt v Bibliografii České Historie Díl druhý. V Praze 1902. Str. 697. Na Židka upozornil první B. Balbin, dovolávaje se jeho Spravovny ve svých historických spisech. Balbin napsal životopis Židkův, který jest otištěn v „Bohemia docta" Pragae II. 153 a d. Balbín životopis Židkův založil na zprávách Spravovny. Údaje Balbínovy přejímali větší nebo menší měrou ti, kdo po Balbínovi psali o Židkovi. Fr. M. Pelzel ve svých „Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrter und Künstler" Prag 1777. III. 6 a d. držel se celkem Balbína a přejal i jeho tvrzení, vzniklá z neporozumění některým místům Spravovny. Nově Pelzel o Židkovi sebral něco málo o jeho činnosti na pražské universitě, dle rukopisu: Codex decanorum universitatis Carol. Nová sdělení o Židkovi proti předchůdcům svým podal Polák Jos. Muczkowski ve spisku: „Pauli Paulirini olim Paulus de Praga vocitati viginti artium manuscriptum librum, cujus codex membranaceus in bibliotheca universitatis Jagellonicae Cracoviae asservatus Twardowio vulgo tribuitur descripsit vitamque autoris adjecit Josephus Muczkowski. Accessit tabula lapidi incisa. Cracoviae, 1835." Muczkowski na základě zmínek v obsáhlém díle Židkově „Liber viginti artium", uchovaném v rukopise v knihovně Jagellonské v Krakově a legendárně Poláky Twardowskému přičítaném a na základě listu kardinála biskupa krakovského, Zbignieva Oleśnického, papeži

[1]) Zpráva dr. Z. Wintra ve ‚Zvonu' VI. 461.

zaznamenal, jen jedenkráte ve věku pozdějším. Rozešel se s ním tehdy na vždy, když se s ním nemohl dohodnouti o názory náboženské. Po přípravných studiích v Praze studoval na universitě vídeňské. Ve Vídni přestoupil ke katolicismu. Na universitě tamnější dosáhl hodnosti mistra svobodných umění. Počátky humanistického proudu, objevivší se tehdy na artistické fakultě vídeňské university, nezaujaly Židka. Židek zůstal tehdy a pak po celý život svůj žákem scholastiky, s její povrchní, z druhé ruky přebíranou znalostí klassického světa, zvláště Aristotela a Platona. Zdá se, že ve Vídni zajímala Židka studia anatomická, jejichž stálým učitelem na medicinské fakultě vídeňské byl od r. 1433 Mag. Aygl.[1]) Po ukončení studií ve Vídni odebral se Židek na studia do Italie. Pobyl na universitách v Padui i Bononii, obíraje se bohoslovím a zvláště lékařstvím, a na obou universitách těch byl přijat do sborů mistrů. V Padui zvláště podlehl vlivu lékaře a astrologa, doktora Consiliatora, jehož v Spravovně nazývá: „muoj mistr mne někdy velmi přívětivý, muž věčné paměti hodný." V Bononii dosáhl Židek i doktorátu lékařského. Jako lékař obíral se zvláště nemocemi ženskými, porodnictvím. Za pobytu v Italii navštívil i Řím.

Vraceje se z Italie, byl v Řezně vysvěcen na kněze. V říjnu r. 1442 byl v Praze přijat do sboru mistrů, 28. ledna r. 1443 do sněmu fakulty. 10. května r. 1444 fungoval jako zkoušející mistr při zkoušce bakalářské. Židek byl tehdy horlivým stoupencem papeže Eugena IV. a působil v Čechách, aby Čechy zanechaly své neutrality mezi papeži a prohlásily se zřejmě pro Eugena IV. Bylo mu tehdy (asi r. 1445) papežem Eugenem IV. slíbeno za jeho činnost biskupství Litomyšlské, na které měl hned při slibu býti „korunován". Činnost Židkova pro papeže Eugena IV. nenesla ovoce, a vedle toho papež sám r. 1447 dokonal.

Mikuláši V. z r. 1453, mohl opraviti a doplniti mnohé udaje životopisců Židkových. Obšírný referát o výsledcích práce Muczkowského podal Jos. Jungmann v „Časopisu českého Museum". V Praze 1837. XI. III. 225 a d. Tento referát v obsahu ročníku uveden jest pod titulem: „Pavel Pražský, Židek nazvaný". Zasluhuje tohoto názvu, poněvadž Jungmann nepodal jen prostý referát o knize Muczkowského, nýbrž samostatnou stať o Židkovi, nezpracoval jen material, Muczkowským otištěný, nýbrž doplnil jej i zprávami o životě Židkově z vydaných „Monumenta historica universitatis Carolo-Ferdinandeae Pragensis", z rukopisu universitních ustanovení a pořádku rektorů, uchovaném v pražské universitní knihovně a z výňatků Spravovny, které r. 1827 v Časopisu Českého Museum otiskl Jos. Dobrovský. Stručný životopis Židkův přinesl r. 1868 „Výbor z literatury české. II. 746 a d. Není to jen pouhé shrnutí bádání, jinými vykonaného, nýbrž i revise dřívějších životopisů na základě Spravovny. Revise ta přinesla upozornění na nezvěstný spis Židkův, dříve životopisci Židkovými nepovšimnutý: „O vážnosti konšelské hlavních měst a jich mravích".

Josef Jireček v „Rukověti k dějinám literatury české do konce XVIII. věku" V Praze 1876. II. 375 a d. doplnil dřívější známosti naše o Židkovi podrobností novou, čerpanou z druhého svazku díla M. Dzieduszyckého: „Zbigniew Olesnicki" Kraków 1854. Literární portrait Židkův na základě různých míst „Spravovny" nakreslil Jar. Vlček v ‚Dějinách české literatury'. V Praze 1897. I. 222 a d.

[1]) Kink, R.: Geschichte der kaiserlichen Universität zu Wien. Wien 1854. I.1. 172.

R. 1446 král římský Fridrich IV., poručník mladého Ladislava Pohrobka, jménem svého poručence, jmenoval Pavla Židka děkanem u všech Svatých v Praze.[1]) Ale kapitola pražská toto jmenování odmítla a sama jmenovala přes námitky královy děkana jiného. Nejsou nám známy příčiny tohoto odmítnutí, ale možno se dohadovati, že i osobní vlastnosti Židkovy, jeho svárlivost, prostořekost a domýšlivost při nepříznivém rozhodnutí kapitoly hrály jistou roli. Židek již r. 1444 na universitě za rektorátu mistra Prokopa z Plzně urazil celou universitu. R. 1447 byl znovu žalován mistrem Václavem z Prachatic, doktorem mediciny, poněvadž řekl: „omnis medicus est homicida“ a poněvadž mistra Václava z Prachatic nazval „sillabicatorem“. Tím, že odvolal, ušel trestům větším. V květnu (11.) r. 1448 zdržoval se Židek v Praze,[2]) ale brzy na to byl z Prahy vypuzen kališníky. Trávil s přestávkami asi patnácte let v Plzni. Spisoval tam své veliké dílo: „Liber viginti artium“. R. 1451 byl Židek v Krakově a dosáhl tam přijetí do sboru mistrů a doktorů krakovských.[3]) R. 1452 z obavy před nakažlivou nemocí uchýlil se do Vratislavé, kde tehdy jako missionář působil minorita Jan Kapistran. Židek, aby se zavděčil kališnické straně v Praze, a zjednal si možnost návratu do Prahy, byl v písemném styku s Rokycanou a jinými stoupenci jeho strany. Jeden z listů těch, vyprávějící o missii Kapistranově, dostal se do rukou purkmistra Vratislavského. Židek byl pro obsah tohoto listu uvězněn a ne dříve propuštěn, až dne 18. května r. 1453 odpřisáhl kalich do rukou Kapistranových. Na počátku r. 1454 objevil se v Krakově a setkal se tu zase s Kapistranem. Působil proti jeho missii mezi lidem. Kapistran Židka zatkl a oznámil událost tu biskupu krakovskému Zbyhněvovi, tehdy dlícímu v Sandoměři. Biskup Zbyhněv listem z 22. ledna r. 1454 slíbil záležitost urovnati, jakmile se vrátí do Krakova.[4]) Židek byl odsouzen k doživotnímu vězení. Teprvé r. 1455 na žádost samého biskupa Zbyhněva k papeži Mikuláši V. byl s povolením papežovým propuštěn. Vrátil se do Plzně, kde žil v nouzi, nemaje více ročních příjmů nežli 12 zlatých. R. 1466 byl zase trvale v Praze. Aby se obživil, počal spisovati. Sepsal a raddám starého i nového města pražského věnoval svůj spis: „O vážnosti konšelský hlavních měst a mravích jich,“ za nějž dostalo se mu štědré odměny. Odvážil se ke dvoru krále Jiřího a z počátku býval králem obdarován. Král Jiří slíbil Židkovi vyplniti jeho dávné sny a dáti mu i děkanství u všech Svatých i biskupství Litomyšlské, nechával Židka v neděle a svátky státi u stolu a dotazoval se jej na různé věci, několikrát

---

[1]) Židek píše: ‚Ciesař mi dal děkanstvie u všech Svatých jménem krále Ladislava, to mám v registřích jeho.“ Srv. V. V. Tomek: Dějepis města Prahy. V Praze 1893. IX. 88.

[2]) Codex diplomaticus Silesiae. Breslau 1890. XV. 258.

[3]) Album studiosorum universitatis Cracoviensis Cracoviae 1887. I. 131.

[4]) Wadding, L.: Annales Minorum. Romae 1735. XII. 194—195.

s truksasy posadil jej za stůl, v době zotavování po nemoci Židkově dával mu sám jídlo, kterého požíval, a penězi ho obdaroval. Když Židek byl by se navykl žíti jen z almužny, vybídl jej Jiří k sepsání „Spravovny". Bez důležitých literárních pomůcek, v rozmrzelosti, skládal Židek vyžádané dílo. Když král Jiří odepřel mu vyplatiti na práci zálohu, byl by si Židek přál opustiti Prahu. Zuřící válka, osobní nejistota a nebezpečenství, zabránily mu v tomto úmyslu. Dlel v Praze, snášeje jako jeden z katolických kněží, v Praze zůstávajících, různé útrapy. Pro interdikt nesměl konati služby boží, dle příkazu krále Jiřího nebylo mu dovoleno kázati, lidem byl bit a vysmíván, ba staly se, jak sám tvrdí, i pokusy o jeho bezživotí. Ani jako spisovatel, ani jako kněz, ani jako lékař nemohl se uživiti. Hladem vysílen, trápen nemocí, zbytečně nabízeje své služby králi Jiřímu jako lékař, marně koje se nadějemi na zlepšení svého postavení, očekával v Praze poslední den svého života. Zemřel asi brzy po smrti krále Jiřího (r. 1471) vzhledem k chatrnému zdraví, bídě a pokročilému věku. Zemřel jako katolík. Nebyl by snad se bál opustiti katolicism, kdyby mu přestup ten byl něco prospěl. Ale svým dřívějším obojetným postavením v otázce víry ztratil veškeru důvěru na všech stranách, a nové nabýti se mu nemohlo podařiti.

Židek byl jedním z pilných, ale málo vlivných a vážených členů katolické menšiny za krále Jiřího. Byl uvědomělý Čech, nepřítel kalicha, hlasatel návratu kališnických Čechů do lůna církve katolické a bezpodmínečného poslušenství papežova. Nebyl z těch, kdo by nebyl uznával potřebu reformy tehdejší církve katolické, ale nebyl také z těch, kdo by chtěl dáti se za Rokycanou. Jeho ideálem byly Čechy za Karla IV. Hájil staré tradice a zřízení církve katolické. Jeho kompromitovanost učinila z něho muže bezvlivného.

Židek byl na svou dobu velkých, ale povrchních, encyklopedických vědomostí. Měl ucelený názor na všehomír, názor ovšem nesprávný a ubohý. Byl milovníkem scholastické latiny. Pro něho neexistovalo záhad. Uměl na každou otázku dáti odpověď. Měl bujnou fantasii a byl pověrečně důvěřivý a lehkověrný.

II.

O Židkových spisech.

Největší dílo Židkovo, které psal většinou za svého pobytu v Plzni, jest „Liber viginti artium". Jiní, a někdy Židek i sám, tento spis nazývali „Encyklopaedia scientiarum" nebo „Libri magni" česky Veliké knihy. Že Veliké knihy a Liber viginti artium jest dílo jedno a totéž, jak pravděpodobně domníval se r. 1837 Jos. Jungmann proti Pelzlovi a Muczkowskému, kteří soudili, že Židek napsal zvláštní český spis „Veliké knihy", vyplývá ze zmínky ve „Spravovně": „To najde latině v mých ve-

likých knihách." „Liber viginti artium" je dílo rázu encyklopaedického, naučný slovník 15. století, příručka vědění tehdejší katolické scholastiky české. Jedná se v díle tom o grammatice, logice, řečnictví, topografii, počtářství, arithmetice, hvězdářství, hudbě, o věcech přirozených, vojenských, školských, o lékařství, o obojím právu, světském i církevním atd. atd. Pergamenový rukopis práce Židkovy jest ve velkém formátě, 60½ cm. zdélí, 38 cm. z šíří, o 359 listech, po dvou sloupcích. Jest psán čtverým rozdílným písmem. Není celý. Chybí v něm umění šesté, třetí oddělení lékařství, několik listů na počátku a na různých místech uprostřed. Rukopis ten chová se v knihovně university Jagellonské v Krakově a byl dlouhá léta připisován Poláky legendárnímu Twardowskému. Vyňatky z této Židkovy práce byly otištěny v Miscellanea Cracoviensia 1815. II. 39 ad: Excerpta quaedam de honoribus academici e Codice Msc. Pauli de Praga. Popis kodexu s vyňatky podal Muczkowski v práci, výše uvedené.

Jiné spisy Židkovy rázu encyklopaedického, psané latinsky, jsou: Vinculatorium maius a Vinculatorium minus. Posledně uvedené dílo psal Židek ve vězení krakovském. Rukopisy obou spisů jsou dnes nezvěstné.

Dle přiznání Židkova v „Liber viginti artium" pochází z jeho péra „plus quam mille fabulae". Snad vztahuje se na práci tuto i tato narážka Spravovny: „psal byl (Šalomoun) knihy múdrosti Cantica a Ecclesiasticum, v kterých jsú připoviedky náramně múdré, a otázky činil jest o kořeních tři sta a o dříví počna od cédru až do izopu a o hovadech a o ptácích a o rybách a o hadích, ale o tom nic nepsal jest, a sem tiem jist, že žádný od počátku světa těchto věcí lépe a rozumněji nesepsal jest než já, a Buoh dá, knihy takové po mé smrti ostavím." Byly-li bajky Židkovy psány latinsky nebo česky, nevíme, poněvadž rukopis díla toho není dnes znám. Židek tvrdí, že rukopis této práce byl mu ukraden za pobytu v Polsku.

Někdy po r. 1466 napsal Židek české dílo: „O vážnosti konšelský hlavních měst a mravích jich." Bylo věnováno raddám starého a nového města pražského. O rukopisu spisu toho dnes nevíme.

Balbín a po něm zvláště Pelzel a Muczkowski, uvádějí jako samostatné české spisy Židkovy: „Život Karla Čtvrtého" (uvádí též J. Jungmann ještě r. 1837). „Knihu kronik" a „Spravovnu". J. Jungmann ve své „Historii" (s. 68) správně ukázal, že Kniha kronik, jinak také všeobecná historie zvaná, není nežli třetí část „Spravovny". Podobně „Život Karla Čtvrtého" jest částí ‚Spravovny' a sice je to samostatná kapitola o Karlu IV. v třetím díle, ‚Spravovny'. O ‚Spravovně' pověděno jest níže více.

Těsně před smrtí krále Jiřího nabízel Židek v ‚Spravovně' sepsati králi Jiřímu kroniku českou, kroniku panování krále Jiřího, knihu o stavech, řemeslech a zaměstnáních v městech. K uskutečnění této nabídky nebyly učiněny asi pro smrt Jiřího ani první kroky.

III.

O „Jiří(ho) Spravovně".

Knihu ‚Jiří(ho) Spravovna' uložil Židkovi napsati král Jiří. Chtěl pomoci Židkovi v nouzi, a aby nedával mu almužnu, požádal ho o práci, k níž Židek byl schopen. Uložil mu, aby mu sepsal „správu královskú' i kroniky, skrze které by .... se spravoval a královstvie .... v pokoj uvedl." Židek úkol mu uložený provedl r. 1470. 11. listopadu r. 1470 ‚Spravovnu' dopsal, 1. ledna r. 1471 ji vydal. Ku cti krále Jiřího nazval spis „Jiří(ho) Spravovna".

Cíl ‚Spravovny' byl: pohnouti krále Jiřího k opuštění kalicha, Rokycany a jeho strany a přiměti ho k návratu do církve katolické, k podrobení se papeži a k reorganisaci katolicismu v Čechách. Vedle tohoto cíle sledoval Židek i prospěch osobní, chtěl získati spisovatelskou činností obživu a v případě úspěchu u krále Jiřího chtěl dojíti kanovnictví u všech Svatých v Praze a biskupství Litomyšlského.

‚Spravovnu' mimo předmluvu rozdělil spisovatel ve tři knihy. V knize první dává ve třiceti kapitolách králi Jiřímu naučení o povinnostech krále vzhledem k obecnému dobrému, v knize druhé, v 89 kapitolách, poučuje Jiřího, jak má sám sebe spravovati, kniha třetí obsahuje kroniky rázu moralistického, ukazující dobré i zlé skutky znamenitých panovníků. Kniha třetí, ačkoliv jest beze vší pochyby částí ‚Spravovny', činí dojem samostatného celku. Má zvláštní předmluvu, úvod o úkolech kronikářů, kronik a o pramenech kronikářů, načež teprve líčí události, počínajíc daleko před stvořením světa, Bohem, a končíc událostmi za císaře Fridricha IV. Židek hrd na své vědomosti, které čerpal především z tak zv. Martimiani, vypsal zde vše, co bylo před stvořením světa; kroniku světa samotnou rozdělil v šest věků: první věk do potopy, druhý do Abrahama, třetí do Davida, čtvrtý od Saula do Sedeciáše, pátý od Nabochodonozora do císaře Julia, šestý až po dobu Fridricha IV. nebo až po vládu papeže Pavla III.

‚Spravovna' je spis neurovnaný obsahem i formou. Jeho rozvrh není pořádně proveden, autor často se opakuje, věty zhusta bývají neukončeny, sloh je nedbalý. ‚Spravovna' tak, jak se nám dochovala, činí dojem rukopisu, jemuž chybí konečné zpracování a poslední redakce autorova. Židek, ačkoliv pro vědomosti své měl o spisech svých vysoké mínění, byl i přesvědčen o ‚mdlosti' ‚Spravovny'. Uvedl i příčiny této vlastnosti svého díla. Psal v nouzi, o hladu, psal těžce nemocen, psal v neklidu a většinou bez literárních pomůcek, jen po paměti. Jeho jedinou pomůckou byl jeho spis „Liber viginti artium". ‚Spravovna' na mnohých místech je buď parafrasí nebo výtahem různých částí jeho latinské encyklopaedie.

‚Spravovna' není pro historika bez ceny. Politický i kulturní historik nalezne v ‚Spravovně' hojnou kořist. Jak politický dějepisec může těžiti

ze ‚Spravovny‘, ukázal Fr. Palacký, vypravuje ve svých ‚Dějinách národu českého‘ o době krále Jiříhc, jak dějepisec města Prahy pro popisnou část metropole české v 15. století, ukázal V. V. Tomek, jak kulturní historik pro poznání mravův českých v století 15.tém, ukázal částečně Jos. Jireček v stati „Kuchařské knihy staročeské“. (Světozor 1858. Čís. 2. S. 12). ‚Spravovna‘ dává nám mimo jiné nahlédnouti do kališnické společnosti za krále Jiříhc, do její životní prakse, a jest zajímavým dokumentem myšlenkové úrovně tehdejší katolické české menšiny.

O originálu ‚Spravovny‘ nevíme. Známe jen dva opisy její. Jeden z 15. století, druhý z r. 1658. Jos. Jungmann v Historii (s. 75.) tvrdí, že třetí opis Židkovy ‚Spravovny‘ nachází se v Rajhradě na Moravě, r. 1750 opsaný P. Bonaventurou Pitterem v Břevnově. Ve skutečnosti u benediktinů rajhradských na Moravě nenachází se o p i s Židkovy ‚Spravovny‘, nýbrž jen její p o pis, který r. 1750 učinil P. Bonaventura Pitter. Tento popis Židkovy ‚Spravovny‘ jest v Rajhradě v kodexu Gg 23. XVII. na str. 411—415. Jungmann k tvrzení svému byl sveden poznámkou opisu z 15. století, na jehož zadní desce stojí: „Descripsit P. Bonaventura Pitter 1750“, mylně překládaje slovo: ‚Descripsit‘ jako ‚opsal‘ místo správného ‚popsal‘.

Návrh na vydání ‚Spravovny‘ učinil již 16. února r. 1858 Jos. Jireček v Světozoru (čís. 2. S. 12.), an napsal: „Nebylo by vskutku na škodu, kdyby Správovna Židkova byla vydána“. Na splnění tohoto dávného přání dochází přítomnou edicí.

Vydání Spravovny pořízeno jest dle jediných, dvou známých rukopisů Židkovy ‚Spravovny‘: dle rukopisu, chovaného v knihovně vždy věrné kapitoly metropolitní v Praze a dle rukopisu c. k. veřejné a universitní knihovny v Praze.

Rukopis knihovny kapitolní, opatřen jest signaturou G. 8. Je to rukopis papírový, století patnáctého, jednosvazkový, velikosti 32 × 22 cm. Po jednom nečíslovaném listu, na jehož druhé (b) straně je název díla z doby vzniku rukopisu a poznámky z doby pozdější, následuje 368 číslovaných s t r a n a pak 22 prázdných listů. Rukopis jest psán jasně, černým inkoustem leckdes s použitím barvy červené a modré. Není vypraven nádherně. Barevné versalie a několik, málo umělecky význačných, iniciálek tvoří celou výzdobu rukopisu. Na okrajích rukopisu jsou různé, pozdější poznámky, naznačující většinou obsah spisu. Jak poznal již r. 1827 Jos. Dobrovský, poznámky ty psány jsou rukou B. Balbína. Název spisu Židkova v kodexu uchovaném, nalézá se na prvním nečíslovaném listu, straně b. Jest psán střídavě po řádce modrou a červenou barvou a věrně zní:

Poczinagi ſe kniehy Girzij zpraw-
owna rzeczene, neb gſu ſlozene k zadoſti
ſa zprawie prze welebneho kniezete
a krale, krale Girzieho prwnieho a

netoliko k zprawie geho, ale wſſech
buduczich kraluow Czeſkych ſlozene
a wydano ſkrze Miſtra Pawla doctora
Miſtra Zidka rzeczeneho Leta Bozieho
Tiſiczieho Cztirzíteho Sedmdeſateho
Prwnieho den leta noweho.

Rukopis jest vázán v kožené, ražené a kované desky. Na přední desce nalézá se ex libris kapitoly, na zadní desce stojí napsáno: „Descripsit P. Bonaventura Pitter 1750". O významu těchto slov pověděli jsme výše. Rukopis již r. 1713 náležel knihovně kapitulní.

Kodex kapitolní neobsahuje original Židkovy Spravovny, nýbrž, soudíc dle chyb opisovačských, je to přepis Židkova spisu ze století patnáctého.

Druhý rukopis Židkovy ‚Spravovny', náležející c. k. veřejné a universitní knihovně v Praze, pochází z r. 1658. Má signaturu XVII D 11. Je to jednosvazkový rukopis papírový, o 169 číslovaných a 19 prázdných stránkách ve velikosti 31 × 20·5 cm. Kožené a ražené jeho desky pocházejí z jiné knihy starší, poněvadž je na nich vyražen rok 1612. Psán je černým inkoustem, málo úhledně. Název rukopisu věrně zní: „Poczinagi ſe Knihy Girzi z Prawne Rżeczene neb gſau ſložene k žadosti a Sprawie prze Welebneho Knižete a Krale Girziho prwniho a netolyko k Sprawie geho ale wſſech budauczych Kraluw Czeſkych ſložene a wydane ſkrze Mistra Pawla Doctora Miſtra Židka rzeczeneho letha Bozjho Tyſyczyho Cztyrſteho Sedumdeſateho Prwniho den Noweho Letha. Denuo descriptus Bechine 17. Maij a. 1658 a Paulo S Stephanide Boemo, vicino Bechinensi." Kodex tento náležel r. 1733 jesuitům Novoměstským (cubiculi R. P. rectoris). Je to s opisovačskými chybami a většinou pravopisem druhé polovice 17. století pořízený opis z rukopisu kapitulního, výše popsaného. Poznámka kritická, v něm uvedená, pochází od bibliothekáře dr. J. J. Hanuše, který ji částečně přejal do svých ‚Dodavků a doplňků k Jungmannově historii literatury české'. V Praze 1871. II. 36.

Vydání přítomné jest pořízeno dle rukopisu Spravovny, uchovaného v knihovně kapitulní. Číslice v textu závorkami opatřené, jsou číslice stránek rukopisu kapitolního. Nadpisy kapitol, kde jich nebylo, byly přičiněny vydavatelem: jsou označeny hranatými závorkami.

Výtahy z Židkovy ‚Spravovny' otiskli: Jos. Dobrovský v Časopise Českého Musea r. 1827 II., 44 ad, III. 113 ad, IV. 90 ad, r. 1828 I. 101., K. J. Erben ve ‚Výboru z literatury české' II. 743 ad a J. Herben v Národních Listech r. 1883. 14. července č. 166 ad. Všechny tyto výtahy pořízeny byly dle kapitulního rukopisu ‚Spravovny'.

Za zapůjčení rukopisu vzdávám vřelé díky vždy věrné kapitole, za podporu při práci jsem zavázán opravdovými díky p. t. p. dvornímu radovi dru Jos. Kalouskovi a p. t. p. univ. prof. dru Zd. Nejedlému.

Dr. Zdeněk V. Tobolka.

Počínají se kniehy: Jiří Spravovna řečené, neb jsú složené k žádosti a správě převelebného kniežete a krále, krále Jiřieho prvnieho, a netoliko k správě jeho, ale všech budúcích králuov českých složené a vydané[1]) skrze Mistra Pavla doktora, Mistra Židka řečeného, léta božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého prvnieho, den léta nového.

[1] Kniežeti[2]) a pánu, králi Jiří prvnímu,[3]) šestnadctému králi českému, z panského rodu jakožto hvězdu ze tmy na vysokost královské stolice vysazenému v jistotě z vuole a milosti božské zjevné, skrze kterého králové kralují, kniežata přikazují a všecka moc, na nebi i na zemi, z nizkosti pocházejí na vysokost, který, jako die David v žaltáři, vyzdvihuje chudého z lajna, aby ho posadil s kniežaty, s kniežaty lidu svého, a netoliko aby seděli s kniežaty lidu jeho, ale aby sami, držíc thróny a stolice vší slavnosti, u vysokosti a v světlosti najvyšší nad jiné přebývali a své světlosti jiným udávali. Tak jest pán Buoh Saule, sedláka oslic ztracených, na proroku Samuelovi ptajícieho, na vysokú královskú vyzdvihl ušlechtilost, kterého když svatým mazáním na královstvie jest do konce spevnil, řekl jest jemu prorok přede vším lidem: Aj, znamenaj, kterak z malého jsi věku učiněn králem. Hlediž, aby chodil v přikazánie božiem a královstvie Israhelským, které pán Buoh Abrahamovi slíbil rozšířiti jako hvězdy nebeské a piesek mořský, aby ve všem dobrém rozmáhal, modly kazil pohanské a sochy na vysokostech hor od nich usazených. Kterého potom kdy jest pán Buoh zavrhl i s synem Jonatan pro neposlušenstvie, kteří jeden den zbiti jsú na horách Gelboe, aby to pokolenie viec nesedělo na královské stolici, zvolil pán Buoh sobě Davida pastušku, a to zní méně nežli sedláka, o kterémž řekl pán Buoh prorokovi: Jdi do domu Isaj a maž na královstvie, kohož já tobě okáži, nebť sem sobě zvolil muže vedle srdce mého, kteréhožto stolici spevním před tváří mú jakožto slunce až na věky. Kteréhožto žena Mikol,[4])

[1]) V rkpse: vydáno.
[2]) V rkpse předchází: O
[3]) V rkpse: prvním.
[4]) V rkpse: Nikol.

dcera svrchupsaného Saule, měla jest [2] od pána Boha břicho zavřené, aby vždy nic krve Saulovy nevsedlo na stolici královskú, protože nebyl poslušen hlasu božieho, že z velikého lakomství bral lúpež Amalech, řka: proto, aby pánu oběti z toho činil. Že chtěl proroka božieho Samuele, skrze kterého na královstvie byl vyzdvižen, zahubiti, a že k babám čarodějným se utiekal, proto zavrhl jest pán Buoh ten kmen nešlechetný od královanie až na věky; o kterém sám pán Buoh řekl jest prorokovi: Co prosíš za něho a proč pláčeš jeho? všakť sem ho zavrhl. Toho slova má Vaše Velebnost velmě považiti a sobě v srdce vzieti i s leknutím, aby snad i na Vašie Velebnosti se nenaplnilo. Neb jeho svatá Velebnost prvé, nežli se Vaše Jasnost narodila, předeznal jest cesty Vaše, které z svobodné vuole vaší puojdú, předeznal jest, že Vaše Velebnost má vstúpiti na vysokost královskú. A tomu, aby Tvá Milost s brzkú pomocí mohla sobě toho řádně dovésti, obdařil jest osobu Vaši rozumem přejasným, výmluvností, dobrotivostí, zpuosobnú tvářností a jinými mnohými dary nebeskými i tělesnými, v kterých bez pochybenstvie mluví okolnie země, neměly vyššieho ani rovného. Ten pán mocný a velebný, který sám zná, koho má na stolice předcházející jiné u vysokosti vyzdvihnúti, anebo koho z nich sraziti, ten jest Vaši Jasnost z řádu panského jako slunce nad hvězdy v královské vysoce na počátku vyzdvihl duostojenstvie. A kometa i hvězdy Aramuan chtivostí mluvily jsú, k velikému Vaší Jasnosti vyzdviženy by byly, a vaše Jasnost těmi cestami kráčela, které sem byl Vašie Velebnosti v mých velikých kniehách sepsal, a jmenovitě, by byla hned Vaše Velebnost službu božie množila, kostely dělala [3.] anebo ohyzdné, zbořené opravovala, platy kněžské a mniské, jeptiské, doctorské, mistrovské z rukú, nepravě božské věci držících, vytrhovala, a arcibiskupa a kněží, kartausy, bosáky a jiné nábožné lidi, skrze kterých nábožné modlitby jistú máme naději, že králóm, kniežatóm, zemím i všem lidem hřiešným přichází ot najvyšieho pána požehnanie vše dobré, by vaše Jasnost ty lidi v své kostely byla ustavovala; kostel svatého Václava na hradě dělala a svatého Petra na Vyšehradě, hrob svatého Václava a dědicuov českých zlatem, střiebrem, drahým kamením ozdobovala, vysoké lidi k sobě táhla a jich rady poslúchala, papeže milovala a kněží a jich i ciesaře poslúchala a kledeb jejich se bála, volence i kniežata duchovní i světské vždycky na svým dvoře při sobě měla, platuov božských nezapisovala, kněžím Rokycanovým búřiti nedala a pokoj viec než válku milovala. Byl by pán Buoh na věky zpevnil korunu na Vašie hlavě i synuov Vašich, byl by pán Buoh na stolici královskú opatřil z tvého bedra siemě spravedlivé všemu křesťanstvu k utěšenie, bych byl k tomu žádán, bohdá skrze mé lečenie byla by Vaše Jasnost seděla se vším královstvím u veselosti, pokoje, v hojnosti zlatta, střiebra i drahého kamenie, v sytosti chleba i masa i v pití vina rozličného, radoval by se kupčék z Vašie Jasnosti, veza u pokoji do Prahy potřebné věci i ven vyvozuje. Radovali by se měšťané, panny, vdovy i paní v svým múdrým králi, jsúc skrze něho ode všech ostnův duše i těla vysvobozeni. Radoval by se v pánu

Bohu a v králi Jiří sedláček, dělaje vesele, v pokoji, v potu tváři své zemi, který nynie s dietkami lká a pláče na krále Jiřieho, jsa vypálen [4.] a zahuben, jedl by nemaje ani snad chleba. Radovali by se Římané, všecka vlaská země, Benátčené, vídenský sbor i Normberčané z krále Jiřieho, by byl pokoj, jakož se jest počal, uměl zachovati kúpě jich, aby svobodné šli před lúpežniky opatřiti, nekřičela by krev Abelova, na zemi již mnoho tisících na zemi vylitá, bylo by lépe oděnie stkvělé a meč žeraňcí prospělo v komorách mlče nežli hřmot činie na lidech, zámkové bran městských lepší pevnosti byli by stvořeni, kdy by v jich kostelech veselá služba dála se milému pánu Bohu a svatým jeho. A brány dnem i nocí byly otevřeny. A zámkové a železa jich zerzavělé byli, až by se ani vrata, šranky nemohly otvierati. Nebe i země bylo by přálo králi Jiřiemu, množstvie lidu hrnulo by se bylo k Vašie Velebnosti, množstvie i z krajin mořských bylo by se hrnulo k Vašie Velebnosti, byšte byli, vyvrhúc srdce Rokycanovo, papežovy svatosti poslúchali a ciesaři vedle božského i všech pisem rozkazování poddani byli a těch neposlúchali, kto k válkám a k rozdielnému roztržení vás i dobré vuole Vašie Jasnosti radí mieti od jiných králuov. Neb psáno jest: Blahoslavení pokojní, neb oni synové božie nazváni budú. Chce-li Vaše Jasnost milým synem božím býti a milým synem cierkve svaté a z jam a z šachet hlubokých, v které Vaše Velebnost po hřiechu hluboce upadla, vyjíti a hojnú odplatu v nebesiech mieti, cesty vyvržené v klajch zase naraziti a napraviti, českú[1]) zemi, po hřiechu přieliš zklamanú a zavedenú, v řád uvésti a od bluduov škodlivých očistiti a vyměsti do čista; rač v srdce přijíti toto mé, bohdá věrné, sepsanie, kteréž nemuož hyndrováno býti bohdá od žádného, jedné od [5.] bláznivého a od světlosti ducha svatého vyprazněného. Které kniehy rozdělil sem na tři strany; první kniehy drží v sobě naučenie, co se tkne obecného dobrého v nich od jiných věcí, jakož registrum lechce každému okáže, o čem zní která kapitola. Druhé kniehy okazují správu Vašie Velebnosti k osobě Vaší. Třetie kniehy jsú kroniky, okazujíc skutky prvotních předkuov Vašich, znamenitějších, zlé i dobré; dobré aby Vaše Jasnost se jich chytila, ale zlé, aby Vaše Velebnost se jich varovala, které jestli že budú od Vašie Jasnosti zalíbeny, prvé než toto vyčtete, tolikéž udělám, v kterých, jestli že by co nelibého v nich Vaše Velebnost nalezla, ale pravého, neb pravda dá bolest nežitovú, kdy se okolo nežitu párá lékař, tehdy k ní mlčí, ale kdy se nežitu dotkne, tehdy nohami tepe, přieliš hněvaje se. Než maje douffánie, že Vaše veliká múdrost a dobrotivost snese trpělivě pravdu, ač snad nelíbeznú, a že neupadne v to zlé jako Saul, který Samuele jej[2]) trescícieho myslil zahubiti, ani jako Nero, mistra svého Seneku, kázal zahubiti, ale že Vaše Jasnost obleče se v múdrost Alexandrovu, který mistry a mudrce miloval, Aristotileše, a Dyogena, který v lese a v kádi své Alexandrovi domlúval jest, jeho

[1]) V rkpse: česká.
[2]) V rkpse: se.

služebníkem svých služebníkuov nazývaje, a lakomcem nenasyceným. Neb rač v jistotě věděti, že tak žiezním řádu a pokoje tohoto královstvie a Vašeho dobrého a zvelebenie, že bych měl pro pravdu a navedenie Vašie Jasnosti od Vašie Jasnosti umřieti nebo hanbu kterakú trpěti koli, že to rád chci podstúpiti a pravdu psáti beze všeho pochlebenstvie, neb bych nebyl věrný služe[6.]bník, bych Vašie Jasnosti nezpravil o těch věcech, které snad sama do sebe neví, by škodné byly, neb žádný nemuož sám o sobě súdci pravým býti. Které kniehy, zapomenuv sám své cti, chci vaším jménem jmenovati česky : Jiří Spravovna, neb tuto dává se vedle času běžitého věrná správa, a užitečnějšie nežli Aristotilesova k Alexandrovi nebo Egidia Římského, ač sem jich nynie neviděl. A proto rač pán Buoh v těchto řečech Vašie Jasnosti otevřieti rozum a zpuosobiti přijieti jich v srdce Vaše, které, jestli že Vaše Jasnost přijme a vedle nich skutky dokáže, pošle pán Buoh anjely své svaté, aby po hřiechu přieliš nachýlenú korunú na Vaši hlavu zase mocně napravili a šije Vám se protivících pokojně poddali a rohy, pyšně se proti vám pozdvihujících, potřeli, prsy najvyšieho biskupa i ciesaře obměkčili, s kterými i s jinými králi a kniežaty maje pokoj, byl by potěšenie všemu svému královstvie, pannám, vdovám, syrotkóm, kněžím, mnichóm, jeptiškám i všem spravedlivým, aby byl přietel svým nepřátelóm, polechčenie tryzněným, chudým bohatstvie, pokoj nepokojným, hruoza a odvrácenie od zlého všem zlým. Dajž, milý pane, Jesu Kriste, za Vašich dnóv upokojenie této tesklivé zemi a obveselenie srdci Vašemu, kterým z nebe jsúc obdařeni, mohli byšte lépe pánu Bohu slúžiti a smrti bezpečněji čekati.

Najprvnějšie a najpotřebnější jest věc Vašie Jasnosti ustanoviti královstvie na třidciti věcech: Najprvé aby službu Božie na všecky strany v svým královstvie rozmohl. To jest Šalomún učinil, když chrám milému pánu Bohu, svému [7.] oslaviteli, jest ustavil, tehdy Abyathara biskupa a Joab a mnoho kněží a kantoruov usadil jest, a proto najviece jest rostl v své slávě a ve cti. Ale kto službu božie umenšuje a tlačí, od pána Boha z nebe umenšen bude i od lidí utlačen. Toho duovod jest na Lismachovi v kniehách královských, kterýžto, když jest zlúpil pokladnici chrámu Šalomónovu, prvé než jest z chrámu to vynesl, zabit jest. A v skutciech apoštolských, že Anania a Zafira před nohami svatého Petra zemřeli jsú, že jsú neprávě vyznali o poli, k které mělo k kostelu připsáno býti etc. Máme také o paličích kosteluov, o vražedlníciech kněžských a (o) Ozovi, který náhlú smrtí umřel jest, že archy božie dotekl se jest, nejsa knězem. A proto zloději, ješto kalichy berú, a lúpežnici monstrancí, ornaty a svatosti vysypují a vylévají. A králové, kteří toho netbají, zlú smrtí scházejí, nébrž pro poctivost božie a chrámu božieho, by nepřátelé utekli na kostel a znesli tam veliké zbožie, mají nechániti býti u pokoji. I proto pamatuj, najjasnější králi, najprvé službu pána tvého, najlepšieho dobrocinci rozmáhati, jemu chrámy nové stavěti, anebo staré s pilností opravovati, okrasu domu božieho, neb to i městu každému se hodí, neb se tiem město

šlechtie, oko božie tíem pilněji na to město hledie i anjelé božie častěji s dary božiemi na to město sstupují. A pán Buoh na přebyvatele toho města ho[j]nějšie dary své vylévá a požehnánie svaté dává etc.

Druhé, přepilná potřeba jest, aby Vaše Jasnost ustanovila královstvie všecko v jednostajné vieře obecné křesťanské, neb u vieře řiekáme: Věřím v svatú cierkev obecnú. Totiž která [8.] jest rozlita po všem křesťanství. A hlava jejie nevidomá jest Pán Kristus, a vidomá, římský biskup, skrze kterého cierkev svatá obecní stojí spojena u pokoji v svátostech a v dařích božiech. Pokútných věr slušie se varovati, jakožto viklefské, táborské, bořecské, neb v žádné té nejsú božie darové ani svatosti pravé, ani žádným hřiechóm muože býti odpuštěnie a žádný z nich nemuože býti dobrý, by všecky dobré skutky činil; neb bez pravé obecné viery žádný člověk dobrý nenie, ani na úřadu býti, ani muože svědkem na koho býti, a jest člověk mrzký pánu Bohu i lidem; sami v sobě se pekúce, na tělech hynúce, bledú řečí neupřímé a neustavičné, neb v zatmilém rozumu chodí, nevěda, co má činiti, dnes tak věří a zajtra jinak. A proto vší pilnosti rač mysliti toto královstvie uvésti v jednotu vší viery křesťanské, a sám také s jinými králi křesťanskými se sjednati a spojiti. Tiem skutkem Vaše Jasnost vezme oddechnutie, všecko královstvie obžive na duši i na těle, války a mordové, jakž česká země na miestě jest, neslychané přestanú záhuby, pálenie, od chudiny pláč a klnutí i křičenie na Vaši královskú Jasnost pro časté šacunky na vojny vypuzenie a tak zabiti bez zpovědi, bez svátosti, na mordích, na lúpežiech, a v jiných zlých skutcích. A proto běda na smrti duši Vaší Jasnosti, neopraví-li to Vaše Jasnost skuoro! Píši jako věrný služebník Vašie Jasnosti, bohdá všeho dobrého žádaje, a súkám rány tvé snad až do bolesti, já mistr Pavel z Prahy, doctor Židek řečený, a týkám nežity tvé bolestivé pro uzdravenie duše i těla Vašie královské velebnosti i dobré tohoto královstvie.

Třetie, velmi pilná jest potřeba, obrátiti všecko královstvie ku poslušenstvie [9.] papežově a zvláště kněží nynější, kteří vytrhli se z poslušenstvie a z řádu všeho křesťanstva, nesmierně hanie papeže, proti zápovědi otcóv svatých vší silú pracujíce; aby ta svatá stolice, biskupové, cardinalové, patriarchové, doctoři, prelátové a jiní vysocí lidé řádu duchovnieho byli dáni v potupu a v uohyzdu lidu obecniemu, od kterých vyklamavše kněžstvie a všecko dobré od nich vzevše, ješto by v školách partékami nemohli syti býti, by těch biskupóv a falešných prorokuov nebylo, to proti svým dobrodincóm kvačí, sediece na miestech vysokých cizích, kterýchž hodni nejsú i kvačí na své staršie, kterýmž by měli poddáni býti a statky měšťan na gšafftích skrze dary, skrze šacunky, skrze trápenie měšťan umějí misterně vytahovati a větší offéry do kuchyň žádati nežli staří kněží pastýři; milostiví sedí u pokoji, dobré bydlo v práci majíce a duše ovcí svých na meč nastrkují, ale svých dobře chovají, proti řeči pána Krysta; dobrý pastýř klade duši svú za své ovce, ale oni otarasovali se Vašie Jasností, tak že Vaše Jasnost životně s těžkým životem jede na boj za ně na roky, aby oni odpočinuli,

a své neposlušenstvie a neřády vždy před se vedli, pro které již mnoho tisíc zabito a tak veliké zhubenie země stalo se jest, že lépe o tom mlčeti nežli psáti, a zlost přemohla jest pero i rozum, tak že ani péro vypsati muož, ani rozum vymluviti.

Zlosti, v které upadají v královstvie a města, která se odtrhnú od řádu a poslušenstvie papežova, jsú tyto zlosti: Najprvé zpletú sobě všecken řád světský i duchovní, tak že jeden chce nad druhého býti a patami zhuoru a hlavami doluov chodie, jakožto jest dnes v Čechách, že podkoní, který muože lidi bíti, bera hojný žold již jest nad pána svého, a já mistr a doctor najstaršie [10.] Krakovský, Vídenský, Padevský, Bononský, Český, tak v Praze nynie utlačen sem, že pes vie své miesto a bydlo, a já jeho neviem.

Druhé všecky svatosti se zpletú, že od vytrhlých kněží žádná svatost nemuož státi v své spravedlnosti, jakožto dnes křest nemá své spravedlivosti, neb česky křtí, a to nenie forma se vším křesťanstvím, jedna voda také nemá své fecundací totiž té spravedlivosti, aby olejem svatým byla křižmována v tu chvíli, když mají kněží okolo křtidlnice choditi, neb toho nečiní křižmo svaté, kde berú o tom všecko křesťanstvo pochybuje, opět se kněží světí, v tom jest pochybenie, neb žádný biskup vytržence nerad světí, a že potom jsú ti kněžie tak tuzí nepřietele biskupóm, vzevše od nich všecko své dobré, znamenie jest, že spieše nejsú kněží nežli kněži, neb se snad hněvají na biskupy, že jich nechtěli světiti, i pro řkúc, že jsú kněží, mstí se opět, že biskupuóv nemají, biřmovánie nedbají a tak mrú, ano nynie v Praze miením, že viec než polovice lidu nebiřmovaného. Prvé byli ornaty potupili, kropáče, kalichy, varhany, nynie lezú jako rak, svátkuov nesvětí, svatým se rúhají, znamenie umučenie Pána Krista lajny kydají, kamenují, ruce utínují, palé, rač věděti. Kto by obraz Vašie Jasnosti na Tajnie lajny mazal, kamenoval, že by byl hoden trestánie. Ale tuto Tvá milost nepantuší, neb v tomto mají dobrú vuoli, Panny Marie nectí, v svátky jejie dělají, to sem sám viděl, v posty jejie maso jedie, rúhánie veliké mají proti její svaté velebnosti, ohavné věci ženské a mrzké jejie svaté Jasnosti k necti, k nepoctivosti oni mluvíce. A tak též o jiných svatých na kázanie nepřimašťují svatým, než teď budete mieti mandeleny, kurvy a nevěstky, Marek praví, Pavel, Jakub etc.

T ř e t i e: k r á l o v s t v i e, m ě s t a jim poddané [11.] trpie veliké od nich hořkosti a útisky. Najprvé, strhnúce je z vysokosti a z krásy všie, první jich ctí, zmenie jim práva stará a vieru na každý den novú, vieru neustavičně učíce a to velmi trápí mysl měšťanuov, že jich svými nestálými naučeními neumějí ustanoviti, vším zlým a najhorším hřiechóm cestu otevrú, maličké bránice pannám věnečky, tance, šnorované střevíce etc. Rádi vidí lúpežníky, vražedlníky, paliče, zloděje, buřiče, a ty, kteří by dobré lidi lépe trápili, tiem úmyslem, aby dobří lidé jich nemohli dojíti, aby svú vuoli lépe vyplňovali. A to městóm jest velmi škodno a k jich zahynutí, a tak měř jako hajthmané se v městech zdělajíce vládnú městy,

měšťany vo hrdla připravujíce, o statky, o čest pěkně mluví jako anjelé, ale skutky mají prostě ďábelské. Jestli že jich kto zač potřebuje, nepřistúpaj bez velikých daruov; budeš-li prositi, okážúť tvář hroznú, řeč ukrutnú, jestli že mu co dieš tvrdého, přivedeť tě k zahynutie. Budeš-li jemu přietelem, všitky tě zavede o statek, o čest nebo o život, a tak se těžce na koho spadna na každým vozí, že všecko město od toho kněze horkostmi, pláčem a lkáním, chudobú, bídú, válkami, mečem, ohněm súce utlačeni, z úzkosti až k nebi prokřikují, raději život mrtvých nad živé sobě zvolujíce. A proto bláznivá jsú ta města, ješto poslúchají neposlušných, a řádu čekajíce od těch, ješto v řádu nejsú, a vidúce, že pod nimi hynúce vždycky den ote dne a skrze ně v potociech slz sedí, ještě se jich přidržejí. I proto, najjasnější králi, jižť jest čas, ať se větší války a mordové nedějí, těm kněžím, kteří k válkám káží, a k mordóm nedaj moci, ale raději žádaj od papeže múdrosti patriarchu nebo legata, ať [12.] přijeda do Čech, zřídí kněží i ty nesnáze s božie a s Vaší pomocí.

Čtvrté, potřebie jest Vašie Jasnosti pilně znamenati, proč se tyto války, mordové nemilostiví, hubení země a pálenie, chudinky šacovánie, mince falšovánie a jiné zlé nehody jako jedva od počátku tohoto královstvie děje. A já to znamenám, že jest najviece pro tři věci: totiž nebo pro kalich, jakož na Týně obraz Vašie Jasnosti okazuje s mečem mezi kalichy, ješto by bylo lépe by byl tu obraz Panny Marije, matky božie, a někde jinde obraz ke cti Vašie Jasnosti, anebo jest pro kněžské zbožie, anebo pro tajnú závist, a některakú tajnú kyselost mezi Vašie milosti a mezi pány. By pak bylo to všecko tré, to Vaše Jasnost muož lechce udusiti a v pokoj uvésti, toliko své vuole málo ustúpie, a těch nikdež neposlúchaje, kteří Vaši královskú Jasnost na války vedú. Neb válka prospěšná chce šesti věcem. Najprvé pravé pře, a já tvú Velebnost, jsa bohdá tvój věrný, vždycky nesonim, ani chci pravého učiniti proti obecné vieře všeho křesťanstvie a proti hlasu všeho křesťanstvie, neb viem, že všecko křesťanstvo má rozumnější lidi pod sebú, nežli Vaše Jasnost. Druhé prospěšná válka chce mieti vítězstvie z nebe. A já toto vidím: jakž se jest ta válka počela, a gletba od papeže vyšla, tak se nám nebe zprotivilo vším, zlým povětřím, zimú přetvrdú, mrákotami i všelikými nehodami, jako by se tomu zlému nemohlo slunce dívati, co se děje, i země ovoce nevydává tak chutného jako někdy, drahota veliká v lidu, zadav útisk pro všecky biedy, které vnitř [13.] i zevnitř utiskly jsú lid. Třetie prospěšná válka chce mieti silné oděnce, kterými má býti veliká štědrost, a ti, kde jsú nebo čím jich bezedné měšce naplňovati. Čtvrté má mieti válka věrné spojenie papeže, ciesaře, a bez jich vuole nemá počata býti; ale tato jest proti nim a proti všemu křesťanstvu. Páté má mieti věrné rytieřstvo a komorstvo, ne řemeslníky chudé, kteří své řemeslo ten den zmeškajíce ani sobě ani ženám ani dětem co jísti dáti nemají, anebo že jdú staří šadové, ješto by raději ležel nežli ššel, anebo vida blesk mečový, hned uteče. S těmi, v boji nebývanými, málo Vaše Jasnost bude moci. A rytieřstvo již mnohé jinam odstupuje i proto etc.

Šesté prospěšná válka má mieti stálost, a kde již ta býti muože, ano lidem se styštie, a Vaše Jasnost již v léta vchází, v kterých bude potřebie odpočinúti, a proto již žádnú mieru nerač mysliti k válkám, ale raději k úmluvám a ku poslušenstvie tvých hlav a starších, jenžť věrně radí etc.

Páté, jestli válka o kalich, rač věděti, že Vaše Jasnost toho neprovede proti písmu všech svatých doctoruov a proti obyčeji všeho křesťanstva, aby na čásek Vaše Jasnost ten artikul provedla; potom kdy čas bude, sám padne; neb najprvé se modlíme v monstranci milému tělu i krvi Pána Krista pod suchú oběti, věříc silně, že jest tu živý pán Krystus pod jednú spuosobú s tělem, s krví, s duší, s božstvím, s kostmi, i proto nebo muší s námi věřiti nebo k monstranci kalich přičiniti, a to jest blud. Druhé vieme, že pán Kristus dal jednú svým apoštolóm pod obojí spuosobú, řka jim: To čiňte [14.] na památku mého umučenie, totižto, posvěcujte. A proto kněží, biskupové i papež, nikdy nepřijímají pod obojí spuosobú, než když mši slúží, ale jindy pod jednú jakožto lid obecní, a proto v tom křivdy žádné nečiní lidu. Třetie neb Pán Kristus sám ten týden po své smrti dával jest učedlníkóm v Emaus pod jednú spuosobú. Čtvrté pro mnohá nebezpečenstvie, ješto kněži husci, divné nové kalichy jednajíce, ještě tomu nemohú odolati puol mile s kalichem k nemocnému ani jeti na koni ani na voze, ani pěšky nenie bezpečné etc. Páté neb mnozí sú, ješto vino pijí, hned vytrati, druzí rtuov nemají, a proto z kalicha píti nemohú, druzí rty ukřivené mají, a mnohé jiné příčiny jsú. Item dietkám dávánie také státi nemuož pro náramnú mrzkost, která se děje od dětí i od mater té převelebné svátosti.

Šesté, jestli válka o kněžské zbožie. Jakož pán Zdeněk má Zelenú Horu, panstvie veliké, a Dobrohost Týn, a tak jiní páni; neb kněžské zbožie bylo náramně veliké v Čechách. Sám kostel svatého Václava, pocta arcibiskupstvie, k tomu měl jest viece nežli osmdesáte tisíc platu, vyšehradský málo méně, co pak klášterové, a proto kněži byli jsú náramně zpychali na své spasenie a na náboženstvie málo dbali. Nemilostivosti skrze lichvy domy pražské skuoro větší stranu k sobě platy zavazovali, zrádce, opilci, hráči, kostkáři, póhony nespravedlivé činíce z pravé bujnosti zlostmi mnohými a hřiechy, hněv božie na se shromažďujíce nerozumní, neumělí, jako byl pan Zdeněk[1]) Zajiec, který teprv abecedu se učil, jsa volen arcibiskupem [15.] a Kaulet v kolebce na patriarstvie korunován; kanovníci, počnúce latině mluviti, neumějíc latinu dokonati, češtinú domluviti, netrpěliví, nezaplacujíce dluhu pravé služby božie, k které zavázani byli, kteří od šlépěji Pána Krista a starých svatých v smrdutý život daleko vpadše, v zlostech velikých chodili jsú, poklady veliké do truhel na lichvy shromažďujíce, nevěstkám, hudcóm a kajkléřóm zbožie pána Krista, které zbytkuov chudým mělo dáváno býti, rozmařujíce a krátce najposléz v močidlech všech mrzkostí a hřiechuov tápajíce. Pro zlé pří-

[1]) Má státi Zbyněk.

klady pán Buoh zbúřil jest chasu, která oblúpila jest je ze všeho zbožie, a mordy na ně nastrojil veliké až do skaženie, neb nehodni a nerozumni ta miesta drželi jsú, kteří učené a hodné lidi slepě tlačili jsú. I protož pán Buoh hodně zkazil jest je až dotud, duokudž by v pokoru nevstúpili a na život nepoškvrněný prvotných svatých neuhodili. I protož o to zboži rada by má byla taková, měli by proto zbožie pod pokutstvím tak dlúhý nepokoj trvati, aby VašeJasnost duom jeden udělala všem kněžím hradskýn i arcibiskupu vedle nich a s volí papežovú milosti polovici platuov ujma, všecky k jedné kuchyni, k jedné pivnici a k jedné dormitoři sehnati a dnem i nocí hodiny své, aby všickni zpievali a lekci tam od mistruov a doctoruov poslúchali a bez odpuštěnie nikdyž se netúlali, neb čech kdy vyde v zbožie a duostojenstvie, nebudeli úzce spravován, jest velmi bláznová věc. Neb v Němciech jsú taká nadánie, avšak nenie tak slyšeti o zlostech velikých jako v Čechách dály se.

Sedmé, jestli válka o některaké záští se pány a zvláště s panem Zdenkem, že [16.] každému králi a kniežeti múdrost větší má býti přirozena i milostivost k nepřátelóm nad jiné i pokora, neb tyto tři ctnosti dávají milostivost k nepřátelóm a lásku v oheň větší lásky, po nepřiezni zapalují. Jakož pán Kristus dí, že řezavé úhle rozpaluje a shromažďuje na hlavu nepřietele a tak přiezni spojenú oba z úzkosti, z tesknosti, z nebezpečenstvie vysvobozuje, zdá mi se dobré, by Vaše Jasnost jemu milostivě pokoje podala, zámky všecky navrátila a k tomu viec přidala, a kněží, kteří jsú vás spolu svádili, oba v nenávist vezmúce, jim v jich hlavu zaplatili. Nebo budete-li kněží poslúchati, žádného rytieře v Čechách neostane ani husi, prasete, nebo kúřete. Vy se budete bíti, tlauci a mordovati, a oni dobré bydlo majíce, budú se vám v kútech posmievati, a ktož bez sebe, ten tam. Pakli se sami nemuožete smluviti, prositi od papeže legáta múdrého, ciesaře, krále polského, konferštuov, aby, mezi vás nahlednúc, srovnali nesnáze. A rač sebe rád a velice ustúpiti a kněží svých již déle neposlúchati, ani své tělo ani svého statku již viece pro ně nemrhati, ani se za ně za taras klásti. Dadiť práce dosti i ztraty, jedné aby se jich buřičuov nedoteklo; a již pro ně upadli ste v hněv a v ohyzdu všeho světa, nébrž i všie chudince pražské, která, povstane-li, jehož toho pán Buoh nedaj, tak Vaši Jasnost i s nimi strach, aby nepoklidili, že by dobře nebylo. I protož, pro pána Boha i pro své dobré, nahlédněte a již k poslušenstvie a k úmluvám pospěšte; Rokycana k sobě vezmúce, jemu dobré bydlo čiňte, pět kop každý týden jemu rádi dajte na polepšenie jeho bydla, kněze Thobiáše rač dáti na [17]. Thábor, kněze od svatého Václava do Žatce a jiné do Lún, do Hradce aneb tam, kto je rádi budú chtieti mieti. A pokojné kněží vsázej zde v Praze, tak bude královstvie z božie pomoci upokojeno, jinak nic. Tak legátové spíše přijedú k Vašie Jasnosti, jinak nic.

Osmé, pro Vaše i obecní dobré račte od papeže svého, otce milostivého, požádati múdrého legáta cardinala, který by rok, neb dvě letě vedle boku Vašie Jasnosti seděl, snim uložil obojí straně, maje deset

doctoruov s sebú, a na ten sném pozval rady ciesařovy. krále polského i všech kniežat okolních. Slyšíc Vaši Jasnost i pány i města vedle nich najdú prostředek. Ale nebude-li chtieti Vaše královská Jasnost s jinými králi u vieře se sjednati. tehdy daremné jest rokovánie. Pakli budete ráčiti všecko dobré, bohdá vás potká, a což by bylo skrze ně duchem múdrosti nalezeno, to by tvá Jasnost přijal. a potom ten legat sedě vedle Vašie Jasnosti zřiedie kněží, a pro něho všickni Vaši nepřietele budú Vaší Jasnosti rádi z hrsti zobati. a kniežata rádi pojedú k Vašie Jasnosti a kupci i cizozemci. Pakli by konečné Vaše Jasnost nemienila u vieře se s jinými králi sjednati. tehdy stuoj dlúho nebo krátko. Vašie Jasnosti nelze jest královstvie obdržeti, netoliko od nepřátel. ale že chudině se steskne tak dlúho válčiti. aneb šacunky dávati, s volí papežovú i ciesařovú i všeho královstvie vzdal bych synu svému mišenskému korunu raději nežli komu jiného kmene nežli tvé Jasnosti, a sám již po této veliké práci usedl bych u pokoji, slúže milému pánu Bohu. jakž bych najlépe mohl a uměl. [18.] Pakli by koruna nemohla přijíti mišenskému. ale vzal bych některé stotisíc a dal bych ji jinému, vymluvě sobě Kolín. Nymburk. a ten veškeren kraj až do Jičína, a seděla by Vaše Jasnost jako knieže u pokoji s veselým srdcem, a syny opatřil bych také jako kniežata. Ale však najlépe bylo by, aby Vaše Jasnost držela vedle oné řeči Apocalipsis: Tene, quod habes, ne coronam accipiat alter. Drž. co máš, ať korunu tvú nevezme jiný. Die-li Rokycan Vašie Jasnosti. že pod jednú zpuosobú nemuožete spaseni býti, nevěřte tomu, véru na mú duši beru to, že muožete spaseni býti, lépe pod jednú. berúce v jednotě ovčince křesťanského, nežli pod obojí, vně z ovčince všie říše křesťanské, v které kto nenie. nemóž mieti hřiechóm odpuštěnie, žádných pravých svatostí přijimánie. žádné k nebi živnosti, žádného na zemi duostojenstvie ani vzácnosti. K tomu jsú písma svatých otcóv, kterých nechám pro ukrácenie etc.

D e v á t é, p o t ř e b i e j e s t k u p o k o j e n i e královstvie arcibiskupa zjednati, ale nerozumiem nynie k tomu žádného Čecha zpuosobeného. Lépe vzieti za několik leth legáta múdrého, aby ten zde byl miesto arcibiskupa. aspoň s desieti doctory, a ten aby řiedil s božie a s Vašie raddú kněžstvo všecko, aby zase napravil a zvláště na hradě řád k službě božie, aby všickni canovníci v jednom domu přebývali, jedné kuchyně, pivnice. dormitoře požívajíce, službu božie vedli dnem i nocí. A jeden každý řád svój bez meškánie, jakož naň slušie a súdy duchovní jim propustiti. Item kacermajstra zpuosobiti, ješto by kacieře vyplneňovali, beghardy, bekyně vykořeňovali, i jiné bludné lidi vedle řádu a ustanovenie svatých otcuov. Item aby bylo napravenie všech [19.] mnichuov žebravých, aby ne tak klekali nestydatě po žebrotách, ale jako jest v Nornberce: hospodář dada ve čtvrti letě čtyři penieze, mnicha žebravého do svého domu třebali nikdy nepustí. Ale pustí klášterové, jako na Strahově, na Zbraslavi, a jinde, ješto mají některý tisíc platu, a nechce bráti mnichuov opath do kláštera, pakli vezme, ale vyhryze v malé chvíli, přátely své nadává, službu božie meška,

hoduje, kvaší, zastavuje zbožie, zapisuje těm klášteróm; hodno by bylo, aby král dal vladaře k opatu, který by viděl řád neb neřád, který by tak rád viděl, aby mnoho mnichouv bylo, aby božie služba se dála řádná, a ten aby úroky vybieral k ruce opathově, a potom krále nebo jiné kněží zpravil v pravdě. A mají-li málo, strhnúti jim, pakli mají kněží čtrmezcietma, to jest celé colegium, nechati jim jich řadu s radostí; ale proto vždy mieti svého úředníka, který by patřil, aby řád byl, aby služba božie bez meškánie se dála. Také mnich tu stvrzený, aby nebyl jinam podáván bez hodné příčiny. Také i o jeptiškách, tu pak jest pilnější stráže potřebie, aby k nim žádný nešel, ani oni nikam, leč (s) stráží pilnú.

Desáté, potřebie jest k upokojenie této země koleje všecky napraviti. Neb se tiem země náramně pokojí, neb učenie nemuože se vésti, leč v upokojenie mysli i těla. A blahoslavené město jest každé, které má v svým prostředku stuol múdrosti a uměnie a sbierá vše mládež výbornějšie ze všeho světa, neb milostivý tatík i matka nelituje zbožie i peněz k synu do Prahy vydati, chtějíc, aby, jsa vyzdvižen v duostojenstvie mistrovské, v svým kraji byl jako slunce mezi menšiemi hvězdami povýšený. Z toho Praze přislovie mnoho dobrého. Najprvé pokoj veliký. Druhé vyčištěnie města ode všech kacieřuov. Třetie čest veliká a pověst daleká, pražský baccalář, pražský mistr, pražský doctor. Čtvrté veliké [20.] zbohacenie řezníkuov, pekařuov, šenkuov, súkenikóv, neb jsa baccalářem, muší jiný kroj mieti, a mistrem neb doctorem opět jiný etc. A tak každé řemeslo by bohatělo, zlato, stříebro, kúpě, veliké vezli by do Prahy otcové pro syny. Páté dal by pán Buoh pro doctory, mistry a pro mládež okrášenú Praze z nebe požehnánie veselé a všecku skvělost, a okrasu a bohatstvie veliké měšťanóm i řemeslníkóm. I proto, rač o to pomysliti, ať jsú doctoři, mistři, cizozemci zde: a popřejeliť pán Buoh Vašie Jasnosti zdravie a upokojenie země, rač vzieti jednoho doctora pisma svatého z Vídně, a druhého z Lipska, a třetieho z Paříže, a vsaď je ke Všem Svatým v dole a ostatkem Čechy; tu má býti dvanádct doctoruov. Též mistry vezma, vsaď do veliké koleje, ať vedle nich studenti se sem táhnú, a daj plnú svobodu, jako sú měli za ciesaře Karla etc.

Jedenácté, potřebie jest Vašie Jasnosti, aby veliké lidi a vysoké k sobě táhla, vší silú a všie mocí, ochotností a dary velikými, kteří stojiec okolo Vašie Jasnosti jako hvězdy přejasné okolo slunce velikú slavú by šlechtili osobu Vašie královské Velebnosti. A toho jest viec Vašie Jasnosti potřebie, pánu ze tmy v Jasnosti vyšlému královskú, poněvadž král má převýšiti šlechtu všie Jasnosti, a mnozí jsú z nich vyšlí z slavnějšie a vyššie krve než Vaše Velebnost. A také mnozí mají šlechtu a osviecenie své od Vašie Jasnosti bráti, jakož rytieři a panoše. I protož potřebie jest pro nižší lidi okrásiti se komorstvem vysoké šlechty, jakožto kniežaty, corferšty, neb ti k českému králi z práva jako k volenci mají mieti patřenie, aby Vaše Jasnost sobě skrze radu kněžskú nezpletla královstvie, na truon v jistotě ciesařský byl by vznesen etc. [21]. Item biskupi, doctoři, pány

velikými lidem neznámým, rozličnými jazyky, a krojem rozděleným, měla by Vaše Jasnost ozdobena býti. A toho všeho nic nenie viděti při Vašie Jasnosti. Ale viec znamenati jest, že vysocí a múdří lidé se utlačují, posmievají se jim chasy a rúhají, a nízcí lezú zhůru. Neb sem sám na oko viděl pana Roznberského v radě pod pana Zdeňka Kostkú sediecieho daleko, a pan Kostka, an řidie, a páni vyší amen řiekají, potíce se na své tváři. Vaše Jasnost nynie podkoní nad jich pány vyzdvihuje se, neb berúc žold veliký, již fukají na pány, a chlap ješto ještě pluhem smrdí, udělaje sobě kroj, že mu zadek vně a střevíce s špici skuoro na dva lokty a čepec ženský děravý a nebo taffatový na jeho hlavě a sukně štukovaná, již fúká na panoší starého, zachovalého, kterému všecko spáleno, jako pán na svého poddacieho. A nenie, kto opravie. Též kněží křičí rúhavě na papeže, biskupy, doctory, tlačíc vysoký řád na mnichy, i na mě najstaršieho doctora, který pro nemoc a také Vašie Jasnosti ke cti v Praze nešťastně opozdil sem sě, tak těžké rúhánie trpěl sem i bití třikrát, ješto by mi to u Viedni neb jinde kto učinil, musil by bez ruky býti; druhdy bieda, hlad tře mě, ano kněží husáci osedli fary a kniežecí bydlo mají mistři husáci, koleje i mé miesto dávně osadili a požívají; já nic, leč bych se sjednal s nimi, jehožto pán Buoh na věky mě ostřež. Kněži ženú řemeslníky dobré ven, kteří jich rozkázánie nechtie činiti. A tak od Vašie Jasnosti lid vysoký odšel jest, i protož vedle nízkých nevzrostete. Ruce rada má obrtenitas, abyšte se vysokých lidí chytili a chasu k pluhu a řemeslóm hnali [22.].

D v a n á d c t é, p o t ř e b i e j e s t v své radě mieti lid stavu duchovnieho, totiž to od papeže vždy cardinala a arcibiskupa domácieho, biskupa Holomúckého, Litomyšlského, Řezenského, Pamberského, neb ti věcně poddáni jsú arcibiskupu českému i se vším lidem a mají patřiti k králi českému. Item doctory najstaršie v právích světských i duchovních učenie pražského mieti v své radě, aneb najméně jednoho najstaršieho doctora, a kniežata Bramburská, Bavorská, Slezská a jiné hrabie i pány korúhevné, panoše znamenitějšie, ale lechcejších nic, aby tvé Jasnosti nelechčili. Těch lidí radda měla by býti příjemna, neb jich rada nemuože býti lstiva, jakožto lakomých lidí pro zisk, neb dosti mají. Nemuož býti nevěrna jako kacieřská, ješto vždy voklikuov hledie. Nemuož býti ukrutna, neb všecka milostivost jest štípena v jich srdci. Nemuož býti nestálá, neb pýchy nehledie, neb mají cti dosti. Nemuož býti nevěrná ani zlobivá, takových lidí radě slušie přivolovati a ty v své radě mieti, a ti, kde jsú nynie. I protož zle tvá Velebnost stojí, a nelze dobře býti, duokudž taková kniežata se Vašie Jasnosti štítí a varují, a Vaše Jasnost také na ně nic netbá, a proto zlé.

T ř i n a d c t é, p o t ř e b i e j e s t, aby Vaše Jasnost přikázala v městech súdcím spravedlivost činiti, chudému i bohatému, a súdci, aby byli usazováni dobré pověsti, ne nařčení lidé, ani zrádce ani lakomci, ješto by pána Boha majíc před očima, o svú smrt měli pravý úmysl státi při spravedlivosti,

a spravedlnost že by s nebála rozhněvánie súseda bratra, nébrž sám sebe pro spravedlivost ustúpiti, neb spra[23.]vedlivost všecky věci přemáhá. Kteří by práva uměli, neb pravými jako měrami a pravidlem mají se města zpravovati a súdce při nesnázích, kteří by jasným rozumem slyšíce žaloby mohli rozeznati, co jest pravé nebo křivé, a rozeznajíce pěkně vypověděli bez prchlivosti a náhlosti, co má vedle pána Boha a spravedlnosti ostati, takoví lidé, kteří by pak tajný hněv měli proti blížniemu, proto učiní spravedlivě, který daruov nemiluje, ani proseb. A že raději bez prosby spravedlnosti dopomuož nežli s prosbú, leč pro lepšie správu a vzeptánie, takoví súdce mají po městech ustanovani býti. A druhdy by nic neškodilo, by Vaše Jasnost projela se na rathúzy a na čas poseděla na súdích a porozuměla, kterak se tam děje, řádně-li, jakož vždy dobré domněnie má o nich královská jasnost mieti, že nic, než pravdu a dobrotu činí, jako milostiví otcové k svým dětem. A také bylo by hodno, aby konšelé všech měst byli opatřeni platy, neb na súdě druhdy dopoledne i přespolodne sediece, doma své dobré meškají a rychtář též s písařem krevním a častokrát pro dary musí nespravedlivé súdy činiti. A rychtář na biřice nespravedlivě honiti, ješto kdyby platy měli, spíše by spravedlivost činili. A ten plath konšelóm a rychtáři daný, aby spravedlivost činili, byl by tak pánu Bohu vzácný, jako by oltáře nadali nebo kněží. A nemoh-li by ten plat jinák sebrán býti, ale aby jej z domuov dvakrát do roka sbierali, nebo z vin nebo z řemesl aspoň po deseti kopách počtauc až do biřice. Item v ortelech a vyřčenie, aby najnižší konšel měl hlas svój jako najvyší.

[24.] Čtrnádté (sic), o vězních slušie se častokrát poptati, mnoholi jich mají a proč a kterak dlúho koho, a jsúli kteří syří věžňové, ješto nenie přieliš tak škodná vina, aby tak dlúho nehynul ve zdraví hladem, žízní, smradem, teskností, kázati propustiti. Pakli jsú kteří hodni dlúhého vězenie, tehdy žebráky jim zjednati, kteří by na ně žebrali, a jich žebrota má býti prvnější než číkolivěk jiných, aby jim z toho byla potřebička dána uzká, aby čili, že jsú v pokánie. Pakli jest hoden smrti a má na smrt odsúzen býti, tato buď forma odsúzenie na krev, totižto odsúzenie na smrt nebo na údu zbavenie, aby písař krevní přinesl obraz umučenie Pána Krista, řekl by: Páni milí, račte Pavla súditi nebo Jana, vedle pána Boha a jeho proviněnie. A potom má nésti obraz s vytrženým mečem, počna od purgmistra až doluov, a každý, polibě nohy, polože dva prsty na bok na ránu, má řeci: Krev tohoto člověka buď mi k odplatě nebo ku pomstě na mé smrti a v den súdný. A potom písař krevný sbieraj hlasy conšeluov. A co větší strana vyřkne, to se staň bez proměněnie, leč by knieže změnil. A jinde hrozně vedú na smrt pro ustrašenie lidí s praporci, s meči vytrženými, s trubači, s (š)kraboškami, s palicemi.

Patnádcté, o dvoru Vašie královské Jasnosti a o úředniciech rozumím dobrú správu a dobré hospodářstvie. Toliko toto bylo jest u Justiniana ciesaře, že měl dva stoly pro služebné pacholky, kdy pánóv neměli, mohl u dvora jiesti za dvě neděli, aby nekradl, nelúpil, falšuov a jiných

zlostí nevedl, a mezi tiemi aby sobě pána hledal, pakli kto potřeboval pacholka, tu přišel a vzal hotového etc. Toliko oděv neřádný [25.] jazyk nepoctivý slušie Vašie Jasnosti mezi dvořany pokrotiti a sluší Vaší Jasnosti mieti dobré douffanie k každému svému čeledínu, milostivost a lásku a štědrost a ne jednú z dobré přiezně tovařišky se jim připojiti, aby mohli srdce spojené s Vašie Jasnosti mieti a dobrú pověst o Vašie Jasnosti všady roznášeti, hleděti pro malú věc proti čeledínu neprchati, ani se těžce hněvati, když jedné věrný jest a zrad a jedu nejedná. A jakož die Aristotiles k Alexandrovi, aby dvakrát do roka všie své čeledi hody učinil až do opití a jim před sebú kázal hráti a sám se učinil jako opilý, že tiem skutkem mnoho tajnosti král prozvie do své čeledi. Opět Aristotiles praví, aby každý král hody dělal slavné, najméně dvakrát do roka, totiž den svého narozenie, a tu hojně a štědře aby daroval všecko své komorstvo až do podkoní, a vězně vypúštěl a všady po všech kostelech bohóm slávu činiti a dieky, že pokoj skrze člověka smrtedlného jednají, a prositi bohuov, aby z vysokosti poslali na svět kmen královský, který jako slunce svietie, tmavé zástupy zaháněl, nevinné a spravedlivé vytrhal z rukú nespravedlivých. A druhé na den svého korunovánie, takovúž radosti učiniti, protože bohové z vysokosti krále s stkvělú korunú oslavili jsú a v královstvie dobrotivě uvedli jsú, od kterého ve všecko tělo všeho královstvie rozlévá se jasnost, řád, spojený, svornost, pokoj, bohatstvie, zlých lidí potřenie, dobrých všady radost a obveselenie. A i z nebe i z země všeho dobrého rozmahánie. Třetie den radostný má učiniti dne vítězstvie svého etc.

Šestnádcte, o penězích, kteří nynie jsú tak lidu u velikú ošklivost, že žádného [26.] horského penieze nechtějí vzieti ani haléře. A vidúc dobrý peniez střiebrný nechtějí jeho v haléři. A já jsem druhdy tři čisté penieze v penězi chtěl dáti, a nechtěli jsú vzieti. Ta slepota přišla na lid z nebe pro zlosti, jakož die Šalomún: Excecavit eos malicia eorum, neb v každé zlosti tento lid tápá až do hrdla. A žádné zlosti nenie nynie, by pod Vašie Jasnosti plné svobody neměla, vraždy, zrady, pálenie, země hubenie, lúpežové, krádežové, kacierstva, bludové, vysokých lidí utiskovánie, tlačenie, puzenie. A kto lépe muože ty zlosti provésti, to jest lepší v tomto královstvie. I proto by nebylo jiné rány na Vaši Jasnost, jedno ta. Dostiť jest Vašie Jasnosti zamúčenie skrze chudinku pohrdánie, nébrž od královstvie zamietáme. Tiem chce Pán Buoh Vaši Jasnost ku pokoře přivésti, neb ste někdy pýchu velikú v svým srdci vedli, něco sobě před oči pánu Bohu nelibého předkládajíce. Druhé chce pán Buoh Vaši Jasnost tiem přivésti ku poslušenstvie starších tvých, totižto papeže a ciesaře a tvých duchovních otcuov; neb v jistotě kdy by Vaše Jasnost jich poslúchala, by byl horší peniez bráti. Brali by jej. Neb král polský prostě dělá peniez jako měděný, avšak jej berú, a co rozkáže, všeho poslušni jsú, neb on poslušen jest papeže, ciesaře, kněží a má při sobě vysoké lidi a v řádu stojí, a to jemu domita, že se jeho chudinka bojí a jeho vuoli plní, též by bylo Vašie Jasnosti. I protož radať jest má, jako anjel radil Agar:

Genesis XIII°: Návrať se a pokoř se pod rukú paní tvé. Ale opustě dalšie řeč toho, kterak by Vaše Jasnost měla to ulééčiti, to psáti budu: Neb lidé lakomí bohatí mají jich dosti, a již je jako mezi kamenie méci, račiž zarazit peniez menší, [27.] tluštčí na váhu penieze krále Václava, z obú stranú raž; z jedné lev, z druhé koruna, a potom rač měnu zaraziti a bráti od chudiny peniez v penězi a přičině několiko centnéřuov střiebra, dělati etc. A potom po roce šacunk učiniti a doložiti sobě své střiebro etc. Pakli nynie tomu Vaše Jasnost nic nemuožete učiniti, ale nechť berú penieze, jakéž chtie. A Vaše Jasnost rač bráti střiebro nynie od Hory do své komory, až by přišel čas dělání peněz z vuole panské, kdy se bohdá umluvíte, neb to na věky nestane. Jediné již Rokycana neposlúchajte a těch několik kněží.

Osmnádcté, o slibích potřebie jest Vašie Jasnosti i každému králi, aby bez proměny slovo své držal každému židu, pohanu. Práva svědská vyměňují krom kacieře i duchovní. Ale to jest nešlechetnost, neb i tomu mají slibové zachováni býti a úmluvy a zvláště přísahy. A na Vaši Jasnost jde hlas, že by Vaše Jasnost přísahu učinila na korunovánie v některým času se sjednati s králi jinými u vieře všeho křesťanstvie. A z toho papež praví, že by napomínal Vaši Jasnost i rukojmě i biskupy. A proto sem žalobu a hancivé listy od jeho svatosti na Vaši Jasnost viděl, kterak všemu křesťanstvie túží na Vaši Velebnost. A to pismo k věčné hanbě Vašie Jasnosti zuostane. I protož jestli tak a čijete se v tom, naplňte, jakož v jistotě jest tak úmysl všeho křesťanstva, že žádný král nemá korunován býti, leč by obecní vieru všeho křesťanstva vedl. A hned měla Vaše Jasnost přijímati pod jednú spuosobú. Ó kterak jest to přišlo, že Vaše Jasnost nedokázala přijímáním pod jednú zpuosobú jednoty křesťanstva všeho a tu sva[28.]tosti nespevnila sobě, jest královánie tělesného, a biskupi, majíce to v pontificalu, obmeškali jsú, že jsú nepřivedli v tu chvíli Jasnosti Vašie k tomu, k čemu jsú měli přivésti, shřešili jsú. A teď nebude-li v tom opravenie, co se zlého stane, děje a dieti bude, o běda duši Tvé, najjasnější králi, na tvé smrti. Ó běda duši Tvé, Rokycane, na tvé smrti, co si zlého páchal nad tiemto královstvím a nad mnoho dobrými lidmi, jim veliké súženie a úzkosti čině, a dnes tomu nechceš rozuměti ani dbáti jediné, když máš dobré bydlo, na nic nedbáš. Již jsi tolikéž na onom světě jako na tomto , tak mním, že ke sto letem tiehneš, mysl na pokánie, mysl, že skuoro sejdeš a břímě s Luciperem poneseš; neb jako Luciper nemoha žádného stvořenie stvořiti, stvořené stvořenie sobě podkasoval, též ty žádného kněze nemoha učiniti kněžím, pod se kážeš, a aby svým stvořitelóm, od kterých čest mají, odporni byli a podtě slušeli, jednáš. A jako Luciper všecken neřád jedná, nepokoj, též ty. Nechám tebe tak hniti až do dne božieho usauzenie. Častokrát sem tě dobrotú napomínal, aby změnil k kročeje, kterýmiž upřiemo kráčíš do pekla, nechtěl si kráčeti, a dokroč do konce, kam tě tvoj úmysl obrátí. Jediné již králi našemu milostivému přestaň raditi k válkám a k mordóm,

a má-li potom po zahubenie královstvie a po mnoho tisíc lidu zhynúti a po chudině schuzené úmluvy býti, lépeť jest, ať jsú před zahubením. Drž slib všemu křesťanstvu, králi najmilejší, to Tvú Jasnost do nebe zvelebí i každému pánu i chudému. Mně Vaše Jasnost slíbila biskupstvie litomyslské, toho nedbám, že mi chyba před dvadceti šesti léty Eugenius papež svými ústy mě na ně pobiezel etc. Slíbila mi Vaše Jasnost děkanstvie u všech Svatých, toho nemám, slíbila mi Vaše Jasnost sukni vyplatiti ve dvú kopú a ve dvadceti groších, toho [29.] nebylo. I protož má slovo býti královo pevné jako pečetí zapečetěné. A to slovo znamená ducha Svatého v člověku a upřiemost a všecko dobré, ale vrtkánie ducha neupřímného. Toho měl jest Ffarao, když mnoho sliboval Mojžiešovi, že pro rány božské totižto pro žáby, komáry, štěnice sliboval vuoli božie učiniti. A když rána minula, neučinil jest, až zlú smrtí v červeném moři zatopen jest. Opět Herodes král třem králóm sliboval jest pod lstí pánu Kristovi klaněti, aby jeho zahubil a neklaněl se jemu. A pro ten lstivý a neupřímý slib potom zle čil jest a zlé učinil, že dietky zbil jest etc.

Devatenádcté, že veliký hněv božie pocházie od chudých, druhdy v převeliků zimu ležieciech před dveřmi bohatých lidí, aneb leckdes na ulici, ano žádný milosrdenstvie nad nimi neučiní. Jako byl Lazar před vraty bohatce leže, a proto bohatec jest zatracen. I protož aby bylo uvarováno, totiž aby na všecko město hněv božie nepřišel, staří králové špitály jsú hojně nadávali, aby takoví chudí měli potřebu a pánu Bohu slúžili. A má špitál rozdělen býti okolo jednoho kostela na šest stran, jedna strana kněžím a žákóm, ješto by chudým službu božie vedli na pavlači, aby chudí slyšeli a viděli službu boží. Na jiné straně mají býti jeptišky, ženy nevěstsky v pokání vzaté. Na třetie straně mají býti děti povržení nebo sirotci starých, zchudlých měšťanuov. Čtvrtá strana pútníkóm. Pátá strana bláznóm, ta má býti dalšie od špitála a kamna pod zemí kamenitá a pokrm a strážní s biči, s metlami krotíce je, nebo těch prostě do domuov městských nehodí se bráti, neb škody činí. A proto, aby pro ukrutnost měšťan hněv božie nepřišel, když by nejsúc do domuov přijati, zimú zemřeli [30] nebo do vody skákali, nebo něterak jinak životy ztratili nebo lidi zabíjeli, rač kázati bláznice dělati etc. Šestá strana, kdež by byli bráni lidé padúcie nemoci majíce, nebo nohy smrduté, neb jinak smrady poražení, a mají bráni býti bez peněz. Toho nynie nenie. A kniežata jsú staří nenadávali, aby špitalmajstrové platy u chudých kupovali, ale darmo, pro Buoh, pro vyvarovanie zlého, aby na město přišlo, brali. A zde v Praze dva doctory lékaři jsú nadáni, aby nemocné, co muože býti zléčeno, léčili; ale ti jsú k kněžím připsáni etc. I protož, dá-li pán Buoh Vašie Jasnosti upokojenie, rač mysliti o špitálu takové zpuosobenie etc. A praví, že tu jest nynie vladař k tomu nepříbuzný.

Dvadcáté, o kupcích a o cizozemciech a o řemeslnicích, kteří jsú pod jednú spuosobú. Ješto skrze návod kněžský řemesla nedadie čistým řemeslníkóm se osaditi ani řemesl dělati ani kupcóm se

osazovati ani cizozemcuov v domích chovati, leč by se s nimi u vieře všemu světu ohyzdné sjednali. To jest k velikému uštipku Vašie Jasnosti po všech krajinách světa, že toho Vaše Jasnost dopúští, také panstvie a slávy královstvie tohoto umenšenie i bohatstvie, nebo každý král jest tiem slavnější, nebi i zemi, čím viec lidu má pod sebú, a čím lid bohatější jest pod nim. Slýchal sem od mých starších, že u múřenína, u váhy a v jiných sklepiech byli kupci tak bohatí, že každý z nich měl třidceti pytluov velikých zázvoru, třidceti hřebíčkuov, třidceti muškátu, třidceti pepře, a tak dál o jiných kúpí; a dnes Praha nemá s jeden pytel hřebíčkuov, ani zázvoru, ani šafránu. Rač věděti, jaké umenšenie panstvie královstvie českého pro násilnost kněží. Opět byli lidé bohati jakožto Kauher, Rotleb a jiní, ješto zlatta viece měli [31.], než nynie pražští měšťané střiebra. Zlatnická ulice plná byla zlatníkuov, již pustá stojí, nemohúc mieti vetešníkuov, zlé hospodářstvie po hřiechu. A stane-li tak dlúho, zpustne Praha. I protož potřebieť jest Vašie Jasnosti na lepšie hospodářstvie pomysliti než prvé a brzo, jinak nebe ani země netrpí Vašie Jasnosti tohoto nynějšieho hospodářstvie, nebť jest zlé.

D v a d c á t é a j e d n o, o p o m o c e c h žádánie od královstvie rač věděti, že Aristotileš praví, že nemají časté býti a veliké, a praví, že v pěti letech. A to slulo lustrum. Ale nynie v této mieře pod Vašie Jasnosti tak mnoho šacunkuov bez studu pána Boha i lidí a přes moc a sílu chudinky, a vždy jeden skuoro po druhým daj od řemesla oděnce na vojnu. Daj sám od sebe, a potom daj šacunk a potom ještě sám jdi na vojnu. Tak vymyšlené šacunky a dávánie, že lidé křičí, slzí, pláčí, až do nebe po hřiechu Vašie Jasnosti poklinujíce i těch, kto jsú toho příčina. I protož rač upokojiti zemi s pokorú a s dobrotú, na kněží nic nedbaje. Neb cožt jest na nich na vlas neustúpí, chtějíc, aby Vaše Jasnost jich bránila, aby svú vuoli vedli a dobré bydlo měli. Také radí Aristotileš Alexandrovi, aby nemiloval přieliš tělesných věcí pro krátkost života svého, a že zde všechny věci opustí, i proto radí, aby neutiskoval poddacích bez veliké potřeby v šacuncích a bezprávně nic nebral, raději svých potřeb aby ukrojil a méně měl a méně daroval, a tak dále.

D v a d c á t é a d r u h é o g š a f f t í c h rač Vaše královská Jasnost věděti, jakož die Justimian (sic) v svých právích, že gšaft, řádně učiněný, nemá od žádného žádné moci hyndrován býti ani měněn [32.], leč by byla chyba, že by kšaftéř byl někdy zrádce králuov nebo vypuzenie z královstvie nebo psanec, tehdy knieže muože dáti sirotku jiného strážci, ale bez poručenie zbožie. Ale i o to na Vaši Jasnost křik jde veliký, a i protož rač se báti hněvu božieho na se, neb pán Buoh velmě mstí sirotkuov a vdov a jiných syrých lidí. Jakož die pismo: Tibi enim derelictus est pauper, pupillo et viduae, tu eris adiutor. A poněvadž jsú králové na miestě božiem, aby chudých sirotkuov a vdov zbraňovali, nemají nad nimi sami zle činiti z moci, neb nemuože sě tomu pán Buoh dlúho dívati etc. Jestli že chudý člověk sirotek, vdova křičí na útisk súdcí nespravedlivých, nebo na někoho jiného, že jemu nespravedlivost činí, hned na tom miestě vyslyš chudého

člověka, a muožli býti, bez prodlenie vysvoboď jeho z úzkosti a tesknosti; pakli nemuož býti, ale hned rač někomu poručiti znamenitému, ať konec učiní té pří, ačkoli král neb knieže má moc plnu gšaffty nepravě učiněné opraviti i věna i sirotky. Ale gšafftuov, právě učiněných, nemuož změniti, ani zbožie, co sobě z moci utrhnúti, neb těch větší jest mstitel pán Buoh, tak že zde desetkrát viec utrhne králi na statku, na cti nebo na těle, po smrti na duši.

Dvadcáté a třetie, o zachovánie zákona božieho. Tak die Aristotileš k Alexandrovi, aby nutkal všecka královstvie pod sebú k zachovánie písem, které jsú vydali lidé duchem svatým ,kterými ty najprvé by se spravoval a všecken lid. a také aby jednostajnú službu božie vjednal v lidu všech jazycích, neb jinak v svornosti státi nemohú, a tiem viece upokojíš všecka královstvie nežli mečem. A potom die [33.]: Budešli zákon božie držeti a jím se spravovati, budú se tebe lidé velmě báti; pakli nebudeš se pána Boha báti a jeho řeči zachovávati, a lid porozumí, že jsi Bohu ohyzdný, hned lidé na tě také dbáti nebudú, a budú tebú pohrdati a v nenávist mieti. I protož aby Vaše Jasnost věděla, co jest zákon Božie, ne to, co bludný lid praví, že by byla sama biblí nebo samo čtenie, ale všecko pismo na ni doctoruov svatých a práva duchovní otcóv svatých, totiž decret a decretales, agenda v kostelech a pontifical; neb sama biblí nenie dostatečna cierkev svatú spravovati, v žádné svatosti počna ode křtu až do jiných. Najprve, o křtu; apoštolé křtili ve jméno Ježíše, a čtenie die: Ve jméno otce i syna i ducha svatého, bez křizma oleje svatého bez prsti, bez soli. I proto vezma agendu lépe mě zpraví agenda, kterak mám křtíti a jistěji nežli biblí. Opět kterak mají kněži svěceni býti, toho nenie nikdyž v zákoně, ale v pontificalu jest, opět biskupy, krále kterak korunovati. A proto vedle zákona Božieho mušili bychme býti bez kněží, bez biskupuov, bez králuov, neb bychme nevěděli, kterak jich vysazovati. Opět v písmě druhdy zmietež jest a spletenie, jako sem prvé o formě položil apoštolské a o paně Krysta, nébrž tu : Kto nebudú jiesti těla mého a mé krve nebudú píti. A jinde: Kto jí z toho chleba, živ bude na věky. A o apoštolech die, že bychu ustavični každý den v lámání chleba, a svatý Pavel tresce, že se v chrámu opíjeli. A to znamenie, že jsú apoštolé neposvěcovali krve božie, neb by nedopustili až do opití ani k tracenie. I protož v tom rozdvojenie písem potřebie jest doctoruov svatých naučenie a to držeti, co [34.] v jich pismích nalezáme. Opět řeč zákona božieho, jako zní bez přidavku, nemuož vždy držina býti, jako ona řeč pána Krysta: Co jest Buoh spojil, toho člověk nerozvodí. Avšak dnes muší rozvod býti, kdy muž nemuož ženy zploditi, tak že die žena, že jest ještě panna a chce matkú býti. Opět smrad z hrdla rozvodí a jiné ohyzdné nemoci, cizolostvo, zlost, trávenie. A proto práva duchovní i světská naplňují rozum a vuoli zákona božieho, a úmysl nám vypravují. A tak dalšieho prótahu o tomto nachajíce. Rač věděti, kto opomítá doctory svaté a ustavenie otcuov svatých a samé biblí chce požívati, že jest člověk bludný a pravý kacieř etc. Neb psáno jest v bibli,

že má biskup býti jedné ženy muž, a dnes pro ustanovenie proti tomu nemá býti žádné ženy muž. Apoštolé složili jsú obřezovánie doluov proti zákonu božiemu i proti skutku pána Krysta, neb se jest pán Krystus obřezával. A jestli že bude které pochybenie v zákoně, Mojžieš přikazuje, aby utekli se k najvyšiemu biskupu, který v té chvíle bude. Genesis et deutronomii 24. A co kolivěk ten vyřkne, to má ode všech přijato býti. Druhé die Aristotileš, aby jednostajnú službu božie zjednal v lidu všech jazykuov. A nynie jest latinská služba božie, jedna po všech rozličnostech jazykuov, a ta má jíti ku pánu Bohu, každý aby okázal pánu Bohu jednotu srdce křesťanského ve všech jazyciech. A potom každý jazyk po vyplněnie obecné služby božie, přidaj, co muože, jinak nic nemá řiekáno býti. Služ pánu Bohu, jakž kto umí najlépe, neb žádný člověk neumie slúžiti pánu Bohu jediné jeho chot milá, cierkev svatá obecní, totižto [35.] hlava, která řiedí a spravuje cierkev svatú, totiž papež, patriarchové, preláti a doctoři. A ti, kterak nás vedú, tak máme slúžiti, tak máme věřiti a na to jsú kněží ustanoveni, aby lid obecní vedli na to naučenie, co od svých starších vzeli etc.

D v a d c á t é a č t v r t é : o Ž i d e c h, co má držíno býti. Rač věděti, že přísaha jest pána Krysta, že věru, věru pravím vám, že nepomine toto pokolenie, duokudž všechny věci se nestanú. A proto od králuov mají trpíni býti v městech křesťanských až do súdného dne pro čtyři věci. Najprv, neb pán Krystus, Panna Maria a apoštolé jsú z toho rodu, i protož pro poctivost pána Krysta a apoštoluov mají trpíni býti. Druhé, že zákon od nich máme, a figury, aby oni nám toho svědci byli. Třetie, že z nich i mnozí dobří lidé vyjdú křesťané, ješto židovstvo je zrodí, jakožto trn ruoži vonnú, čistú k uožitku křesťanstvu i nebe. Čtvrté, proto, aby oni nám byli příklad, že pro neposlušenstvie přikázanie božského a smrt pána Krysta ukřížovaného jsú dáni v rozptýlenie, v úzkosti, tesknosti, v zašigkovánie, abychme, my se teho bojíc, ctili pána Krysta ukřížovaného, pravého Syna božieho vtěleného, který od židuov odjal všecko dobré, a přenesl jest na křesťany. Odjal jest od židuov pět věcí: Najprvé královstvie, neb již nikdyž žádného krále nemají, ale křesťané ještě pět a dvadceti králuov mají. Druhé, odjal od nich biskupy, tak že po dnes žádného nemají , ale křesťané mají biskupuov mocnější nad krále mnoho seth, jakož jest Tryrský, Mohucký, Anglický, Kolinský, Salcpurský, Římský, Medulánský etc. a mnoho tisíc jiných biskupuov. Třetie, přenesl jest od nich oběti všecky volech, jalovicích, kravách, a za všecky máme jediného [36.] beránka v trní za rohy visícieho, totiž tělo pána Krysta v koruně trnové na kříži rozpatého. Čtvrté, přenesl jest od nich uměnie všecko, neb dnes již neumějí, neb všecko pravé uměnie jest již v samé latinské řeči, a té oni neumějíc, nic neumějí. Páté, přenesl od nich líbeznost všecku, což jest prvé ten lid měl, krásy okrasu libú k nebi i k zemi, již jsú ohyzdní, a lid křesťanský jest libý a tak dále. Co pak má o židech Vaše Jasnost činiti, račte věděti: Najprvé, když se nerúhají vieře křesťanské, že nemají shlazeni býti, ale mají trpíni býti, ne jako

svobodní, ale jako vězňové, aby čili, že jsú proti pánu Krystu shřešili. Mají znamenie židovské vždycky nésti, a nenese-li, má rychtář jíti i zašigkovati před lidmi zevně až do šatlavy. A bude-li s křesťankú nalezen, vedle práv Justinianových má s ní zahrabán býti, a kolem probit. Když se rúhá pánu Krystovi nebo milé Panně Mariji, muož hned v ústa bit býti od každého křesťana, ktož muože křivdy pomstíti, ani král ani právo nemá nic řeci. Mají jako vězňové držáni býti v úzkosti, netak jako nynie mají svobodu velikú, a větší nežli dobří křesťané, než mniši, doctoři, biskupové, neb nynie žádného biskupa nenie v české zemi, a doctora žádného krom mne. A já biedami sem tak utrápen, že blaze by mně bylo, bych byl u Vídni. Ale z země nelze, kde mnich jde neb já neb kněz který z hradu, křičí na nás nectně, kamením házejí, tak hanějí, že jedné k milému pánu Bohu srdce obrátě, aby on to viděl a pomstil, neb v Praze nenie toho žádnému potúžiti, aby to stavil. Ale žid, kdy přijde, má svobodu etc. Rúcho má býti jich rozdielné od křesťanuov a v kuklách, aby šije kryli. Lichvami a dielem mají [37.] živi býti. A křesťané nemají lichviti, jedné toliko židé, aby král mohl z nich mieti komoru, bohatú ku potřebě obecní. A na kterého měštěnina neb pána židé by lichvy brali, králi túžili, král muož tomu křesťanu to spravedlivě vzieti. Věci kradené mohú všecky k sobě přijímati. Ale když vědie, že jsú kradené, nic viec než dva groše dada, zloději to vezma pravú věc má položiti, ale zloděje nezatajiti než zjeviti; pakliby zatajil, má žid jako zloděj trestán býti. Ale že by bylo dlúho práva židovská vypisovati, toto krátce, poněvadž jsú nepřietele pána Krysta, a rúhači Panny Marie a viery křesťanské, a nemají shlazeni býti, slušie je v trápenie držeti, a nad křesťana žádného nikdy jich nepovyšovati.

D v a d c á t é a p á t é, o ř e m e s l n í c í c h: Aby Vaše Jasnost v každým řemesle čisté řemeslníky milovala, aby se v Praze osazovali, to Vaše Jasnost měla by ráda viděti. Ale že kněži i Čechové ještě nynie, jako oni dějí, pro zákon božie ženú čisté řemeslníky a jim dělati nedadie, ani se živiti, leč by se s nimi u vieře srovnali, tiem Vaše Jasnost nezvelebí tohoto královstvie ani sama sebe ani svého plodu. A zvláště, že Čechové jsú hlaupí na mnohá řemesla, zvláště co se tkne hor k rudám a k hutem a k kovům střiebrným, zlatým, měděným, mosazným i cínovým. Opět k krumpovánie hedvábí, neb těch čistých věcí dělánie sami Čechové bez Němcuov se nehodí. I protož od Vašie Jasnosti měli by sem do Prahy řemeslníci taženi býti. A tito řemeslníci a kněží je ven ženú; neviem, jaký jsú rozum před se vzeli. Za starých leth vezli z Prahy do Viedně, do Nornberka, do Benátek, do Říma [38.] na divy čistá diela, a již pak od jinud do Prahy. Král Nemroth a Romulus, tiť jsú jinak činili. A protož rač pomysliti na to, ať řemeslníci mají s Čechy své právo a dielo, ti zvláště, ješto jsú pod jednú spuosobú , a jinak proti řemeslóm jsú nic neprovinili. Také řemeslníci nemají na vojny puzeni býti, leč v najvětší núzi proti pohanóm, neb to na stav rytieřský přislušie najlép. Ať řemeslník dělá, rytieř bojuje a kněz se modlí vedle oné řeči: Tu supplex ora, tu protege, tuque labora.

Ne řemeslník šad starý v boji tak se hodí jako kněz s knihami nebo baby s přeslicemi a stúly. A také jakož die Egidius: Písař, krumpéř, holič, nehodie se do boje po měkost rukú a proto, že těla svého nevydávali na silná diela a mocná. Také aby řemesla súdy své měly. Co se tkne právě řemesla, aby mezi sebú to bez rathuzuov řídili, to jim má dopuštěno býti. Než což se tkne chudinky, kterak mají dráze co prodávati, má jim v tom šacunk od krále a pánuov rathúzských uložen býti, aby netak neřádně jedno řemeslo druhé utiskovali, a všickni chudinku, jakožto nynie jest. Najprvé, v hostinských domích nedávno od jednoho stolu brali po pěti groššich a viece. A švec nechce dáti střevíc-než po šesti groších etc. Opět překupníci tak mnoho sě rozmnožili,*) že tento jarmark prve než chudinka co sýróv kúpila, přikupníci do sklepuov rozmýtili a drahost učinili, od neřádu velikého a chudince přetěžkého etc.

Dvadcáté a šesté, o bojích. Všickni múdří radí všem kralóm a kniežatóm, aby se bojuov varovali. Neb žádná věc nechudí tak velmi králuov a kniežat jako války. A abych to rozumněji položil: války a bojové pět zlých věcí přivodí [39.] królóm a kniežatóm: Najprvé, velmě je zchudí, neb vždy muší dáti a poklady hýbati, a co chce přirozmnožiti, statku a klenotuov přiložiti, to se jemu doluov strhne, a co předci jeho zachovali, to muší utratiti. Druhé, neb bojové všem zlostem cestu otvierají, mordóm, lúpežóm, pálením, země zchuzením, násilí, neposlušenstvie. Třetie, pláč ot lidu, rukú lomenie, králuov a kniežat pokliněnie od lidí zbuzuje. Čtvrté, královstvie a krajiny, pusté činy a lid rozptyluje vedle řečí Davidovy: Dissipa gentesque bella volunt. Tak že králové bojovní i jich děti pomíjejie ránu božskú, aby lidé měli odpočinutie. Páté, neb bojové nad smrt, zvláště dlúzí sužují lidi pro náramné tesknosti, pro raněnie onen rukú, onen nohú, onen pro ránu upadne u velikú nemoc, z které nevejde do smrti, pro chudobu, pro neřády, ano ktož muož, utiskne druhého. Šesté, jestli že král ztratí boj nad smrt, jest jemu tieže, že vidí své nepřátely nad sebú povyšené. A to buď krátce o varovánie bojóv Vašie Jasnosti položeno. Kterak mají bojové se jednati na zemi, na moři, to klade Egidius Římský. Než bohdá s božie pomocí lépe bych vyvedl, ale k tomu Já nepopúzím, ale od toho toliko toto rač pamatovati. Ať praví bojovníci se zpoviedají v svátostech a v náboženstvie: sejde-li kto, ať scházejí v dobré vieře, v spravedlivosti a v božským milovánie.

Dvadcáté a sedmé, o svátostech. Račte věděti, že svátost říská, totiž kopie svaté, puol koruny trnové a kříže svatého veliká strana, veliký klenot byl české zemi, a vedle toho mnoho svatostí a bohatstvie veliké Praze, neb nábožní lidé, od několiko seth mil šli jsú do Prahy pro opatřenie těch velebných svátostí. A kupcuov i jiných lidí tak mnoho, že [40.] jest byl těsen rynk novoměstský, a tu vypili pivo Pražanóm, že za vodu vařenú brali jsú penieze v pytle. Vedle toho kupci

*) V rkpse: rozmnožilo.

přijeli ze všech zemí a všeho dobrého dosti přivezli i odvezli, nebo Praha jest jako moře, ješto chce, aby z ní hojně řeky tekly a do nie také. Toho zisku Praha zbavena, a málo sobě proto štíští, neb nevědie, co jsú ztratili. Potom byla svatost převelebná na hradě po pólu těl, Svatých velikých, Kozmy a Damiana, a svatých dědicóv: svatého Václava, svatého Víta, svatého Vojtěcha, svatého Zigmunda, svaté Lidmilly, kterýchžto moc jest v pěti nad krajinami, v kterých ležie. Najprvé, hněv božie krotí, když pán Buoh hodně se hněvá na lid jich krajiny. Druhé, měst těch i lidu posvěcují, kde ležie a všicku krajinu obveselují. Třetie, kniežata, kteří se jim zachovávají a službu božie rozmáhají a jich také zvelebenie hledie, anjelskú stráži osadie, a svým bděním, aby jich nic zlého netklo, ostřiehají, a aby jich rod vždy potomek měl na stolici královskú na těle i na duši ušlechtilost, aby vždy viec rostli v bohatstvie, v moci, ve cti, v štěstie, v šlechtě, toho hledí. Ale který král umenšuje služby božie a jich ctí, skutky jich bludné a nešťastné činí až do jich umenšenie, nébrž do plného vykořeněnie etc. Čtvrté, v lid vlévají náboženstvie, požehnánie, spravedlnost, dobrotu, vnitřní veselé, jasnost a přičiňují se v nebi, aby spieše kniežata shlazeni byli, kteří lid trápí šacunky a trápením. Páté, vysvobozují krajiny dobrými úrodami od hladu, od moruov, od nepřátel, neb svatý Václav vidín jest na bielým koni u Berúna, porážející nepřátely od zlého povětřie. Ale že již svatého Václava snad v Čechách nemáme, všecko zlé čijem i z nebe i z země nepřátely, mor i zlé povětřie, drahotu, [41.] zlosti neslýchané. Bylo tělo svatého Longina na Vyšehradě, to kdy jsú cafuři svrhlí do lázně, totiž do hlubokosti pod Vyšehrad, rybáři se nesmierně topili, světla v noci vídali. Potom když páni Novoměštie to tělo do rathúzu dobyli, hromobitie, větrové na rathúz bili a veliké búře šly, že se pánóm stýskalo, a nevědúc, kterak by to tělo svaté lépe uctili, poslali po kněží na Bezdězí a prosili, aby to tělo svaté vzali. A snad již i toho v Čechách nenie. I protož zlé veliké věci lechce se rozmrhají, i proto všeho toho dobrého zbaveni sme, co sem položil, co dobrého činí dědicové v svých krajinách. By byla Vaše Jasnost začala válku proti Nornberčanóm o svatost řiskú, aby zase vrátili bez peněz, neb nemuož kúpena býti ani prodána, ani zastavena, neb nade všecky penieze jest, to by každý chválil, ale takto neviem, oč jest boj a zahubenie země.

Osmé a dvadcáté, pro ukrácenie, čím se pokoj ruší a kazí, aby Vaše Jasnost, to vědúcí, toho se vystřiehala. Najprvé, pro neposlušenstvie svých starších. Tak Jeruzalem zkažen jest, že se byl zprotivil Galboni ciesaři, který když byl Tyta poslal, a mezi tiem Galba umřel jest, a Tytus jsa na ciesařstvie volen, poslal Vespeziana, syna svého k dobytí a k zkaženie Jeruzalema. Též nenie pro neposlušenstvie papeže a ciesaře tyto války jsú povstaly, kteréž, duokudž stojí, nelze pokoji býti, neb kdož se vyšším protiví, moci božie se protiví. Druhý, hřiechové lidští, ale velicí toliko jako modloslužebenstvie, ano snad to jest v Čechách, že mnozí slúží, nejsúc kněží, a to nenie Buoh [42.] než modla a ďábel. Proto zkažen

král Saul a Roboam, syn Šalomonuov, zkažen jest pro modloslužebenstvie Šalomúna, otce svého. Druhé, bludové a kacieřstvo, kde se zarodí, tak Constantinopolim a Cirpská královstvie zkaženo jest, že se bylo odtrhlo od poslušenstvie papežova. Třetie, nemilostivost, to jest nynie v Praze, tak veliká, že všecka láska uhasla jest, a jeden druhému z hrdla déře. A proto dobře die Izaiáš XLVII Capitole: Non est pax ipsis, dicit dominus. Čtvrté, pro nespravedlivosti, jako dí písmo: Regnum de gente in gentem transfertur propter iniusticias; královstvie přenašie se do královstvie pro nespravedlivosti. A proto die David výborně: Justicia et pax, ostulatae sunt: Spravedlivost a pokoj políbily jsú se, totiž že pokoj nemuož býti, leč bude mezi všemi spravedlivost ku pánu Bohu i k králi i k lidem etc. Páté, tajná nenávist. Tak veliký boj stal se jest mezi Absolonem a Davidem, že jest chtěl otce svého strčiti s královstvie. Též v nebi Luciper chtěl pána Boha svého dobrocince strčiti s královánie. Šesté, pýcha. A že jeden na druhého pne se, a proto že die písmo: Inter superbos semper iurgia sunt. Nemuož pokoje býti v Čechách, leč řád uveden bude, aby byl vyší, kto vyší, nižší, kto nižší. A rač k tomu mieřiti, papeži a ciesaři se poddati. Bude bohdá u vás kmen královati a nepřátelé vaši rádi budú z Vašie ruky zobati etc.

Dvadcáté a deváté. Který král chce zvelebiti sám se i své děti šlechtiti převelice: a je věčné dědice zdělati, toho královstvie má dnem i nocí mysliti, aby města stavěl, a v nich krásné chrámy božie, krásné domy, krásné hrady zdělal. Vi[43.]dúc to, hrozí se nepřietele, a znamenajíc z krásného ustavenie, bohatstvie a múdrost do takového krále, nesmějí se tak protiviti. Vaše Jasnost rač kostely zkažené vzdělávati, a u pokoje královstvie službu božie množiti, kázati v Praze domy hospodářóm opravovati, šindelného domu žádného na rynku nedopúštěti, nébrž ani jinde, okolo svatého Ambrože. Mnichóm zuostavě městiště, domy lidem, ať se stavějí, vyměře ať se rozdadie a město rozšířiti z domu Andělově v zahradě šest domóv učiniti, cihel z domuov nedati sbierati, domuov nedati bořiti, nikdyž, ani na Hradčanech ani na Malé Straně, ani u Svatého Apolináryše, ani na Vyšehradě, neb ještě bohdá přijdú časové, že to lidé rádi opraví. Vaše Jasnost kostel v Tajně dodělala, most opravila, věci pěknú na mostě udělala, to věčná bohdá památka Vašie Jasnosti bude. A kdy by Vaše Jasnost na starú zeď staroměstskú zeď pěknú ustavila, a věcí pěkných na ni vzdělala až do Podskalé nebo až na Vyšehrad, velmi by pěkné město se z té strany ošlechtilo, a nebylo by potřebie v zimě ledu sekati ani ponocovati. A kdyby u svatého Václava Vaše Jasnost hospodařila, aby plnost bylo kněží i arcibiskup, a služba božie se dála, též na Vyšehradě, u svatého Jiljí, u svatého Apolniáryše, a ve všech klášteriech, seslal by pán Buoh anjely své svaté, aby koruny věčně drželi na Vašie hlavě, a Vaši Jasnost na věky ve všem dobrým ostřiehali i plod váš.

Třidcáté, oznamují tuto, že viec nežli třidceti kapitol opustím, dobře potřebných, pro ukrácenie, co se tkne všeho králov[44.]stvie,

a také pro nebezpečenstvie mého života. Neb jako ďábel v Římě řekl jest, že nesměl pravdy pověděti' řka: Qui veritatem loquitur, caput sibi contutitur, též já pravím, neb ještě neviem, kterak mi to projde, ačkoli k Vaší Jasnosti a žádosti, najjasnější králi a muoj pane, píši. Pán Buoh vie, že z dobrého srdce pro dobré a zvelebenie Vašie královské Jasnosti a dobré tohoto královstvie; neb se v této věci bojím příhody svatého Jana, který z lesu přišed k Herodesovi, hlavu ztratil pro pravdu, řka: Neslušie tobě mieti ženu bratra tvého, i proto, ač sem dosti dotekl pravdy nelibé však věcí nelibějších sem opustil, prose, aby vaše Jasnost neráčila za zlé mieti, ale za vděčné přijíti a mně proto naučeničko žádnému nedala škoditi [44.].

Vysokost krále najvyšieho, který z ničehuož stvořil jest sobě všecka královstvie okrslku nebeského i zemského a trůn svój u věčnosti bez konečného trvánie zpevnil jest, který na svým bedře má napsáno: král nad krály, pán nad pány, před kterýmžto všecko duostojenstvie, nebeské, zemské, i pekelní kleká, pokoře se, který také Vaši Jasnost ráčil jest z nižšieho panského duostejonstvie na vysokost stolice královské mezi králi zemskými vznésti a své svaté stkvělosti Vašie Jasnosti udati, rač na Vaši Jasnost hojné vylíti své svaté z vysokosti požehnánie, a vždycky u větší a u větší stkvělosti vyzdvihovati, v zbožie, v štěstie, u vitězstvie, v poddánie lidu i v každé žádosti srdce tvého, jako Davida pastuchu hojně nad krále, z krve královské pošlé rozmnožiti a v Jasnost v Jasnějšie obléci, aby nad ně svietil jakožto denice nad menšie hvězdy, neb sám král najvyšší ví, koho, proč z lajna vyzdvihuje, aby seděl s kniežaty, s kniežaty lidu jeho, an snad proto viec vyzdvihuje, aby v syny Páně, ne mezi kniežety, ale nad kniežaty seděl a vyzdvižen byl v svět lepší světlost až na věky. Ten pán převelebný, který má klíče životu i smrti, a otjímá duch králóm, kdy se jemu líbí, a aby dotud panovali, čile jim uložuje, který prvé než Vaše Jasnost urodila se jest, znal jest vyzdviženie Vašie velebnosti na zemi. Rač jasnýma očima a ochotnú tváří na Vaši Jasnost jako na Šalomúna vzhlednúti a múdrost svú svatú Vašie Jasnosti vlíti, kterú byšte mohli v těchto přehořkých [45] nesnázech odolati, bez pádu státi, a duchem múdrosti napraviti pád tohoto převelebného královstvie, měst, hradóv, i vsí jeho, rozdiel přieliš rozdielný a škodlivý u vieře, který kyselí srdce lidská a v rozbroj uvozuje, v boje, v pálenie, v mordy, v zemi zahubenie přieliš nemilostivě. Daj to pán Buoh, aby to vše zlé umřelo vašie opatrností, aby všecko královstvie v tobě, pánu svým, vzalo potěšenie, zase skrze kterého vzalo jest pláč a kvielenie, jakož dnes ukazuje lkánie a křik chudinky zahubené a spálené na všecky strany, kteří nad hořkost země žlučovú, biedami a úzkostmi jsúc napojeni, mrtvých životy nad živých životy sobě zvolují. Rač pán Buoh ďábelskú radu v lidech neupřiemých ďábelskú chytrostí, učených ot Vašie Velebnosti odehnati, skrze které v tomto královstvie padla jest všecka láska, všecka dobrota, všecka spravedlivost, řádové všickni, svornost a co najhoršieho jest, že mnoho

tisíc lidu již zhynulo jest na těle mečem, žerúcím, snad i na dušech. A ještě lidé bojie se větší biedy a úzkosti, čím viece se tarasujete a k bojóm se chystáte. Račte se báti, by svá vuole a ta mysl tvrdá nebyla proti pánu Bohu a proti pádu velikému, aby snad neřekl pán Buoh: Zatvrdímť já srdce Pharaonovo, abyšte viděli moc mú nad nim. Hodnost jest přestati od toho skutku, který spieše muož přivésti pád nežli užitečnost. Lépeť jest stavěti své stavenie na slúpích pevných nežli na viklavých a třesúcích se. V jistotě většie čila jest Vaše Jasnost své velebenie před pěti léty, když klíčník nebeský najprvé Nicolaus Calixtus, pod kterým ste vzali korunovánie, psal jest Vašie Jasnosti: Synu našemu milému. A proto jeli jsú kniežata k Vašie Jasnosti jako králi zvelebe[46]nému a synu milému otce svatého a mateře milostivé, obecnie cierkve svaté, nežli dnes Pavel třetí volá, křičí, úpí na Vaši Jasnost jako na syna neposlušného a zatvrzeného, žádá s nebe od pána Boha zlořečenstvie, žádá rady a pomoci všeho křesťanstvie, aby to zlé udusil, které v Čechách se rozmohlo převelice z neopatrné rady a přieliš chytrostí ďábelskú otorasovánie, kterú otvedli jsú někteří Vaši Jasnost od cesty bezpečnější na nebezpečnější, tak že Vaše Jasnost, jakož snad i dnes opustivši radu spravedlivú starých lidí, kteří mohú viece jazykem upokojiti, a dobrotu nežli Vaše Jasnost s mnoho tisíci mládci do uffánie své v hřmotu oděnie majíce, kteří radíc Vašie Jasnosti násilé násilím otehnati, ženú Vaši Jasnost v ochuzení, a aby lidské statky berúce bohatstvie i od Vašie Jasnosti i od lidí skrze mordy a lúpeže sobě hrnuli, jakož již dnes slúží, kto prvé pánem byl, poddán jest, kto prvé svobodný byl, jest již poddaný. Práva z vysokosti své stržena jest, vždy dále pohřižující se jako lodi bez vesla. I proto již by byl čas Vašie královské Velebnosti ze tmy prohlédnúti a smilovánie nad sebú i nad tiemto všiem královstvím již učiniti a mysl svú tvrdú obměkčiti a na cesty jistčí vstúpiti a obrátiti se ku pánu Bohu, najvyšiemu pastýři nevidomému, a k jeho náměstku vidomému: biskupu římskému najvyšiemu a pokorným srdcem, požádajíce milosti od otce vašeho i všeho křesťanstva milostivého Pavla třetieho. Podajte jemu pokory a pokoje, milosti nábožně žádajíce. A shledáte, že tak otec brzo milostivý jako někdy proti synu marnotratnému vejde v potkánie, nesa stuolu a korunu první na hlavu Vaši, a stieraje slzy s očí i s srdce Vašeho, jako [47] s očí svatého Petra po zapřenie plačícieho, v které pokoře netoliko zapomenuv se první hněvové, bojové ohňové, ale nová radost vzejde všemu světu a zvláště tomuto biednému královstvie nové obživenie. Onť jest nynie ústa božie vidomá, k kterému Mojžieš radí, řka: Vzejde-li zákoně božiem které pochybenie, utečte se k najvyšiemu biskupu, který v té chvíle bude, a cožť vyřkne, to jest spravedlivost a má ode všech za pravé přijato býti. Deutronomii 24. Ont jest oči božie vidomé na světě usazené, aby hleděl a opatřil, v řadě-li stojí královstvie všeho křesťanstva u vieře, v pokoji, služby božie aby napravil na vaze vyražené ku pravé vieře. Onť jest truhla a pečet Trojice svaté, plná daruov nebeských, z které jako z studnice tekú pramenové i pramének z nebe obživující cierkev svatú i každého,

v cierkvi svaté přebývajícieho. Onť jest hora najvyší, první osviecenie bera z nebe, aby potom osvěcoval biskupy a krále vidomým osvěcováním i každého křesťana na svět přicházejícieho. Onť jest lékař duší hřiešných. Onť jest pravý vrátný královstvie nebeského, nébrž pravé dvéře, které komu on je kdy zavře, žádný jich neotevře. Kdy otevře, žádný nezavře. A proto rada má poslední již buď Vašie Jasnosti. Nahlédna, že jinak upokojenie nemuož býti nežli nebo boji, a to jest nebezpečná a přetěžká cesta, nebo poddáním klíčníku nebeskému, otci svatému římskému jako všickni jiní králové křesťanští jsú jemu poddáni a pokoj mají. Zvol sobě před nebem i před zemí, co Vaše Jasnost ráčí. Než toť pravím: Otřezešli se od poslušenstvie otce svatého, vzáctnosti ani okrasy žádné do Vašie Jasnosti na tomto světě nebude ani této zemi, které moci býti bude odpočinutie v pokoji ani po [48] smrti, že královstvie nebeské nebude tvé královské Jasnosti otevřeno vedle zapečetěnie pána Krysta: Cokoli sviezeš na zemi, svázánoť bude na nebi, a komu kolivěk otevřeš královstvie nebeské na zemi, otevřenoť jest i na nebi. Ani žádnému, vedle Jasnosti Vašie stojieciemu, neb strach velikých bojóv a zkaženie tohoto královstvie a chudiny bez napravenie i mnohých duší zatracenie.

Druhá kapitola okazuje Vašie královské Velebnosti, co máte činiti vstanúce s lože. A potom jiná kapitola bude praviti naučenie, pořad, co se Vašie osoby tkne, co máte celý den činiti. A to kratičce. A proto, když vstanete jako matery milostivé dětem činí, tvář svú a ruce umyte, hlavu ščeste, jazyk nožíkem vystružte a račte údy své protahovati, z jivánie, z zříhánie se vysvoboditi a vždycky se kázati podkaditi s alipta muskata anebo s konfecí nere, neb to jest najlepší kadidlo, které muože nalezeno býti. A vyprázdniti od slin, ot moče a od lajen.

Třetie kapitola učí o rúchu, v které rúcho má se obléci Vaše Jasnost vedle času. Najprvé, že král vždycky má mieti rúcho duostojnějšie než kto, nébrž zlatohlav jest pravé rúcho královské. Ale o tom potom poviem. Přirozenie samo učí, které rúcho má na podlétě, v létě, v zimě neb na podzim bráno býti. Jedno aby bylo stkvělejšie nade všecky jiné, toho vždy hleďte, a aby žádný pán nevystřeloval se v rúše stkvělejším, toho vždy ať jest bráněno, hleďte a proměňujte se často v rúše stkvělým, vonném nade všecky.

Čtvrté, po připravenie ke mši račte vyjíti a tu modlitbu krátkú činiti, neb kněží po všem královstvie vzácněji se modlé za Vaši Jasnost, než Vaše [49] milost, každý den řkúce: Pro rege nostro, quem custodire digneris. A modléce se po jednom páteři plným a Zdráva Maria a věřím v Buoh, modlte se toliko za čtyři věci: Najprv, za hřiechóm odpuštěnie. Druhé, za múdrost, abyšte uměli lid spravovati ve všem dobrým, spravedlivý súd činiti, pokoj zpuosobovati. Třetie, aby ten den ráčil Vaši Jasnost ode všie zlé příhody zachovati. Čtvrté, dopustí-li pán Buoh ten den smrt, prositi, aby anjelé božie, duši vezmúc, vnesli k spasenie před obličej božie.

Páté, také na mši děkovati milému pánu Bohu ze čtyř věcí. Najprvé, zdraví. Druhé, z rozumu rozumného, že tiem muože Vaše Jasnost rozeznati mezi nepravostí a spravedlivostí. Třetie, z poddaní lidu bez meče. Toho Vaše Jasnost prvé málo znamenal, již ste pokusili meče, a Morava pryč, Slezsko pryč i jiné krajiny, neb snad prvé neděkovala z toho daru pánu Bohu. Ještě pán Buoh bohdá vše dá u vaše ruce. Toliko uffajte jeho svaté velebnosti. Čtvrté, z každého dobrodružstvie, kteréž ste vzali od pána Boha na dětech, v ženě, v statku, ve cti etc.

Šesté na mši velmi pokořiti se milému pánu Bohu pro tři věci, nébrž i kněží služebníkuov božích, ačkoli hřiešných: Najprvé jako Abraham řekl jest: Mluviti budu pánu Bohu mému, že sem popel a prach. Genesis 14. Rozpomenúti se, že v přirozených věcech nic nemáš nad sedláka; z též nečistoty, z břicha matky tvé vyšel jsi jako sedlák. Též na smrti v zemi vejdeš jako sedlák. Páv vida nohy škaredé, opustí ocas krásný. Též Vaše Jasnost vida svú hlínu a biedu, jako by nikdy králem nebyl, tak se rač u pokoře mieti. Druhé, že jsa mocný král, ani Vaše Jasnost ani oděnci, ani právě [50] nemuožete se bluchám ani všem komáróm obrániti. Třetie, že on sám všecky krále stvořil jest a dává vám všem moc, zdravie, panstvie, život, puokudž ráčí a když on kterého krále před se požene, muší se okázati bez dalšieho odvolánie a počet vydati z vin, které budú jemu podány.

Sedmé, máte mysliti na viny, které se najviec dávají królóm před súdem božiem, ačkoli žádná nepravost bez pomsty nemine, ale však králóm največší saud jest pro tři věci: Najprvé, z prolévánie krve velikých pobití, kdy jest tak veliké pobití, že mnoho tisíc sejde. O, běda tomu králi, že se kdy narodil! Druhé, kdy koho nevinně odsúdie na krev neb na hanbu věčnú, totiž na smrt, neb na údu zbavenie, totiž nosu, rukú, očí, neb vyhnánie, neb na pranéř vsazenie, a ti do súdného dne křičí na krále a na súdce: „Pomsti, pane, krve naši, pomsti." Třetie, kdy otvrátíš oči své od suduov božských i ot nebe. Súdy nespravedlivé z moci vedle své vuole činí, nevinné viníce a vinné spravedlivé činiece o zbožie bez bázně božie poddacie připravujíce. Než neodmlúvám, když by tyto věci dály se po spravedlnosti.

Osmé, když ste na mši, neslušie vždy modlitbu vésti ústy, ale druhdy myšlením slušie mysliti o pánu Bohu u vysoké a u vytržené mysli, sluší mysliti na šest věcí: Najprvé, na velebnost božské slávy, o které muším pro ukrácenie ponechati řeči. Druhé, o skutcích božiech velikých, o nebi, o řádné nebe zpuosobnosti, o slunci, kterak krásná jest věc, slúžéc nám ve dne miesto kahancuov, na které mnoho naluznnie (?) shřievajíc nás v letě miesto dřievie a paliva, některé v zimě [51] mnoho naložíme. O moře, o země, a kto jest moře neviděl, nemuož plně múdr býti. Třetie, na cestu, kam máme jíti, tělo zde ostavíc, a na ty mocné, učené, velebné, krásné, svaté i nesvaté, kteří jsú před námi vykročili a ještě vykročejí, kam jdú, kde jsú, shledáme-li se s nimi. Čtvrté, na neustavičnost

světa a zlost jeho. Páté, na pokánie naše nedostatečné. Šesté, na rány božie, kterými nás k nebi žene na nás dopuštěje tesknosti.

Deváté o obětech, které každý den máte milému pánu Bohu obětovati a zvláště na mši. Jako die pismo: V dařiech tváři tvé modliti se budú všickni bohatí lidu. Tři věci najprvé srdce se vší hotovnosti: Juxta illud fili prebe michi cor tuum. Druhé, něco tělesného statku na oltář před tvář božie. Žaltář: Facite vobis diem solempnem usque ad conum altaris. Třetie, ze všeho svého panstvie desátky kněžím. A ty oběti kněží mají vzieti, utratili to zle a marně, oni odpoviedajte. Proto anjelé ty oběti obětují před tvář božie, žádajíce obětníku, aby jemu zbožie rozmnožoval pán Buoh a jeho obránce byl.

Desáté, na mši sluší se anjelóm svatým porúčiti. Nebo jak dí svatý Ambrož: Kterýkolivěk den svatým anjelóm se porúčíš, ten den nemuožeš žádné škodlivé vzieti věci ani zahynúti. Neb deset věcí dobrých anjel strážce činí člověku: Najprvé, ostřiehá člověka ode všeho zlého. Juxta illud angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viris tuis. Druhé, častokrát překáží člověku, [j]dúciemu k hřiechu, aby neshřešil. Třetie, hryzenie činí člověku v srdci. Napomínaje tiem, aby z hřiechuov vyšel. Čtvrté, modlitby a oběti a dobré skutky před tvář božie vnáší. Páté [52] v tesknostech těší vnitř srdce. Šesté, kdy člověk neumie sobě raditi, vnitř okáže, co má činiti. Sedmé, rozpaluje k milovánie božskému a nebeských věcí. Osmé, na smrti duši vezma, nese do královstvie nebeského. Deváté, po smrti proti ďáblu, žádajíciemu duše, řečim(?)je za člověka na váhy klade skutky dobré i zlé. Desáté, radují se spasenie lidského.

Jedenádcté, po mši seděti najméně za hodinu na miestě zevném, kde by Vašie Jasnosti osoby chudé, utištěné od svých pánóv, od svých súdcí, neb od jiných tiem úmyslem, aby vytrhl ovci z hrdla vlčieho, totiž nespravedlivého, hltavého člověka, který chce shltiti chudého. To radí Šalomún: Ecclesiastici IIII° řka: Nachyl chudému uši tvé bez zamúcenie a odpověz jemu pokojně v tichosti duše tvé a vysvoboď jeho z úzkosti srdce jeho. A tu blízko od Vašie Jasnosti, aby stál písař, který každý den má psáti, co se děje při Vašie Jasnosti v kniehy, které slovú Anualia. Ale Vaše Jasnost nic netbá, po smrti by jméno dobré ostalo etc. A potom to signuje písař, má Vaši Jasnost napomínati za chudého člověka. Nic od žádného nebera, aby Vaše Velebnost jemu spravedlivé učinila a kázala učiniti.

Dvanádcté, jsúli rady pilné nebo súdové o veliké pře, osaditi saud. Najprvé, jsúli biskupové v městě, pozývati biskupuov do rady a je nad pány všecky sázeti. Potom pány, potom doctory a preláty a teprv panoše. Též, sauli kniežata v městě, jako Saské, Bramburské, Rajnské, Mišenské, Bavorské neb které Slezské, ti z prava příslušejie k radě krále [53] českého, vezmúce při vrozin (?) raditi se pána Boha, a prospěch chudinky vždy majíc před očima. Takovými lidmi osazená radda jest králi velmi poctivá, a nemuož býti zlá, neb to jsú múdří lidé, od kterých

má řádná radda žádána býti. To jsú staří lidé. By pak mladí byli, tiť jsú přátelé každému a zvláště spravedlivosti. O té radě dí Šalomún Proverbiorum: Ubi non est gubernator, coronet populus solque autem, ubi multa consilia.

Třinádcté, nenieli tak pilných rad, tehdy povolaje písaře, který píše Anualia, totiž skutky na každý den roku, tři sta šedesát a pět dní listu učině, pak na prvním listu postavie první den toho roku. Toto se stalo na první: Mařík sedlák žaloval na svého pána z tohoto a z tohoto etc. Druhé, třetie a tak dále etc. Povolaje toho písaře otázati, jsúli které pře, a ty vyplésti. Nejsú-li žádné, rač sobě některé veselé kázati učiniti. Nebo čísti nebo s pány rozmlúvati do oběda.

Čtrnádcté, jsúli pilné rady, a Vaše Jasnost čije mdlobu v hlavě neb žiezeň neb třesenie na údech, rač kázati sobě confectuov některých přinésti a zvláště mandluov cukrovaných nebo těchto posielenie: Manus cristi diairis triasandali, Diarodon albatis, leticia Galieni Dymargarithon, Dyadraganti a tak jiných posílenie, nebo lektvaře a potom napíti se vlaského nebo romani neb greku neb malvazí neb tribianu salermi anebo medu dobrého, aby tiem Vaše Jasnost v obecným dobrým pracovati mohli.

Patnádcté, nemá-li Vaše Jasnost tak pilné práce doma, a byla-li by tak chvíle [54] prostraná, račte se projeti na rathúz staroměstský neb novoměstský neb malostránský, a tu mezi pány poseděti vesele pří poslyšeti, a kterak pří odbývají popantušiti a laskavě a ochotně od nich odjeti a jich prositi, aby spravedlivě súdili, neodpúštěli mordéřóm, zrádcím, paličóm, lúpežníkóm, zlodějóm, falšířóm mince, střiebra, zlatta, kúpí, listuov, těm, kto lidi tráví, kto kostely vybíjejie a jiným zločincóm. A pány mieti v poctivosti a prositi jich i přikázati, aby spravedlivost a práva zachovávali etc.

Rúcho konšeluov, vedle práv Justinianových, má býti sukně poctivá, dlúhá s kunami a kyvieř s kunami. Aby byl najmladší, má s holí choditi, jakož staří mají býti na radě, ješto již jedné rozum jest v nich a jiné věci mienie-li a rozumějie, co kam přislušie, a v některých krajinách nesú*) štíty střiebrné jako herolti a mají úřady na pomoc živenie svého a platy od kn'ežete a viny a odúmrti a jiné věci, že poctivě stojí a daruov žádných bráti nesmějí. A za Justimiana súdci z střiebra nikdy nepili, než z hrncuov toliko, a vzal-li kto který dar, duokudž ta pře trvala, do rady nesměl. O vážnosti konšelský hlavních měst a o mravích jich sepsal sem na oba rathúzy, neb sem neměl již o čem živ býti, a já jich múdrosti děkuji, že ode mne sepsánie vděčně přijevše mne darovali etc.

Šestnádcté, při obědu, kterak se Vaše Jasnost má mieti. Že máte zachovati najprvé čtyři věci: Najprvé, Benedicite řékati, neb dva kněží k tomu [55] mieti s pánem Bohem se nestyděti. To jest

*) V rukopise stojí: nejsú.

činil pán Krystus, když kázal zástupu sésti, vzhlédl v nebe, a požehnav. kázal jiesti, Johannes XI. Tak Job řekl jest, Job III. Prvé nežli jím, vzdychám k všemohúciemu. Druhé, za stolem mysliti, že Vaše Jasnost má hojnost v jidle, v pití, a mnoho jest v Praze, že chleba nemají. A mně se to údálo mnohokrát, že sem šel, slúže od Vašie Jasnosti k stolu domuov a ohledal sem se, zda by někto povolal k stolu, ano nemilostiví tvoji služebníci jedie statek Vašie Jasnosti nemilostivě, a aby žádnému nic neukanulo, toho hledie; přijda domuov nemaje, co jiesti, pánu Bohu sem poručil a znamenal sem, že se plní na Tvé Milosti stuol bohatce i Lazara. I protož račte se báti pána Boha. Ciesaře kdy korunují, mošnu mu na hrdlo pověšují, aby žebroty se bál, neb žádný pána Boha nepřevalel jest. Třetie mysliti: ty krmě, které Vaše Jasnost jie, aby nebylo z statku sirotkuov nebo vdov oplakáni, nebo z lúpeže vedle oné řeči Proverbiorum 14: Comedunt panem inpietatis et bibunt vinum iniquitatis. Čtvrté, aby kněží po stole Gracias řiekali. Vedle oné řeči: Cum comederis et saturatus fueris, benedicas domino tuo. Tak o pánu Krystovi čte se: Et impno dato post cenam exivit in montem oliveti etc.

Sedmnácté, o hodech. Staří králové činili jsú hody časté. Najprvé, den svého narozenie. Tak Farao, Genesis XX°, učinil veliké hody, pamatuje den svého narozenie. Druhé, den korunovánie a vyzdviženie, na královstvie. Třetie, den upokojenie a úmluvy s nepřátely. Čtvrté, den vítězstvie. Páté, den svatby. Šesté, narozenie syna, po něm dědice, oznamuje. Sedmé, paniem a pannám o masopustě, aby lid, jsa skrze krále potěšen, [56] a měšťané krále sobě jeho osobu v zálibenie a v milování vzali.

Osmnádcté, kteraké krmě mají který měsiec dávány býti, to kuchmistr Vašie Jasnosti lépe vie, než my lékaři, a kterým řádem, to kuchaři lépe vědie než my. Také když ste zdrávi, jezte všecky krmě na pořád, bez výmienky, ale čijete-li kterú překážku v těle, nejezte žádných krmí bez rady múdrého lékaře, a dajte se opatřiti. Píti máte po každé krmi, by se pak nechtělo, aby píti doneslo jiedlo na své miesto. Nic nedbati, jiesti sladké, kyselé na jednom jiedle, neb to vše žaludek srovná etc.

Devatenádcté, Vaše Jasnost má dobrý obyčej po jiedlu postáti a pře poslyšeti v tom miestě, kde chudí lidé mohú Vašie Jasnosti dojíti a o své potřeby s Vašie Jasnosti rozmlúviti, potúžiti. To v jistotě věřte, žeť jest to milému pánu Bohu vzácno a velmi líbezno, vedle oné řeči Šalomúnovy Proverbiorum 14: Nachyl chudému ucha tvého. Neb mnozí jsú, že chudým na oči nedadie, ani kteří dadie přijíti, ani zpraviti se proti onomu písmu: Consuetudo Romanis est, ut is, qui accusatus, accipiat locum defensionis et audiatur Ale že Vaše Jasnost vyslyšujete chudé, požehnání na se vábíte pro potěšenie srdci svému.

Dvadcáté: o odpočinutie po stole. Jestli že Vaše Jasnost zvykla pospati, buď v létě neb v zimě, vždy pospěte, neb necháme navyklosti v každé přirozené věci jedva smrti se mine. Ale však kdy by kto nenavykl, lépe jest nechati než navyknúti. Jest z dětinstva a od mateře.

a proto nedělným lidem jest to z mušenie, že to muší činiti, a po jiedle dřímotu sehnati. Potom pak co do nešporuov Vaše Jasnost má činiti, to vás [57] zpraví čas totiž letní, ješto dlúhý den neb zimní, a připadlá práce, v to nemohu uhoditi.

Dvadceté (sic) a jedno. Což muožete, račte se hněvu varovati, i také radosti veliké, neb ta druhdy viece škodí než hněv, tesknost, a zámutek, neb vidáno jest, že z veliké radosti náhlú smrti mřeli jsú. A když radost velikú čijete v svým srdci, nebo že se srdce vysoko samo nad se myšlením vznáší, bojte se v jistotě zlého budúcieho, nebť jest psáno: Contra ruinam exaltatur cor, proti pádu povyšuje se srdce, hned proste milého pána Boha a anjela svého, ať ráčí to zlé odvrátiti od Vašie Jasnosti a také se tiem plnějě vystřiehajte etc.

Druhé a dvadcáté, o hraní. Račte věděti, že králóm a kniežatóm velikým hra každá jest nepoctivá a neužitečná, zvláště o zisk nepoctivá, neb ten, s kterým hrá, jest vždy nižší, a hra chce mieti rovné lidi, a potom ten, kto hrá s králem malú věcí málo bude sobě krále vážiti, nébrž jako tovařiše mieti, a jestli pán mocný zdvihne se proti králi, a bude chtieti jeho potlačiti a nad něho býti. Jest neužitečná, prohrá-li král, bez toho bude; vyhrá-li a sobě schová, lakomstvie okáže proti chudšiemu. A v tom také mešká obecní dobré, hrá-li a nečeká zisku. To jest hra jalová, nečiní radosti. I protož lépe jest hry nechati, ohyzdná jest věc králi v kostky hráti, neb to hampýsnikóm přislušie, v karty lechká věc jest, v kúle nepoctivá, běhati po kauli, v šachy přieliš dlúho zmešká mnoho užitečnějšieho, i proto všech lépe nechati, ztratí-li, narazí na své srdce hněv, a bude-li zisk, král nic nezískal.

Dvadcáté a třetie, o spuštěnie [58] hovad v boj. Jako kohúty štípaly, to jest utěšené podivánie, nebo jiných hovad mezi sebú bojovných, kolby při královských dvořiech jsú právy světskými dopuštěné krondlemi. Ale duchovním i ty jsú zabráněny pod neschováním těla u svatých. Ostrým dobře oděním tarasované dopúštějí se právem světským. Ale v košilkách za terčí papírových žádným právem nemá dopuštěno býti. To zúfalstvie, neb oba jsú synové zatracenie, jako by sám z nich se každý zabil, ani toliko v kabátciech. O sedánie to také světskými právy se dopúští pro okázánie spravedlnosti, a duchovním toliko u vieře.

Dvadcáté a čtvrté, o večeři. Nemuože se tak miera králóm klásti, neb mnozí jsú mladí králové, ti bez miery živi jsú, opilci a jedci velicí. Ale však večeře z lechkých krmí a malá, jest najlepšie, že neobtěžuje těla a má býti z rozkošných krmí pro spanie, aby páry čisté od krmí k mozku se pustily a spanie libé beze snuov hrozných učinily. A po večeři s lože všecku péči upokojiti se a hudby, pistby a veselé sobě nastrojiti, vedle času běžícieho; neb jinaká večeře v létě, jinaká v zimě, jako by o tom mnoho bylo psáti, než pro ukrácenie nechám. S čeledí a s panami poveseliti se, jest dobré.

D v a d c á t é a p á t é. P i l n ě z n a m e n a j t e, abyšte kúr a páva a kačice i husy i vepře nedali bíti, leč by zrnem najméně dvě neděli bylo vykrmeno, neb slepice domácí sní slinu nečistú, múchu, pavúka, hada vyklivá, a proto nenie zdrávo, leč zrnem se z toho vyčistí, též páv, též vepř. Ale sele, že od mléka mateřina, dobré jest. A rač věděti, že slepice dobře vykrmená a zlatem vařená s zázvorem, gulganem, muškátem nebo květem [59] hřebíčky a s jiným krámným kořením, náramně kazí jed v člověku, toho duovod jest, že žábu vyklije i hada. A ji nic neškodí mezi slepicemi, černá s čistým hřebenem červeným jest první, potom kapún, potom jiné.

D v a d c á t é a š e s t é: o c h l e b í c h. Že chleb jest rozličný, a dobře dvadcaterý, totiž chléb žemlový, to jest najčistčí. Pod ním vlaskový, neb rovně v Římě jest také vlaskový, potom žitný, huscový, potom pecnový, nakyslý, potom mazancový, v mnoho rozdělích, mezi kterými najlepší jest kořenný, čistě připravený, jest chléb ječný, preclíkový, prasný, z žaluduov, jáhlový, pohankový, z rejže, oplatkový, koláčový, pernikový, ale najlepšie jest žemlový, a z režného chleba huscový etc.

D v a d c á t é a s e d m é, o h o v a d e c h, která se ke dvoru mají bíti. Zvláště potřebie jest k tomu jistoty, aby hovado zdravé bylo, a to pozná najlépe po jazyku, vytáhna; jestli čistý jazyk, to dobře. A také aby každé bylo prvé vykrmeno, vuol aby byl chován jako kuoň i hřebelcem, kráva pro lechcejšie čeleď, vepř a svině chtějí prve vychovánie, skopové, ovčí, kozlečí, kdy jest zdravé, muož hned zabíti, konské maso a osličí a bauvolové to nenie zde v uobyčeji, údy z hovad, hlava telecí dobrá jest v zimě a když člověk čije, že schne, tehdy mozk jeda, napraví, wýmě v létě, játry nad podzim, plíčky a bříče vždycky dobré, v létě, lepšie jsú varlata v létě, lepšie než v zimě, nohy v létě lepší. Ale chudým lidem a zdravým všecko vždy z hovada krom srdce a slezeny.

[60] O s m é a d v a d c á t é, o z v ě ř i n ě račte věděti, že ne vždy každá zvěřina nám se hodí, neb veliká zvěřina los, thaur, daniel, zubr, lepšie jest v zimě nežli v létě, a když počíná v laku smrděti, též i jelen starý, a to maso staré lépe se hodí vařiti nežli péci. Kterak pak svinina, zaječina, nedvězina, vepřovina lesní mají připravovány býti a kteří údové k čemu se jiesti hodí, bylo by to dlúho vypisovati. Velblúdové maso, vlčí, lvové, liščí, nenie v uobyčeji, kozla korutanského maso časem svým veliká zvěřina.

D e v á t é a d v a d c á t é, o p t á c i e c h. Račte věděti, že ptáci jsú čistého přirozenie než hovada. I proto lepšieho jsú zaživánie, ale hovadní maso jest přirozenějšie, neb s námi údy má podobnějšie a jest nám jicnějšie, sytější i trvavějšie. Neb člověk nemohl by s ptáky tak ustavičny býti jako s hovědinú. Mezi všemi ptáky hus na první miesto v jiedlu, potom řezábek a řezáb, potom korúptva a křepelice, potom drozd a jiní menší ptáci, kterých bych přesto jmenoval. Ale někteří se jedie viec pro lékařstvie, jako čepě pro dna, a čáp, když hada snie, pro málomocenstvie, a pro oči

vlastoviče, a bělořit a zřitotřiesek pro kámen a tak dále. Hus divoká, čáp, vrabec a jiní ptáci, káně neb jiní v zadušině. O tom ukrátím.

Třidcáté. O rybách nemohu tak sepsati, neb v rozličných krajinách jsú jiné a jiné ryby, jako jiné v moři, velryb, štírek, kráva mořská, kuoň mořský, tele mořské, vepř mořský, ten sem já jedl. Jsú ryby, ješto se do roka neokáží než svuoj měsiec. Toho [61] všeho nechaje. Česká ryba najlepšie jest; štika a kapr, losos časem svým. Lampreda, mřeň, mník, úhoř, rak, bělice, okún, jezdík. A z Dunaje vyzina. Ale již jiné jsú psota, dobře do sto ryb.

Třidcáté a jedno. O těch věcech, co hovada rodie nám k jiedlu jako vaice, mléko, stred. A co se na poli rodí, jako hrách, zelé, jáhly, pohanina, a co v zahradách jako muholt, cibule, česnek, a co v lesiech, jako húby a ovoci, jako hrušky, jablka, višně, a o jiných, všecko to opustím. Opět o olejích, a tak i o jiných věcech, neb to kuchaři vaši lépe vědí nežli my.

Druhé a třidcáté: o seděnie večerním. Že nic nekazí tak velmi člověka jako dlúhé večernie sedánie a pití v něm vina. To přivodí brzkú nemoc až k smrti a bolenie očí obecně. I proto nenie lépe, než záhe spat a ráno přivstati, jestliže co se pilného má dělati. Sepsal bych o pití, o nádivkách, o kořeních, to jest vše v mých velikých kniehách, které sem byl počal pánu Bohu a Vašie Jasnosti ke cti, i vzal jsem je pro troji věc: jedno protože mi Vaše Jasnost k nim málo pomáhal, a kázala mi Vaše Jasnost v Praze čekati tak dlúho, že sem mušil prvé to utratiti, co mi Vaše Jasnost dala, než sem vzal. A potom pargamenu a písaři nemaje dokládati, radše sem se zbavil. Druhé, aby mi jich nezfalšovali k mé věčné necti, k tomuto královstvie i Vašie Jasnosti. Třetie, že sem rozuměl, když bych je byl dokonal, že bych jich neměl, i proto sem je také vzal.

Třidcáté a třetie. O spanie nočním račte věděti, že spanie noční dobré jest a zdravé, když člověk spí tiše nechrápaje ani úst odvieraje a že [62] nemá snuov hrozných, a nečiní mdloby ani trnutí auduov. A který v nose speklými nečiní a ráno nechutnosti k tracenie, ten sen okazuje zdraví. Pakli co Vaše Jasnost toho čije, rač věděti, že nemoc se skládá, a tiem viec, čím viec na jazyk se nečistota a hořkost nebo suchost a ráno žiezeň okazuje. Jestliže by Vaše Jasnost se kdy zabděl a zašel v myšlenie, věc těžká, raději povstana pomodli se nebo pochoď. Myšlenie noční na loži jsú málo spomocna a velmi kazie člověka.

Třidcáté a čtvrté: O skládánie pro plod bych mnoho psal, o tom Vašie Jasnosti bojím se, že snad jest pozdě. A také že snad králové velebnosti život jest snad k tomu nezpusobný, hleděla jest bab a židuov a lehkých lidí a mne nikdy nežádala, doctora k tomu, který mnoho ženám sem děti zpuosoboval, bych řekl daleko v ciziech zemích pravdu bych řekl o některým stu. Ale zde v Praze najprv paní Albrechtové Vojieřové, potom Prokopové apatekářce, paní Hynkové na Konským trhu, a obecně každá žena, kterú léčím, potom brzo znese, kdy pak pán Buoh nedal Vašie Jasnosti

na mě uhoditi. A vpustil jest ďábla na jazyky mnohých, aby mě Vaší Jasnosti hyzděli, také sem rád toho prázden.

Třidcáté a páté, kterak pro ukrácenie tuto mnoho opustím potřebných kapitol. Najprvé, k právu celého rodu, kterak by Vaše Jasnost měla se zpravovati v každým měsieci, totiž ve třech měsiecích zimních, ve třech pod letních, ve třech letních, ve třech pod zimních, které znamenie zdravie, které nemoci, které hybánie zdravé, které nezdravé, které dielo, která prázdnost zdráva nebo nezdráva, které [63] naplněnie přivodí nemoc. A to jest Vašie Jasnosti potřebie věděti pro šlak a pro nemoci shromažďovany. Neb Vaše Jasnost jest přieliš plný člověk a již k těm létóm přicházie, v kterých bude toho potřebie věděti.

Třidcáté a šesté: O plnosti, která přivodí brzkú nemoc, jisté znamenie: Najprvé že se béře ošklivost k masu, a to proto přirozenie činie, neb činí, by viece nečisté plné tělo krmil, tiem by viec nečistil a urážel plnost k plnosti přidávaje. Druhé, že po jiedlu čije obtiežení v boku obojím. Třetie, že ráno vstana, čije v nose spekliny. Čtvrté, že ráno vstana, čije nechutnost a tračenie sliny hořké. Páté, časté zjívánie. Šesté, že často ot oči pustí se hnůj a od nosu, a jestli slina hustá s hnojem neb s krví, již nemoc jest jako ve dveřiech. Kterak to lečeno má býti, to lékaři mají věděti rozumní, ale ne párači. Sedmé, že oči zacházejí. Osmé, hlava v čěle až do prvnieho svazu bolí. Deváté, žíly se velmi nalijí. Desáté, z malého hnutí ustann.

Třidcáté a sedmé. Psal bych Vašie Jastnosti o lázni, o púštěnie, o počištěnie těla, o baňkách, o pihovicéch, vo jedu a o mnoho jiných věcech puožitečných. Ale lépe jest, aby Vaše Jasnost měla lékaře při sobě, rozumné doctory. Ne toho Čejkeříka Vašeho, ježto sami znáte, že Vaše múdrost jest vám prospěšnějšie než on. Také židuov, bab a těch lékařóv, kteří se nic neučili v lékařstvie ani vídali, než ze škol vyšedše, již mistrují. O, hanba tomuto královstvie veliká, že nemá doctoruov v sobě učených. Ani biskupuov ani vysokých lidí nemuože v sobě trpěti. I proto se zlé v něm děje, a dobře se dieti nemuože, duokudž plné nápravy v řády nebude. [64]

Třidcáté a osmé. O lékařiech, píše Aristotileš k Alexandrovi, aby měl najméně tři lékaře a několik hvězdářuov, bez kterých by nic rady nečinil, a klade příklad, by nebylo Filipa a jeho, kterak byl by na smrt přiveden skrze děvečku všecku jedovatú, z mladosti jedem krmenú. Consiliator, doctor padevský, radí, aby kto se mají léčiti, lychem brali doctory lékaře, proto chtěl-li by kto, vytrhna se z pýchy, něco nového uvrci jako by on světlo byl. I proto co větší strana učiní; aby se toho držel. Ale Vaše Jasnost své najlepší a najplnějšie na stéblo podpořil, málo přes rok učil se jest. A tam pro penieze Vašie Jasnosti doctorem učiněn jest. A proto lépe-li Vaše Jasnost sobě i tomuto královstvie zpuosobí, lépe bude, ale jednomu lékaři radí Aristotileš nevěřiti.

Třidcáté a deváté: O spravedlivosti píše Aristotileš k Alexandrovi, že král má mieti spravedlnost k věcem desieti: Najprvé, ku pánu Bohu. Druhé, ke všemu královstvie, aby neodjímal, ale množil zbožie k královstvie i čest jeho na všecky strany. Třetie, měst aby neutiskoval proti jich právóm ani kniežat, ani pánuov. Čtvrté, kgšaftuov. Páté, žádného poddacieho ani kupce ani denníka ani dělníka ani služebníka neobtěžovali,neb to samo volá ku pánu Bohu na pomstu. Šesté, nevinného člověka, aby nikdy neutiskoval, neb praví, žę bohové jeho chválu vždy vyvedú. Sedmé, při vinných velmi vězních. Osmé, v dluzích aby sám od sebe činil spravedlnost. Deváté, v súdích. Desáté, v úmysle, aby měl ten úmysl, že nechce žádnému nespravedlivosti činiti. Tak se krále budú báti, a tak král bude poctivý lidu. [65]

Čtyřidcáté: O milosrdenstvie mluví Aristotileš, že by král měl mieti člověka, Bohu vzácného, který by krále napomínal k milosrdenstvie. Najprvé, k vězňóm o jiedlo a pití, vysvobozenie těch, kteří prvé byli zachovalí, a snad nechtějíc, v to upadli, zvláště o nevinných vězních. Druhé, o špitálských chudých, neděje-li se jim pravda. Třetie, o jebtiškách, o mnišiech, mají-li jaké útisky, neb ti všickni jsú v opravě králové, neb jsú vězňové božie zavržení až do smrti. A měla by je sama Vaše Jasnost navštěvovati a je potěšovati. Čtvrté, chudých nemocných po domích a se po nich ptaje. Páté, chudých panen a vdov hleděti v zimě, jim drva před duom přivésti. Šesté, k zimě rozkrájeje postavuov, třidceti najméně a kožichuov aspoň na pět seth rozdati. Toť bylo by milosrdenstvie a odplata hojná v nebi a dáti dobrému i zlému. Neb milý pán Buoh nám zlým jako dobrým své slunce k službě dává i jiné věci všecky k tomu.

Čtyřidcáté a jedno, o štědrotě královské, že král má štědrý býti k štědrým věcem. Najprvé, navrátiti cizí, jestli že co komu z moci královské vzal, nebo někoho nespravedlivým súdem o statek připravil, nebo syrotkóm statky odjal. Druhé, k zdělávánie kosteluov a služby božie rozmahánie. Třetie, v radovánie hodných osob, tak Asverus potctil Mardochea, tak Consta[n]tin Silvestra prvnieho papeže, dal pánu Krystovi a jemu Řím a kázal jemu vsésti na svój kuoň a na sedlo zlatté. A dal jemu k službě božie všecko rúcho ciesařské a tři koruny v jedné koruně zlatté. Tak poctil jest král Egypský Jozepha. Čtvrté, ku bráně [66] svého královstvie. Páté, svým věrným služebníkóm. Šesté, své králové milé a svým dětem.

Čtyřidcáté druhé. O mluvenie královĕ die Aristotileš, že má býti vždycky vážné a múdré a skrovné, neb neopatrné královo mluvenie mnoho sobě nepřátel zpuosobí. Jako Jeroboamovo mluvenie tvrdé, řka: Otec muoj bil jest vás metlami, a já vás budu bíti štírmi a železnými metlami. A proto odstúpilo od něho jedenádcté pokolenie. Neb tak dí Aristotileš v knihách Ethicorum: Počátek přátelstva jest dobré mluvenie, a počátek nepřátelstva jest bláznivé mluvenie.

Čtyřidcáté třetie: Po čem se má poznati múdré mluvenie, že po šesti věcech. Najprvé, že jest k zdělánie a žádnému nenie ku pohaněnie. Druhé, že vyslyší až do konce, a porozuměje tomu, kam se úmysl chýlí mluvicieho. Teprv k tomu rozumně s koncem dobrým a s paměti odpoví. Neb dí Šalomún: Viděl-li jsi člověka prudkého k mluvenie, rozuměj do něho víc bláznovstvie než múdrost jest sklamati. Třetie, nepronáší-li sám na se sobě věci škodlivé, a druhdy múdrost jest sklamati. Jako Samson, když jest klamal před Dalidu, kde jest síla jeho, múdře mluvil jest, ale když zjevil, o oči přišel jest, a potom za blázna mien jest. Katho dí: Nil mentiri nocet. Čtvrté, jestli s dobrým rozmyslením. Páté, jestli s pamětí, s náboženstvím. Neb svatý Jakub dí: Jestli že kto mní, že by nábožný byl, neskrocuje jazyku svého, pravda božie v něm nenie, tak že má člověk z nie mluviti. Jako by pána Boha před očima měl. Neb mnoho poctivých lidí. Šesté, jesti krátké a že nenie až do tesknosti nebo do ošklivosti [67].

Čtvrté a čtyřidcáté. Po čem se má bláznivé mluvenie znáti, že po šesti věcech. Najprv, tiehne-li k sváróm a k rozbrojóm, to do krále nikdy nemá býti mluvenie, než aby vždy bylo tiché, milostivé a laskavé. Druhé, jestli oplzlé. Třetie, jest-li větrné bez rozumu, ono sem, ono tam. Čtvrté, jestli zpurné a znaduté, mysli každému protivné a nesvorné. Páté, jestli ne v čas promluvené, totiž jestli před tiem, před kým nemá býti. Quid, quis, cui, cur, quomodo, quando loqueris. Šesté, že nenie rozdielné mluvenie ani k užitku slyšíciech, neb užitečné mluvenie jest také to, které jest lechké, ale k utěšenie.

Čtyřidcáté páté. Po čem se má znáti lstivé mluvenie, že po šesti věcech. Najprvé, jestli že dvojí jazyk v též řeči, anebo plete řeči tomuto takto a jinému jinak. Druhé, jestli nerozumné do konce, že nechce a nesmie do konce domluviti, taje hlubokost srdce svého, v jistotě lstivét jest, neb je člověk nepozná, jelikož po svým pádu a v sytkách. A proto dí Izaiáš: Běda vám, kdo ste hlubokého srdce a Jeremie VIIII.°. Jeden každý od blížnieho svého se varuj a v žádným bratru neměj douffánie, neb každý bratr lstivě chodí. Třetie, jestli že očima nesmí právě a vesele patřiti na krále, toho se v jistotě račte vystřiehati, a věděti, že to nenie právě upřímý přietel Vašie Jasnosti. Čtvrté, třeli nohú druhého nebo očima mžiká. Páté, jestli v radě, že neupřímě radí a utrhá a haní dobrého člověka před králem, kterého tu nenie, tehdy toho otvrz od rady vedle rady Šalomúnovy Proverbiorum IIII°. Utrhavé rty vzdal od sebe, a jestli že vypustí hlas svój, jako by radil tobě, nevěř jemu, neb sedm zlostí jest v srdci jeho [68], totiž všech sedm smrtedlných hřiechuov i všecky jich ratolesti. Šesté, u vieře jestli vrtkavý a nepravé viery, neb ten, kto jest lstivý ku pánu Bohu a neupřímý, nemuož býti lidem upřímý a věrný, neb všecko své mluvenie k nevěře obracuje a k neupřímnosti.

Čtyřidcáté a šesté. O klamu královským, kterak jest ohyzdná věc, že mezi ohyzdami dvanádcti světa klade se bohatý lhář. Má

se král lži varovati pro pět věcí. Najprvé, že potom jemu nebývá věřeno. Druhé, že písmo lépe chválí zloděje nežli lháře, řka: lepší jest zloděj než ustavičnost muže klamaře. Třetie, neb kdy nižší napominají je a druhdy snad i haněti počínají krále, tiem se mnoho zlého počíná. Počíná se hněv od krále na toho, a to jest počátek smrti tomu etc. Čtvrté, že vezmú krále v lechkost. Páté, vezmú krále v posměch. Jako Vlaši praví, že směšných věcí jest pět na světě: Najprv, kdy slepý okazuje cestu vidomým. Druhé, kulhavý, když všecky předběhuje. Třetie, když bláznivý múdrým rozkazuje. Čtvrté, když král jest lhář a od podaciech chce pravdu mieti. A páté, kdy súdce nespravedlivý zloděje oběsí, neb praví, že velicí zloději malého oběsili.

Čtyřidcáté sedmé. V kterých příčinách dopúští se sklamati, že ve čtyřech. Najprvé, kdy pravda jest k větší škodě než klam, tehdy lépe sklamati, než škody dopustiti, jako kdy by nepřietele chtěli krále někde skrytého zabíti, tehdy i s přiesahú zapřě jeho, již jest lépe učinil, než by pravdu pověděl, neb klamu muože rozhřěšenie [69] vzieti, ale pravdy nic. Též syn muož otce zapřieti v nebezpečenstvie, neb mateře, neb služebník věrný pána svého, též každý ohně muož zapřieti před paliči. Druhé, všem bez ž votí jedné, muožli jemu klam prospěti, má to z práva učiniti. Třetie, v bezživotí každého člověka. Tak Ral jest vyklamala zrádce židovské a tiem slíbila se jest pánu Bohu. Že potom vzal ji Jozue za ženu, a nevěstska a klamářka byla, jest v rodu pána Krysta. Tak báby v Egyptě klamaly jsú Faraonovi, řkúc, že zhubily jsú děti, ano je po vodě púštějie. Čtvrté, u vuoli božie, tak Jacob řka otci svému: Jáť sem Ezau, syn tvuoj etc. Neshřešil jest, ani jemu za zlé počtěno jest. A proto dí Katun: Nil mentiri nocet.

Čtyřidcáté a osmé: o smilství neb o cizoložství králově. Toho děkuje pánu Bohu do Vašie Jasnosti nikdy nenie. Ale však pro naučenie jiných králuov, co zlého činí králóm, kdy moci cizie ženy druhdy berú anebo panny a je zkazíc tak nechají, anebo kdy horším smilstvem sě poškvrňují. Najprvé, nepokoj zbuzuje na všecko královstvie. A tak Trojě zkaženo ot Atrida, kdy Paris otjal panenstvie Heleně. Tak Davidovi řečeno pro ženu Uriášovu: Nevejde meč z domu tvého na věky. Druhé, všecko neštěstie v bojích na ně spadá, neb smilstvem člověk rozum potracuje, a tak potom nevie, co má činiti. A proto, který král má k boji jeti, má ode všeho vojska i od sebe najméně za dvě neděli před tiem všecky ženy zahnati. Neb tiem lidé budú silnější na tělech i rozumnější, v duši ohebnějšie a nebudú tak zženilí [70]. Třetie, neb lahodnost ženská přivodí krále ke zlému a k své vuoli. Tak Šalomúna oslepila jest Mauřeninka, že modle se klaněl a potom v hněv božie upadl, tak Samsona bez oči připravila jest, tak Davida svatost zmazala jest, že dnes hlásá se. Čtvrté, súd převrací. Páté, krále každému ohyzdného činie. Šesté, častokrát k smrti hanebné přivodí.

Čtyřidcáté a deváté: o manželstvie královĕ, že jest potřebie, aby manželce své vieru pilně zachoval pro pět věcí. Najprvé, neb jediná Eva k jedinému Adamovi stvořil jest Buoh. Druhé, že spieše pán Buoh dá plod ušlechtilý na stolici královskú. Třetie, že se uvaruje těch šesti zlých věcí, v které upadají králi cizoložníci a smilníci. Čtvrté, neb každý věrný manžel povinovat jest své manželce prvním milováním po pánu Bohu. A tak roztrhla by se milost k jiné. Má milovati manželku nad otce i nad máteř. Genesis primo. Proto opustí člověk otce i máteř a přidržeti se bude své ženy. A má ji sobě rovnú učiniti, by pak sedlku vzal knieže neb šlechta. Jde po meči a ne po pošvě a král šlechtí ženu svú a mazánie korunovánie a má k ní mieti velikú poctivost radči než sobě. Ničímž nebíti ji, čím by ji měl vochromiti než nebo slovy nebo metlami až do panka, a toho žádný nemuož brániti žádnému manželu. Ale kyji, kordy, noži může žena právu túžiti etc. ale menší než královna neb kněžna.

Padesáté, o králové, kterak má se mieti, že má s pilností se zachovati v desieti věcech: Najprve, ve všie poctivosti nade všecky ženy ve všem královstvie, aby žádný nemohl řéci [71] o dědici, než že jest pošel z bedr králového, a od pána Boha prostě lidem daný s nebe skrze bránu nebeskú a skrze krále a královú, aby ten plod, řádným přirozením od nich pošlý, byl lidu vzácnější a svietil jako slunce mezi lidem a řiedil pokoj a spravedlnost a chválen byl pro matku dobrú a poctivú. A jako světlo z světla pošle, všecky šlechtice přeokrásil přirozenú vysokú krví a aby mohl osvěcovati šlechtu a temné húffy rozplašovati, ješto ze tmy zle činí, totiž noční zloději, paliče, falešníky, lúpežníky, kacieře, ješto nesmějie s svú věrú daleko ani na jasné světlo etc. Druhé, aby nebyla reptavá králi svému, pro které by upadla v hněv krále svého a v ohyzdu, že by ona byla jemu v ohyzdu, a on jí zase, a aby nedala příkladu ženám městským, aby ony nepohrdaly mužmi svými. Tak od královstvie zavržena jest Vasti, a Hester za ni vzata. Třetie, aby byla milostivá nade všecky ženy a z té milosti měla muže i ženu nábožnú, aby všady hleděli chudých vdov, panen, žákuov, nemocných, aby je potřebu opatrovala. Item do špitáluov nahlédala sama, aby chudým se právě dálo. Item do klášteróv panenských často nahlédala, jich nedostatky napravovala. Čtvrté, neokazovati do sebe pýchy veliké ani přielišný oděv ani v přielišné čeledi, neb tiem v uosklivost a v ohyzdu se lidem dává a to proti budúciemu pádu se stává. Páté, aby nebyla mstivá nad ním svých křivd, ale bylo-li by co proti ni učiněno nelibého a spravedlivého, jako Herodiadis kázala svatého Jana stíti, proto že trestal krále, aby s ní nepřebýval. Svatý Jan sťat, a ona náhlú smrtí zdechla [72] jest. Též i o jiných, Jezabel, že Nabotha proroka zabíti kázala jest, z domu svržena a koňmi na kopyta koňská rozebrána jest v oděvu zlatohlavovým, až neznáno, kde jest bylo tělo jejie. Šesté, aby nebyla lehká k těm lechkostem jako jiné ženy, totiž aby nežádala všeho, co vidí, co se jí brání ot jejieho pána, aby se zdržela, nebyla obžerná jako jiné ženy, mlsná, co se jí brání, toho viec žádajíc, tajnosti krále svého

vilí, které žádnému nezjevujíc. Sedmé, sváruov s žádným aby nepočínala. Osmé, k smieřenie aby byla hotova. Deváté, aby se nižila pod pod (sic) hlavy mužské vždycky pro biedy, v které pán Buoh poddal jest ženskú tvář a řekl jest: Pod mužskú moci budeš a rozmnožím biedy tvé a v bolesti tvé roditi budeš děti tvé. Nikdy králová ani paní korúhevná ani panošnika nemá v procesí jíti před mužmi než přede všemi ženami, neb to ohyzda pánu Bohu. A sama nemá toho žádati pro své nečistoty, biedy a mrzkosti, kterými od pána Boha pod mužské přirozenie jest poddrobena. Desáté, panny v počet u sebe měla, ot svého dvoru poctivě vdávala, jako milostivá matka, a hoffmistryní věno potctivě po nich vypravovala, službě božie učila a k poctivosti u svého dvoru vedla, kterak by potom poctivě doma byla.

Padesáté a první: Proč pán Buoh nedává králóm dědice potomkóm na truon královský, že to jest pro deset věcí: Najprvní, pro velikú pýchu královskú, kdy zpýchá v svým duostojenstvie, že pána Boha nezná. Neb sám pán Krystus die: Mathei VIII°.: Blahoslavenie pokorní, neb oni vládnúti budú zemí. Tak Farao, kdy řekl jest, a kto jest jiný pán [73], než Farao umřel v moři, bez dědice. A také nenie hodno, by pyšní vládli zemí, neb ti pro svú pýchu kazí zemi, nechtějíce se pokornú řečí žádnému poddati. A proto že mezi pyšnými vždy muší svárové býti, muší válkami a boji to vždy vésti, skrze které muší sě královstvie a země kaziti. Ale tiší a pokorní, ješto, jsúc v úřadiech velikých, jsú v nich, jako by jich neměli, a proto řídí tiše moci a druhdy i prosbami a dobrotivosti, ti jsú hodni, aby na věky panovali v sobě i v plodu. Druhé, pro nespravedlivosti královské, a lstivosti krále, jestli že je vede z úmysla vedle oné řeči: Královstvie přenáší se do královstvie to pro nespravedlivosti a lstivosti, a proto aby přenesl pán Buoh na jiný rod spravedlivější, nedá potomku. Třetie, pro hněv božie; tak když se pán Buoh rozhněval na Saule, krále, dopustil naň i na syna smrt v jednu hodinu, a potom na Mikol,*) dceru jeho, kterú byl dal Davidovi, že se posmievala Davidovi, veselejiciemu se v pánu Bohu před archu, tehdy řekl jí Abyatar: Zavřel jest pán Buoh břicho tvé, aby nevystupoval dědic z tvého břicha na truon židovský. Čtvrté, kdy nenie zvolen z vuole božie, ale z chytrosti lidské a ďábelské. Ale zvolený od pána Boha trvá až na věky v své krvi potomní, vedle oné řeči Davidovy v druhým žalmu: Ale já sem usazen od něho králem nad horú Syon svatú jeho, i protož Pán řekl jest ke mně: Požádaj ode mne a dám tobě lidi, dědicstvie tvého a vladařstvie tvého do konce země. Páté, žádajícím a prosiecím za plod. Tak David prosil jest, řka: Pro Davida, služebníka tvého, neotvracuj tváři Krysta tvého a jiné, jako přisíhl si Davidovi, řka, že vždy dědice posadím na truon tvój. Šesté, pro hřiechy lidské. Tak po dnes [74] Židóm odjal jest královstvie zemské, že nikdy krále nemají. Sedmé, pro potupenie rady starých lidí. Tak Roboam zšel jest bez dědice, že potupil radu starú a mladé se přidržel. Osmé, pro nemilostivost chrámóm božiem ku pánu Bohu

*) V rukopise stojí Nikol,

í k lidem. Deváté, v své moci slepě doufajíce zbavuje plodu. Desáté, pro mnohé hřiechy královen a kněžen a zvláště pro rozkoš nenavyklú, že sobě život zkazí a matky nenačistí, i proto plodu nemohú mieti. Anebo že jsú přieliš smilné anebo sami sobě ku plodu překážejíce.

Druhé a padesáté, o ženách. Kdy Vašie Jasnosti čekají v svých potřebách, vždycky račte se k nim mieti poctivě, neb každá žena by pak byla vzteklá, má ctěna býti pro pět věcí: Najprvé, aby dobré mluvila o Vašie Jasnosti a dobrú pověst roznášela, poněvadž jsú blekotné a úst nelitují, sluší jim dobře činiti, aby uměly dobré mluviti. Druhé, aby uvaroval se jich zlořečenstvie a klnutí, neb i to přivodí druhdy zlé na člověka. Třetie, neb do každé máme mníti, že jest dobrá. I proto, jestli dobrá, slušie ji ctíti; pakli jest jako nedvědice ukrutná, aby jejie zlosti ušel. Čtvrté, neb jako die svatý Pavel, má ženě větší poctivost činěna býti, jakožto súdku křechčejšiemu a poctivosti jí přidati pro jejie ohyzdy a biedy, jako die svatý Pavel, že údy ohyzdnější u většie poctivosti máme mieti. Páté, neb pro velikú přirozenú milost jsú naše dobrocince veliké, nás zrodily, vykrmily, v biedách našich litostivé jsú i pomocné a velmi pohodlné, i proto slušie je ctíti, také nemohú býti žádnému velmi škodlivé.

Padesáté a třetie: O syních, [75] kterak mají vedeni býti z mladosti a chováni. Že najprvé těla jich mají rozkošně chována býti, kroku lidskému patřícím libezni byli, neb zalibenie lidu vuosobě zpevňují děti královské v královánie. Druhé, slušie je velmi z mladosti vésti k bázni božie, k službě božie, a aby sami zase prosili pána Boha, aby je zaléval svú milostí a dary ducha svatého, jakožto štěpy nové, a potom, aby se lidu hodili k spravovánie. Třetie, aby ctili každého, chudého i bohatého, a zvláště otce a matku svú až do své i po jejich smrti. Čtvrté, aby byli stydlivé tváři, stydlivého jazyku a aby všady před lidmi báli se, aby neupadli v hanbu a v bláznovstvie, nebo v ty lechkosti, v které děti lechkých lidí upadají. A aby málo mluvili, oči ani sem, ani tam nerozptylovali. Pátý, oděv poctivý, zlatohlavový, nebo jiný čistý a nad jiné dvořany čistčí, aby měl, střevíce bez špicóv a jiné všecko bez dvornosti, viec lechčí dvořáky a blázniví se potvořují, neb to na kekléře a na blázny viece slušie než na královy syny. Šesté, aby latině se učili, neb ohyzdná věc jest král, neliterát, neb jest jako sedlák mezi múdrými lidmi. A proto dí Tulius: Blahoslavená země, která se učenými spravuje anebo ještě ze pravce učené lidi milují, neb učení lidé jsú zdraví v okrslku světa okrúhlého. Sedmé, aby, duokudž otec živ jest, učil se i rytieřským věcem i každé věci, kterú potom má uměti, v radách sedal a vedl se za otce všie dobrotě a vší múdrosti. Osmé, aby za otce nežádal panovati ani otci překážeti v jeho panstvie jako Absolon učinil proti Davidovi, otci svému, i proto zabit jest [76], nedošed panovánie, než aby ctil otce první poctivosti po pánu Bohu. Deváté, po smrti otcově vzajde-li na královstvie, aby pilně hleděl chvály božie, mistry a kněží množiti, neb z toho sám jemu pokoj puojde v ruce, papeži, ciesaři často poselstvie činiti laskavé i s dary, a tam sobě dobré jméno

získati etc. Desáté, po smrti otce svého a mateře své vždycky k hrobu jíti, za ně pána Boha prositi, kněžím kázati, slúžiti a chudým hojnú almužnu rozdávati.

Padesáté a čtvrté, naučenie o dcerách a kterých: Najprvé potřebie jest, aby jich tělo bylo z mladosti čistě chováno, čistěji a s větší pilností než synuov pro mnohé příčiny, které opustím pro ukrácenie. Druhé, otarasovati je mnohými starými paniemi, které by je vedly ke všie poctivosti, múdrosti, šlechetnosti, aby varovaly se pýchy v jistotě, neb která panna nebo paní mladá nese mysl svú k pýše veliké, že jest to proti jejiemu velikému neštěstie budúciemu, že potom přidá na ni také biedy, že porozumí, že první pýcha nadutí byla jest proti pádu. Učiti je, aby byly stydlivé, neblekotné, ne vše, co vidí, žádající, aby nebyly ukrutné žádnému, ale milostivé každému. Třetie, kdy podrostú, dáti je do některého kláštera panenského, aby se tam učily čísti, vedly k náboženstvie a k službě božie a k jiným dobrotám. Čtvrté, kdy nemají co činiti, přisaditi je k některému dielu, aby nepráznily. Páté, učiti je k skrovnosti jiedla i pití i všech jiných skutkuov a zvláště, aby nebyly opilé, časem svým, aby spat šly a časem vstaly. Šesté, čím spieše muže ku odávanie ji [77] připraviti, a nenie-li v té chvíle kterého krále vdovce, ale dáti jí kniežeti, nenie-li kniežete, ale pánu, a po ní věno poctivé vypraviti vedle práva zemského.

Páté a padesáté, o čeledi a o dvořanech, kterak má zpravována býti, a kteraké osoby mají rády u dvora držíny býti etc. Najprvé, potřebie jest králi, u svého dvora mieti z každého stavu, z každého stupně a z každé vysokosti i nízkosti vážné lidi i lechké potřebie kniežat, a kteří jsú v zemi králi českému přidáni, duchovní i světští, to sem prvé položil. Druhé, aby byl vždy některý legát od papeže při boku pravém královu, potom patriarcha Vyšehradský, potom arcibiskup, potom jiní preláti, doctoři a opathové, těm v radě stolici zvláštní připraviti a světským jinú. Tito ať se sázejí svým řádem a oni také. Ale nynie, kde jsú tito lidé etc. Vedle lechkých lechčí se král, vedle vysokých roste až k nebi. Třetie, aby všichni v rúše vedle stavu svého chodili, žádný, aby nepřevyšoval v rúše stavu svého, duchovní řád všecken má rúcho své, kterak biskupi, kterak doctoři, mistři, kněží prostí. I světský řád král v zlatohlavě přestkvělém a na hlavu co ráčí vedle času. Ale položil jsem v mých kniehách velikých, vždy mieti korunu perlovú na hlavě. Ale nesenie meče svěceného před ním, to jest dosti o šlechtěnie jeho kniežata v zlatohlaviech, ne tak stkvělých a v kyvířiech. Páni žádní mieru v zlatohlavích aby nechodili než v čistých sukních, v šubách s podšitím sobolovým, s kunami, s hranostaji; by pak rytieř byl, muože jinak zlato nésti a halzi zlatú. Šarlat, perniš a jiné sukno, na hlavě čepičku neb čepici sobo [78] lovú, čistú, kuní, hranostajovú, běliznovú etc. Panoše v šubě černé, neb které koli barvy v sukních poctivých každé barvy krom šarlatu a v čepici liščí, jehněčí, v koblúku poctivým ne v kyvieři, v kukle etc. Chasa obecní již chytila se jest čepcuov ženských děravých na hlavu. To jest ohyzda před pánem Bohem i před

lidmi. Měl by také ten vzieti šlojieř, pentlík k tomu bez hacz choditi, neb to záleží na ten čepeč. Druzí sobě kápě vzdělali na pohaněnie řádu mnižského, druzí cípy bez kukel, ale to může trpěno býti, jakž kukly za táboruov nastaly bez cípuov, a nynie cípové bez kukel, tak všecka nepravost vynikla, řád pominul, druzí kadeře do pasuov, ti by měli s úplety choditi. Jazyky tak nečisté mají v lání, že sem se dobře mohl od nich přiučiti, co sem jinde nikdy neslyšel, ani v kniehách všeho světa naleznúti mohl: hrdlo nesyté i měsce nesyté, pytlové děraví. Divno mi, kterak muož Vaše Jasnost stačiti děravé pytle s jich frejieřkami naplniti, jedí nemilostivě i s kápami zbožie tvé. A nepromění-li Vaše Velebnost, snědíť i Poděbrady. Rúcho nesú*) štukované, co na kajkléře slušie, na biřice a na kata, na hudce, na trubače a pišce. A puol zadku vně i lóna ohyzdné choděnie pro panny i paní poctivé, špice u střevic přes loket, kdy by vzal na nos čepí nos a na hlavu jelení rohy a na paty jednorožcovy a k zadku zrcadlo s ocasem liščím, tožt čerta dosti, i ovšem, až to trpíno muož býti u dvora dvorně a ke cti královĕ rozličnosti. Zvláště přiházie se, kdy jsú jedné věrní králi svému a užiteční třebali divněji chodili, muož přezřieno býti. Ale [79] však pro hněv božie nynie sluší toho pokrotiti, ale kdyby bohdá Vaše Jasnost královstvie upokojila, aby sedláci zase k pluhóm rozehnáni byli a řemeslníci k řemeslóm, o tom byšte, buohdá, pomyslili, a čeledi byšte chasné umenšili a hlavatější, mocnější při sobě měli.

Padesáté a šesté, o konšelech. Po městech prvé byli jsú na radách toliko Němci za ciesaře Karla, a to nebylo dobře, ačkoli pod nimi města vysoce rostly jsú. Vida ciesař Karel, že by tiem zahynul jazyk český, přikázal konečně, aby žádný púhý Němec v Čechách viec na radě nebyl, a všecky pře na rathúziech aby česky súzeny byly, vypovídány a jednány, jinak aby moci žádné neměly, aby jazyk velebný český, českého královstvie, v kterým milý svatý Václav, svatý Vojtěch, svatý Prokop pána Boha chválili jsú i proto, aby člověk cizieho jazyku přišlý nevelebil se viece nad jazyk český a v pýše své dědicuov země české nepotlačoval, přikazujem, aby viec pauzí Němci na radách nebyli, ale Čechové. A také kto chtějí v Čechách obývati, aby děti své k české řeči drželi; proto se jim nad to jiných řečí uměti nebrání, radostni byli. A to mi se zdá ustanovenie pravé, ale, po hřiechu nynější zpráva mi se nelíbí, neb pokoje v ní nemáme, spravedlnost, řád, láska, svornost všecka padla. Než v jistotě jedniem jazykem se nevzdělá královstvie, ale rozličností jazykuov, rúcha a lidí.

Padesáté a sedmé, o blázních. Račte věděti, že blázen přirozený jest veliké [80] utěšenie lidem rozumným. Najprvé, že vezme potěšenie z jeho skutkuov spletených a nerozumných, a z toho pozná při sobě dar božie, že má rozumnost a poznánie jasné skutkuov svých, co má činiti. Ale blázen nic nezná, ani přikázanie božieho, ani páteře, ani řeči své, ani skutków svých, ani bezpečenstvie. Druhé, že vidí na mém mrknutí na těle

*) V rukopise stojí: nejsú

i na oči, neb blázen nemá nikdy očí jasných, ani těla zpuosobného pro zkaženie mozku, a jest skuoro jako hovado, nic sobě neuměje zpuosobiti, a tak jako by od anjeluov dělil se. Ale rozumnej člověk má s anjely účastnost. Třetie, aby znal každý múdrý po bláznu, že blázen pro zbavenie rozumu jest věc neužitečná na světě a jest jako ve tmách, ale rozumný člověk požívá světla trojieho od pána Boha, v kterým má dobře činiti. Najprvé, tiem rozumem zná pána Boha bližnieho i se i své skutky, a to jest světlo, ježto má nás předcházeti rozmyšlenými v každém skutku. Druhé, světlo jsú písma a naučenie, skrze které světla ducha svatého vstupuje v nás a učí nás vnitř dobře činiti, toho blázni nemají. Třetie, světlo, které pán Buoh múdrým lidem dává, jest světlo slunečné, které svietí každý den, aby múdří lidé dělali v něm svá diela, řemeslníci svá čistá a múdrá řemesla, a choditi po cestě, aby se bláta varovali, jam a nepřátel, kupci aby v kupích nebyli klamáni, a tak jiní, aby v světle slunce světlem rozumy viděli, co mají činiti. A toho všeho blázni zbaveni jsú. I proto pro bláznu znaje své dary ot pána Boha a jeho nemúdrosti k naučenie požívaje, slušie pánu Bohu pilně slúžiti a blázny miesto pána Boha chovati, jich bíti nedati a jim pro Buoh dobře činiti a miesto jich rozumu jich jim rozum býti.

[81] Padesáté a osmé, o lakomstvie královém. Aristotileš k Alexandrovi dělí čtvery krále lakomé, ale já to rozdielně rozumněje, položím, král prostě lakomý slove právě ten, který všecko sobě hrne a žádnému jinému než sobě a svým, a kdy jinému dobře a jeho nic nedbá na jiné, i praví, že jest takový přiliš přenešlechetný král, a že nemuože trvati jeho královánie dlúho žádnú vieru pro pět věcí: Najprvé, že chudí zemi ze všech věcí z stříebra, z zlatta, šacunky z truhel vynímaje a z hor bera, a toho daru božského lidu neudávaje než všecko v své klenoty sobě hrna, jako by nikdy ot nich nemohl umřieti, a nebo že by měl je sebú na onen svět pobrati. A proto dí Šalomún, Proverbiorum XXVIIII°: Král lakomý kazí zemi svú, ale král spravedlivý vzdělává ji. Druhé, neb nemuož takový spravedlivého súdu činiti, Primi regum octavo, šli jsú súdce v ty chvíle po lakomstvie a počeli jsú dary bráti a súdy převracovati. Třetie, že na takového krále pláče chudinka, a pán Buoh slzy vidí a křik slyší, ukrátí jemu dnóv, aby dobří bez útisku takového krále slúžili milému pánu Bohu u veselí srdce svého. Čtvrté, neb ten jest každému nepřietel, najprvé tomu, kto žádá svého spravedlivého něčeho. Druhé, kto k němu bez daruov jde. Třetie, vidí-li mocného, mní lúpežníka, že i toho rád od sebe odvrže; vidí-li chudého, mní zloděje, a proto všecky od sebe odžene, že potom nemají, s kým země brániti, muší o zemi přijíti.

Padesáté a deváté, o štědrosti královĕ. Dí Aristotileš, že trojí jsú králové štědří. Jedni štědří sobě i chudince, druzí [82] stědří chudince toliko, třetie štědří sobě toliko a žádnému jinému. Ale v štědrosti má býti miera, aby dal tu, kde má dáti, a nedal tu, kde nemá dáti. Item, aby znamenal potřebu, potřebie-li vyložiti a komu má dáti, zaslúžil-li jest a čas aby dal v potřebu toho, kto má vzieti, a tak jsa vděčen

bude Vaši Jasnost milovati. Než jiní praví, že král má vždycky štědrý býti a veliké věci dávati. Jako Alexander, když ho chudý za halíř prosil, a on jemu dal miesto, řka: Na něho sluší za malé věci prositi, ale na mě slušie veliké věci dávati. Ale že [j]sem prvé v těchto druhých knihách kladl o štědrosti v jednom a třidcátém rozdielu, proto tuto ukrátím; toliko poviem, co dobrého štědrost králóm činí, že je činí libé a vzácné lidem i pánu Bohu. Jakož dí Seneca: Věř mně, že darové ukrocují bohy i lidi.

Šedesáté: Tiežе Aristotileš, co jest užitečnější královstvie: přiliš-li lakomý král čili přieliš štědrý král, poněvadž jest obé zlé. Příliš lakomého, toho žádný v ničemž požíti nemuož. Pakli co komu dá, dá neužitečné věci, nebo dá, kdy prvé protrávil, tak že k puožitku nepřide, všecky lúpí, kde se co okáže, všech ubierá, všecky šacuje, všecka zlost, všecka nespravedlivost pod nim pronikuje, gšafty nestojí, sirotci, vdovy upějí etc. Pakli jest přieliš útratný dnes majíc, v zajtra nic nemajíce a rozdadúce, muší se dáti v šacunky lidu svého, a menší kniežata muší se dáti nebo páni v lúpeže a nebo lidem bráti statky nespravedlivě, nebo na holdy cizích lidí udeřiti, nebo na lichvy veliké muší se dáti a zbožie zastaviti a potom ztratiti. A druzí kalichy, monstrancí a kříže striebrné berú [83] a zastavují a utracují, a vzal by otci i mateři jedné, aby měl, co jest pak lépe. To nynie opustím pro pilnějšie věci.

Šedesáté a první, vo ukrutnosti královč, kterak jest zlá a velmi těžká a má se každý král varovati i lidé báti. Čtyři věci jsú přeukrutné na světě: Najprvé, žena hněvivá, ta kdyby ukusila v tu chvíli své ženské ukrutnosti, praví múdří, že skrze zuby větší by jed vylila v tělo nežli had. Druhé, nepřietel, byl pak smieřený by , vždy se zapaluje srdce jeho k pomstě a bude-li moci nenasytí se pomsty. Třetie, čert a kat, běda, kto se těm dostane. Čtvrté, biedný člověk, kdy vstane na vysokost. Páté, král v skřiepenie a v hněvu duchu svého, od které ukrutnosti každý král má se varovati pro čtyři věci. Najprvé, že se jemu také ukrutně stává vedle onoho písma: Saud bez milosrdenstvie bude tomu, kto milosrdenstvie nečiní. Toho znamenie jest na Herodosovi, který dietky zbil, potom červy rozlezl se jest. Tak Onibezeth sedmdesáte králóm uťav ruce i nohy pod svým stolem, kázal jest drobty sbierati. Judicum primo. Sám také potom mrzce zahynul jest. Druhé, neb ukrutní králové pozdvihají se proti vyšším svým a proti vysokým lidem, chtějíce je vykořeniti. Ale že každá moc vysoká, že jest z nebe dána, proto vyšší a starší, majíc pomoc z nebe, spieše utisknú ukrutníky, nežli ukrutníci je. Tak židé, kdy se zdvihli proti Titovi a Vespezianovi, vyhlazeni jsú. [84]

Druhé a šedesáté. Znamenie, po čem ukrutný král, že jest ukrutný, má sě poznati, že po osmi věcech. Najprvé, že všecky věci vedle své vuole jedná a řídí, a nedá sobě žádnému raditi, ani chce práv požívati. Druhé, že dobré utiskuje a zlým pomáhá; taká byla Jezabel, že utiskovala božie proroky, Baal s nimi se milovala, a potom koňmi roztlačena. Třetie, že mají v nenávist ty, kto je trescí. Tak Senacherib kaž-

dého zabil, kto jest jeho trestal, tak Herodes zabil svatého Jana tresticieho. Čtvrté, že vysoké lidi tlačí a nízké, zlé své pochlebníky vyzdvihuje. Páté, kdy mají krev vylévati pleší a radují se v svým srdci, mnějíc tiem své povýšenie. Šesté, co slíbí, nesplní, neb lstivě slibují. Tak Farao mnoho sliboval Mojžiešovi a nic jest nesplnil. Též Herodes sliboval třem králóm pánu Krystovi se klaněti ne proto, aby se klaněl, než aby ho dojda, zahubil. Sedmé, svaté lidi hubiti lechce, k žádosti něčí. Tak Pilát k žádosti lidu židovského, nevinného a svatého pána Krysta zpychal a zabil. Osmé, že druhdy pán Buoh tak jeho zatvrdí, že žádného neuposlechne, až i padne. Toho jest duovod na Faraonovi.

Šedesáté třetie, o hněvu královském. Múdří praví, že král neměl by nikdy hněvu bráti, na své srdce ani tváře hněvivé okazovati. A Seneca o tom mnoho mluví, pravě, že král má všecko bez hněvu jednati. Ale já to takto rozdělím, že nemá se hněvati i má se hněvati. Nemá se hněvati najprvé proti dobrým, aby hněvem [85] svým táhl je od dobroty ke zlému. Druhé, proti těm, kto jemu věrně radí a pravie. Třetie, pro nejistú věc, ale má se hněvati proti zlým lidem vinným a ve zlosti zatvrzeným a je bez hněvu súditi vedle práva na pomstu.

Šedesáté a čtvrté: O zámutcích královských radí Aristotileš, aby král svých zlých puotek tajil, puokudž muož a lidu nezjevoval pro mnohé věci. Najprvé proto, že lidé jsú jako psi, kdy kto udeří psa, že skovici všickni psi se naň oboří a kúší ho, až ho druhdy roztrhnú. Též jsú lidé udeřili. Pán Buoh koho některú teskností neb zlú příhodu, tehdy všickni na něho jazyky svými jako psi štěkají. Druhé, pro lidskú falešnú lásku, kterú k sobě toliko v štěstie mají, ale v neštěstí odstupují a v nepřátelstvo ji obracují. Psalmus. Aby do-tys odvrátila ode mně přátely mé i známé mé. Třetie, aby nepřátelé tvojí se nad tebú neradovali, jestli pak zámutek vědomo, že sě nemuož tajiti, tehdy praví múdří, že má trpělivě král i každý zámutky i tesknosti nésti pro pět věcí: Najprvé chce pán Buoh úmysl králuov k sobě obrátiti, neb snad v štěstie jest pána Boha zapomenul. Druhé, aby tiem tajné hřechy setřel. Třetie, aby sě poznal, že jsi biedný člověk, jako nic nemaje nad sedláka vedle těla. Čtvrté, že chce pán Buoh krále zkusiti dobrotú a trpedlivostí jeho. Páté, druhdy tak veliké zlé dopustí na krále, až blízko ku pádu a k zaufalstvie, aby potom vida božie pomoc, byl ku pánu Bohu lepší a vděčnějšie. Tak na Constantina dopústil jest málomocenstvie, od kterého kdy byl uzdraven, dal Řím [86] pánu Krystovi a potom byl nábožný křesťan.

Páté a šedesáté: O kletbě papežské nebo svého biskupa, co máte držeti, naučenie. Najprvé, račte věděti, že mezi papežem a mezi vším křesťanstvem jest otcovstvie duchovní, a proto papež všem křesťanóm a každému píše: Synu milému, krom ciesaři píše: synu najmilejšímu. A úřad papežuov prvotní jest z truoj. Najprve, hleděti pilně, aby jednostajná viera šla po všem křesťanstvie, a králové, biskupové i všickni zjednali se v jednotě viery, neb z té pokoj pocházie a milovánie a jednota mezi

všemi jazyky. Druhé, hleděti, aby žádný král nezačal války svévolně. Začne-li který, má legaty poslati, aby to udusili. Třetie, pilně má hleděti, aby kněžské zbožie, počna od římského, co jest po všem světě, nikdyž nic neušlo, ač jsú jiní jeho úřednikové, pro některé neposlušenstvie syny muož kletbami súžiti, pakli na ni netbají, světská i duchovní práva mečem ponúkají dotiskati, aby vždy byl řád uveden. I proto kletba nic nenie jiného než po napomenutie třikrát učiněném dáti krále odděleně od svátostí kostelních, a aby do kostela nechodil vedle oné řeči apokalipsis ultimo: Ven, psi otrávení; a aby s lidmi neobcovali, vedle oné řeči svatého Jakuba v své kanonice dí: Jestliže kto nemá naučenie pána Ježíše Krysta, neobcujte s nimi ani jeho pozdravujte. A proto, kdy papež třetie kletbu na koho dává, tehdy odsuzuje jeho za kacieře a potom dává naň zlořečenstvie, žádaje od pána Boha, aby ani nebe ani země jemu neslúžila, tak jako by měla slúžiti. To rač znamenati, slúží-li nám po té kletbě nebe. A my [87] léta pravého neměli, tak že sem v létě mušil topiti, země též nám luoni málo ovoce dala, a letos nic, ale letos žádného chutného. Potom zaklíná, aby ani hovada, ani lidé netak rodili plodu svého, a to jest tak, neb hovada mrú, a skrze jiné lúpeže tak zhynul, že málo dobytkuov, a to nezdraví v lidech, že vdov drahně jest nebo mnoho tisícuov mužuov již mordy sešlo jest, tak jest umenšeno. Potom žádá, aby meč jedl těla lidská, oheň pálil, to jest také voda topila. To tento týden bylo, že Vltava byla veliká, vsí mnoho pobrala, mlýny pobrala, tak že tento den, den svatého Dyonisa, lidé v Praze křičí, chleba mieti nemohúce, kterého i já nemám, než zajatej krajéc. A krátce mluvie a krátce mluvie každý múdrý, rozumí i Vaše Jasnost, kterak zle stojí, i protož pomyšlete na jiné cesty, a budete-li mne žádati, ukáži vám, buohdá, upřímé a spravedlivé, aby se nevadili po Vašie Jasnosti.

Šedesáté a šesté, o nápadu královstvie po Vašie Jasnosti smrti. Prvé nic, neb blahoslavenstvie klade bibli ležeti králi v hrobiech králových, totiž vládnúti v pokoji královstvím až do smrti a po smrti schovánu býti s slavnosti od lidu, a nebýti prvé složenu s královstvie od lidí než od pána Boha. I protož nápad najprvnějšie jest vždy na Vaši Jasnost a na syny. A jakož svatý Jan dí: Drž, co máš, ať koruny tvé jiný nevezme, měj s hlavami raději činiti, totiž s papežem a s ciesařem nežli s ocasy a jim milostivě se poddati a státi až na věky, neb ovci nenie lechčejší smrt od vlka nebo od přietele, obé bolí, a spieše ocas by hleděl pohltiti než hlava, a proto pokořiti se [88] a radu Otce svatého přijíti. To by bylo najužitečnější Vašie Jasnosti, neb tiem Vaše Jasnost setrvá a jinak nic. Jinak nechce-li úmysl jíti Vašie Velebnosti v hlavu sjednánie v řádích a u vieře s jinými králi a kniežaty křesťanskými, tehdy myšlete konečně vzdáti královstvie, a seďte na Poděbradech v své vieře u pokoji, a račte věděti, že ciesař jest k tomuto královstvie najpřirozenějšie. Najprvé, že jest strýc krále Ladislavóv. Druhé, zápisem, kdyby sešli dědicové čeští, aby na duom rakúský spadlo. Třetie, kde osiřie královstvie, muož ciesař

brániti volenie krále, neb jest to naň spadlo, by nebyl příbuzen jinak k zemi, a jest člověk pokojný a povolný, vezmúc od něho některé sto tisíc s volí všech pánóv, račte ho zmocniti raději než koho jiného, neb on jest prostě pomezi a nebude hleděti žádných kryffuov, jako by snad jiní hleděli, hned Vaši Jasnost strčiti. Dále psáti nebudu, ale ústně, bude-li Vaše Jasnost žádati, poviem.

Š e d e s á t é a s e d m é: o pamatování na smrt svú a časté myšlenie na ni, kterak hořká jest pro osm věcí: Najprvé, pro opuštěnie zde zbožie velikého, kterého jest člověk dobýval s nespravedlností velikú, s lakomstvím a s prácí těžkú. Druhé, pro opuštěnie cti veliké královské, ano zde cti velebí každý skutek králuov až do nebe, a tam nevieme, co bude. Třetie, pro opustění ženy libezné a dětí. Čtvrté, pro velikost hřiechuov. A kto skuoro v křesťanstvie většími hřiechy opleten než kralové, pod kterými se veliké krve prolévanie stává, že mnoho tisíc sejde pod jedniem králem, pro svú zlú vuoli útisky chudince nespravedlivosti všecka prolévánie krve svatých lidí a mučedlníkuov volajících [89]: A pokln, pomsti, Pane náš, Ježíši Kryste, pomsti krve naši! Genesis. Aj, krev bratra tvého volá ke mně. Ješto by měli lid v pokoji chovati, aby pánu Bohu slúžili, svá řemesla spravedlivě dělali, radovali se v pánu Bohu a v svým králi, a to vše jinak etc. Páté, pro bolest velikú, ano smrt tak jest spravedlivá věc, též sedláku též králi neodpustí, ano se žíly trhají, kosti lamí, oči vyvracují a všecko bolí. Šesté, nevěrným lidem a bludným jest smrt těžká, neb ti nemohú, ani uměji uhoditi cesty na spasitedlné. A proto jest jim hořká a tesklivá smrt, že nevědí umierajíc, co má věřiti. Ale sedláček, ješto umí: Otče náš, a jedva poslúchaje svého faráře a obecnieho křesťanstvie, umře vesele a spasen bude, nevěda. Sedmé, pro hrúzu ďábelskú. Osmé, neb prvnieho noclehu nevieme po smrti, než to vieme, že tělo v prach se obrátí a potom zminem jako dým, ano o nás žádné paměti nebude. Jako u veliký pátek se zpievá: Kde jest Plato, kde jest Porphirius, Virgilius nebo Darius? Padli jsú jako kamenie do hlubokosti mořské. Kto to ví, dává-li se jim odpočinutie?

O s m é a š e d e s á t é. R a č t e v ě d ě t i o tělech v hrobu ležících, že každé tělo v hrobu má lepšie odpočinutie nežli kterého živého člověka, na světě najlepšie bydlo majícieho, pro šest věcí: Najprvé proto, že člověk v najlepším bydle na tomto světě vždy čije některakú hořkost přidanú, jakož dí Boecius: Omnis dulcedo humanae felicitatis amaritudinibus respersa est. Každá sladkost tohoto světa hořkostmi pokropena jest. Tam již ležie tělo beze všie hořkosti. Druhé, byl-li jest zde trápen vězením dlúhým , očekávaje na se těžké, násilné smrti jako štětí, provazu, vody, ohně, již jest radostno [90] tělo, že to přeskočilo a toho se viec nebojí. A protož pán Kristus dí: Neroďte se báti, kto tělo zabijejí, neb potom nemají, co by viec umučili, ale bojte se toho, který zabíjí tělo, muož duši poslati do ohně pekelného. A proto dí Aristotileš, že smrt nenie jiného, jedné z vězenie

vysvobozenie. Třetie, neb zde tělo muší některakú prácí obtieženo býti, a jestli prázdný člověk má větší práci než těžce dělati řemeslník, neb onen dělá jedno, ale tento obtieží se větrnú prácí nestatečnú, jednak toto, jednak ono a mnoho myšlenie viec trápí než dielo. Ale v hrobu již ani myšlenie trápí tělo ani dielo, již jest dokonal všecko dielo i pút. Čtvrté, prvé bál-li se jest koho, již se nebojí, by z mrtvých vstal, již by ustrašil všecky své nepřátely. Páté, čil-li jest které nemoci v těle a bolesti, již jest jich ušel. A proto dí Seneca: Dobří Bohové jsú, že na lidi nedopúštějí nemocí náramných. Pakli jest veliká, ale krátká, brzo člověka z bolesti vysvobozujíc a k portu tělo i duši připlichtujíc, a všem zlým věcem konec uložujíc i všem davuom na světě. Šesté, kdy člověk na loži čistém, měkým leží a rozkoš v něm vede a spí ještě v hrobě; má lepší odpočinutí, proto neb na loži mnozí snové těžcí a hrozní, druhdy tak utrápí člověka, že po nich se zhrozí a spáti nesmí, boje se zlodějóv v komoře, ale již po smrti v hrobě nic nenie, by ustrašilo. A proto dí Šalomún dobře Ecclesiastici VII°: Lepší jest den smrti nežli den narozenie.

Šedesáté a deváté, ačkoli jest veliké milosrdenstvie božie, však mnozí lidé jsú nehodni, aby pán Buoh se nad nimi smiloval. A těch [91] osmery nalezáváme v písmě Svatým: Najprvé, všecky nekřtěné vedle oné řeči pána Krysta: Kto nebude narozen z vody a ducha svatého, nevejde do královstvie nebeského. A to mi divno, že o židech dí: Nepomine toto pokolenie, duokudž se všecky věci nestanú. Ráčí-li je v té slepotě mieti a je zatratiti etc. Druhé, arcikacieře, kteří chtějíc, zavedú lid u veliké bludy, jako Machomet to učinil, že od mnoho seth leth tepú se křesťané s pohany, pálé, mordují, berú, násilé pannám i paniem činí a že jeden muož do dvanádcti žen mieti, to jest jeho falešné učenie etc. Ten nenie hoden smilovánie. Třetie, králové, kteří druhdy jeden den nastrojí bitvu, že koni v krvi lidské tapají do břicha, ti oba králi nejsú hodni smilovánie, by je každý den sekali za každého zabitého. A proto nemají králi k válkám hotovi býti, ale s rozmyslem a raddú a přinutkání. Čtvrté, kto na obce nalezají obtieženie veliká, duokudž to obtieženie trvá, nelze spasenu býti. Páté, kto veliké klenoty v zemi zakopávají, duokudž jsú tam etc. Šesté, kteří v zúfalstvie umierají, pro bolesti lajíc, druhdy pánu Bohu nebo nechtějíc pokánie činiti a svátostí přijímati. Sedmé, by byl najhřiešnější člověk pokánie a svatosti přijme a ty věci učiní, má čáku k spasenie. Osmé, kteří se sami zabíjejí.

Sedmdesáté. Pilné naučenie, kterak se Vaše královská Jasnost má před smrtí mieti. Nebude-li náhlá, že má Vaše Jasnost mieti šest věcí: Najprvé, vieru pravú obecní křesťanskú, aby v té radoval se umřieti a v jiné nic, neboť jest toliko v té spasenie a v žádné jiné straně. Druhé, svátostmi [92] svatými, totiž přijímáním těla a krve jeho svaté pod jednú zpuosobú, neb tak všickni kněži i papež i já, buohdá, budu přijímati, věře, že pod suchú oběti jest tělo i krev Pána našeho i božstvie i všickni darové. A věru nenie pravda, by se větší darové dávali pod dvěma

zpuosobama než pod jednú, neb to věře, věřil by, že pod první zpuosobú nenie pán Buoh, neb nenie splnosti všeho dobrého, a to jest blud; neb kde pán Buoh jest, tut' se viec dobrého nemože přidati. Třetie, aby umřel v oleji svatým. Neb kněz maže oči, řieká: Skrze moc umučenie pána Krsyta a skrze moc tohoto svatého oleje, rač tobě odpustiti pán Buoh hřiechy, kterými si shřešil viděním. Též maže uši, dí: kterými jsi shřešil slyšením etc. Tak pán Krystus před smrti mastí nardispikatovú mazán jest a mastí od věčnosti. Čtvrté, zpověď věrnú z celého srdce učiniti s pláčem, skrúšeným srdcem a věřiti po rozhřešením kněze hřiešného, smrtedlného odpúštějí se hřiechové do plna, vedle čtenie: Komu kolivěk odpustíte hřiechy na zemi, odpuštěnit jsú i na nebi. Ale račte věděti, že Rokycan ani žádný kněz prostý ani biskup nemá moci rozhřešiti těchto hřiechuov než sám papež: Najprv kacieře, druhé vražedlníka, třetie paliče, čtvrté svatokrádce, neb ti, kteří jsú kostely bořili, pálili, svátosti vysypovali, páté, kto by svěceného žáka bil až do krve, ač jest toho smiech v Čechách, ale jest na to ustanovenie otcuov svatých. Nynie, co jest kněží nemilostivě zhubeno, kterak chce Vaše Jasnost z toho pokánie činiti i z jiných morduov, běda na smrti! Šesté, falšíř. Sedmé, který kněz smí slúžiti proti zápovědi, anebo jsa v kletbě. Na biskupa přislušejí [93] ti hřiechové a jsú tito: Najprvé, sodomský hřiešník. Druhé, násilník panenský, třetie, cizoložník, neb který by s sestrú neb s kmotrú přebýval. Čtvrté, čarodějník. Páté, kto přísahu přerušil ne u vieře, ale kto u vieře na papeže přislušie. Šesté, žena v sobě plod udušujíc. Sedmé, rúhač božie. Osmé, kto by otce bil neb matku etc. Teprv jiné hřiechy jiní kněži mají moc rozhřešovati. O, Rokycane, ty na toto nedbáš, sám své rozhřešuješ etc. A proto, najvelebnější králi, hleď řádu a sponě umieraje, a když budeš právě rozhřiešen, toť polechčí duši tvé a dá, buohdá, silnú naději k královstvie nebeskému. Páté, dáti vuoli milému pánu Bohu, ráčí-li vás vzieti z tohoto světa neb ponechati. Jako pán Krystus modlil se jest, řka: Otče milý, muož-li to býti, odejmi ode mne kalich tento, avšak ne jakož já chci, ale jakož ty chceš, tak se staň, buď vuole tvá. Šesté, gšaft řádný učiniti, aby nebylo svády po smrti. A jestli že co Vaše Jasnost odtrhla od kterého kostela, ať jest plně navráceno.

Sedmdesáté a první. Kterak se máte mieti v čas hodiny smrti. Kdybyšte čili již bolesti, ano jdú, tehdy řéci s pánem Krystem: Duch hotov jest, ale tělo nemocno. A proto připraviti se na muky tak veliké jako nikdy nebylo těžších, o kterých by bylo mnoho praviti, ale nechám. Druhé, porúčiti duši svú v ruce božské a anjela svého svatého. Třetie, zpuosobiti kněží, aby v čas smrti conduct řiekali, aby ďábla zahnali. Ale to jest zde nynie za smiech. Čtvrté, odpustiti všem nepřátelóm jako pán Krystus: Otče svatý, odpusť jim, nebť nevědie, co činí. Páté, naději mieti k spasenie, nechť jsú kterakkolivěk velicí hřiechové, neb jest větší milosrdenství [94] božské. Ačkoli sluší k tomu i bázeň proto, aby naděje přílišná nezmeškala tebe k spasenie a neminula a naděje, aby bázeň neutlačila.

Šesté, přirovnati se lotru kajiciemu, totiž Dismasovi, který nikdy nic dobrého neučinil, jediné že řekl: Pane, rozpomeň se na mě v tvým královstvie. A spasen jest. Též pro tvú pokoru na smrti, bohdá, vezmeš spasenie. Sedmé, umučenie pána Krysta mieti před očima, hleděti na korunu trnovú a znamenati, že jest měl větší bolest hlavě než Vaše Jasnost bude mieti, hleděti na rány ukrutné a kterak život těžce visí, že nelze ani státi ani ležeti ani seděti než na hřebících viseti, ale každý nemocný muož aspoň seděti, mezi peřinami ležeti, umrskaný, ubitý, uplvaný, tak že dí Jeremiáš: O, vy všickni, kteříž jděte po cestě, vizte, jestli bolest jako bolest má. A tu jeho svaté bolesti vážiti že jest viece trpělo čisté tělo z panny narozené, než tvé hřiešné, smrduté. Osmé, děkovati milému pánu Bohu že všeho dobrodinstvie, zvláště, že oči slúžily do smrti, ruce, nohy a všecko tělo a jiným nic, hanby světské tě zbavil, jídlem, pitím do tvé smrti hojně krmil, jiné nic. Deváté, pamatovati, že jest vykročenie bez navrácenie, a všecky věci vašie velebnosti bez navrácenie se skonají, vedle oné řeči pána Krysta: Dokonánoť jest. Již člověk sobě viece nezaslúží a již tak zahyne, jako by nikdy na světě nebyl. Desáté, že člověk, ještě vida se na světě, vie, co jest, a po hodině duch rozumu nevie, kde vykročí, neb neví, jestli hoden milosti božie čili hněvu božieho, k nebi-li čili k peklu bude přisúzen. Jedenádcté, k tomu, jestli že pán Buoh z nemoci by pomohl, polepší života [95] svého, ale divno jest, že ze sta jednoho nemoc jedva polepší. A přísloví jest: Když ďábel byl nemocen, sliboval jest dobrým býti, a když jest pozdraven, ďábel horší nežli prvé byl. Příklad toho na panu Čenkovi, procuratorovi v Plzni, který etc.

Sedmdesáté a druhé. Kterak po smrti má se s tělem jednati, tuto položím. Neb po hřiechu nynie v Praze těla mrtvých nevážně pohřebují a na miestech nesvěcených, jako u svatého Benedicta. A tu žádný neslúží ani žádné mše bývá za ně, a proto po hřiechu pohřeb tak nevěřících jest. Vedle řeči proroka: Sepultura asini sepelitur. Pohřeben bude pohřebením oslovým, totiž jakož osla leckdes na pole položí, tak tito ješto v opravě duší nemají, leckdes ležeti lidem velejí, řkúc: Kdež dobrý leží, tu dobře. Židé mají řád v pohřebu lepší než oni etc. Ale krátce mluvie po smrti královské. Má smrt slavně oznámena býti biskupuom a kněžím, aby všady zpievali s pilností vigilji a requiem a při tělu dnem i nocí. Druhé, tělo má oslavně připraveno býti a střeva vejmúc balsamem, šafránem, mirrú, kadidlem, alcanú má nakladeno býti, aby trvalo pro narčenie panuov a královstvie. Tak Maria Magdalena a Jacobi šli, aby pána Krysta po smrti mazali mastí nardispicatovú etc. A v tom chválí písmo Jozeffa, , že kúpiv čisté plátno, obmul jest tělo pána Krysta etc. Třetie, aby tělo královo vloženo bylo v hroby královské, neb písmo v bibli klade za zlořečeného krále každého, který nenie vložen v hroby otcuov svých. Čtvrté, aby před hroby královskými dnem i nocí žaltář byl čten a služba božie [96] se dála za ně i vedle nich za všecky syré duše, ješto nemají zde na světě, kto by na ně pamatoval. Páté, aby dnové jich smrti byli pamatováni jednú v rok.

a konšelé všech měst i kněží i mniši byli při té službě božie, a zejména, aby byli jmenováni králové dobrocinci tohoto královstvie a pak, že lidé smrtedlní nemohú jim viece učiniti, poručíc je pánu Bohu tak se rozejdú.

Sedmdesáté a třetie. Že někteří zlými smrtmi scházejí jakožto zabitím, stětím etc., někteří hroznými, jakožto derúce se na stěny, neb že jim jazykové ďáblem vytrženi bývají, pro které se to hřiechy děje, račte věděti, a těch hřiechuov se varovati. Deset hřiechuov jest, pro které lidé hrozně mrú: Najprvé, vražedlníci. Tak Kajn zabit jest a měl jest od té chvíle, jakž jest zabil bratra svého Abele vždycky snahu škaredú na sobě, tak že každý raději utekl jest před Kajnem, než by měl s nim, co činiti i než by jej zabil. Druzí jsú súdce nespravedliví, jižto súdem nevinnú krev prolévají. Tak dva starci ukamenováni jsú. Třetie, kto sě pánu Bohu a svatým jeho rúhají a zvláště Panně Mariji. Tak Senacheris že se*) rúhal pánu Bohu, od svých synuov zabit jest. Čtvrté, svým starším odporní a reptaví. Tak Dathan a Abiron, že proti Mojžiešovi reptali, od země pohlceni jsú až do pekla. Páté, cizoložníci a Sodomští. Šesté, otec a matě, svých dětí netrescíce. Tak Heli slomil jest hlavu s koně, že netrestal synuov svých z najhoršieho hřiechu totiž z Sodomského. Sedmé, zrádce, tak Jidáš sám se osydlem oběsil. Osmé, zlí rádce. Tak Achitosel se jest oběsil. Deváté, modloslužebníci. A hleďte [97], ať ti v Praze nejsú. Kažte kněži všecky přehlednúti, jsú-li praví kněží. Ať hněv božie na město nepřijde. Tak synové Israhelští okolo telete tancujíc, zbiti jsú. Desáté, nemilostiví. Tak Anthiochus, který střeva vláčil z jiných, též zhynul jest. Jedenádctý, ktož službu božie umenšují, těm pán Buoh i dnuov ukracuje i hořkú smrti z světa provozuje, kteří dobrú smrti scházejí, kteří lehkú.

Sedmdesáté a čtvrté. Ač sem mínil konec učiniti na tomto, však pro lepší správu ještě dále kratčeji račte znamenati, že v Čechách jest přísloví o zlořečenstie, že nedbají zlořečenstvie starších, řkúc : Kdy mi pán Buoh dobrořečí, netbám na zlořečenstvie lidská, přivodíc písma dobrořečiti budú zlořečenstvie vašemu a zlořečiti budu zlořečenstvie vašemu. I proto co písma v tom ukazují, račte věděti. Že pán Buoh zlořečí mnohé lidi. Najprvé od otce a od mateře ukleté, od otce Chám jest zlořečen, od mateře Dina. Z toho rač mieti, že lidské zlořečenstvie přivodí božské. Druhé, zlořečenstvie svatých lidí přivodí božské zlořečenstvie. Tak když Heliseus dal na děti zlořečenstvie jemu se posmievajíce, země je pohltila. Třetie i zlých lidí. Tak Balaam byl prorok pohanský. Když byl povolán od Balacha, krále, aby lid zlořečil Israhelský, a když, k tomu jel jest, tehdy oslice nechtěla jíti, a anjel božie bránil jest jemu, řka : Cesta tvá jest mě protivna. Hleď, aby nezlořečil lidu božiemu, na kterém král nemohl jest mieti, aby zlořečil lid boží, ale vysokým duchem svatým dobrořečil jest, by lidské neškodilo zlořečenstvie lidem. Anjel božie nebránil by tomuto člověku a oslice by k němu nemluvila etc.

*) V rukopise stojí: jse.

Čtvrté. Papežské, biskupské, prelátské a kněžské zlořečenstvie u[98]vodí božské zlořečenstvie. K tomu jest pisem hojně doctorských. Ale těm Čechové věřiti nechtie, než z bibli písma jsú. Když Mojžieš zlořečil Datam a Abiron, tehdy svolal jest všecken lid a řekl jest, abyšte viděli, moc boží nad nimi, rozkázal Mojžieš zemi pod jich nohama, aby se rozstúpila a je do propasti pohltila. To se stalo. A proto, králi milý, nemni kunšt. Teď již Vaše Jasnost několik leth stojí v kletbě i svými kněžími, a nechcete věděti, pravíc: My netbáme, kdy nás pán Buoh neklne. Ale já pravím, když moc vyšší klne, že pán Buoh klne, ač prorok dí: Budu dobrořečiti vašemu zlořečenstvie. Však napřed budete-li koho právě zlořečiti, i jáť zlořečiti budu, a tvá velebnost nevie, pravá-li si proti všemu křesťanstvu. Čtenie svaté dí: Tresci ho mezi sebú a tebú, neuslyší-li tebe, pověz sboru, a jestli že na to nebude dbáti, buď tobě jako pekelník. Toť jest čtenie svaté. Nahlédniť. Radať jest má, kněží dobří neslúží v Mostě skuoro čtyři léta, a já viece než tři leta, očekávajíc, zdali by Tvá Velebnost hnula se k někakému poddání starších tvých, ano vždy nic. Již i já pomínil jsem odstúpiti, abych duše i těla i všeho, což mám vedle Vašie Jasnosti neztratil, a také k tomu, že nic nemám od Vašie Jasnosti, ani co dobrého mám v Praze ani mieti budu, leč by pán Buoh k řádu přivedl, anebo k té vieře, všemu světu ohyzdné, přistúpil, jehož pán Buoh nedaj na věky. Píši jako věrný služebník a přietel Vašie Jasnosti, žádaje duše Vaší spasenie i cti i zrostu, i všeho dobrého prospěchu.

Co zlého činí kletba, kto v ní stojí a nedbá se odvrátiti od zlého, že činí pět [99] věcí zlých: Najprvé, hněv božie přivodí. Příklad na Dathanovi a Abironovi. Druhé, člověka niží, aby málo vážen byl mezi lidmi. To se stalo na Chamovi, když ho otec zlořečil, řekl jest jemu Noe: Zlořečený Cham, služebníkem bratruov svých bude až na věky. Rač to znamenati. Kde jsú vysocí lidé při Tvé Milosti, kniežata neb etc. Třetie, to zlé činí, že odděluje od tovařistva křesťanského vedle řeči svatého Jakuba: Jestli že kto nemá naučenie pána Krysta, neobcujte s nim, ani jemu čiňte pozdravenie. Jakoby řekl ani žádné poctivosti, neb v pozdravenie jest poctivost. Tuto rač znamenati. Tak pán Buoh odrazuje Vaši Jasnost ode všeho tovařistva, že tvoji služebníci jedva mohú Vaši Jasnost docházeti. Kniežata, biskupové, páni odstúpili jedné co chudinka, kterúž moci pod sebú držíte, ta přidržie se a z těch mnoho tisíc plačí na Vaši Jasnost, úpí a kvílé ku pánu Bohu. Rač mi v pravdě věřiti, že klamu nepíši. Die-li Vaše Jasnost, že naučenie držíte pána Krysta, málo máte k tomu učených svědkuov, neb žádného biskupa ani doctora živého, krom Vašeho jednoho, ani mrtvých doctoruov, neb všichni proti tomu píší, všecko křesťanstvie se tomu protiví a jinak drží. Divno mi, kterak chcete právi zuostati, co se nepoctivostí stalo mnoho v tom, že se dětem dávalo, to matery dobře vědí, ano dietě druhdy vytratilo a mátě zametla, a druhdy mátě prsem od dietete svátost oplatkovú vytáhla etc. Item starým na pláště krev božie rozlévali, ženám na šlojieře. Kněží častokrát padali v bláto s kalichem,

a dnes k nemocným chudým těžce chtějí choditi, bojíce se zlé příhody, i proto etc. Čtvrté, kletba odděluje člověka od svátostí kostelních [100], a aby nebyl účasten dobrého, co se děje po všem světě, to činí. Páté, kto v ní přes rok stojí, ode všech práv svatých otcóv za kacieře odsúzen bývá.

O obrazu na Tajně. Račte věděti, že by mnoho lépe bylo, by tu nebyl nežli jest; neb jestli ten obraz učiněn ke cti a k věčné památce Vašie Jasnosti, to jest marnost. Neb Julius měl prostřed Říma in Capitolio obraz krasší s karbunkuly a již dnes nic nenie, neb na tomto světě nelze žádnému věčně cti sobě dobýti, jedné v knihách, a pak hleděti nám cti na onom světě ani obrazové ani slúpové ani měst ani hraduov stavenie, nic nám neučinie, než dobré činěnie. Ciesař Karel dal jméno Karlštajnu Karelštajn, a Čechové že vyňali l a řiekají Karštajn, tožt jméno pryč. Pakli jest ten obraz dělán s mečem mezi kalichy, proto že Vaše Jasnost mieni boj vésti o kalich proti všemu křesťanstvie, jakož ten boj trvá již několik leth. Tehdy v jistotě račte věděti, že se naplní řeč Jeremiáše proroka: Když uzříte člověka na chrámu sedicieho, tehdy se přiblíží zkaženie města, a jinde dí, opuštěnie. By tu byla Vaše Jasnost kázala obraz Matky božie dělati, nebo božieho umučenie, v jistotě nebyli by se žádné války strhly, a to ještě pravím v jistotě. Ale svuoj obraz velebiti, a obraz umučenie milého pána Jezu Krysta nemstiti, ani nohami zhuoru na šibenici pověsiti a psa při tom slyšeti, ano kněží na kázánie umučenie božiemu maňasy přezdívají, a kde mohú, ruky, nohy, hlavy nešlechetní kacieři utinují a pálé. Kto by tu nepoctivost obrazu Vašemu učinil, lajny kydal, kamením házel, sám bych ho chtěl [101] na smrt odsúditi, ne proto, že by kámen kamenoval, ale proto, že znamenie osoby Vašie Jasnosti neuctil, který kdy by mohl mieti Vaši Jasnost, v jistotě řekl bych, že by Vašie osoby nectil. Též na obrazu pána Krysta vieme, že dřevo jest, ale forma jeho svatá, při tom má ctěna býti. A proto, jestli že Vaše Jasnost nemštila jest viec v jistotě pomstu božie nad tiem svým obrazem, že bude sňat odtud. Pakli křivdy božie mstíti budete, věz, žeť bohdá královstvie z božie vuole ku pokoji přijde, ale z purnosti a z pýchy vysazeny a viec z neopatrnosti a neprohlednutí k konci muší od tvé Jasnosti doluov z pokory sňat býti a obraz Matky Božie, neb jiného Svatého na to miesto vsazen býti. A tak upokojené bude královstvie a koruny na Vašie Jasnosti spevněni, neb tu porozumějí lidé, že Vaše Jasnost viece chvály božie a svatých hledí nežli své. A budete-li věčné chvály a nesnažitedlné na věky žádati, naložte na mé kniehy sobě, ne mně. Tu vám bohdá věčnú čest učiním, která vedle knih bude po všem světě se hýbati, a budete moci jimi nad střiebro a nad zlato, papeže, krále, kniežata darovati a z nich do súdného dne památku slavnú mieti.

O legátích ku papeži račte věděti, že má Vaše Jasnost posielati legaty ku papeži, neb k ciesaři, neb k jiným kniežatóm lidi vážné, světské i duchovní, a raději duchovní, než světské, a mistry a doctory krasomluvné latině, neb viec múdrý člověk krasomluvný vyvede

a prospěje řeči krasnú a múdrú, nežli, druhdy tisíc bojovníkuov, nébrž druhdy sto tisíc bojovnikuov. A těch tvá Milost nynie při sobě [102] nemá ani miluje ani jich nynie v své kanceláři má, jichžto byšte měli hledati v svú službu, by byli kraj světa. Ale mně toho Tvá Velebnost neuvěří, kterak by byli prospěšni, lechčí, neuměli, přijedúc tam jako němí mlčí, nic statečného nehlediec ani jednajíc, ale že slovo múdré jest silnější, nežli oděnci. Jest v bibli, že silné věci jsú tři na světě, totiž král, nebo jeho slovem hradové se boří i stavějí, města se vzdělávají. Druhé, žena, neb ta krále přemáhá, a vidino jest, ana králi s hlavy béře korunu a políčkuje jeho, a kdy se ona zasměje, že se král zasměje, a když se ona mútí, i král se mušil mútiti, a co jest měl najlepšieho, to ji přinesl do lóna jejieho, jedné, aby se jí slíbil. Třetie, vino, neb to bohy obveseluje a královem i ženú i oděncem o zemi třiská. Čtvrté, pravda jest tak silná věc, že vždy spravedlivý a pravý člověk přemuž, a má vítězstvie, a pán Buoh čelo spravedlivého člověka vždy klade silnější než srdce nespravedlivého, tak že pravda a spravedlivost všecky věci přemahá i krále nespravedlivého i jeho všechny silné oděnce i ženy, neb každá věc na světě pravdú a spravedlivostí stojí. Páté, najsilnějšie věc na světě jest slovo múdré a sladké slovo, neb to rozmáhá přátelstvo jako dí Šalomún: Verbum dulce multiplicat amicos, durum autem verbum sustitat rixas. A múdřec jeden dí: Počátek přátelstvie jest sladké slovo, a jest dražší nad zlatto múdré. A krásné slovo dí David: Dilexi eloquia tua super aurum et thopasion. Jest sladší nad med, a proto dí David: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, domine, super mel ori meo. Jest [103] sladší múdré slovo nade všecky sladké věci. Najprvé nad zdravie. To dí Šalomún. Na zdravie miloval sem múdrost a umění a výmluvnost. Druhé, nad pěknost a nad krásu všecku. Třetie, nade všechen zisk a zbožie, neb dí: Zlatto proti múdrosti jest jako piesek hubený. Čtvrté, nad ženskú lahodnost. Páté, nad jiedlo najsladší. To dí David: Nad střed chutnější mi slovo tvé, pane, a nad jiné. I proto poslové znamenití mají posieláni býti, lidé vážní, múdří, ješto slovú oratores, mistři a doctoři učení, a reugami krásnými, a těch u sebe nemáte. I proto poslové tam přijedúc s listy, listy také přinesú a Vaši, královskú Jasnost lechce odbudú. Opět v kanceláři nemáte učených lidí, ani ste kdy měli. Pan Rabštajn starý, nebožtík, malého uměnie byl člověk, a teprv se ptal na ty věci. Mistr Mikuláš mu skládal listy latinú dětinskú. Již pak Vaše Jasnost vidí konec toho, že Vaše Velebnost netáhla k sobě učených lidí. A vždy rač věděti, že jest to učenější člověk, kto se déle učil a viece a kto jest viec mistrován, než ten, kto nenie mistrován. Opět procuratora u papeže ani u ciesaře žádného nemáte a tiem sobě lásku svých starších tratíte, poněvadž ze všeho křesťanství u papeže jsú procuratorové královští, kniežetští, biskupští, mniští.

Najpotřebnější věci. Městu každému jest pět věcí, bez kterých žádné město nemuož státi dobře. Najprvé, hajthman múdrý a učený, kterýž by nic jiného neměl činiti než patřiti, aby všecky věci šly řádem v městě a súdové spravedliví od konšeluov, aby se děli a [104]

k němu se v menších věcech odvolovali utištěnie ale větších věcech krali skrze něho. To dí Aristotileš: Beatas fore res publicas, si eas sapientes et docti rexerint. Blahoslavené jsú obce i obecné věci, jestli že je spravují učení a múdří lidé, neb ten lechkostí mnoho dobrého dovede, a viece se jeho lidé bojí a viece ctí etc. Druhé, dobrého duchovnieho pastýře totiž faráře, ješto by pravými cestami a jistými vedl lid k královstvie nebeskému, a ješto by pilně hleděl, aby řád a služba božie v kostele dála se řádná a bez meškánie. Třetie, dobrého lékaře ranného i vnitřnieho, ješto by těla lidská zachovávali, aby, co mučž živo zuostati, aby živo bylo, a báby tak učené v babinství, aby byly, kteréž by uměly ženám na porodu misterně pomáhati; a umřela-li by mátě, aby dietě uměly misterně kázati vyřezati. Čtvrté, aby mělo každé město v sobě dobré řemeslníky každého řemesla. Páté, aby čistě chováno bylo od hnojóv, od smraduov a od bláta, a aby od záchoduov šli zhůru nad město větrníci, aby smrad záchodský tudy zhúru se táhl, to bude i okrasa městu, že puojdú jako věže zhůru a větrníci lid od smradu a ztrávenie vysvobodí.

M ě s t o j e s t s h r o m á ž d ě n i e mnoho domuov a ulic, rynku a lidí v jednu ohradu, v které ohradě mohli by se ostřieci přede všemi škodlivými věcmi, od hovad i od lidí, majíc v sobě lid stavu duchovnieho i světského, panny, vdovy, manželky, chudé i bohaté i lidi změtečné, obci neškodné, lidi služebné i jich pány nebo paní, právy duchovními [105] i světskými zřiezené, aby jeden každý stál v řádu svým spravedlivým, dielo své spravedlivě dělaje, žádnému neškodě ani žádného oklamávaje, starších svých poslúchaje plným poslušenstvím a hodiny smrti své vesele čekaje, maje jistú naději k královstvie nebeskému, kdy v poslušenstvie svých starších z tohoto světa sejde duchovních i světských a zvláště svátostech kostelních, a že křik naň nejde od starších ani duchovních ani světských.

O o p u š t ě n i e t u t o m n o h o capitol užitečných. Račte věděti, že tuto na dvě stě kapitol opustím, dobře užitečných, pro ukrácenie a také pro nedostatky. Měl by tu položiti správu měšťanóm všech stavuov, ješto by jako z kumstu nahlédna každý přebývatel v městě v toto písmo, poznal by se, kteraký jest. Najprvé, měl bych položiti, co jest měštěnín, co dobrý měštěnín, co lepší měštěnín, co najlepší měštěnín, co zlý, co horší, co najhorší, co k vyhnání hodný. Druhé, co hospodář, co dobrý hospodář, co lepší, co najlepší, co zlý, horší, najhorší, co z města k vyhnánie hodný; co hospodyně, co dobrá, lepší, najlepší, zlá, horší, najhorší, co nesnositedlná. Třetie, co konšel, co dobrý konšel, co lepší, co najlepší, co zlý, horší, najhorš , co nesnositedlný: co rychtář, co dobrý rychtář, co lepší, co najlepší, co zlý, horší, najhorší, co nesnositedlný rychtář. A tak dále o jiných městských úřednicích. Čtvrté, co žoldnéř, rytieř neb oděnec, co dobrý, co lepší, co najlepší, co zlý, horší, najhorší. Páté, co pán dobrý, lepší, najlepší, co zlý, horší, najhorší, co dobrý služebník, co lepší, co najlepší, co zlý služebník, horší, najhorší, co dobrá dievka, lepší, naj[106]lepší, co zlá, horšie, najhorší.

Šesté, co podruh dobrý, co lepší, co najlepšie, a co zlý, horší, najhorší. Sedmé, co řemeslník dobrý, lepší, najlepší, co zlý, horší, najhorší. A tu bych položil všecka řemesla a práva jich a řády jich a falše jich a správu jich, počna od apatékáře až do kata. Osmé, co dietě dobré, lepšie, najlepší, co zlé, horšie, najhorší, co panna dobrá, lepší, najlepší, co zlá, horší, najhorší, co vdova dobrá, lepšie, najlepší, co zlá, horšie, najhorší. Co manžel dobrý, lepší, najlepší, co zlý, horší, najhorší, co manželka dobrá, lepšie, najlepší, co zlá, horšie, najhorší. A tak o všech staviech pořád. A toto se nenalézá v žádných knihách všeho světa, i to Vaší Velebnosti, budete-li žádati pod chvílemi spíši etc. Tuto ještě několik potřebnějších capitol spíši pro naučenie.

Sedlák jest člověk ve vsi vychovaný, hrubý, mravuov žádných dobrých nemaje do sebe, neb nebýval mezi lidmi mravnými, který, má-li býti měštěnínem vedle práv Justinianových, má se prvé vycvičiti a najprv má po druhém býti najméně dvě letě, až by se mravóm přivedl od hospodáře, kterak by v městě měl duom spravovati, neb neradi zdí opravují domových, mnějíc, by plotové byli, a potom padnúc, mnoho lidí ztlačil by. štyštie se jim dávati králi, městu, hlásky u bran stani na zdi opravovánie, kněžím, žákóm dávání chudým, a tak dále, po dvú letú duom aby měl v ulici, a na žádný úřad, aby nepřišel až po sedmi letech. Neb veliká škoda městóm bývá, když sedláci spravují. Jako bych to lechce příklady dokázal, by nebylo dlúho [107].

Cizozemec jest člověk cizí země pošlý, který, chce-li se osaditi v kterém městě, nemá mu dopuštěno býti domu kúpiti. duokudž by se česky nenaučil, který, měl-li by českú řeč tak v ohyzdú, že by nechtěl se jí učiti ani svým dětem chtěl by dopústiti, aby se učily česky, nemá jemu věčně dopuštěno býti domu kúpiti, zvláště v Praze. A kdy by řeč uměl českú, muože mu se dopustiti kúpiti i na úřady vstupovati vedle řádu a práva města, v kterýmž by měl přebývati.

O domiech panských račte věděti, že nenie dobře, že páni korúhevní nebo panoše mají domy své mezi domy městskými, a nebo, že mají domy městské. Najprvé, že poplatkové hynú městu; páni, chtějí-li měšťané poplatkóm, hněvají se, a tak nebo nic nedadie, nebo dadí-li, s hněvem dadie, a potom myslí zlé věci proti městu etc. Druhé, že panští domové chtějí svobodu mieti, a tiem se mnoho neřáduov děje, pod nimi v jich domiech, kteréž právo nemuož staviti toho a tak že rychtář nebo muší zlé přezřieti, věda, anebo pánu proti panské svobodě kvaltem do domu kročiti. A to jest zlé, když nenie pán zrádce králuov neb zhúbce města neb země, tehdy menší hřiechové mohú jim přezříni býti, totiž freje i tance a jiné věci, neb rychtář, vkroče násilně do králova domu neb biskupova neb kniežetského, má život bez milosti ztratiti, do kostela též neb do kněžského domu nebo do kolejí etc. A proto najlépe, aby páni a panoše měli ulici svú i kniežata s nimi, a jeden přes druhého sobě ke cti a králi a městu hlavniemu duom krásný udělati a všickni spolu v prostředku

[108] kostel krásný, a ten kostel aby měl frajd při sobě a všecka ulice panská aby byla svobodna i domové jich.

Prebenda kněžská jest prelatstvie některé nižší než biskupstvie, jakožto probostvie, děkanstvie, canovnicstvie, fařářství, oltářnicstvo nebo něco jiného, duchovnieho duostojenstvie, ješto to kněz maje, má z toho pánu Bohu slúžiti a za duše těch, kto jsú to za duši k své duši spasenie nadali i svých předkuov i potomkuov, že mají za ně celým srdcem pánu Bohu se modliti a vděčni býti, že majíc k tomu potřebičku, mohú pánu Bohu slúžiti a ty všecky, kto jsú to nadali, v své paměti mieti na každých svatých modlitbách. A proto každé duchovenstvie jest almužna, jako niže to poviem, a proto kněži v almužnách nemají pýchati, ale pokorni býti, oděv nesúc*) poctivý než pýchy, než jakž jednomu každému uloženo jest. I proto, přijde-li který pán korúhevný, žádaje synu svému prelátstvie, divná jest věc, že páni almužníci se chtie činiti, tehdy jestli že syn jeho pilně se učil v kolejích a jest pokorný a učený, a otec Vaší Jasnosti věrně slúžil a má viece synuov a již na tohoto drahně naučenie naložil a ještě žádného obroku nemá, hodno jest takovému chtějíciemu duchovní život v náboženstvie vésti a pánu Bohu slúžiti a v uměnie prospievati nad jiné dáti. Pak-li jest neumělý abeceda, chtěje pýchu vésti a učené lidi tlačiti, krále i pány za nic nemieti, potom vydře prebendu ženu pojíti, toho sluší zavrci. Neb dí sám pán Buoh: Proto že si ty zavrhl uměnie, zavrhu i já tě, aby neužíval duostojenstvie kněžského. Pak-li [109] přijde doctor, řádně doctorovaný, ješto po mistrovstvie dvanádcte leth se učil v písmě svatým k doctorstvie aneb v právích sedm leth, v lékařstvie po mistrovstvie pět leth, toť jsú praví doctoři, právě učenie, kteříž i statky své v silu svú jsú vyložili na uměnie, a spracovavše se, nehledí pýchy než po práci odpočinutie, aby pánu Bohu slúžili a za své dobrocince pána Boha prosili, a uměním v lidu prospievali, kteříž již cti přielišné nehledí, ani kterak schne jemu svět, netbají. To jest najlepšie daní, neb ti lidé nejsú světu zlattem zaplaceni. Ale který doctor sobě nejsa mistrem v jednom roce kúpil doctorstvie, jako Váš doctor, takový, přide-li na prelatstvie, žádného nedvěda ukrutnějšieho nebude na světě, neb to hovado slepé, neumělé, učením nespracované, bude tak hrdé, ani Boha ani sebe, ani jiných neznaje etc. Pak-li přijde žák prostý, za lechčejšie obrok, proše, tehdy, který najprv přijde a nemá obroku, tomu rač popřieti, neb ho snad pán Buoh najprvé poslal. Tak učinil knieže Ludvík nedávno jednomu kněži lakomému, který měl patnádcte obrokuov a v jistotě v pekle šestnádctý. I umřel probošt. A on pošle svého služebníka, aby prozvěděl, jestli knieže doma, a knieže na to střihl, kto najprvé přijde. A když uzří žáka toho knieže, knieže povolal žáka řka: Co chceš? A on dí, že pán muoj poslal mě, abych zvěděl, jestli Vaše Jasnost doma, neb chce prositi za proboststvie a na to již dary Vašie Jasnosti připravil. A knieže jemu: Blázne, pros ty,

*) V rukopise stojí: nejsúc.

a já dám tobě. Žák prosil a knieže jemu dal, a ten lakomý kněz přijide, prosí a dary [110] dávaje, a knieže k němu: Pán Buoh mi poslal člověka prvé, kterému sem dal, nežli si ty přišel, a povolaje žáka i dí: Již sem tě učinil z malého velikým a pánem pána tvého, hleď, aby dobrý byl. A tak lakomý kněz vyšel zamúcen a šel za svým služebníkem jako za pánem. Pak-li přijde mistr a žák prostý, a žádný z nich nemá obroku, rádce mistru rač popřieti. A nad to nade všecko, jakž osoba prosiecí okáže a přímluvci, a kterak Duch svatý pohne srdcem vašim, tomu dajte. A na to rač vzieti osm dní na rozmyšlenie a na ptaní osoby k tomu hodnější. Ale po hřiechu již v Čechách nemají se oč vaditi, ano všecko rozptýleno pro velikú pýchu prvních kněží a pro neřádný život a pro lakomstvie a nespravedlivé pohony a saudy.

Konec ustanovenie prebend kněžských a nadánie k nim zbožie, jest drahně koncuov okazujících, pro které kněžské zbožie jest nadáno. Najprvé proto, že kostelové muší býti a v nich muší se služba božie dieti pro pána i pro lid, aby lid v něm pána Boha chválil a za své potřeby se modlil. A k tomu muší kněži býti, mše slúžiti, kázati, zpoviedati, křtíti, nemocné svátostmi opatřiti. To tiem obrokové a nadánie nejsú almužny, ale zaslúženie. Jako kaplané u Vašie Jasnosti mají potřebu a platy též jako holič neb panoše, a viec slúží než holič, neb holič snad jednú do téhodne a kněz každý den. I proto dí svatý Pavel: Kto oltáři slúží, hodno jest, ať jest živ z oltáře. A jindy: Poněvadž vám duchovní věci rozsieváme, nenie div, běřeme-li vaše tělesné věci etc. Druzí obrokové mají k sobě úřady přidané, jako biskup má úřad, aby kněži spravoval a kostely řiedil [111], kteraká služba božie má být' ve všech kostelech, že taková jako v hlavním biskupským kostele, a že biskupské duostojenstvie jest vysoké, a jest knieže a otec všech v tomto biskupstvie a má řád jednati lidem k duši spasenie, kacieře trápiti a neposlušné kněží a mistry má krotiti. A to vše chce zbožie velikému a nadánie, a proto to almužna nenie, ale z mušenie pro řád a pokoj té krajiny jest to nadánie, pod kterým jest sufragán, biskup jeho splnomocník, světě kněží, kostely a lid b řmováním a jiné věci čině. Potom jest probošt, opatruje tělesné věci a platy, aby nehynuly; potom děkan opatruje kostel, aby v něm služba boží řádem šla, potom cantor prelat, co se tkne spievánie v kostele spravuje, a potom jiní menší. Pak jsú canovníci, kteří v kostele hlavním, totiž u svatého Václava mají moc s králema i s jinými preláty svými a pro poctivost i s kniežaty pány, s opathy, doctormi, mistry i s jinými preláty mají moc arcibiskupa voliti. A proto nadánie zbožie kanovníkóm darmo nenie, neb z toho jde pokoj všemu královstvie. A také z toho nadánie mají slúžiti Pánu Bohu a všecky hodiny zpievati. A proto to jest zaslúženie viec než almužna. Ale v tom jest almužna, že všickni kněži i arcibiskup, doctoři, mistři, povinovati jsú za ty krále a kniežata, kteří jsú ty obroky nadali pána Boha prositi, a že jsú obecnieho dobrého hleděli, s věčnú paměti a chválú vychvalovati. Opět faráři, kazatelé, zpovědlníci, oltářníci všickni v tom,

co práce mají, zasluhují, že nemá jim k útržce mluveno býti, by byli prostě almužníci, ale zaslužebníci, a také muož jim řečeno býti, že jsú almužníci v tom, že za duši požívají a za duši patrunuov činiti mají [112] a v tom, aby se jich pýcha krotila a život neřádný. Mohú a mají almužníci nazváni býti, neb, pro Buoh, ty prebendy mají prošeny býti od patronův, každý kto prosí patrona za obrok, má pro Buoh prositi, a kto nechce, nemá jemu dáno býti, tak decret okazuje. Opět, že požívají toho, co lidé pánu Bohu dadie na oltář nebo desátky, koně, dobytek neb jiné věci. Za živé, mrtvé, proto také jsú almužníci, neb věc pro Buoh dána jest, almužna a za to mají odpoviedati, dobře-li toho požívají anebo požívati budú čili zle. A žádnému knězi neračte dopustiti dvú obrokuov mieti než jeden, skrovný ku potřebě vedle stavu jeho. Neb mají takoví kněžští obrokové býti, aby nepomáhalo se skrze ně k hřiechu, ale k živnosti a službě božie. A proto že v Čechách bylo veliké nadánie, již zlúpeno jest, neb z něho kněží, jsúc veliké bujnosti, rohatě živi byli. I protož přišla pomsta božie, že dnes nic nemají aneb velmi málo. Já ještě, jakž sem živ, žádného obroku neměl sem aniž dnes mám. Počelo mi vysoké, že Eugenius papež chtěl mi Litomyslské biskupstvie dáti a mě hned korunovati, od toho sem se jedva vyprosil, proto je mám tam zapsáno. Vaše Jasnost mi též biskupstvie slíbil dáti, ale nic nemám ani o to státi miením. Ciesař mi dal děkanstvie u všech Svatých jménem krále Ladislava, to mám v registřích jeho, též děkanstvie mi Vaše Jasnost slíbila, i toho nemám ani dbám mieti, neb milosrdný pán Buoh mě živí sám beze všie lidské pomoci, kterému od břicha mateře mé sem poručen, vedle oné řeči Davidovy: Pater meus et mater mea derelinquerunt me, dominus autem assumpsit me. Ač druhdy bieda a psota velmi mě utiskne, a pohrdánie od lidí, však kdy povolám [113] celým srdcem hledě, ano od lidí ani od žádného žádné nemám pomoci, hned čiji od pána Boha smilovánie, a jako z nebe potřebky opatřený a mých nepřátel od pána Boha tak veliké poražеnie, až nejednú litostí jich pláči, a oni nevědie, odkud na ně to přišlo, ač mnozí čijí to do sebe, že pro mé křivdy vedle oné řeči Davidovy: Inimicos eius in duam confusione super ipsum autem efflorebit sanctisicacio mea. Toho mi Pán Buoh svědek na mé smrti, že to shledávám.

O řemeslnících a obchodnících račte věděti, že nynie v této mieře v žádným řemeslu ani obchodu žádná miera ani spravedlnost se nezachovává než jeden každý druhého dře bez milosti. I protož rač usaditi múdré lidi, aby seděli asponě měsiec a opatřili všecka řemesla, aby nějaká spravedlnost se zableskla mezi lidmi opět v hospodách, co se od stolu má dáti, ať tvých žoldnéřuov ne tak velmi drú. Prvé jeden múdřec kladl, král béře od pána Boha rudy drahé, kamenie z země, co roste i z vody i nad zemí, a béře od sedlákuov a od měšťan. Rytieř béře a déře krále, lichevník a hospodář déře rytieře, a kněz déře lichevníka, hroze mu peklem, aby kostely a oltáře stavěl a hojné almužny dával. Nevěstka déře kněze, šenkéř nevěstku, pekař šenkýře a jiní řemeslníci a zadek všecky, ale již

nynie každý každého bez milosti, bez spravedlnosti. A proto veliký křik jde od chudinky na Vaši Jasnost.

O pivích račte věděti, že bielá piva tak zlá nynie a vodnatá dělají, že nemocní lidé nemohú se obživiti v své žiezni a mnozí nezdraví, neb přieliš mnoho na var berú. Tak praví, že šest [114] a dvadceti věrteluov na var berú. A prvé za pana Pešíka brali jedné šestnádcte věrteluov na var. I proto, že mnozí lidé pitím živi jsú viece, rač to opatřiti, ale ať se dvuoje bielé pivo vaří, totiž husté po dvú penězi puol pinty pro nedužívé , a tenké pro chudinu a pro dietky, anebo, jakž by nalezli múdří lidé z vašeho rozkázánie.

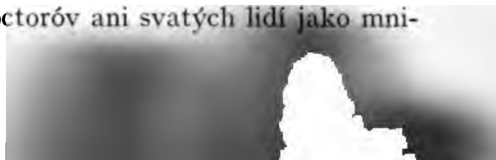
Račte rozkázati pro upokojenie těchto čtrnádcte věcí. Najprvé, ať chodci ani žádný nespievají písní rúhavých o papeži, biskupích, o paních, neb to jedovatě ponúká k nepokoji. Opět ať kněží česky nespievají v kostelech na mši, neb to žádný prospěch nenie, jedné roztrženie, a křtí latině. A žáci spievánie o Mistru Janovi Husovi ať nechají, neb to k lásce nenie rozmnoženie než k rozličným sváróm. Obci v kostele písně svaté před kázáním mohú pro náboženstvie dopuštěny býti až do arcibiskupa. Potom, co arcibiskup učiní, to buď. Druhé, kto by se rúhal papeži, mnichóm, aby bylo mštěno. Neb kto se rúhá papeži a biskupóm, Tvé Milosti se rúhá, neb má Vaše Jasnost od nich královské korunovánie a mazání. A já i kanovníci i mniši sme, bohdá, věrní modlitebníci za Vaši Jasnost i papež i biskupové, to v jistotě rač věděti. A proto zlým lidem bláznivým nerač dopúštěti dobrých lidí haněti a svých přátel milých. Třetie, ať žádný v městě (s) zbraní nechodí, ani na dvuor královský na horu, a žádný s dékú, ani s nožem chlebným do toho pokoje, kde jest Vaše Jasnost, ani s palcátem ani s paličkú ani s sekyrkú. Ale, po hřiechu, nynie s šavlemi, s kordy po městě jako kati chodí až z nich sejze. Čtvrté, žebroty falešných žen silných i mužuov rozmohly se řkúc, že jsú spáleni nebo vězňové, [115] a nejsúc. To jest hřiech před pánem Bohem. Nad takovými kažte mstíti. Páté, ať nevymietají nemocných Němcuov neb těch, kteří jsú pod jednú osobú z domóv, neb to jest proti compactatóm, a to pokoj ruší. Opět že nastrojují knězi nebo hospodáře, aby je bez děky navedli k vieře huské, ješto jsú ji nikdy nenavikly. To jest proti kompactatóm, které dějí : Že se těm toliko dopúští přijímánie pod obojí zpuosobú, kto mají obyčej, a tak ani dietky že neměly jsú obyčeje, neměly by viec přijímati, ani k tomu jiní nutkáni býti. Šesté, cechmistróm a řemeslnikóm přikázati, ať řemeslníky pod jednú zpuosobú berú do svých cechuov, neb mnoho čistých řemeslníkuov vyražejí z řemesl, chtějíc, aby nemajíc obchoduov, ven z země vyšli. A to nezyýší tohoto království ani Vašie Jasnosti, aneb aby jich vieru přijali, na kterú všecken svět křičí, kterú všecko královstvie se kazí, kterú všecky biedy i tesknosti uvedeny jsú na Vaši Jasnost i na lid, pod kterú mnohá kacieřstva se rozmáhají a mnozí se kacieři tají, ať lidi dobré berú vše a z řemesl vyrazejí tyto lidi. Najprvé, vražedlníky, a zvláště řezníci a pekaři a šenkýři a kuchaři, neb od těch ošklivá smaha pochází

ve všecko, co tknú a nadýchají. Druhé, pankharty. Třetie, vypovědence anebo u pranéře trestané. Čtvrté, kacíře, zrádce, falešníky toho řemesla. Sedmé, přikázati kněžím, ať se nerúhají na kázanie obrazu umučenie pána Krysta, jemu maňasy přezdívajíce, jakožto letos široce slyšeno jest Opět Panně Mariji ať se nerúhají, jakožto letos i prvé slyšíno jest, a ponúkali, aby dělali a nepostili se. A viděl [116] sem, ano zámečníci dělali a kožišníci a tkadlci, a ženy předly na kolovrátcích i na přeslicích na den narození milé Panny Marije i jiných Svatých. Svátkové zuostanú, a my pominem, a co se zlého děje pod Vaším nedbáním, a jestli s Vaší vuolí, anebo že vědúc, nedbáte mstíti, běda Vám na smrti! Osmé, zabrániti tráveniny i o nich mluvenie Devátě, přikázati, aby každý obchod svuoj vedl spravedlivě. Desáté, aby každý nesl rúcho poctivé vedle svého řádu najméně až do kolenú. Jedenádcté, aby prostí lidé nechali hádánie o zákon božie, neb jistotně žádný bekhart ani bekyně v něm nic nerozumí, ani švec ani koželuh ani měštěnín, jedné doctoři, kteří se po mistrovstvie dvanádcte leth učili k doctorství. Tiť jsú něco prohlédli, jiný žádný nic. Dvanádcte, ať žádný škodných novin nenese ani klevet babských, co se tkne obecného dobrého, ale lechkých babských klevet, že sobě kurvy dávají, než že sobě kurvy děti nadělaly, kdy jich nehubily, by se pak i rvaly na ně, nic neračte dbáti. Ještě mnoho opustím pro ukrátcenie. Třinádcté, aby služebníci byli poslušni pánuov, a žádný aby na pána svého ruky nezdvihal ani holí ani kordem ani mečem pod rukú ztracenie. Pakli by ranil smrtedlně by živ ostal, aby smrt trpěl, též podruh na hospodáře, též ktož by, přijda do domu některého, kvalt počal, chtěje bíti hospodáře neb někoho v domu. Čtrnádcté, aby každý měl pána svého. Patnádcté, aby žádný ležákuov nechoval a prázdné idi. Rychtář aby přehledoval, čím se živí, kradú-li čili co dělají? [117]

Poslední kapitola těchto knih jest kapitola, dávajíc Vašie Jasnost' konečné naučenie, co činiece upokojíte tuto zemi, své tělo i svú duši, a jinak žádnú měrú nic, že při tom máte zachovati třinádcte věcí. Najprvé, s velikú pokorú by bylo i s dary poslati ku papežově milosti legáty, múdré a znamenité, a prositi, aby poslal dva cardinaly múdra do Prahy a doctoruov deset, kteří, přijedúc do Prahy, uložili by sněm, a k tomu sněmu aby přijela ciesařova radda, krále polského, uherského, franckého i jiných králuov, kněz Ludvík osobně i volenci všichni světští i duchovní, a tu aby s radú Vašie Jasnosti a páně Zdenkovú byli sepsáni kusové, kteří činí rozbroj, a na tom aby Tvá Velebnost byla uručena, nebo Vašie vlastní rukú zápis byl učiněn, státi a přijíti vyučenie těch lidí dobrých a znamenitých a páni též pode cti zbavenie i s jeho vším národem. Druhé, nedati sobě srdce naprzňovati kněžím, kteří křičí zákon božie, pravda božie, ani těm bekhartuom, nébrž viece pikhartóm, kteříž, majíc bibli a zákon božie, nerozumějí a bláznivě vytahují rozumy z písma svatého a radí Vašie Jasnosti takto: Učiň, takto učiň, ani žádnému, kto n[illegible] svú věrú dále než snad do Žatce neb do Borku, nerač dáti przniti [illegible] svého,

od pána Boha světlostí obdařeného, kteří pěkně mluví, řkúce: Zákon boží a lidé múdří proti tomu na všecky strany křičí, že nenie božie, neb nikdy dobrota zlosti nerodí, jako jakž se počal, tak mordové, kosteluov kaženie, kalichuov braní vyskočilo a monstrancí i ornátuov [118] a těla božieho vysypovánie, krve božie vylévánie, svatých rúhánie, svátostí potupenie, které zlé trvalo, až Vaše Jasnost to udusila. I protož rač pomysliti zlé do konce udusiti. Třetie, bude-li ten sněm, račte směle nálezy všecky přijíti od těch vážných a dobrých lidí, nebť nezavedú Vašie Jasnosti, najprvé ani u vieře, neb dí sám pán Krystus: Cokoli dva neb tří svolé se na zemi dobrého, to jest vuole otce mého v nebesiech. A opět jinde: Kto vás slyší, mneť slyší, kto vámi pohrdá, mnúť pohrdá. I proto tuto řečí milému pánu Bohu po smrti Vaši muožete řéci, že ste to učinili po těchto lidech poslušenstvie, že před tváří boží vinni nebudete, ani v královánie, nebť nenie hodno, sjednáte-li u vieře s jinými králi křesťanskými a kniežaty, ať by nesjednali královánie do smrti pokojného pánu Bohu i lidem milého. Opět jim porúčili s celým srdcem, ať s Vaší radú opatří tuto zemi sirú králem budúcím, a mně by se zdálo najlépe mišenského, který má dceru Vaši, aby lucerna krve Vaši ostala po Vaší smrti, aneb ciesařuov po nápadu trojím. Jedno, že jest po meči krále Ladislavuov slavné paměti strýc. Druhé, po zápisu kdy by sešlo plémě domu českého, aby spadlo na rakúské a též zase. Třetie, že každé osířené královstvie, neb kniežetstvie na ciesaře napadá, a on nemá dopústiti k volenie, leč s jeho radú a s jeho volí. Pakli kráii polskému Vaše Jasnost poddala jako nedávno poslové tam jezdili, dary brali, list zdá mi se zavázaný tohoto královstvie dali, jestli že jest to, rač držeti úmluvy, a nad to nade všecko mocně těmto dobrým lidem porúčiti. Opět král uherský, že má větší stranu Moravy, Lužickú zemi šest měst i slezskú zemi, kterak má to zase přijíti k zemi, toho nemuož vyvaditi žádný, leč pán Buoh a sněm takový [119] opět jim poručiti, ať hned arcibiskupa volé a jej korunují, preláty všecky ať uvedú na hrad, na Vyšehrad, k svatému Jiljí, k svatému Apolináriši i jinde a doctory všecky, totiž dvanádcte doctoruov ke všem Svatým, pět doctoruov do školy Juristské, pět doctoruov do školy lékařské, pět doctoruov do školy juristské práv světských, kteří mají bydleti spolu s prvními. Item svaté lidi, kartúsy a bosáky i jiné zákonníky zase navrátiti, po kterých Vaše Jasnost málo túží, a jest zlé. Čtvrté, račte žádnú měrú nemysliti viece na boje ani na války, než co z úmluv Vaší Jasnost rovného potká, račte rádi přijíti a k úmluvám měřiti a zvláště k sněmu svrchu psanému. Varujte se válek pro dvanádcte věcí; najprvé, pro toto znamenajte, že ste již mnoho ztratili, Moravu, Slezsko, Lužickú zemi, šest měst a české země viec než polovici. Páni najvětší od Vašie Jasnosti odstúpili. Pán Rožnberský, pan Zdeněk, pan Plavenský, pan Švamberk, Burjan, Kugštajnové i jiní páni i kniežata všecka, žádné knieže se Vašie milosti nedrží, žádný biskup, žádný doctor, jediný já jako čáp, po jiných ostav, ano mi křídla osekány, abych létati nemohl, ani ven z země vyletěti, an dobrý člověk větší milosr-

denstvie učiní nade psem nežli Vaše Jasnost nade mnú, Mistrem Pavlem doctorem, Žídkem řečeným, otcem všeho královstvie najstarším doctorem a mistrem Víděňským, Krakovským, Pádevským, Bononským a Českým. Bída, psota, nemoc mě tře ani Vaše Jasnost ani žádný jiný ve všem královstvie, kterým milosrdenstvím mé srdce obvlaží, než toho očekávaje, zda by bída [120] a chudoba mě v huskú věru uvedla, jakožto buohdá na věky nebude. To opuště, rač znamenati, kterak mnozí panoše Vaši Jasnosti držíce se ztratili, mnoho statku, koně, oděnie; a mnozí, kto Vašie Jasnosti slúžili jsú, odšedše, králi uherskému slúží. I proto, tyto věci znamenaje, rač k úmluvám raději než k boji mieřiti a rovné přijíti. Také račte věděti, žeť se chudince již styštie s berněmi a s poplatky a se vší bídú, kterú jest lid zachvátila pod vaším králováním. A u větší bude vražena, bude-li Tvá Jasnost k válkám měřiti. I proto rač pospiešiti k úmluvám, lépeť jest, kniežata, biskupy, papeže i ciesaře a pány české všecky zachovati, než několik kněží neposlušných i pána Boha neposlušných, neb dí Svatý Jakub; kto dí, že miluje pána Boha, kterého nevidí, a má v nenávisti blížnieho, kterého vidí, lhář jest, a sám se svodí, a pravdy božie v něm nenie. Též také, ktož dí, že pána Boha poslúchá, kterého nevidí ani s ním muož mluviti, a starších svých neposlúchá, které vidí a slyší, nenieť v něm pravdy boží. A starších svých neposlušných kněžstvie od nich vezmúc a tam poslušenstvie slíbíc a jednotu cierkve svaté a tam pod jednú osobú přijímajíc, do Prahy přijdúc, křičí na papeže, na biskupy, na mnichy, na doctory, na kupce i na jiné všecky dobré lidi, a Vaše Jasnost jim to přezří, pro ně dá se v uošklivost všemu světu a všecko královstvie v zkaženie a v zahubenie. I proto pro Buoh, rač prohlédnúti, a ty kněží přivésti k řádu a k jednotě, kteří búří pod Vašie Jasnosti, nevědúc, kteraké búřky by větší zbúřili, aby bylo Vašie Jasnosti zle i všemu královstvie. Třetie, proto račte táhnúti ku pokoji a válek nestrojiti. Neb již Vaše [121] Jasnost tiehne k starému věku a k nemocem a k smrti blíž nežli k životu. I proto, račte věrně učiniti nad tiemto královstvím, ať ten sněm opatří krále s raddú Vašie Velebnosti, arcibiskupa, preláty, doctory, pravé faráře; neb nynie v Praze žádného faráře pravého nenie, leč na hradě, a proto závodí lid o duše. Neb jakož dí decret, nemají moci lidi od hřiechuov rozhřešovati a rozhřešují i hřiechy moci papežské i biskupské, k tomu práva nemajíc, slúží v kališích nesvěcených na oltářiech, již porušených, a jiného mnoho zlého, ani pána Boha se bojíc ani lidí stydíc. A také pomyslete o to, ať se zmatkové tohoto královstvie za Vašeho života vypletú, toť velmi oblechčí bolestem na Vaší smrti. Čtvrté, upokojíc královstvie, upokojíte také i svému tělu a uskrovníte všech věcí i dvoru svého a budete pokánie činiti z Vašich přetěžkých hřiechuov, které bych tuto jmenoval, ale nehodí se než toto, co jest všemu světu svědomo: Najprvé z toho, že Vaše Jasnost bránila neposlušných kněží, kteří ještě dnes pod Vaší obranú mají plnú svobodu činiti, co chtie. Druhé, že Vaše Jasnost nedržela se vysokých lidí jako králuov a kniežat a biskupuov a doctorów ani svatých lidí jako mni-

chuov, kartúsuov a bosákóv i jiných. Třetie, že za Vaši Jasnosti, správa, služba božie všady umenšena jest, proto že platy pobrány, preláti jako by byli vyhnáni, papežem a jeho legáty pro neposlušenstvie služby božie stavováni v Mostě, v Kadani, v Krupce a jinde dobrých lidí, kteříž se Vašie Jasnosti přidrží. Čtvrté, záhuby země [122] tak veliké, že nikdy před Vaší Jasnosti nečtú v kronikách, by tak kdy země byla zahubena, ohněm, penězi, v zlattě, v střiebře, na cti. Ano, kde Čech vyjede, naň všady kvačí slúžiti, před nimi nechtie do domuov přijímati, nechtie kúpí dodávati, křik, pláč na Vaši Jasnost od chudiny pro šacunky, pro vypálenie, pro veliké biedy vnitř i zevnitř, utrápeni na duši i na těle, že žádného nemají potěšenie ani obvlaženie, takovými ostny jsú lidé zbodeni nenadálými, neřádové, zlodějstva, nemilostiví falšové a jiní zlí skutkové utisky chudých lidí, z kterých neučinila Vaše Jasnost pokánie. Běda na smrti! Páté, že světí neuctěni ani mrtví ani živí, mrtví, kde jsú nynie světí dědicové, svatý Václav, svatý Longin, svatých pět bratruov, spomocníci králuov i země, kde svatost říská! By se byla Vaše Jasnost o to zasadila, válek by bylo nebylo, koruna byla by i na Vaše děti přišla královská. A takto Vaše Velebnost živá a již se oni lichají, a Vaše Jasnost již sama ji s hlavy králi polskému podává, jenž by toho nic nebylo, by Vaše Jasnost, vyvrhúce srdce Rokycanovo z srdce svého, měla jednotu se všemi křesťany, v ničemž se od nich neděle, a kostely dělal, hroby svatých ozdoboval etc. Šesté, že se mnoho morduov stalo, mnoho tisíc lidu sešlo, mnoho syrotkuov, vdov se nadělalo, mnoho duší zatraceno, an podveda kopí a zlaje a snad leth deset se nezpoviedal, běží a tu zabit bude, tošť duše u čerta a v kletbě papežově a snad ve zlé vieře, a nic dobrého neučinil, jakž jest živ. A Vaše Jasnost snad jim ani kněží nezpuosobila, a pak by byli zpuosobeni, kdy jest válka u vieře proti jednotě křesťanské. Kto muož tu naději mieti dobrú [123] o spasenie těch, kto tu sejdú, ano co v Brně, co v Olomúci, v Vyškově, v Jihlavě, u vězenie zemřelo, ano se s nimi na potupu Vašie Jasnosti vozí pod šibenicí, ješto snad mnozí z nich ani tu nejsú hodni ležeti, neb i to máme za miesto svaté, neb mnozí zločinci tu umierají u vieře křesťanské a v pokánie svatým. Sedmé, že nynie jest tak veliký pláč chudiny, spálené, zlúpené, šacunky ochuzené, bídami velikými utlačené, volajíce na pomstu ku pánu Bohu, a Vaše Jasnost nic netbá, jedné kdy jest Vašie Jasnosti dobře. Toto píši jako věrný služebník Vašie Jasnosti, nevie-li Vaše Jasnost těchto věcí, ale aby věděla, a upokojéc královstvie, z toho zlého pokánie do své smrti činila, v pláči, v postech, v almužnách, v náboženstvie srdečném mnohým a rozuměl, v kteraké Vaše Milost byl v šachtě. Ale bude-li pán Buoh Tvú Velebnost milovati, vyvedeť z ní Tvú Jasnost a dá prohlédnúti a skrúšené srdce. Pakli těch věcí nehledáte do sebe, tehdy zavře pán Buoh Vaši Jasnost od sebe a tiem viec, čím víc zatvrdí se srdce Vaše proti tomuto, buohdá, pravému věrnému před nebem i zemi i každým dobrým spravedlivému naučenie, v kterém rozum Vašie Jasnosti světle odvierám pro dobré tohoto králostvie i Vašie Jasnosti. Jižť sem se i smrti odvážil i každé hanby, jedné,

abych tomuto královstvie poslúžil i Vašie Jasnosti. Osmé, rada má poslední jest, aby Vaše Jasnost obrátila své srdce celú mysli k služebnosti milé Panny Marie, neb jest pomocnice silná každému z jeho velikých teskností. Toho duovod jest, že cierkev svatá po všem světě zpívá: In omni tribulacione et angustia nostra [124] cuccurre nobis, beatissima virgo mater Maria! V každým zámutku a v tesknosti naší rač nám býti spomocnice, najmilostivější panno matko, Maria! Druhé, z jeho bluduov a z každého kacieřstvie, nébrž žádný u vieře bludné nemuož býti, kto jejie velebnosti celým srdcem slúží. Neb se tak o jejie svaté milosti čte: Gaude, Maria virgo, cunctas hereses sola interemisti. Raduj se, Maria Panno, sama jsi všecka kacieřstvie zarazila. Třetie, všecky skutky člověčie zde na světě zpuosobuje k dobrému i zlé, aby je poznal a z nich spieše povstal, a toho duovod jest mnohý. Čtvrté, pokoj jedná. Páté, z hřiechu člověka vyvodí. Šesté, myslí z huoru k nebeským věcem pozdvihuje. Sedmé, od nepřátel vidomých i nevidomých zbranuje. Toho duovod: Maria mater graciae, mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, in hora mortis sustipe. Osmé, lidi vnitř v svědomie a na duši činí pokojné a veselé. Devátě, sama jediná cestu upříjmú vede člověka k viděnie tváři syna svého, a jeho obětujíc synu svému milému, vyčítá modlitby, posty, almužny a jiné dobré skutky, žádajíc svému služebníku od svého syna spasenie a svú služebnost v to vkládajíc, co jest dobrého činila synu svému na tomto světě a co pro něho trpěla, aby vždy hřiešníku k nebi pomohla. Desáté, na smrti každého věrného svého služebníka od ďábla šeredného zbraňuje, smrt lechčejší činí a po smrti dušičku vezmúc, do ráje uvodí a potom k svému synu do nebe. To nám praví cierkev svatá, řkúc: Maria, mater graciae, mater misericordiae, tu nos ab hoste protege in hora mortis sustipe. Jedenádcté, činí to, aby tělo mrtvé [125] jejieho služebníka leželo v hrobě u pokoji beze všeho přístrachu, beze všeho omylu, jako svatý Řehoř toho mnoho vypisuje, kterak rúhači Panny Marie po smrti jsú těla jich viděna v ďábelské zpuosobě, lidi, strašíc i hubíc, a druzí v plamenným spuosobu, ano jim oheň z úst plápolá, tak že naposledy mušili jsú ta těla páliti a kaziti, aby dobrým lidem přístrachu nečinily ani na miestech svatých, nébrž nedopustí Panna Maria rúhačóm svým na miestě svatým ležeti než v zabiti. Leč ktos na poli jako hovado sejde a tu lehne, nebo v některým pustým kostelíku, jenž jednú v rok jedva služba božie bude. A nynie v Praze kladú se u svatého Benedicta v rumu viec než v zemi, kdežto nebylo mše od let snad padesáti. A pravú božskú volí jest to, že se tu kladú ti, ješto berú naučenie od těch kněží, kteří pravie, že Panně Mariji slúžiti a svatým jest modloslužebenstvie. I proto psáno jest: oslovým pohřebením hodně pohřebeni bývají, neb jako za osla žádná božie služba nenie potřebna, též oni dějí, že za ně nenie potřebné služby božie. Ale jiní dobří křesťané neschovají křesťana, leč prve mše bude za něho a obět těla božieho a krve božie, aby to oddělenie krve svaté od těla na kříži mluvilo smilovánie za křesťana hřiešného, prvé než se schová etc. A potom se schová s modlitbami, s kadidlem a kropením etc. Rač kázati

uvésti k svatému Benedictu kněží pro ta těla, která tu leží, ať také za tvú Jasnost orodují v královstvie nebeským. Deváté, toto jest má rada u pokoje zemi seděti v tišině, slúže milému pánu Bohu [126], jeho svatú čest a službu rozmáhaje, platy kněžím navracuje, mezi kněžími, mistry, doctory své obcovánie ustavičně maje, jakožto Saul mezi proroky, který kdy jest mezi nimi měl obcovánie, vskočil do něho Duch Svatý, a bylo mu poddáno všecko královstvie. A když počel proti Samuelovi proroku čeliti, tak odstúpil jest od něho Duch Svatý, a klátil jest jeho duch ďábelský, kterého krotil jest David hudením na arfu. Desáté, aby měl při sobě mistry učené, jako Nabochodonozor měl učené mládence, které tázal v každým myšlenie srdce svého, v každým umění, v každých kniehách, jako byli Sidrach, Misach, Abdenago, neb to vyšší rozum královský, aby byli vohbitější v nálezu každé spravedlivosti, v správě všeho královstvie dovtipnější. Jedenádcté, tělo své po smrti spuosobiti, aby leželo poctivě na miestě svatým mezi svatými, a žaltář aby byl zpievan dnem i nocí před hrobem a každý den aby služba božie se dála za Vaši Velebnost, aby tělu tvému šlo obvlaženie i veselost od oběti milého pána Ježíše, a vedle toho i jiným sirým dušem, aby po práci tělo odpočinutie věčným a pokojným odpočívalo. A duši světlo věčné a tvář nebeská, aby svietila, v které jako v zrcadle Vaše Jasnost by všecky věci viděla a blahoslavenstvie brala šťastně mezi jinými svatými. Dvanádcté, krátké naučenie dám, kterak před smrti se máte mieti. Že tak jako pán Krystus před svú svatú smrti měl. Třinádcté věcí neb jiné písmo měla by Vaše Jasnost za básně. Najprvé, strachovati se smrti a ji vždy mieti před očima a věděti, že blízko jest. To pašije dí: Věda Ježíš, že [127] přiblížila se jest hodina, aby šsel z tohoto světa k otci, počel se jest mútiti a strachovati ne pro sebe, neb věděl jistotu svého velikého skrze smrt zvelebenie nad anjely, ale pro nás, abychme, majíc smrt před očima, báli se bližním zle činiti v tomto životě a vždy dobří byli v každé spravedlnosti, božské i zemské. Druhé, že častokrát chodil do zahrady, kde mrtví jsú se kladli, aby viděl kosti jich škaredé a ošklivé, a kam se krása děla, pěknost, síla, zdraví, zbožie, že to všecko jest pominulo. Třetie, že se dal trestati z hřiechuov řka: Bude-li mě kto z vás trestati z hřiechuov? Jako by řekl, chci rád přijíti to trestánie. Nynie jest skrze zpověď, na které má člověk se vinen dáti milému pánu Bohu a knězi smrtedlnému a hřiešnému a prach prachu, který ne z všetečnosti, ale z božské moci vyslyší hřiechy, má je moc smazati a setřieti božskú mocí, který řekl jest: Cokolivěk rozviežete na zemi, rozvázánoť jest i na nebi etc. V jistotě věřiti máme, ustóm božím, žc křesťánek hřiešný, na smrti leže, maje vieru pravú křesťanskú, skrze nábožnú zpověď a slzami obmývá své svědomie, které jest jako rúcha, jenž se po zčerněnie vypierá, a nebo jest jako kniehy, kde se dluhové píší, kteříž se druhdy samú prosbú zamazují a přetrhnú bez záplaty, tak že z nich nikdy nebývá hrdlován ani napomínán. Též tuto a kněz má moc od pána Boha člověka, v branách pekelných tápajícieho, k branám nebeským navrátiti a mezi lampy přestkvělých

duchuov v královstvie nebeské vsaditi. Čtvrté, to měl před svú smrtí, že jedl beránka [128] na večeři, totiž na poslední hodině svého života, nebo jako večeře bývá v poslednie čas dne, tak člověk etc. Páté, že se dal mazati před smrtí mastí nardispikátovú i svatým olejem, to nenie (sic) činí křižmo svaté, kterým když maže oči, řieká kněz: Skrze toto svaté mazánie očí a skrze tvé svaté umučenie shlaď tobě pán Buoh všecky tvé hřiechy, v které jsi upadl skrze viděnie. Též maže uši skrze slyšenie, též maže ústa skrze mluvenie neb obžerovánie, též ruce skrze dotčenie a tak dále. Šesté, dáti svuoj život neb smrt prostě u vuoli božie řka: Otče muoj, muožli tato smrt odjíti ode mne, abych ještě živ byl, semli co ku prospěchu lidu tvému, chci rád živ pobýti, pakli nic, buď vuole tvá. Sedmé, aby v jednotě křesťanské umřel, neb tak pravil pán Krystus: Otče milý, kteréž dal si mi, zachovaj je, ať já i ty jedno sme, též aby i oni jedno byli. Neb toliko v jednotě křesťanské jsú svatosti a spasenie, a v té chvíli čert hledí jako pes, aby uchutil kus masa, jenž mu řezník vyvrže, též kdy umře v rozdielu křesťanským anebo v kletbě. Osmé, trpělivě nésti bolesti těla svého, které v tu chvíli budú přieliš náramné, neb na všem těle a proto před tiem i v té chvíli věrní křesťané mají obraz umučenie pána Krysta, jako na cestu hlediec a na vývodu a krále všech bolestí, hledí na hlavu, ano hlohová koruna vbita až do mozku a do očí, hledí na ruce, ano probodené ukrutnými hřeby i nohy a přieliš od bolesti oteklé, hledí na bok, ano rána přeukrutná, hledí na všechen život, an na kříži náramně rozpatý, a nelze ležeti ani seděti ani státi než na ukrutných železích viseti [129]. O, bědní kacieři, kteří tiem svatým znamením pohrdají! O, Prokope veliký, jenž si bláznivě řekl si, že pod svú meč chceš podvésti všechen svět, protože u tvého služebníka bylo nalezeno střiebrné umučenie pána Krysta, nedal si ho u hory než pod šibenicí schovati, proto že sme zpievali: Subveni domina clamantibus ad te iugiter. Stýkal si se na nás, kde jsi nenie, co jsi nynie, kde tvá památka, již ani v dobrým ani ve zlým řiedká jest o tobě pamět, kde tvá vojska hřmotná, před kterými okolnie země třásly jsú se, kde tvá bláznivá pýcha, nebs řekl Jeruzalem podbiti pod svój meč a na římské stolici seděti, zabit jsi hanebně a ležíš v čírém poli jako hovado, psy se najedli těla tvého i vlci. Ale však, najjasnější králi, rač rozkázati Kúřímským, Brodským, Kolinským ať na tom bojišti kostelík jest udělán, ať se za ně služba božie děje, však jsú pak byli křesťané etc. Devátě, gšafft řádný učiniti ze všech věcí, které máš, a najprv duši pánu Bohu porúčiti, jako pán Kryštus řekl: Bohu otci v ruce tvoji porúčím duši mú. Statek lidem ostaviti, neb ho Tvá Velebnost nic s sebú nevezme, a najprv dětem, potom paní své, potom chudým a kněžím a mnichóm, aby služby božie činili. Pán Krystus statku neměl, jedné sukni, té větší strana jest u krále franského, a koruny trnové, ta jest v klenotu cierkve svaté, kopí a hřebci jsú v Normberce a matku svú poručil svatému Janu a tělo zemi, které Nicodem v svým hrobu pochoval jest. Desáté, při umučenie pána Krysta znamenaj každý tři osoby mrúcí, totiž pána Krysta nevinného [130]. Tomu se, my biedni a hřiešni, nemuožeme

přirovnati, neb sme vždy vinni pánu Bohu svému. Druhé, znamenajme lotry, to sme my všichni lotří, neb skuoro nic dobrého nečiníme, a sme dnes neb zýtra na smrt odsúzeni. Ale hleďme, abychme nebyli Jezmas, lotr levičný, zúffalý, kterýž jakž jest živ byl zběhem a lúpežníkem a morděřem na lesích mezních Egypských a židovských, ještě na smrti rúhal se milému pánu Bohu. Ale buďme lotři Dismas, pravičný, asponě na smrti kající a pozdě na hřiechy plačící. Jedenádcté, po smrti na máry slušie na člověka mrtvého vždy vložiti obraz umučenie pána Krysta, aby to svaté znamenie a bolestivé umučenie mluvilo Bohu Otci milosrdenstvie a smilovánie za toho mrtvého, jestli že jest se v čem obmeškal. Dvanádcté, mieti naději, že bohdá pán Buoh nás v lepší bydlo uvede, zvláště, kdy duše jeho nenie zmazána mnohú vraždú, mnohými bludy, mnohými hněvy k bližním, mnohými útisky chudinky, zradami, pálením, falši velikými, listuov, peněz, pisem. Jinak nebožátko chudinka, kto z nich umře v hřieších obecních jako v mrvičkách a umře v svátostech a v pravé vieře křesťanské, dobrá čáka k spasenie. Ale mocní mocně muky trpěti budú, kde chudému pojčí se milosrdenstvie. Třinádcté, mieti silnú vieru, že tělo i duše vezme odplatu podobnú k odplatě pána Krysta, kterú vzal den svého svatého vzkřiešenie po svým svatým umučenie, neb vzal za tělo, hrubé a bolestivé, čisté tělo, oslavené a nebolestivé, opět za korunu, trnovú a bolestivú, vzal korunu, zlatú a stkvělú, z drahého kamenie, a po bolesti kříže svého radost a potěšenie nevýmluvné.

[131]. Ciesaře nebeského stolice převelebná, na najvyšší vysokosti světa vysázená, kteréžto mocnosti nepřemožené slavnosti přeslavné a vysokosti nedosýhlé podraženi jsú bez odolánie, všecka královstvie i krajiny od konce až do konce: Od konce najvyšší moci a slávy i síly, až do konce poslednie věci slávy a síly všech věcí, kteréhožto věčné sceptrum jako k podobenstvie holí pastúší všecky věci v řád vehnula jest a u váhu spravedlivú vrazila jest, aby nic nebylo na světě, co by řád kazilo, co by uzdami jeho svatými nebylo ukroceno, co by z svého klaichu tak mohlo vystúpiti, aby jeho svaté uloženie nemohlo mieti moci v každé věci stvořenie vedle prvotní mladosti světa, krom duchuov rozumných, [132] kterým hned v prvorozenie světa uzdu propustil jest svobodnú v jich skutcích i myšleních, aby věrnosti a poslušenstvím ciesaře najvyšieho sobě odplaty dobře zasluhovali, ale nevěrú a neposlušenstvím a rozdielným roztržkem vuole své od svého pána a krále zlé odplaty muk a pomsty sobě aby dobývali, které duchy co nám písmo svaté okazuje ve čtverým rozdielu ráčil jest sobě ke cti a k chvále přistvořiti. A najprvé ony božské duchy rozumě v blesku nebeským výborný život vědúcí, náramně přeokrášlené, ciesařstvími, královstvími, kniežetstvími a panstvími v množstvie nevýmluvném rozdielně, mezi kterými stál Lucifer a světlnost, jakožto slunce nade všecky hvězdy menší světlosti, slávú a krású jsa nade všecky překrásné duchy nebeské přeokrášen, nemaje dosti na slavnosti jemu, od najvyššieho nade všecko stvořenie jemu přistvořené, z taulu svého nešlechetného

myšlenie počel mysliti zradu proti svému svatému rodičovi, proti svému svatému pánu a králi, proti svému najmilostivějšiemu dobrocinci, proti své kráse a zdraví, najdobrotivějšiemu okrasitelovi na darmo světlo svého rozumu najjasnějšieho v převrácené obracuje myšlenie, jakoby komár ústy svými z moci otevřenými usiloval by všechen svět pohltiti, skrze kterého ducha zlost jediného vykrotila jest bieda a osten, mezi všecky duchy rozumné a v nebi roztržka a války. A tak když všechen dvuor nebeský zlým ponukáním ducha tohoto proklatého [133] některak jako v mrákotu temnosti byl jest obvalen, a mnozí v srdci svým jakožto údy u vlnobití ustalými jemu v poddání podrazili jsú se, a když najposlednějšie zrádce k němu přistúpil jest, stal se jest boj převeliký v nebesiech, i svržen jest drak se všemi svými pomocníky do propasti sírné hlubokosti, v kteréžto ještě dnes hodně svého zasluhovánie, lkaje bolestí, pekelným pálením, mučí se a plamenem a tiem v ece, čím ukrutnějším ostnem povstal jest k vyraženie božstvie, k vyraženie thrunu věčné stálosti, k vyraženie otce a rodiče všeho světa dobroděnci, a zachovávatele všeho světa i svého rodiče zachovávatele, dobrocinci, oslavitele i blahoslavitele. A tak, když král nebeský ukrotil búři u věčné pokojnosti, kniežata pekelná zuostali jsú v řádu a v panstvie svým, jeden každý vedle vysokosti, kterú jest měl v nebesiech, a kterak jsú se byli dobrovolně poddali otci vší zlosti, který na všechen svět rozplodil jest zlost, tesklivost, pečlivost kausavú núzi, úzkost, súženie, potova práce, hřmotové hřiechuov, duch rozdělenie, který vpúští mezi lidi královstvie, krajiny, města i osob, aby dlúho, mezi sebú bojujíce, nemilostivosti shromážděli a lásku z sebe vyráželi zlosti, muože-li kterými, by nepamatujíc na svého stvořitele ustavičnými hřiechy a zlostmi, dělili se od svého stvořitele i sami mezi sebú, aby, jsúc i pánu Bohu odporni i sobě vespolek, hřiechy byli vždy poraženi nesnesitedlnými a plactivými, vždy v horší a horší padajíce osydla ukrutnosti, hněv boží na se [134] shromážděli, nemohúc poznati slepotu srdce svého, aby silněji jsúc ve vší zlosti rozpáleni vpády větších a větších ukrutností upadovali. Ale v nebi pán, aby věrně jeho kmene se přidržejíce, viece nebyl napájen takovým nápojem hořkosti, kterým nápojem byl jest v čas ponukánie k zprotivenie svému králi a rodiči, stojíce, angely oblil jest nevýmluvnú veselostí a ustanovil jest rytieřstvu nebeskému, věrnému a stálému, kniežata nová na stolice vysokosti, aby jich okem všecko zlé vyraženo bylo z srdcí měšťan nebeských, a všecko dobré štípeno bylo v jich myšlenie, i v žádostech každá spurnost protivného reptánie byla ukrocena, řád, pokoj, spravedlivost, svornost. Tak v nebesiech aby byli štípeni, aby všecky tmy odešly a moci nebeské, jsúce v svornosti a v pokoji, v poledním světle božského svicenie, které vždycky plné jest, mohli tiem lépe pána Boha chváliti, a v jeho svaté milosti jako v zrcadle všecka poznánie viděti a z něho na věky blahoslavenstvie bráti. Třetí, duchy, které stvořil jest pán Buoh, ač z písma svatého tak jasně nenalezáváme, však v jistotě Aristotileš pravě nám oznamuje, mezi okrslky nebeskými duchy rozumné dvoje

býti. První duchové jsú, intelligencie, řečené Hajbič, nebi a hvězdami, kterými cestami mají jíti, na každý den orlojem múdrosti božské uloženým, nepochybeným. A druzí jsú duchové lidí znamenitých pohanských, kteříž dějí, že jsú se v bohy obrátili. Jakožto Julius, Augustus, Castor, Hercules a jiní mnozí i ženy i panny, jakožto Venus a Diana, Gorgon a Amfitrykz a jiné mnohé, a že tito [135] duchové i oni prúdem svrchnieho miesta se obveselují, mezi kterými Consiliator, doctor Padevský, muoj mistr mne někdy velmi přivětivý, muž věčné paměti hodný, praví, že mezi hvězdami jest Samínael, duch rozumný, který slunce spravuje, a ten Saminael jest král mocný a pánu Bohu převěrný všem zástupóm nebeským, hvězdným i pekelným převelmi vzácný, poctivý a známý, řídě věrně a spravedlivě všecku krajinu svrchních okrslkuov i duchy jejie i hvězd hajbánie bez přestupenie, přikázánie od počátku světa v hýbání ukazené jakožto nám kaženie slunce a měsiece oznamuje, a skrze to, že spravuje také tyto nižší věci na zemi, totiž co se má naroditi v lidech, hovadech z břicha, země, z dříví neb z jiných věcí, co má kterak jíti v svým běhu, v prospěchu nebo v neprospěchu, co má v změněnie jíti prospěšné neb nešťastné, co má kdy kterak zahynúti, kterak zločinec má v osydlo upadnúti, že nemuože z osydla vyjíti, to jest z poručenstvie božského z tohoto krále přepoctivého Saminael a jeho věrných služebníkuov v mých velikých knihách jmenovaných. Ten řídí skutky člověčí i všech věcí v kořenu přirozenie, kterak se má počíti, v kterých bězích jíti, neb sjíti, a rozum jeho, kterak bude moci tomu odolati nebo neodolati, to jest z poznánie a rozeznánie tohoto krále vedle rozumu pohanského, kteří praví, že pán Buoh spravuje svět skrze úředníky a mocí prostřední. Ale my křesťané pravíme, že sám sebú všecky věci spravuje. A obé jest pravé, neb to [136] vieme zde na světě nizším, že spravuje svět skrze úřady vyšší a nižší, totiž skrze krále, kniežata a biskupy, kteří kdyby nebyli vidomi, lidé na nevidomého pána Boha a přieliš trpělivého nic by nedbali, i proto sú králové, kniežata, biskupové a doctorové na světě vidomi, aby zlé věci vidomé a miesto pána Boha mstili, dobrých hájili, a zlé hubili, aby řád byl na nižším světě v lidech vidomých pánu Bohu líbezný, takový, jako jest na nebi, aby lidé témuž pánu slúžili na zemi z dobrodinstvie, které berú jako anjelé na nebi.

A proto položil jest pán Buoh člověka zemenina v poli zemského svrchku a dal jest jemu plné panstvie nad zemi i všech věcí, kteréhožto na zemi usadil jest pro čtverú věc: Najprvé, aby tak veliké panstvie, totiž zemi, moře, vody, řeky, potoky, povětří, i oheň, tak velikému ciesaři a hospodáři prázdno nestalo a nebylo pusto, ale aby člověk dělaje zemi a ji požívaje, z toho věrně slúžil milému pánu Bohu, a děkoval jeho svaté milosti z dobrodění, které činí jemu na každý den. Druhé, proto, aby rozumem, a vida krásu tohoto světa, krásu hvězd, krásu forem a tvárnosti každého stvořenie, kterak jest čistě vyryl každú věc a obrazem svým svatým, který měl v své mysli, prvé než svět stvořil, na znamenie a barvami čistými

každú věc jest okrásil, takú krású a puožitkem, že má ruka to nemuož vypsati, ani žádného rozumného člověka mysl dosáhnúti, ani jazyk vymluviti najmenšie věci ani obluše nebo komáru, kterakú živnosti [137] jest obživil obrázkem malým čistě a plně vyryl a svým božstvím tak oblil, že každá věc jest libá některak, jako kořene božského a krású božskú okrášena, abychme to vidúc mnohé a rozdielné stvořenie z toho brali uměnie na se všecka a naučenie a divenie, a řekli, že pán stvořitel těch věcí jest kraší, pěknější, užitečnější a převelmi múdrý. Třetie, aby člověk skrze tělo a tyto tělesné věci poznal a najprvé skrze jazyk sladkosti v pokrmu to dětie, v mléce a v strdí počíná znáti v jiných sladkých věcí a potom hořkých i jiných chutí, aby z toho porozuměl, že stvořitel těch věcí jest sladší. Jako v Benedicite řieká: Me gustate et videte, quoniam suauis est dominus. Okušte a vizte, kterak jest sladký pán Buoh. Totiž v té věci stvořené zemské v ohyzdné, jenž z ohyzdy roste jako obilé z břicha země hojné i vino i jiné věci z dříví, ješto čím viec hnoje, lepší jest. A v Praze pivo pime z vody Kuželické a smradajské, ješto srsti padají do vody, a pivo brodské z Luže. Opět jíme maso, ježto se z lóna nečistého rodí, a ptáky, vajce, mléko a stred a ryby i jiné věci a lampredu, ješto z hada a z úhoře, avšak v té nečistotě sladký jest nám pán, co pak v sobě sladší, i proto, kdy zde prozvime chuti v jiedle a v pití a potom, ano nám mijí, co zde máme viece na světě činiti, jedné dále jíti a tam jinde opět bohdá větší a lepší skutky boží viděti. Čtvrté, aby ušima rozeznal zvuky sladké v hlasích. Najprvé, v lidských, kterak pán Buoh múdře v chrtánu lidským rozdělil [138] sekaniny not, že ani húsle ani žádná věc nemuož toho rovnati, opět ptáčkové, slavík, stehlík a hovada, a také skrze uši, aby bral uměnie, múdrost a sladké mluvenie, které jest sladší múdrým lidem nade všecky sladkosti všeho světa, krom od smrti vysvobozenie, ač lidé obecní větší sobě sladkost kladú v zisku, ve cti, v ženách, v jidle, v pití, v přátelstvie a v jiných věcech, však David a Šalomún največší v múdrém a sladkém mluvenie. Nosem aby rozeznal vuoně vonné, rukama a dotčením, aby rozeznal měkost, tvrdost, hrubost věcí a tak dále. Neb tělo lidské jest potřebné ke dvanádcte věcem: Najprvé, k rozenie, a tak muž ženě jest potřeben vedle oné řeči: Roste a rozmáhajte se a naplňte zemi. A tak muž béře rozkoš od těla ženského, a zase žena od těla mužského, vedle oné řeči Davida: Delectasti me in factura manuum tuarum. Dal si mi kochání a rozkoš v účinku rukú svých. Druhé, tělo lidské jest potřebno, služebnost jeden druhému, tak služebníka pán potřebuje a dievky paní, a krále pro neupokojenie země a spravedlivost všichni, a kněze všichni i ševce i krajčieho etc. A proto dí svatý Pavel, že jeden druhého jest úd, neb anjel nemuož králem býti ani knězem, leč v těle a proto tělo k úřadóm přísluší. Třetie, k okázánie múdrosti boží, když člověk vidí podobného člověka, božskú jasnost na něm vidí a zalibuje obraz božie na něm, až mu srdce prorazí. Ale bláznivý člověk nic toho nepantuší, ani v své mysli rozmietá, ale tělo hovadské hodí se k jiedlu, ku práci [139] k okázánie krásy, neb najkrašší

a najčištší věc na světě jest mládenec čistý, oděný, na čistým a krásným koni. Potom papež svým oděvu a koruně, potom ciesař a jiní králové, krásní v svých okrasách, kdy drahé kamenie a zlatto a nápisové stkví se na rauše. Neb papež má nésti nápis na svým plášti: Dána jest mně každá moc na nebi i na zemi. A ciesař: Dána jest mně moc každá světská na zemi. A král: Dána jest mně moci kus světské na zemi. A biskup: Dáno mně moci kus duchovní na zemi, a tak dále. Potom krásná věc na světě jest doctor krásný v svým oděvě. Potom žena krásná neb panna v svým oděvu. Potom jiná stvořenie, jednorožec mezi lesními hovady, a mezi ptáky papúšek, a tak dále. Páté, aby se zde divil v hlúpém těle veliké moci božské, kterak těžkost světa drží lechce bez krumfeštuov, kterak jest na všech věcech a nesmíší se s nimi, kterak mnoho stvořenie krmí na každý den bez nedostatku, kterak kvítky pěkné pěkněji jest zamaloval, než maléř fiolu a psieho jazyku květ a kozí bradky modrú barvú a ruoži bielú a lilium bielú a čistú barvú a ruoží červenú a flos amoris a tak o jiných květech. Šesté, aby znamenal stvořenie nepromčnost milého pána Boha, najprv střizíka a z chocholičky, že pán Buoh zimú neumoří, neb soboly člověku druhdy ledva stačí v zimě, a střizík [140] vesel menší než puol palce, také že v morské hlubokosti neutone, neb ryby živé u vodě neutonú, a salamandra v ohni neuhoří, a tak dále. I proto David řekl: Budu-li tebe hledati na vysokosti, tam jsi i u vodách, také jsi i v pekle i v končinách země. Sedmé, aby člověk jsa na světě nalezl mnohá a čistá mistrovstvie z svého rozumu a činil divné věci z svého dovtipu a prospěšně. Osmé, aby, jsa na světě, užíval bohatstvie světa i rozličných tvárností v pokrmu ovoce mnohého v opatřenie krásy, povětřie, zelenosti polí, luk, lesuov, hájóv, potokuov, řek i potučkuov; a chval pána Boha z rozkoši těch věcí a zpožívánie. Deváté, aby jsa na světě robotoval, pracoval pro pět věcí: Najprvé, aby cizieho nežádal, ale svú robotú živ jsa za věrnú práci vzal odplatu po smrti a odpočinutie. Druhé, aby dělaje hřiechuov sě varoval zlodějstva, lúpeže, zlého myšlenie, na lidech, zbožie vyklamávánie etc. Třetie, aby vezma sobě v diele kratochvil, potěšenie a obveselenie, tiem kratčeji smrti čekal a veseleji. Čtvrté, aby tělo prací zkrotil, aby měl své roboty, co udati núzi trpiciemu. To učinil Václav druhý. Když byl z Čech vyhnán, dělal v Řezně na den, a z toho dal peniez na sviečky a peniez chudým, a mezi tiem přinesli mu z Čech vopasek zlatých, an stál na mostě, které vzav vrže do Dunaje etc. Páté, aby blahoslavenstvie došel, vedle oné řeči: Labores manuum tuarum, qui manducabis etc. Prací rukú tvú, kto budeš jisti, blahoslavený jsi a dobře se tobě stane. Desáté, aby, skrze mnohá zamúčenie jda skrze [141] tento svět, když přijde po nich do věčné radosti, sladčeji odpočíval, jako mlatec po veliké práci lépe spí než pán na peřinách, také aby neuměl člověk zde sobě věčného miesta, kdy by tesknosti neměl. Opět že tesknost jest cesta nepoškvrněna, neb v tesknosti člověk dobrý nehledá zlého než pána Boha vedle oné řeči: Imple facies eorum ignominia etc. Naplň pane Bože, tváři jich hanbú tesknosti a bolestmi, a budúť hledati

tváře tvé, pane Bože, a tesknost jest cesta krátká, neb v ní člověk žádá smrti, a druhdy jest tak veliká jako těch, kto sedí na smrt do zajtřie u vězenie, že jest těžší nad smrt a chválí ty, ktož jsú již přeskočili, a by mohlo býti, již by raději byl na břehu smrti nežli že k ní plyne, a jest cesta bezpečná šecka, odrazuje pokušenie, a rozkošná, neb vždy má potěšitele a vedle sebe pána Boha, vedle oné řeči: Juxta est dominus etc. Vedle boku jest pán Buoh těm, kto jsú zamúceného srdce i Angela svého. Toho duovod jest v pašiji, že když pán Krystus tak zamúcený byl, že se krvavým potem potil, měl angela božieho, těšicieho se a posilujícieho sebe. Má i Pannu Mariji, těšicieho sebe, vedle oné řeči. In omni tribulacione et angustia nostra. A tak dále. Opět, že zámutkové velicí vedú ku potěšenie věčnému vedle oné řeči: Blahoslavenie, kteří pláčí, neb oni potěšeni budú. A o pánu Krystovi dí se, že musil jest Krystus trpěti a tak vjíti v slávu svú etc. Ale bída naše jest, nebo že jsme chudí a to tělesná [142] chudoba jest dobrá, když ji člověk trpělive nese a nedá se pro ni ve zlé skutky, že nekrade, nelúpí, nezrazuje, nefalšuje, ale poctivě se v chudobě živí, dobrým lidem posluhuje. Ale toto, králi milý, rač věděti, že pod Vaší správu chudým lidem dobrým pod jednú osobú, kněži Huský nedadie se živiti, ženú je z Prahy, z Čechuov a z domuov nemocné vymietají, neučiní-li vedle jich viery té ukrutnosti pán Buoh, nebude se dlúho dívati, neopravíte-li toho etc. Nebo že sme nemocní, tak pán Buoh dopustí na bohaté šlajdr na tělo, kteří se bohatstvím tak otarasovali, že chudí nemohú býti, a tak pán Buoh na krále, na kniežata dopúští tělesné nemoci, kruté totiž, že jej vlkové jedí, oheň svatého Anthoní pálí, a jiné přešeredné nemoci. A to na ně dopúští pro truoji věc. Jedno proto, by jedno co mohlo bohatstvie pospěti proti ranám a moci božským, v které přieliš douffají, nébrž ani lékaři jim prospěti nemohú jako Constantinovi v jeho málomocenstvie. Druhé proto, aby se v svým stavu vysokém nevýšili se nad pána Boha, ale bolestmi těla jsúc utrápeni, aby znali pána Boha, k němu volali, jeho svatú milost chválili. Třetie, aby se jim odplatila nemilostivost, kterúž jsú učinili nad vězni, druhdy nespravedlivě je dlúho vězíc, oči jim lúpajíc, ruce, nohy utinujíc aneb je mrtvíc. I proto pán Buoh jim to zaplacuje, neb dí sám: Mně pomsta, a jáť odplatím. Čtvrté, hanba a zlá smrt, ačkoli jest v Čechách přísloví: tiehne mu ke zlému jako králi k oběšení. Avšak Jozue zvěsil krále Amonitské proti slunci, Farao utopen v moři [143], Achab že zabil Nabotha, krev jsú jeho psi lízali i s Jezabel, jeho ženú. Tak Anthiochus umřel jest, ano mu střeva vytrhli, tak Adonizebetovi ruce i nohy utěli. Judicum primo. I proto králóm sluší se báti hněvu božieho a dobře činiti, aby v bídy žádné neupadl i jiným. Jedenádcté proto, aby zde jsa v hrubým těle slúžil pánu Bohu, kterého nevidí, a jeho miloval nade všecko, totiž viece než sám se, když by mohlo býti, že by pán Buoh měl umřieti a ty že by raději zvolil sobě sám umřieti a statku nic proti pánu Bohu nevážiti, stratiti ani dieti, a aby miloval jeho prostě pro jeho dobrotu, by pak od něho nic neměl. Dvanádcté, aby, zde jsa, miloval bližnieho svého jako sám se, nébrž druhdy

viec než sám se. Najprvé, svého vyšieho jako krále viec než otce, potom ženu viec než otce, i děti viec nežli otce, ale otce a máteř aby miloval viec než sám se, potom dobrocince svého, ale vice-li než zločince svého, potom všecky napořád, nahé oděvaje, lačné krmě, nemocné navštěvuje a vězně mrtvé pochovávaje. Ale nynie, najjasnější králi, láska všecka potuchla.

O vyvýšenie řáduov spravedlivých a k utišenie zlostí nespravedlivých ráčil jest od počátku světa pán Buoh vyzdvihnúti vyšší moci. A najprv, počna od Adama, ten otcovstvím a ustavením angela svatého řiedil svój potomek, jsa jich patriarcha, potom povstal Nemroth, obr, ten silú poddal sobě lidi, a mocný [144] král učiněn jest, z kterého bedra povstal Nynus a Thare, otec Abrahamuov, z kterého Židé najprv súdci učinili, potom králi byli a proroci, potom ciesaři římští, potom papežové pána Krysta náměstkové, králové, kniežata světská rozličného rozdielu, totiž markrabie; vývoda, knieže a hrabě, pán korúhevný, panoše, měštěnin, sedlák, mezi kterými jsú úřadové rozliční, aby v lidu činili řád a spravedlivost světskú mečem stkvícím tělesným, ratolesti utínajíc obcím škodlivé a přestupitele pokoje, řádu a práva pyšně vyzdvihl jest i řád duchovní, vyšší i nižší, počna od Adama, který v starým svým věku požíval jest kněžského úřadu, uče svój všechen potomek, kterak by se se měli mieti ku pánu Bohu v službě božie, a posvěcoval jest lidu i jiných věcí, jakož sem napřed toho dotekl. A v té chvíli jako na nebi, též na zemi byl jest pán jediný a patriarcha na zemi, ač nad malým lidem. A stálo dobře za Adamovy správy prvorozenstvie světa. Potom po potopě za Noe rozdělenie stalo se synuov jeho a počeli jsú mocní králi býti na světě od Kama a od Canea, synuov jeho zlořečených, od otce, kteří, kdy jsú byli zlí tyranové, odvedli jsú lid od službě božie k modlám, tak že skuoro na zemi nebylo paměti božské i zbudil jest pán Buoh Mojžieše, aby lid židovský, pošlý od Jaffet a Setha, který v službě božie trval, vysvobodil znameními a božskú mocí. A ten zkazil faraona a Ethe a Moab a Ferezea, po něm Jozue Amonitidie a jiné krále. A tak probleskla se [145] jest chvála božie i spravedlivost v lidu při židovských králích a najviec při Šalomúnovi a Ezechiašovi, králi spravedlivému. Ale proroci, mudrci a nynie doctoři a mistři přidáni jsú králóm a mocným lidem na radu, vedle kterých rady kdy činí dobře, stojí králi i královstvie. Potom z vuole božie povstal Julius, ciesař nenarozený, ale z břicha mateře své vyřezaný, jako i předek jeden Vašie Jasnosti, Boček řečený, neb byl bokem vyřezaný; po kterým pán Krystus, narodiv se, stípil novotnú cierkev svatú, nemoci královskú, ale krví svú svatú a svých svatých mučedlnikuov, kteří trpiec, přemáhali jsú krále silné i krajiny i královstvie. Neb dnes královstvie všeho světa mají poddáni býti pod moc ukřižovaného milého syna božieho, který nepřišel jest, aby zde byl králem na světě, aby vražedlníkem nebyl, ani ukrutníkem ani dráčem chudých lidí, ani pyšníkem, neb ti hřiechové druhdy z mušenie králóm jsú přirozeni. Nepřišel, aby bohatým byl na světě, aby bohatým lidem nedal příčiny

k hledánie bohatstvie tělesného, aby lidé nelakomili, neb bohatstvie marná věc jest, kterého lidé nic sebú nebudú moci vzieti, a nemuož pomoci v najpilnějšie potřebu. I přišel jest na svět jako mistr. Jakož mu řekl mládenec: Mistře dobrý, co čině, budu mieti život věčný? V mistrovské osobě ráčil přijíti pro čtyři věci: Najprvé, aby nás učil cestám spravedlivým k královstvie nebeskému. A proto přišel z nebe rádce pravý, pokolenie lidské-[143]mu, radí nám najprve s tajností vuole otce svého křest, a proto slovem křesťané. Druhé, radí nám cestě trpké k nebi vzíti, totiž kříž a jíti za svým kniežetem, vezma svój kříž za ním. A proto přišel v chudobě, aby dosiehl od konce až do konce, od konce najvyšší radosti v nebi až do konce najvětší bolesti na zemi pod lotry jest potlačeno etc. Třetie, aby nás učil modliti v otče náši, řka: Takto se modliti budete: Otče náš, která jest modlitba na světě najlepší pro mnohé kusy. Čtvrté, aby vidomé lidi, kteří táhnú se myslí k vidomým modlám, vysvobodil od modloslužebenstvie, přišel v tom tajným poselstvie z nebe, aby lidem ustanovil vidomú svátost těla svého svatého a krve své svaté k modlenie pod obojí spuosobú i pod jednú. I k jiedlu pod obojí, když kněži slúží, a pod jednú toliko papeži, biskupu i knězi, když neslúží i každému prostému člověku vždy pod jednú, křivdy v tom cierkev svatá, papež i kněži nečiní křivdy obecnému lidu, že jemu dávají pod jednú spuosobú neb sami též berú, kdy neslúží. I mniši všech klášteruov čtyřikrát do roka, kněži i converši prostí i doctoři, opati i převorové. A já bohdá, silnú věrú také připravím se nehodný kněz viec než tři leta pro obecní interdict neslúživ, který pro neposlušenstvie Vašie Jasnosti stal se přistúpím na božie křtění léta božieho tisicieho čtyřstého sedmdesátého prvního mezi lidem obecním, a budu přijímati pod jednú spuosobú. Silně [147] věřím, že pod najmenší částkú jest tělo i krev milého pána Ježíše Krysta s tělem, s kostmi, s žilami i se všemi údy, tak veliký jako na kříži, ač ne tak velice mně k oku tělesnému. Ale tak velice k viděnie duchovnímu a viery, a že ráčil se tu vlíti mocí svú, jakž jest ráčil skrze moc kněžskú kněží neodřezaných od jednoty cierkve své svaté etc. Páté, přišel jest na svět proto, aby přenesl biskupstvie židovské i královstvie všech králuov všeho světa, neb jsú sě jeho svatému tělesenstvie vpletli v rod najvětší králové světa, počna od Nyna, a proto vedle těla jest pán všeho světa. A proto všickni králové i kniežata, probotstvie i tělesenstvie najduostojnější mají se klaněti a modliti tělu jeho svatému i krve jeho svaté, netoliko té pravdě svaté, ale jeho svatému umučenie, poctivost králové a kniežata i všickni lidé mají činiti, aby trnová koruna převýšila zlatté, okazujíc králóm, že trn bodlivý maje vésti k nebeskému královstvie etc. A proto pán Buoh vtělený též na nebi i zde na zemi, jako slunce jest též na nebi a svým paprslkem světlým a mocí jest zde s námi na zemi, a též Buoh a tělo oslavené zde a v Římě a v Jerusalemě a v Angli, jakožto jedno slunce všady. Opět Buoh a jedno tělo oslavené na tomto oltáři i na onom a v jednom oplatku a v každé stránce oplatku, by na tisíc kusuov se dělilo, jako jedna tvář jest v zrcadle

v celým, a roztepá zrcadlo na sto kusóv, každá strana bude mieti v sobě celú tvář, a tak bude [148] sto tváří a rozběje na viec kusuov bude viec, též tuto v celým oplatku celý a na sto kusuov rozdělený celý a na tisíc, až do stránky, která muož vidína býti aneb dotčena všecko božstvie, kterého nebe ani země nemuož obchytiti, najmenší stránka z božské moci a že tak ráčí mieti obchytiti a břicho panenské obchytilo, ale toho ponechám.

Prvorozený syn božie, srdce otce svého nebeského, v poselstvie na tento svět vystúpiv, slunce božstvie svého v tělo ráčil pohřížiti Adamovo, zevnitř obraz človětský lidem ukazuje, ale vnitř světlo božské tají, chtěje sobě novú cierkev svatú ustanoviti, kterú studnice rodí, křest v nové pokolenie. Ráčil jest svých svatých svátostí, kterými se berú hřiechuov vymitaní, novú cierkev svatú stvořiti křesťanskú ku podobenstvie nebe. Nebo jako na nebi pět věcí znamenaní, totiž slunce, měsiec, hvězdy menší, opět menší a najmenší, tak v cierkvi své svaté stvořil jest slunce, od kterého všecky hvězdy mají bráti svú světlost a osvicenie, to jest duostojenstvie najvyššieho biskupa a krále pána Krysta a náměstka jeho pravého, biskupa římského, kterýž božské moci a vuole v Silvestrovi, léta božieho třistého a prvnieho vzal jest v opanovánie Římu města ciesařského, v té chvíli všemu světu, panu Jiřiemu na znamenie, aby všickni lidé všeho světa byli poddáni pánu Krystovi a jeho náměstku v té chvíle na stolici Římské sediciemu, který přirovnává sě k slunci. Nebo jako slunce má v sobě světlost božskú [149] prvotní a najvětší, tak darové ducha svatého a světlo božské obživující, najprv stupuje z nebe k tomu duostojenstvie jako k hlavě, aby odtud ve všecky údy se rozlévalo. A proto svatý Petr slove Jeffe, totiž hlava úduov obživující. Druhé, slove slunce proto, neb jako od slunce všecky hvězdy berú své světlo větší i menší, tak všickni králové a kniežata, patriarchové, arcibiskupové, biskupové, doctoři, preláti i kněži mají od jeho duostojenstvie a svatosti všecka svá bráti duostojenstvie i světlo, kterému duostojenstvie každé světlo, kterak koli na zemi osviecené vrúcím duchem božské světlo v té svaté stolici zavržené má s pokorú čtíti a s poctivostí, a odtud své duši bráti, obživenie svému stavu pravé božské trvavé a každému v každým národu líbezné osviecenie, od kterého duostojenstvie, kto se otieže, že jest ratolest mrtvá, světu žádným plodu neužitečná, od kterého svatého duostojenstvie králové, kteří jeho světla nemají, jsú tmaví a neužiteční, žádné jasnosti krve urozené v sobě nemajíce, a jako hvězdy temné slunci se protivíce, hodný s nebe svrženy a zkaženy až do konce. A proto při té svaté božské stolici, každé duostojenstvie, které chce vysokú slávu na zemi se stkvíti a řádem a plaštěm oděn býti v svým stavu přeokrášenie, má k té svaté stolici se hrnúti, při které bez pochyby jest božské duostojenstvie biskupské a královské, maje tři koruny, v jedné koruně ve jmeno Svaté Trojice v jednom božstvie, kteréžto koruny najvyšší korunu božskú znamená, korunu, od kteréžto [150] světlosti rozlévá se světlost přesvětlá, ve všecky královstvie i krajiny všeho světa a v koruně královské i kniežetské

vpadá blesk jasný, sláva, urozenost skrze plod rozkošný, který pán Buoh posielá králóm a královstvím na stolice královské bez přetrženie z vysokosti, aby jako slunce svieticí jsúc od pána Boha na stolice vysokosti posazený mocí, dobrotú a ctností rozhaněli stáda temnosti, jakožto zloděje, lúpežníky, vražedlníky, falšíře, kacieře a jiné zlé lidi, ješto skutky své ve tmách a pokútně pachti viec nežli na světle, kteříž pod křídlami meče svého svěceného a spravedlivého vytrhují a vciecku z úst utiskujícieho nespravedlivě, pod kterými pokoj stkví se a viera spravedlivá, svatých slova rozšiřuje se a veselost dobrých takovému králi a kniežeti, když pán Buoh na stolici jeho pošle lucernu a nový štiepek nový Jasnosti opatruje světu a královstvie mladé krále a kniežata v jistotě, ne bez znamenité vuole božie sluší tomu královstvie i krajinám oblíti se veselostí i plesáním, že dal pán Buoh pomocníka světu, který nebude se liknovati za nevinného boj vzieti a stěkánie nespravedlivého kladivem své moci potříti. Potom na nebi jest měsiec, toť jsú dvě světle veliké, které stvořil pán Buoh na nebi, totiž slunce a měsíc. Skrze měsiec znamená se ciesařské duostojenstvie, které v třetie koruně béře moc a sílu svú od stolice svaté, aby vládl vším světem mocí tělesnú, vždy patře k poslušenstvie stolice [151] svaté, leč by byl kacieř a útratce zbožie Římského, nebo s pohany jednaje zradu o vierú křesťanskú, nebo že by nechtěl vykřiknúti krále a kniežata na pohany, když by na meze křesťanské táhli, tehdy ciesař, s krály a s kniežaty křesťanskými povstana a s pomocí Říman, muož papeže složiti a kázati cardinálóm jiného voliti. Jinak ciesař i všickni králové, kniežata i biskupové i všichni nižší mají jeho poslušni býti, při něm ustavičně své procuratory mieti, pode cti všie i královstvie zbavenie a toho kmene až do kořene skaženie. Třetie, na nebi jsú větší hvězdy, to jsú králové a patriarchové a biskupové. Čtvrté, na nebi jsú menší hvězdy, totiž kniežata, preláti a správce měst a hraduov. Páté, jsú hvězdy najmenší, to jsú měšťané, sedláci i všichni dobří křesťánkové, kteří nevidomě od slunce nebeského pána Krysta berú svú duši osvícenie blesku nebeského, totižto rozumnost pravú, která mysli jich pozdvihuje k královstvie nebeskému a vidomě od slunce, jako dávní Čechové řiekají boha vidomého, ale člověka smrtedlného a hřiešného, pytle smrdutého hledí daruov nebeských, kdežto syn božie vstupuje nade všecka nebesa, aby nás nepozuostavil, zde tak opuštěných syrotkuov na zemi, ráčil jest dary své nebeské a věčné poklady nechati při svatým Petru, kterému přikázal jest, aby pásl ovce i berany jeho na tomto světě pastvami nebeskými, v svatostech vidomých zuostavenými [152], bez nedostatku od jednoho člověka poslými, i v jiné z jeho moci vyplynulými, v kterých svatostech člověk múdrý od člověka smrtedlného poslých hledí vnitř moc ducha svatého, kterú božská moc jest ji tam nevidomě vnesla se skrze i anjelské nevidomé tu přisluhovánie, aby měl skrze ně svým hřiechóm očištěnie, od klauz pekelných vysvobozenie a naposledy do královstvie nebeského, jako nevěda vnesenie této hromádky. Najjasnější králi, rač se držeti, o hvězdo osvícená, aby nezatměla, i s stolice královské i s nebe

nebyla svržena, nerač se od slunce pána Krysta nevidomého ani od slunce vidomého, pravého náměstka jeho, odřezovati. Kto Tvú Velebnost jinak vede, nejjsút přietele Tvé Velebnosti ani těla ani cti ani duše. Rachel mrtva plakala jest, když Herodes zbil dietky jejie, křik a hochtání slyšen jest jejie po mnoho stech letech umrlé, a Tvá Milost, živý, nechce viděti množstvie již mnoho tisíc lidu zbitého, pláče a lkání lidu chudého, na Tvú Velebnost slzy až na najvyšší božský oltář vylévajícieho. Již rač se ukrotiti a báti se přetěžkého meče božského. A proto teď již kroniky počnú.

[153]. K r o n i k a j e s t s e p s á n i e skutkuov, věcí i lidí znamenitějších, počna před počátkem světa, a potom od počátka světa po časiech rozdielných, až do tohoto času tiem úmyslem, aby lidé múdří a králové berúce z prvotních časuov a skutkuov naučenie, uměli se spravovati i jiného dobrého se chytiti, a zlého se varujíc.

O b e c n í k r o n i k a j e s t k r o n i k a ciesařská*) nebo papežská a těch hlav velikých, které všechen svět řiedí a spravují a mají moc syhnúti na krále a na správce každého královstvie, obecný, proto slovúcí, neb nás spravuje, kterak svrchní hlavy nakládaly s krály a s kniežaty všech krajin, a že vuobec padá na všechen svět.

Z v l á š t n í k r o n i k a j e s t k r o n i k a, padající toliko na jedno královstvie, totižto na české toliko, neb na uherské neb franské nebo anglické a tak jiných královstvie, neb kniežetstvie zvláštně kronika slovúcí, proto neb toliko na zvláštnie věc padá a na zvláštní miesto a na zvláštnieho krále neb kniežete neb na město.

A n n u a l i a j s ú k n i e h y, k a ž d é h o krále roční, majíc tři sta šedesát a pět listóv k každému roku připravných takú měrú, že na prvním listu vypisuje se, co se dálo první den toho roku od krále v jeho královstvie a na druhým, co druhý den, až tak do konce. Pakli který list prázdný ostane, ten okazuje, že nic nebylo. Proto sepsáno, abych z nich [154] užitečné kroniky byly potom vybrány.

R o z d í l k r o n i k j e s t o d z á k o n u Božieho takový rozdiel, že zákon božie jest věc jistá, svatými lidmi spevněná, nemajíc proti sobě žádné mieti odpory, ale kroniky nejsú tak jistá věc, nébrž proti zákonu boziemu jsú se odmlúvati, ale proti kronikám muože se odmlúvati, neb kroniky jsú jako básně proti zákonu boziemu, opět proti zákonu boziemu učině zhřeší, ale proti kronikám učině nezhřeší.

S p o j e n i e k r o n i k s z á k o n e m božiem jest takové spojenie, že bibli jest kronika, kladúc od počátka světa vyjiti světa v svuoj byt a rod Adamuov až do pána Krysta a skutky spravedlivých i nespravedlivých, a k tomu sanctoral přísluší, též také klade se v kronikách, ale ne tak příjemně, neb kronikáři nechtějí práce mieti pilné, aby co pilně sepsali, než bera jeden od druhého, jako by vodu přelévali.

---

*) V rkpse: ciesařka.

Biblia jsú kniehy zákona božieho, držécí v sobě starý a nový zákon, a oboje mají v sobě čtvery kniehy, totižto zákonné, kronikářské, múdrostné, a prorocské, a čtverý rozum, totiž nebeský, mravný, literný, výkladný, převyšujíc všecky kniehy, neb počestného člověka vedú zde ke vší spravedlnosti božské i lidské, a vedú upřiemo na cestu spasenie.

Starý zákon jest anebo jsú první kniehy zákona božieho, vypravujíc rod od Adama až do pána Krysta, majíc v sobě tyto [155] kniehy totiž Genesis, Exodus, Leviticus a tak dále. Starý zákon slove proto, neb o starších a o prvnějších věcech praví než nový, který již padl jest v uobětech ,v súdích, neb skrze pána Krysta máme jednu obět stálejší nežli jich všecky. A súd jich nemilostivý v milost obrácen jest.

Kronikářské kniehy starého zákona jsú: Genesis, Exodus, Leviticus, Numerus, Deuteronomus, Josue, Judicum, Regum, Paralipomenon, Hesdras, Nemias, Thobiaš, Hester, Ruth, Judith, Machabeorum, neb prostě, co se dálo v těch časiech okazuje jako jiné kroniky, ale prorotské dvanádcte prorokuov větších a dvanádcte menších.

Nový zákon jsú druhé kniehy zákona božieho, vyčítajíce rod pána Krysta a skutky jeho svaté a ustanovenie křtu a oběti svaté těla svého svatého i krve své svaté za všecky oběti starého zákona a přenesenie kněžského úřadu a královského, to jest najpilnějšie poselstvie, proč jest milý syn boží z vysokosti v tělo poslán, ačkoli jeho svaté naučenie jest k spasenie nám potřebné.

Kronikářské kniehy nového zákona jsú dvoje knichy totiž čtenie svaté, oznamujíc nám narozenie pána Krysta z Panny a tří králuov přijezd a dietek zbití, utikánie pána Krysta do Egypta, zvěstovánie angelovo, chudobu pána Krysta, popsání všeho světa, a tak jiné věci a skutky apoštolské, to oznamuje, co jsú apoštolé činili. Prorocké jsú Apocalipsis, múdrosti jsú svatého Pavla a canoniky.

[156] *Kronikář jest člověk múdrý*, starý, který by býti měl v každým královstvie usazený, píše upřímě znamenité skutky, které se dějí v tom královstvie pro potomné lidi, který jsa duchem pravdy naplněn a svědectvím všie poctivosti psal, co se jedná v pravdě zlého, neb dobrého, aby potomní lidé z zabráněnie zlého se varovali a dobré z přikázánie činili.

Staří kronikáři hodni k věření jsú: Origenes, svatý Jeronym, Beda, Vincencius, to jest přední satyrika, potom jsú jiné kniehy doctorské menší, ne tak vzácné ani pravé, a všickni od Adama toliko počinajíce krátké rozumy. Ale já počnu, co bylo před počátkem světa, potom, kterak svět stvořen, potom kroniku nebeskú, potom pekelní, potom zemskú buohdá řádně, právě a příjemně, kolik králuov a kniežat v nebi, v pekle i na zemi.

Nejisté kroniky jsú kroniky o pokánie Adamově, kniežky o mladosti pána Krysta, co jest činil jsa dietětem, o babách Panny Marie při porodu, kniehy o dcerách Adamových, o zjevenie svatého Pavla,

co jest viděl v nebi, kniehy o gšaftu Jobově, vitas patrum, o smrti Panny Marie, o čtenie svatého Petra Nicodema mohú zneseny býti a trpěny. Ale žádné kacieřské kniehy nemají přijaty býti, by pak pod jménem svatého doctora své falše rozsívali.

Potřebnější lidem kronika jest kronika lidská nežli nebeská, nebo ta, která okazuje, co bylo před počátkem světa, neb co se děje [157] v pekle, neb to klásti bez pisem jest nad sílu lidskú, nebo člověk zemný o těch věcech nic nemuož jistého věděti, leč by někaké světlo prorocké měl v sobě, a toho žádný nevie do sebe, leč po smrti. Avšakž i to položiti chci, puokudž písmo oznamuje, jest věc věděti utěšená.

Před ustanovením světa kronika jest kronika, ukazujíc, co jest bylo prvé, nežli svět byl stvořen, že bylo jest jeden větší, totiž pán Buoh a Trojice svatá a tmy propasti a nic, a vody a duch boží a mateři bez forem a uměnie božie a rada božie v pánu Bohu. A všecky věci prvé v pánu Bohu byly jsú nežli v sobě a jsú ještě dnes v něm lepším bytem než v sobě. A v těch věcech krátce Vašie Jasnosti a rozumně chci sepsati pořad.

Pán Buoh jest najprvnější duch, rozumný v sobě, vždycky jednostajný a neproměněný, od žádného nepošlý, od kterého všecky věci pošly jsú počátkem nevymluvným, kterému každú dokonalost, když připíšem z naší síly v najvyšší vysokosti, ještě sme nic nepočeli o jeho slavnosti nevymlúvati, neb jest byt nad byty, dobrota nad dobrotú, chvála nad chvály, síla nad síly, pán nad pány a král nad krály.

Byt božský jest nerozdielná podstata, v sobě sama zavřená bez smíšenie, od každé osoby božské rozuměna, o kterém bytu věří židé i pohané i křesťané bez pochybenie. Jakož první artikul naší viery [158] okazuje: Věřím v Boha, otce všemohúcieho, stvořitele nebe i země, kterého všecko stvořenie otcem nazývá, neb jako otec rodí syny, tak pán Buoh svět i nás urodil jest, nás krmí, odívá, brání, učí etc.

Trojice svatá jest tři osoby, totiž Otce i Syna i Ducha svatého v jednostajném a nerozdielném bytu, osobně rozdělený, při které Trojici svaté v bytu nalézá se spolna rovnost, ale v osobách rozdielnost a prvotnost nečasná, ale vedle přirozenie, a otec jest východ synu, ale bez počátka a bez toho, že by byl prvnější syna, kterého rodí bez miešenie a svobodně.

Osoba božská jest zvláštnost, pánu Bohu připsaná, která oznamuje byt božský, že jest otcem, kdy rodí vnitř syna od věčnosti a zevnitř jiné všecky věci synem, když obraz sobě podobný rodí bez počátku Duchem svatým, když spojuje Syna s Otcem v milovánie. Jako příklad na ledu; led jest voda, jest jako křišťál, a zima jej spojuje, tak tuto

Otec Buoh jest první osoba v božstvie, od žádného nepošlá, ani narozená ani učiněná bez prvotnosti, rodie syna vnitř sám v sobě, sobě rovného a ve vší podobnosti podobného a ducha svatého skrze syna, beze všie proměny nebo hnutí bez dvojenie neb trojenie roz-

dielnosti bytovy, které tři přídavkové pravie přidány býti, totižto otcovství, nenarozenie a dvojné dychání.

Syn božie jest druhá v božství [159] osoba, z bytu otcovského narozená, berúcí svým východem od otce též všechen a dokonalý byt, který jest byt svého počátku od věčnosti, neb táž jest tvárnost nerozdielná a dokonalá, podobnost přirozená berúcí od otce týž byt, který otec má bez umenšenie bytu otcova anebo že by byl po ne bytu anebo posléze otce.

Duch svatý jest třetie osoba v božství, od Boha Otće i Syna pocházející, který za dar posielán bývá svatým lidem vidomě jako nad pánem Krystem, v holubici spuosobě a apoštolóm v jazycích v ohnivých, ale jiným svatým nevidomě a skrze vidomé svátosti od lidí spuosobené, vlévá se k odpuštěnie hřiechóm a mysli osvícenie. Tak se ctitedlné zmienuje člověka kněžím se dává vdechnúti a v mukách mučedlnikóm svatým k posílenie.

Temnost, která byla jest před počátkem světa, jest temnost, kterú se okazuje, že jako ve tmě nenie žádné vidomé formy viděti, tak v té chvíle žádné nebylo citedlné věci číti aneb že žádné barvy, žádné věci jsú neosvěcovaly, ani žádné světlo bylo jest, ješto by kterú osobú, které věci okazoval. I proto dí na počátku biblí, že temnosti byly jsú na tváři země.

Propasti, které jsú byly před počátkemsvěta, jsú propasti takové, že, poněvadž jest nic bylo na světě, kdy by člověk doluov letěl, letěl by bez zástavy, bez konce jako do propasti. Opět jako propasti nemuožem dna dosiehnúti ani viděti, co jest v ní, tak v té chvíle žádný nemohl [160] věděti, co rada božie miení, ani co má býti na světě anebo jako propast samu božie múdrosti se spravuje; tak v té chvíle všecko pán Buoh řiedil sám a žádný s ním.

Vody, které jsú byly před počátkem světa, jsú všecky věci, které měly jsú stvořeny býti, které jménem vod se nazývají, proto že jako voda jest velmi poslušna, aby každú formu a pečet na se vzala a spieše nežli vosk, tak též všecky věci byly hotovy k slovu božiemu, aby každá věc svú formu vzala. A když řekl jest: Staň se, hned stalo se všecko.

Duch svatý nad vodami jest duch boží, který nesl se jest nade všemi věcmi, které stvořeny mají býti rozumem a myšlenie, bez rozmyšlenie. Jakožto rozum řemeslníka nese se nad dielem, kterak by řemeslo své najlépe a najčistěji provedl, též duch svatý nesl se rozumem svým nad věcmi, které měly od jeho Svaté Velebnosti stvořeny býti.

Nic, které bylo jest před počátkem světa, jest to nic, ješto jest nebylo žádné stvořenie, které by předešlo svět anebo nětco jiného, že by z toho bylo něco stvořeno. Jako krajčí sukni z sukna, a když sukna nemá, nemuož nic učiniti, ale pán Buoh na to netbaje, že nic nenie na světě, stvořil svět z ničehéhož. Jiní praví sám z svého bytu,

bez svého umenšenie a bez toho, že by svět byl Buoh, jako pavučina jest z pavúka a pavúkem nenie, též tuto etc.

Noc, která byla jest před počátkem světa, jest noc taková, neb slunce nebylo [161] ani měsiece ani hvězd, i protož noc byla. Také kdyby v té chvíle byl člověk vidomý, nic by neviděl, a proto orlojové počínají právě první hodinu dne od první nebo od přední noci, a tu noc přičtú ke dni potomní, neb na počátku světa noc jest prvé byla než den. A tak se srovná počet hodin od počátku světa čta až do této chvíle.

Země, která byla před počátkem světa, jest trupel, které pán Buoh jest stvořil, chtěje z něho všecko stvořenie stvořiti a každú tvárnost. Jako hrnčieř z jedné hromady hlíny udělá, co chce: formu člověčí, konskú, volovú, psy neb jiné věci, též tuto. A ta země neměla žádného spuosobu ani tvárnosti, a z té i nebe i země i všecky věci sú učiněny v mieru, v počet a u váhu, a kterakkoli mění se svět, na vlas váhy toho truple nepomine.

Země, marná před počátkem světa, byla jest země, nenesúc žádného ovoce, ani k tomu spuosobu majíc, a země, prazdná před počátkem světa, jest země, nemajíc žádného přebyvatele na sobě, neb nic nebylo jest, ale že pismo na živa ten trupel na počátku nebem i zemi, to jest proto, že z něho nebe i země stvořeno jest, a potom zemi pro hrubost, neb my hrubí z té hrubosti počátek máme a anjelé z čistčí věci.

Máteři netvářná, která byla, jest před stvořením světa, jest ten trupel, z kterého všecky věci stvořeny jsú a vyšly jsú jako z mateře, a všecky věci porušitedlné a smrtedlné v ní [162] se obrátí a protož po súdným dni oheň vypálí a srovná všecku tu mateři krom těl lidských, které neb do pekla neb do nebe budú vzata. A ten trupel bude netvářný, a z něho pán Buoh stvoří novú zemi i vody i povětří, čistší tisícekrát nežli jest nynie země vedle oné řeči: Aj všecky věci činím nové.

Idea, která byla jest před počátkem světa, jest forma v mysli boží a v múdrosti božské, majíc v sobě formy všech forem, které kterak měly jsú stvořeny býti, jakož pak vedle té formy úmyslu božieho všecky věci stvořeny jsú, a ač mnoho forem jest v stvořenie, však jediná forma v pánu Bohu všecky rozdiely všech forem stvořenie v sobě má rovně. Jako v zrcadle jsú mnoho tisíc forem, kdy jsú proti zrcadlu, a však jediné zrcadlo všecky v sobě drží, tak tuto.

Universalia, která jsú byla před počátkem světa, jsú obecnice, mnohé tvárnosti v sobě zavierajíc, jako řka hovado. To slovo hovado zavierá v sobě všecky věci živé, čtveronohé, nerozumné, v kterých jest rozličná tvárnost a jednostajná podobnost. Též řka, pták, mnoho tvárnosti v sobě zavierá, ale to jest česky těžko vymluviti, a jakož dí Porfirius, že mnoho lidí jsú jeden člověk, to jest bylo před stvořením světa.

Miesto, v kterým pán Buoh byl před stvořením světa, jest jeho byt a osoba svatá, která jest i dnes sama sobě za miesto,

neb [163] jest sám v sobě všechen a svět nenie jemu miesto, neb jeho neobsýhne, ale, jakž jest svět, tak jest také v světě, ale nemístně, neb by se svět zrušil, nevypadne z něho, neb svět nečiní jeho stálého na sobě, ale pán Buoh činí svět stálý v sobě.

Čas, v kterém byl jest pán Buoh před počátkem světa, nenie čas, pocházející z hybánie slunce a měsiece, neb ještě nebyly jsú, ale věčnost, která jest bez počátku i bez konce, v které věčnosti pán Buoh má vždycky týž byt, túž mladost, též zdraví, též panstvie přesahuje všecky věky i časy i národy, kteří v časiech pomíjejie, ale pán Buoh na věky stojí i panstvie jeho.

Nebolestivost milého pána Boha jest jeho svaté Milosti žádné věci zlé, která by jeho milosti bolest mohla učiniti, nepříchopnost pro tři věci, neb každá bolest činí cestu k zkaženie osoby, ale že pán Buoh jest věčný, a nemuož umřieti ani zkažen býti, nemuož se jeho žádná bolest chytiti. Druhé, pro ušlechtilost přirozenie, a proto jako paprslek slunečný netrpí ani od meče ani od ohně nic zlého, též jeho svaté Božstvie. Třetie, neb nenie z žádné dvoje věci spojen, aby kdy by co trpěl, zrušil sě pro rozptýlenie a rozdělenie jedné věci od druhé. Čtvrté, neb dí písmo: In pace factus est locus eius etc. A jinde dí: Non accedet ad te malum et flagellum, non appropinquabit thaberculo tuo.

Svatost milého pána Boha jest svatost najvětší ze tří věcí znamenaná. [164] Najprvé, neb svatý slove pro dobrotu, ale pán Buoh jest najlepší dobré, i proto jest najsvětější. Druhé, neb třikrát na mši zpieváme: Svatý, neb jest svatým anjelóm na nebi, lidem, na zemi a ďáblóm v pekle. A po každým zpievánie ‚Svatý' má býti dlúhé mlčenie na oznámenie, že jsme němi vymluviti svatost jeho. Třetie, jako svatý člověk nic nečiní zlého, tak pán Buoh nemuože nic zlého učiniti, neb jest v něm všecka ctnost a čistota a skrovnost, krotkost, neb nic kvapně neučiní.

Síla milého pána Boha jest síla največší, z pěti věcí znamenaná. Najprvé, že těžkost všeho světa drží, netoliko v pěsti ruky své, ale slovem svým, které zavěsil jest bez krumfeštuov na slově svým, aby stál na ničemž bez konce. Druhé, že každú věc najsilnější muož okamžení v nic obrátiti. Třetie z toho, že každé silné věci, z jeho síly berú počátek a stálost, a on ďáblóm dal jest sílu, že jeden mohl by všecken svět převrátiti i lidem i obróm jako Samsonovi a Goliašovi a Nemrotovi. Čtvrté, neb všecky věci muož přetrvati. Páté, neb když silně povolá před se, musíme se před ním bez odvolánie okázati.

Nesmrtedlnost milého pána Boha jest nesmrtedlnost ze tří věcí znamenaná. Najprvé, že každá věc smrtedlná má počátek i konec, ale pán Buoh nemá počátku ani konce, i proto jest nesmrtedlný. Druhé, neb jeho Svatá Milost urodil svět. Jakož dí Plato: Obživuje svět. Jakož [165] dí Aristotileš: A kdy by byl smrtedlný i svět by minul, i proto že jest stálý, i svět jest stálý, neb na jeho stálost a nesmrtedlnost jest podepřen.

Třetie, že žádné stvořenie od přirozenie nemuože žádati pánu Bohu smrti ani zkaženie, neb hned v tom sám by zkažen byl, umřel-li by a zahynul by. A proto Lucifer nežádal jest zkaženie pána Boha než přirovnánie k jeho velebnosti, aby byl roven najvyšiemu.

Skrytost milého pána Boha jest skrytost jeho svatá, kterú se jest skryl od nás, že ho nemuožem viděti v těle pro čtyři věci: Najprvé, abychme po něm viece túžili. Druhé, abychme se jeho viece báli, neb kdy krále doma nenie, dobří lidé viece se bojí zle činiti, než by doma byl. Třetie, neb, stvořiv nás, opustil nás v radě naši, abychme sobě sami radili, a opatřil nás všemi potřebami tělesnými i duchovními. Tak nás nechal, abychme světa i všech věcí na světě užívajíc, jemu slúžili a sami sobě dobře činili. Čtvrté, kdy dieme Buoh, tiem jménem znamenáme, že to jest Buoh, co má přirozenie božské, a co jest najlepšie, dobré, a proto zde na jménu jeho svatém dosti máme, které nemá býti jmenováno než s vážností.

Jasnost milého pána Boha jest Jasnost, okazující se nám ze tří věcí: Najprvé, neb od něho všecko stvořenie béře svú okrasu a jasnost všecku, kterú má na sobě. Druhé, neb králové lidští a zemští od jeho Jasnosti osvěcují se v své slávě, a proto píšem jim: Najjasnějšiemu králi a pánu, panu Jiřiemu z božie milosti králi Českému [166]. Třetie, neb on každé věci dává pěknost, stkvělost, ušlechtilost a všecku jasnú rozkoš.

Světlost milého pána Boha jest světlost, oznamující se nám ze tří věcí. Najprvé z toho, že nebe anjelóm svatým osvěcuje a tam jest za slunce, od kterého světla přicházie jim veliká radost nevýmluvná, a proto slove oheň. Druhé, neb osvěcuje slunce, od kterého nám pochází darmo světlost, abychme v něm dobré věci dělali, v létě teplost a rozplozenie všech potřeb z země cesty nám okazuje a k světlu věčnému přivodí. Třetie, neb jako světlo z světla pochází, bez umenšenie prvnieho světla, tak všechen svět pošel jest od milého pána Boha beze všeho jeho umenšenie.

Nesmiernost milého pána Boha jest nesmiernost z pěti věcí se okazující. Najprvé, z toho, že ho nebe ani země nemuož obsiehnúti, ani čas jemu konce dočekati. Druhé, že žádný rozum, ani nebeský, ani zemský, ani pekelní nemuože do krunthu, co jest pán Buoh, dosiehnúti, nébrž ani počieti, co o něm mysliti. Třetie, neb každá věc mirná muož počtem dosáhnuta býti, že se ji najde poslední počet nebo miera, ale to nemuož býti při pánu Bohu. Čtvrté, neb cokoli my vysokého myslíme o pánu Bohu, jistě výše musíme a výše, až i naše síla zmine vedle oné řeči: Kto jest dotazatel boží, utištěn bude od chvály božie. A jinde dí: Přistúpí člověk k srdci vysokému, a výše povýšen bude pán Buoh. Páté, že vidíme veliké a nesmírné věci od jeho svaté milosti stvořené, nebe, země, moře, hory těžké a skále a všecky věci drží z nesmierné síly [167]. A proto má řiekati nesmierná síla božská, nesmierná sláva božská, a tak o každé věci.

Sláva neb slavnost převeliká milého pána Boha jest slavnost, z pěti věcí se nám oznamujíc. Najprvé, že všechen svět naplnil jest oslavú svú jako v Sanctus zpieváme: Pleni sunt celi et terra gloria tua. Takú slávú naplnil jest svět, že každá věc, která se nám zdá najhorší, má pro pána Boha slavně chválena býti, nébrž i ďábel i had i žába, neb každá věc jest k užitku a k kráse světa stvořena. Druhé, neb žádnú chválú naši nemuož v ničemž oslaven býti, neb prvé než jest svět byl, byl tak veliké chvály, že všechen svět nic jest jeho velebnosti nepřidal k chvále, neb všecky věci prve v něm jsú byly. Jako pán Krystus to připamatuje, když ho židé haněli, vzhlédl v nebe, řekl jest: Otče milý, oslaviž mne tú slavú, kterú sem měl před počátkem světa. A jinde dí písmo: Prvé nežli svět byl jest, hvězdy denničné chválily jsú mě. Třetie, z množstvie duchuov překrásných anjelských, kteří stojí okolo thrunu božieho vždycky chvaliž jeho a nemohú ho počíti chváliti. Čtvrté, neb cokolivěk má nebe nebo země slavnosti, to jest v něm všecko, bez nesmiernosti krása, síla etc. Páté, neb zvláštní slávú má od nás chválen a ctěn býti, totiž klekáním, klaněním, prsy bitím, rukú sepnutím, která chvála žádnému nemá býti činěna stvořenie ani od žádného přijímána býti vedle oné řeči: Slávy mé nedám žádnému, mohú hodní lidé ctěni býti, menšími podobnými chválami.

Všemohúcnost milého pána Boha [168] jest všemohúcnost, nám z šesti věcí se oznamujíc. Najprvé, že všecko, co chce, to muože učiniti, ale my bychme mnoho chtěli a nic nemuožem učiniti. Druhé, že z ničehuož muož učiniti, co ráčí, ale my z ničehuož nic nemuožem učiniti, ale z něčeho něco a to ještě nedokonale, ale pán Buoh všecko dokonale. Třetie, že žádná věc nemuož se jemu zprotiviti, by ji nezetřel a v nic neobrátil. Čtvrté, neb tak veliká ještě jeho mocnost jest v něm ostala, že tisíc tisíc tisícuov světuov takových móž ustaviti a větších a lepších nežli jest tento svět, neb pán Buoh nikdy nic do poslední síly neučiní, by viec nemohl. Páté, že muož všechen svět v nic obrátiti, ale my nic nemuožem v nic obrátiti, by něco po zkaženie nezuostalo. Šesté, že žádná věc na všem světě nemóž jeho svaté milosti býti nepovolná ani tak spurná, by se jemu mohla protiviti, aby z ní a v ní neučinil, co ráčí, krom ďábla, jako o tom jinde lépe poviem.

Otcovství všemohúcieho pána Boha jest jeho otcovství. Jako svatý Pavel dí: V němž a skrze kterého jest každé otcovství na nebi i na zemi. A jinde die: Poněvadž dávám rozenie lidem a jiným věcem, zda-li já sám nebudu roditi. Rodí pán Buoh tři věci. Najprvé, syna sobě rovného a milého Boha z Boha a světlo z světla, též byt svuoj a všecko přirozenie a podobenstvie jemu dávaje. Druhé, jako dí Plato, že svět urodil jest, ale ne týmž rozením jako syna, ačkoli svět má počátky své od pána Boha, ale však žádná věc nemá božského přirozenie pro nedokonalost svú, neb jest umenšena ve vší dokonalostí a čiem [169] nedokonalejší, tiem další jest od pána Boha. Třetie, rodí lidi dobré v své milosti, rozplozuje je ve všem dobrým. Tak Davida urodil jest na duostojenstvie královské, neb

die o sobě: Pán jest řekl ke mně: Syn muoj jsi ty, já sem tě dnes urodil, požádaj ode mne a dám tobě lidi vladařstvie tvé etc. A tak každý dobrý člověk muože nazván býti synem božím vedle přirozenie, že stvořen od něho viec než od otce a vedle milosti muož nazván býti: volený syn boží.

Štědrost milého pána Boha jest jeho štědrost svatá, kteráž muož znamenána býti ze čtyř věcí. Najprvé, z nasycenie a živenie tak mnoho stvořenie po všem světě až do naplněnie a v tom se i jeho svatá mocnost ukazuje, že muož to učiniti, co jiní proti jeho velebnosti špatní králové a kniežata zemští nemohú učiniti, ženúc lidi jako psy od kusu chleba, nemohúc malé čeládky nasytiti, ale tento Pán nasytí. V moři velryba na každý den, který jedno otevra ústa, dá vuoni rybám, že vběhne ryb do jeho žaludku na jeden den na několik seth vozuov, a co pak jiné čeledi po všem světě v lidech, ptácích, v hovadech a v jiných živých věcech, které kdy nedá, zhyne každá věc. Druhé, že nic nežádá od nás za to, jedné chválu a modlitbu, která větrem zmine a jeho svaté milosti nic nenie prospěšna než nám, nežádá od nás zlatta ani pomoci, jako jiní králové, než chvály v zpievánie, a ta větrem zmine, neb modlenie mdlé, nestatečné, než, dosti jest, kdy učiníme, co na nás jest. Třetie, neb nic nepotřebuje našeho ani jídla ani voluov ani žádné [170] jiné věci. Čtvrté, neb každému dal jest všeho dobrého dosti a nad potřebu, ale že lakomstvie lidské a lenost dělí, to, že jeden viec má než druhý, tiem pán Buoh vinen nenie než naše nespravedlnost.

Dokonalost milého pána Boha jest dokonalost, ze čtyř věcí znamenává. Najprvé, neb nemuože se jeho milosti nic viec přiložiti k dokonánie, neb přidada všechen svět ku pánu Bohu, pán Buoh nenie dokonalejší pro přidání světa jako bez přidánie světa, ale k nám bluchu přidada, sme s bluchú dokonalejší nežli prvé bez bluchy. Druhé, z toho neb všecky věci stvořil jest dokonale, žádný nemuož okázati, v které straně svět jest nedokonale stvořen. Třetie, neb v něm jsú dokonalosti všech věcí, a v něm každá věc má větší dokonalost nežli v sobě vedle oné řeči svatého Jana: Co učiněno jest, v něm byl jest život. Neb v pánu Bohu každá věc má větší dokonání a život nežli sama v sobě, neb v pánu Bohu věčný, v sobě mijející, v pánu Bohu nebolestivý, v sobě bolestivý, a tak dále. Čtvrté, neb nic nemá dokonalosti, žádné stvořenie, by ot něho nevzalo. Páté, neb každé jméno dokonalé lépe jeho milosti přieslušie než kterému stvořenie.

Spravedlivost milého pána Boha jest spravedlivost, okazující se nám z sedmi věcí. Najprvé, že nic zlého na žádným nenechá bez pomsty. Druhé, že každé věci rozdal jest ji potřebné věci vedle přirozenie, jakž na ni záleží a tvárnost jejie žádá, krom potvorných věcí, které, jestli že jest co umenšil neb [171] přidal, to jest učinil pro okrasu světa a naučenie múdrých lidí, aby ze všech věcí brali naučenie, neb múdrý vida potvoru i z toho vezme naučenie. A že darmo od rozumu božieho nepošli jsú. Třetie, neb on sám za nevinné lidi bojuje proti králóm a kniežatóm

jich křivd mstie, až do jich vykořeněnie, aby před jich nespravedlivostmi lidé dobří pokoj měli. Čtvrté, neb v každým naším skutku spravedlnost miluje. Páté, neb spravedlivý jest v řeči i v skutku každým, a nemuož pochybiti. Šesté, neb všecko, co myslí, to jest spravedlivost, a nemuož nepravě býti. Sedmé, neb treffí každému v punt váhy záplatu jeho spravedlivú, bez umenšenie, ani přidání.

Milosrdenstvie milého pána Boha jest milosrdenstvie, nesa se na všecka stvořenie jeho, neb nic nenávidí, co stvořil jest, neb jest všecko dobré, co jest stvořil. A ač jest veliké milosrdenstvie boží, však milosrdnější jest dobrým, se bojícím jeho, a najmilosrdnější jest milosrdným. Neb pán Krystus zjevně dí ve čtenie, že samé nemilosrdné v den súdný bude súditi, řka: Lačen sem byl, a nedali ste mně jiesti, žiezniv sem byl, a nedali ste mi píti, nah sem byl a neoděli ste mě, vězen sem byl, a nenavštievili ste mne etc. Ó, králi netoliko nedáváš, ale válkami a kněžiemi se jedná, že majícím se béře, že již s dietkami biedu trpí, ode mne nevymluvnú, i kterak na smrti nemáš těžce súzen býti! Ruče poslyš rady starých a poddaj se starším, čas jest, a také mladší budú Vašie Jasnosti poslúchati. [172].

Jedinost milého pána Boha jest jedinost, jest taková, že jest jediný pán Buoh, a to třmi věci se duovodí: Najprvé, nebi jako v počtech všecko množstvie počtuov od jednosti se počínají, tak všecko množstvie stvořenie pocházejí od jediného počátku. Druhé, neb kde mnoho kniežat prostě rovných, nemuož správa dobře státi, i proto musí vždy jeden převýšenější býti nad jiné, aby jeho slova stála. Třetie, neb kto by držel jako Manicheus kacieř, že jsú dva bohy, jeden, od kterého dobrota pochází, od druhého zlost a zlé pochází, neb od dobrého zlé nemuož pojíti a od zlého dobré také, a proto položil dva počátky, ale to jest púhé kacieřstvo.

Umění božie jest umě nie, kterými zná se všeho se i jiné všecky věci až do najposlednější věcky, nedějící se jako naši, ale dějíc věci a také že uměnie božie počíná se od něho, ale naše od poznánie věcí k nám, neb sebe nemuožem znáti, leč prvé jiné věci poznáme. Opět naše umění bývá s velikým obtiežením a s zapomenutím, božské nic.

Všech věcí poznánie od pána Boha jest poznánie božské takové, že všecky věci zná a každú až do kruntu pro tři věci: Najprvé, neb jakož jest všecky věci stvořil, tak všecky věci zná, neb při něm nenie žádného zapomenutí. Druhé, neb jest ve všech věcech, i proto všecky věci zná. Třetie, neb zná každú věc dokonale tak, jako dokonale ji stvořil.

Minutých věcí poznánie jest poznánie od pána Boha těch věcí, které byly jsú [173] a již nejsú, trojím během. Najprvé, v svým rozumu, v kterým všecky věci jsú vždycky jako v zrcadle. Druhé, skrze svú živú paměť. Třetie, v příčinách té věci. Jako múdrý hvězdář pozná, kdy bylo kaženie slunce přede sty lety, neb vie příčiny toho, též tuto.

Budúcích věcí poznánie od pána Boha jest poznánie jasné těch věcí, které nejsú, ale mají býti trojím během. Najprvé, skrze svuoj rozum, neb tam všecky věci se svítí a jsú popsany jako v zrcadle, a toť slovú kniehy života v pánu Bohu. Druhé, neb pán Buoh zná čas, kdy budúcí věc vezme stránku svú od pána Boha, aby něco bylo. Třetie, v příčinách, neb je zná jako hvězdář, že po roce má zkaženie slunce býti.

Všech řečí poznánie od pána Boha jest poznánie každého jazyku, rozuměnie trojím během. Najprvé, neb jest stvořil jazyk lidský k mluvenie, i proto ví, kterak mluví, neb jest jemu dal k tomu vešken spuosob. Druhé, neb co umie člověk, umie pán Buoh a vejše. Třetí, neb každé věci poznánie jest v něm a od něho. I proto, že toto také jest od od něho, zná to výborně.

Mrzkých věcí poznánie jest poznánie od pána Boha hubených věcí, malých i zavržených jako vší, blech, komáruov, pro tři příčiny. Najprvé, neb jest je stvořil, a krmí je a'spravuje je. Druhé, neb jest také v nich, a ty věci mocí božie, která jest v nich, jednají své věci. Třetie, neb [174] nebe i slunce jim posluhuje. Čtvrté, neb pán Buoh jako hospodář dobrý zná všecky věci své a ví jim počet.

Nepodobné věci jsú tři věci. Najprvnější, kterých věcí pán Buoh nezná, ta jest věc tak nepodobná býti, že nikdy nebude, a také o té věci člověk nic nemuož mysliti; neb o čem pán Buoh nevie, nemuož věděti ani člověk. Druhá nepodobná věc jest k nám, jako aby pán Buoh učinil, aby všechen svět byl v hrachovém zrně, a to pán Buoh zná a muož učiniti etc. Třetí, aby přirozené věci odjal moc, totiž aby oheň nepálil a voda netopila, to muože pán Buoh učiniti, ale nečiní, leč pro veliké příčiny. A proto blázniví lidé, ješto nemocí trpí, řkúc: Bude-li chtieti pán Buoh, uzdraví mě, rovně též činí čekaje, aby mu pán Buoh v zimě stopil, aby ho zima neumořila, ale spieše umře, než se toho dočká, též tuto.

Poznánie boží všech věcí jest tak jasné viděnie božie všech věcí a znání a pamatovánie na každú hodinu pro tři věci: Najprvé, neb zná každú věc, kterú stvořil. Druhé, neb má všecky věci v počet. Třetí, neb máme příklad na pavúku, kterak z sebe udělá veliké kolo a v něm všecko vidí a všecko zná, též pán Buoh.

Zlých věcí poznánie od pána Boha jest jich poznání po třech věcech. Najprvé, po zblúzenie od dobrého. Druhé, z napsání zlého na svědomí lidském. Svědomie lidské jsú jako kniehy, ješto se na nic píše, zlé i dobré; ale zlé maže se doluov [175] zpovědí a pokáním. Třetí, neb každá věc zlá volá na pomstu, ku pánu Bohu, i proto zná.

Myšlenie lidských poznánie od pána Boha jest poznánie každého srdce lidského v najmenším myšlenie po třech věcech. Jedno po svým jasným rozumu, před kterým nic tajno nenie. Druhé, skutcích. Třetie, neb sám pán Buoh jest stvořitel srdcí lidských, i proto zná je až do konce, ale ďábel jedné po znameniech a po skutcích.

Jména milého pána Krysta jsú patera jména, najprvnější jsú jména nevymluvná, jakožto: Tetragramaton, Alba, Sabaoth, Heloy, Calamon, Saday, Adonaj, já, jota, o, alpha, jsú jména právě pánu od věčnosti přiležející, proto neb jest nevýmluvný. A tato jména jsú nám nevýmluvná a neznámá, praviec nám, že nic o něm nemuožem vymluviti, i proto etc. Druhá jména jsú od stvořenie jemu dána, dobrá od člověka, jakožto ciesař, král, pán, biskup, kněz, řemeslník. Třetie, přidáváme jemu jména zlá od člověka vzatá, totiž že jest zlý, hněvivý, mořící, ač nic toho do něho nenie, však muože trpěno býti pro spravedlivost. Čtvrtá, jsú jména od každého stvořenie, od ptákuov slove vorlice, pellicán, slove vuol, jednorožec etc. Pátá, sú jména dokonalá, ješto nemohú žádnému přidána býti, jakožto všemohúcí, najslavnější, najrozkošnějšie etc. Ale o tom by bylo mnoho praviti místných věcí, i pro ukrácenie opustím.

[176] Duostojenstvie božské jest každé duostojenstvie, které jest na nebi, i na zemi, neb od něho každé duostojenstvie pochází, i proto každým duostojenstvím muožem ho jmenovati, totiž králem, biskupem, mistrem, řemeslníkem. A o tom krátce pověda, učiním konec o milým pánu Bohu, jeho velebnosti, žaluje, že bych rád mnoho dobrého všemu světu učinil, ale že sem tak utištěn biedami od Husákuov, že nic dobrého nemohu učiniti, toto k Vašie žádosti dělám, a nic od Vašie Jasnosti nemám ani čekám, a rád bych ven z země a pro nepokoje nemohu. Rač mi pomocník býti, pane nebeský, čtyřikrát sem od nich tráven, páté nedopúštěj, rač mě zachovati od jich zlého myšlenie, ať jinde Tvú Velebnost chválím a lidem prospievám k jich spasenie.

Ušlechtilost milého pána Boha jest ušlechtilost ze čtyř věcí znamenaná. Najprvé, z krásné osoby jeho. Blaze těm, kto v ní patří. Druhé, z překrásného komonstva, anjeluov svatých, kteří jej chválé, jemu s poctivostí slúží a jej jako hvězdy okolo slunce okrašlují. Třetie, neb od jeho šlechtilosti všechna šlechta béře okrášenie. Čtvrté, neb vždycky jednostajnú krásu má, a jsa najstarší, nikdy od mladosti a od zdraví neodejde.

Ciesařstvie božské jest ciesařstvie, dělé se od jiných smrdutých króluov v sedmi věcech. Najprvé, v tom, že všeho světa v ničemž nepotřebuje, ale svět jeho potřebuje [177], neb má dosti cti beze všeho světa. Druhé, neb sám sobě stvořil všecka královstvie i duchy rozumné, ale jiní králové a ciesařové požívají královstvie stvořených a jich potřebují a z roboty lidské živi jsú. Třetie, neb sám jest jediný, ježto nade všemi věcmi panuje a žádný jiný, a před jeho prchlivostí třese se nebe i země. Čtvrté, on jest sám, ježto vsazuje krále na thruny a je doluov zsazuje a jich duše odjímá, a kdy před se požene, musí státi před ním. Páté, nebo všecky přetrvá, neb nikdy nezmine ani umiera. Šesté, neb všichni králové nebeští i zemští na každý den povinovati jsú se pokořiti až k zemi klaněti, modliti, obětovati, kolenoma klekati jako ryneříkové velikému

svému pánu. Sedmé, v uokrase. Jako dí David: Dominus regnavit decorem indutus est. Pán kraluje, oblek se v krásu.

Thruonové tohoto převelebného krále. Šest thrunóv jest, na kterých znamenitě a přeslavně sedí. První, na kterým seděl jest před počátkem světa, jest jeho osoba svatá, neb jest byl sám v sobě jako dnes. Druhý, na výsosti nebeské, kde vedle něho sedí pán Krystus a Panna Maria, královna nebe i země, od kterého angelóm i svatým všecko světlo pocházie, a blahoslavenstvie i utěšenie vedle oné řeči Izajašovy: Nebe jest mne stolice. Třetie v slunci, vedle oné řeči: In sole posuit thabernaculum suum. Od některého mám smrtedlným pochází světlo ve dne, abychme v něm dobré věci činili, život a všecka živnost. Čtvrté, zde na zemi [178] thrún římský, kterému mají poddáni býti všichni patriarchové, cardinálové, biskupové, králové, kniežata všeho světa a od něho bráti stvrzenie svých stolic a thrunóv vedlé toho běhu, jakož sem vypsal v mých velikých knihách. Páté, v pekle. Šesté, v den súdný, na kterým bude odsuzovati zatracence ku peklu v povětřie, sedě na duze, řka jim: Děte, zlořečení, do ohně věčného.

Koruny tohoto krále převelebného jsú pět korun: Najprvnější, vytištěna znamením svatosti, v té jest byl před počátkem světa. Druhá, v které sedie nad anjely stkvělá. Třetí, hvězdni vedle oné řeči, koruna dvanádcti hvězd jest na hlavě jeho. Třetie, Židovská, kterú jest vzal od Davida krále a od Arona biskupa, a přenesl jest v těle na lid křesťanský. Čtvrtá, trnová na kříži, tu jest král zamúcených lidí, aby po něm všichni šli zamúceni bez strachu, neb on je předchází vedle oné řeči: Kto chce do nebe, vezmi kříž svój a poď po mně. Pátá, dána jest pánu Krystovi na den božieho vzkřiešenie, koruna veselá, a s tú, jakož dí ve čtenie, dána jest mně moc všecka na nebi i na zemi, učiněn jest pánem a králem všeho světa, aby ve jméno jeho klekalo každé koleno nebeské, zemské i pekelní, v té sedí na pravici Boha, otce všemohúcieho, a v té přijde súditi živých i mrtvých.

Jablko tohoto velebného ciesaře jest jablko zlatté, s křížem na hoře, skrze to se znamená milostivost. Neb jako zlatto dobré dá se ohnúti lechce, též pán Buoh vedle oné řeči: Sapiencia est mobilior omni mobili, múdrost nestvořena jest ohebnější [179] nade všecku věc ohebnú, ale že jest skvěle a veselost činí srdci, znamená, že, pod pánem Bohem odpočívajíce, mají seděti v pěknosti pokoje a v sladkosti lásky a rozkoši, ale křížek znamená umučenie Syna božieho, který dosiehl jest od konce až do konce, od konce najvětších sladkostí až do konce najvětších bolestí.

Sceptrum tohoto najvyšieho krále jest čtvera hůlka: Najprvnější, královská, tú spravuje všechen svět. Druhá, biskupská, tú spravuje duše naše k nebi. Třetie, tepúcí, skrze kterú vbíjí tesknostěmi a zámutky lidi do královstvie nebeského a hruozami pekelnými. Čtvrtá, jest lahodící, tu slibuje dobré věci dáti bojícím se a nebe slibuje.

Mečové tohoto najvyššieho krále jsú čtveří mečové: První, zlattý, který ne řeže, ten meč okazuje každému dobrému, aby se nebál, ale aby pro svú dobrotu měl pod ním léta dobrá a veselá. Druhý meč jest ostrý tiem, vypleňuje zlé. Třetí, na obě straně ostrý, ten jest dal papeži, v té řeči ve čtení: Aj, dva meče jsú tuto. A pán Krystus řekl jest: Dostiť jest. Ale jeden dává se králóm a kniežatóm, aby bránili viery křesťanské, ale druhý zuostává při biskupích. Čtvrtý, ohnivý, kterým odsuzuje lidi po smrti k ohni věčnému, vedle oné řeči: Nerodťe se báti těch, kteří tělo odjímají, ale bojte se toho, který duši muož dáti na zatracenie.

Rúcho tohoto převelebného krále jest překrásné a stkvělé rúcho, o kterým stojí psáno: Amictus lumine simul vestimentum. Oděn jest rúchem světlým. A Job dí: Každý kámen drahý jest oděv [180] jeho. Rúcho jeho překrásné jest ze tří věcí: Najprve, v jeho osobě. O tom dí písmo, že jest kraší nad slunce, a nade všecku krásu hvězd jest prvnější. Druhé, rúcho jeho jest v okrase všeho stvořenie, to jest rúcho štukované, maje na něm psáno: Král nad králi, pán nad pány. A já v svých knihách položil sem, aby ciesař měl to psáno vždy na svým rúše, ale žádný jiný král. Třetie, štuola zlattá byla merhovaná; co znamená, to opustím.

Královstvie tohoto převelebného ciesaře jest čtvero královstvie: První, krásné, kde sám sedí a kraluje, totiž nebeské královstvie, o kterém spievá cierkev svatá, o kterak přeslavné jest královstvie, v kterém s Krystem radují se všickni světí, jsúc oblečeni v alby bielé! Tu jest pokoj věčný a den bez noci, a sytost bez hladu a bez žiezně. Druhé, královstvie jest mezi okrslky hvězdními. Tu jsú dvojí duchové, jedni slovú intelligencie, ješto hýbí hvězdami a řídí tyto nižší věci, druzí jsú lidští jako dějí poete v bohy obrácený, a tudy muší každá duše svatá projíti. Tu ciesař pánu Bohu pře velmi věrný jest Saminael. Třetie, pekelný, tu jest neřád a nepokoj a noc beze dne. Čtvrté, zemské, tu jest smieš totiž pokoj i nepokoj, světlo i tmavost, zlost i dobrota.

Čeleď tohoto přejasného krále jest čtvera: První, v nebi tu jest rytieřstvo a comonstvo překrásné. Druhá, v pekle, to jest chasa, buřiči a kati a všecka nešlechetná družina. Třetí, na zemi tu jsú v smieš zlí i dobří. Čtvrtá, všecko stvořenie nerozumné, a všecky pase a krmí každý [181] den, a všecko veliké a široké jsú čeledi přenáramně.

Oděnie tohoto převelikého krále jest mnohé oděnie. Najprvé, že má hrad nedobytý, a zlá věc zlá nemuož k němu dojítí vedle oné řeči: Nepřihlížíť se k tobě zlé, a žádný bič nepřiblížíť se k tvému stanovišti. A jinde dí: V pokojiť jest ustanoveno miesto tvé. Druhé, hromové miesto pušek. Třetie, hlízy, kterými luci na lidi jsú miesto kulek, pišťal. Čtvrté, jest neštěstie a tesknosti, kterými střielí na lidi miesto samostřieluov. Páté, meč a šavle jsú nemoci smrtedlné. Šesté, všecko stvořenie, které připravil jest. A jako písmo dí: V uoděnie oblékl jest na pomstu zlých.

Nepřemoženost tohoto najvyšieho krále jest nepřemoženost, z pěti věcí znamenaná: Najprvé, síly jeho převeliké, neb v pěsti

drží všechen svět. Druhé, neb síla jeho jest nepřemožena, ani jest, kto by se o něho mohl pokusiti. Třetí, neb muož všechno protivné sobě potříti. Čtvrté, neb se otarasoval nebolestí. Páté, neb má v nebi tak silnú čeleď, že každý anjel muož všeckeren svět převrátiti.

Žalář tohoto najvyšieho pána jsú tři žaláři, v kterých tresce zlé: Najprvnějšie tělo naše, v tom zavřel jest duši naši, aby, co zlého trpí, setřel viny milostivě, kteří slibují polepšenie a učiní. Druhý, tvrdší jest očistec, v tom se trescí duše, ješto zlé činily a málo dbaly na pána Boha a na pokánie. Třetie, peklo, v tom tresce zúffalé [182], ješto se nechtějí polepšiti, ale že jsú rezličná pekla, jakož snad o nich níže budu klásti.

Nezhřešitedlnost milého pána Boha jest nezhřešitedlnost, že nemuože v žádným skutku zhřešiti pro tři věci. Najprvé, neb hřiech jest z pobluzenie rozumu, že se jemu zdá zlé lepší než dobré, ale pán Buoh nemuož v rozumu poblúditi. Druhé, hřiech jest pro přestupenie přikázánie vyšieho, ale že pán Buoh nemá vyšieho nad sebú, i proto, co ráčí, to učiní. Třetie, neb miluje spravedlivost a nemuož žádnému křivdy učiniti. A to potud, najjasnější králi, o pánu Bohu, který byl jest před počátkem světa, o kterém opustil sem na sto kapitol přeužitečných.

Kronika o vyjití světa v svój byt jest kronika, okazujíc počátek světa stvořenie, ačkoli Aristotileš dí, že svět jest od věčnosti, a hned kterak brzo bylo řeci, pán Buoh jest, tak brzo bylo řeci, svět jest, neb jest od něho pošel jako paprslek od slunce. Ale písmo svaté praví, že jest stvořil jedno po druhým, jakož toho dotknu.

Konec stvořenie světa jest konec, ukazuje, pro které příčiny svět stvořen jest, poněvadž pán Buoh jeho v ničemž nepotřebuje, že jest to ráčil učiniti pro tři věci: Najprvé, pro svú [183] dobrotu, neb se nemohl zdržeti, by své krásy, své síly, své dobroty neudělil jinému, totiž stvořenie svému. Druhé, aby rozumný člověk, vida rozličnost stvořenie divil se moci jeho, múdrosti jeho a z každé věci bral naučenie. Třetí, aby člověk, požívaje světa a vesel jsa v skutciech božích, chválil milého pána Boha a jemu pilněji slúžil.

Řád stvořených věcí na světě jest takový řád, že najvyšší, jest najčištčí stvořenie, neb truon jest jako tvář níže, méně čisté, najníže najnečištčí. Druhé, neb svrchní věci a okrslkové jsú vždy větší, držíc v sobě nižší a vždy menší. Třetie, neb každý své miesto má. Čtvrté, věci vyší jsú duostojnější než nižší. Páté, neb rozumné věci v nebi i všady řád mají mezi sebú, neb jsú pod jedniem pánem, pánem Bohem, a to činí svornost, řád, pokoj mezi vším stvořením.

Okrúhlost světa jest okrúhlost, z šesti věci znamenaná. Najprve, stvořil jeho jest okrúhlý ve slově: O ješto nemá počátku ani konce, též svět jest jemu podoben. Druhý, neb svět má všecky věci mieti, a proto že okrúhlá figura najviece v se vezme a jest najpochopnější, i proto jest světu dána. Třetí, pro hybánie hvězd, aby okazovali se jedno-

stajně každé krajině, a kdy by bylo toliko dlúhý svět, druhdy by se zdálil od jedné krajiny dále nežli k druhé, i proto nebylo by z nich rozený věci všady jednostajných. Čtvrté, neb vydanie slunce na poledne, že jest najvýš, a stien krátký činí, a ráno a večer dlúhý, a to jest pro [184] okrúhlost. Páté, neb okrúchlá věc vyrazuje práznost, ale jiná forma ne tak, ale že svět má plný býti, pro to okrúhlá forma jest jemu dána. Šesté, aby slunce, okrúhlé se hybíc, noc nám učinilo, kdy jest ve spod, a den, kdy svrchu.

Zavěšenie světa jest zavěšenie všeho světa na nic, než toliko na samým slovu božím, ze dvú věcí znamenaná: Najprvé, neb nenie na čem jiném krumfeštuov zasaditi, poněvadž nic jest nebylo před počátkem světa. Druhé, neb dnes a až na věky pismo svědší, že drží svět v ruku pěsti své a on jest krumfešt světu nekrumfeštný a nemiestný.

Dokonalost světa jest dokonalost, ze tří věcí se nám oznamujíc: Najprvé, že všecky potřeby se v něm najdú bez nedostatku každému stvořenie. Druhé, proto že jest učiněn od dokonalého řemeslníka, který všecky věci dokonale činí. Třetie, neb žádný nemuož řéci, v čem by byl nedokonalý.

Jedinost světa jest jednost, kterú se dokazuje, že jest jediný svět ze čtyř věcí: Najprvé, z toho, že všecky formy a tvárnosti zúplna se v něm nalezují, i proto nenie potřebie druhého. Druhé, kdy by byl druhý svět, nebo by byl podobný tomuto, tehdy by se s nim spojil, pak-li by byl rozdielný, byla by nesvornost mezi věcmi, tak věčný by byl nepokoj a boj. Třetie, pro múdrost božskú, neb skutkové múdrého z konce potřeby měří se, že nepotřebných věcí nerozsuzuje. I proto, že pán Buoh hleděl toliko k potřebným věcem, jeden svět stvořil a v něm [185] všecky potřeby. Čtvrté, proto neb jest jeden pán najvyšší i stvořil jeden svět, aby v něm všecko stvořenie za jedno bylo a jedno bylo druhému k služebnosti.

Konečnost světa jest oznámení, že svět nenie bez konce stvořen, ale že má mieru a konce, která se znamená z pěti věcí. Najprvé, neb pán Buoh všecky věci jest stvořil v mieru, v váhu a v počet, a proto, že všemu světu mieru vieme, které lidu obecniemu nemáme praviti, aby se tomu neposmievali, neb jim se to zdá nepodobné, ale v pravdě vieme mieru všemu světu, bez chyby, na vlas, nébrž kdyby hor nebylo a pán Buoh mákem naplnil všechen svět. Já i jiní mistři, kdo by byl počet tak veliký, chtěl bych bez chyby pověděti, kolik jest těch zrn makových, ale že počtu tak velikého počítajíce nemáme, proto etc. Druhé, z toho, že vieme každého planetu, léta i časy, v kterém času dokoná svój běh. Třetie, že před mnoho léty povieme v punct kaženie slunce aneb měsiece, a to jest z pravého rozečtenie hodin od počátka světa až do té hodiny a z pravého rozměřenie nebe i země, v kterým miestě má se kaziti, a kterak v klych a v stien padne slunce, všecko-li, puol-li čili čtvrt; a poněvadž pliskači ty věci vidíš, na oko nestatečný, věř také, že mistři vědí, kolik loket v sobě okrslek všeho světa drží. Čtvrté, z toho, že všecky věci, které jsú na světě,

mají svú postavu skončenie a v mieru i sílu i práci, a když by svět neměl konce, také věci byly by v něm nesmierné, veliké, a bez konce. Páté, neb obecné přisloví [186] jest: Múdrému cokoli činíš, čiň múdře a hleď k konci, to pánu Bohu najlépe přísluší, aby každú věc dělal konečnú a dokonalú a přivedl k konci užitečnému.

Krásnost všeho světa jest krásnost a pěknost, z pěti věcí znamenává. Najprvé, neb každú věc v světě pán Buoh, jakožto maléř svým obrazem tak čistě vyryl jest, že rozum múdrého člověka nemuož se nasytiti díváním každého stvořenie, a tak jest barvami čistě osvietil každú věc, že jest div. Druhé, neb nenie nikdyž nic na světě okázati, co by hyzdilo krásu světa, neb jsú-li potvory lidské a blázni a málomocni a jinak nemocní ohyzdní lidé, kdy múdrý to rozumem opatří, i ty věci naučí múdrého, že jsú dobré a krásné v svým běhu, a že jsú k kráse světa, ale bláznivý toho nic nepočítaje, ani se na to kdy bude ptáti. Třetie, z krásnost hvězd a slunce muožem znamenati krásnost světa. Čtvrté, neb na světě každé tvárnosti krása se nalézá. Páté, neb obraz boží na každú věc vložen jest, který každú věc líbeznú činí a krásnú, vedle řeči Davida: Signatum est super nos lumen vultus tui, domine etc. Znamenáno na nás jest světlost tváři tvé, pane, a proto dal si veselost v mým srdci.

Užitečnost všech věcí na světě, jest užitečnost každé věci na světě, že se hodí k něčemu dobrému a užitečnému, na světě znamenaná ze tří věcí: Najprvé, z múdrosti božské, který nic neužitečného nechce mieti v svým hospodářstvie. Druhé, neb múdrý lékař v každé věci všeho světa mudruje, hledě, kterak by která věc hodila se člověku ku poslúženie [187], neb pán Buoh každú věc stvořil jest konečně pro člověka, aby člověku pohodlná byla. Třetie, neb jedna druhé věci jest v služebnost a veškeren svět jest jako jedno tělo, a každá věc jako úd; a jako údové sobě napomáhají, tak také jedna věc jest druhé na pomoc a na užitek.

Miesto světa jest troje miesto. Najprvé, svrchek světa zavieraje v sobě svět i všecky věci, které jsú v něm. Druhé, ruka božie, držící svú mocí svět. Třetie, a proto die Aristotileš, by všichni bohové sstúpili, nemohli by světem hnúti z miesta ani zemí, z prostředku světa, totiž pro mocnost najvyšieho Boha, držícieho svět v své síle. Třetie, jest rozumem toliko rozvázané a zachycené, totiž že múdrý myslí miesto v sobě svět držící.

Počet všech věcí na světě jest počet, kterým se dokazuje, že jest pán Buoh všecky věci stvořil v počet a v mieru, a vie, kolik věcí bude které tvárnosti od počátku světa až do konce, kolik minulo, kolik jest, kolik bude, a to pro tři věci: Najprvé, pro hospodářstvie dobré, neb jako dobrý hospodář vie, co má v svým domu, tak pán Buoh. Druhé, pro velikú bystrost rozumu svého, neb vidí a zná všecky věci. Třetie proto, aby hojněl zemi viece, jestli viece lidí na zemi, aby se živila. Pakli jest přieliš čeledi rozplozeno, aby morem utrhl lidi a širší miesto a v lepšie bydlo jej vsazoval, neb člověk jest hojného semene, a až do pěti leth mnoho čeledi

přibude. I proto obecně v pěti [188] létech mor bývá, a obecně panny, panici a dobří lidé mrú.

Obraz božie na každé věci všeho světa jest tvuoj obraz, na každé stvořenie jeho přitištěnie. Najprvé, ta forma anebo ten spuosob aneb spuosobnost té formy na podobenstvie té formy, kterú jest pán Buoh měl v své mysli před ustavením světa, neb té formy spuosob, přijda k mateří první, ustanoví tu věc, která jest předzvěděna a počata v pánu Bohu od počátku světa. A tak každá věc jest z kmene božieho a má na sobě jasnost božskú a líbeznost. Druhý obraz jest rytina a forma v sobě od pána Boha mistrovstvím božím učiněným, neboli tvárnost rozdielná a případná, kterú jeden člověk dělí se od druhého, jakožto piknosý od piknosého, ale však oba jsú člověk, jedné že ten má rozdielný obraz od druhého a jest jiná osoba od druhého. Třetie, obraz jest Trojice svaté v duši lidské, že vuole, pamět a rozum jsú jedna duše, a na každé věci, neb každá věc má počátek, prostředek a konec, a to tré jest jedna věc jako tři osoby jeden Buoh, anebo že má vysokost, širokost a hlubokost, a to tré činí jednoho člověka jako Trojice svatá jednoho pána Boha.

Rozdielné věci na světě jsú šestery, ješto každá muší býti z té některé. Najprvnější jsú duchové anjelští, bez těla, nebo duše svatých v nebi, to jsú najušlechtilejší věci. Druhé, živé tělesné věci jako člověk, vuol, pták, had, červ, ješto chodí nebo miestem se hýbe, kam chce. Třetie, jsú hotovi, rostúcí, živé, ale nečitedlné, jako dřievie, bajliny, tráva. Čtvrté, jsú věci prostě mrtvé, ješto nic nečijí, jako kameni, železo, kovy a dřievie nerostúcí. Páté, věci jsú [189] nesmrtedlné. Šesté, smrtedlné jako všecky živé věci pod měsiecem.

Ale věci na světě mohú šesterým během nazvány býti. Najprvé, že by bylo něco stvořeného, toho nenie. Neb die písmo: Viděl jest pán Buoh všecky věci a viděl, že jsú dobré. A tak nic zlého nenie stvořeno, tak jest i ďábel dobrý. Druhé, že kazí dobré, a to se nezná než po zkažení dobrého. Tak mol jest zlý, že kazí rúcho a nemoc člověka. Třetie, v živých věcech přirozené nepřátelstvo, jako lev, že sní vola, a kočka myš, to nenie zlé, neb jest od pána Boha stvořený, neb skrze to muší svět se zachovati, neb člověk všecky věci živé hubí, aby se zachoval, a když ušlechtilejší věc, že skrze menie ušlechtilú zachovává, to jest dobré. Čtvrté, hřiechu zlé to jest skutku zlého jako zabiti člověka, zrada a jiní hříchové. Páté, v opuštěnie dobrého, jako nejíti do kostela v svátek. Šesté, že jest viec bolestivá, tak oheň jest zlý, že pálí člověka a voda topí, však jsú věci dobré a nám velmi užitečné.

Trvání světa jest trvání vedle řečí rozličných truoje: Najprve, vedle Aristotilešovy řeči, že od počátku světa až do konce jest leth třidceti a šest tisícuov a pět seth leth, a již od počátku světa minulo jest let pět tisíc dvě stě a třidceti. A tak ještě má svět státi třidceti tisícuov a jeden tisíc a tři sta a sedmdesát let počta do léta božieho tisícieho čtyřstého a sedmdesátého prvnieho. Druhé, vedle pána Krysta, že dí, že o po-

sledním dni žádný nevie, jediné otec, a komu chce otec z [190] jeviti. Třetie, vedle doctoruov svatých, ti praví, že by měl svět toliko sedm tisíc od počátku až do konce trvati. A tak již by ho nedlúho bylo a to nic nestarajme se, neb to pán Buoh bez nás dobře řídí.

Stvořenie světa jest vyjití světa vedle řeči Mojžiešovy v svój byt skrze skutky šest dnuov. Neb dí, že první den jest stvořil pán Buoh světlo a den a noc, ale to nenie právě položeno, neb den a noc jest od slunce, a potom klade, že slunce čtvrtý den stvořeno etc. Druhý den die, že stvořil jest firmamentum, totižto nebe hvězdní a zemi a moře, a to opět státi nemuož. Třetí den dí, že stvořil jest z země býlé totiž každú trávu zelenú a dřievie, nesúce ovoce každé vedle svého přirozenie, maje tvářnost svú a símě svého zachovánie v sobě i své tvárnosti, a to jest dobře a rozumně položeno. Čtvrtý den dí, že stvořil jest slunce a měsíc a hvězdy, aby dělily den a noc a roky a osvěcovaly zemi, slunce ve dne a měsíc i hvězdy v noci. Pátý den die Mojžieš, že stvořil jest pán Buoh všecky živé věci, totižto ptáky, zvěř a zeměplazy, totiž hady, červy, žáby a u vodě velryby a ryby, a rozkázal jest jim řka: Roste a rozmáhajte se a naplňte zemi a vody a povětří na zemi. Šestý den stvořil jest člověka jako pána všech věcí a učinil jest jeho pána všech věcí a stvořil jest je muže a ženu a požehnal jest jim a řekl jest: Roste a rozmáhajte se a naplníte zemi a poddajte ji sobě a panujte všemu stvořenie; aj, dal sem vám k jiedlu ptáky i hovada i každú věc živú a každú trávu vám i hovadóm země k jídlu. Sedmý den odpočinul jest pán Buoh a přestal jest od diela. [191]

Prvnieho dne kronika jest taková kronika, okazujíc dvě stě věcí pořád. Najprvé, kterak jest pán Buoh stvořil královstvie nebeské a rozdělil přiebytky jeho. Druhé, kterak jest stvořil jasnějšie i méně jasné. Třetie, kterak jest rozdělil královstvie nebeské na devět kúruov a každý kuor na dvanádcte vysokosti. Čtvrté, kterak Lucifera byl jest povýšil nade všecky anjely, a v dařiech a v stkvělosti byl ho pán Buoh obdařil, a on pak že zrádně svému pánu a svému najlepšiemu dobrocinci chtěl zlé učiniti. Páté, o zradě Luciferově, kterak svozoval jest k sobě anjely, aby byli s nim proti pánu Bohu. Šesté, o boji v nebi. Sedmé, o pádu zlých anděluov z nebe, kterak padali jsú do pekla. Osmé, kterak ďáblové v pekle jsú sobě ciesařstvie učinili a řád a poslušenstvie a veliké kniežetstvie. Deváté, o nepřátelstvu jich proti pánu Bohu a proti všemu stvořenie jeho. Desáté, o úřadech ďábelských proti lidem. Jedenádcté, o trestánie ďábelským mezi sebú. Dvanádcté, o jich oslepení. Třinádcté, o jich zatvrzení proti pánu Bohu, o jich lstivosti, o jich velikém umění, o jich nečistotě, o jich nešlechetnosti, o jich vtělenie, o bauřivosti činěnie v povětřie, a o mukách ďábelských, a o peklech, kolik jest jich, proč jich hřiech nemuož ulečen býti jako lidský, věděli všecky věci, věděli tajemstvie lidská, mohú-li v čarách pomocníci býti v každé věci, jaká jest forma ďábelských, a o rúhání proti pánu Bohu a [192] o jiných mnohých věcech. To vše opustím, najjasnější králi, nemaje o čem dělati, neb nemám odnikudž nic, nejsem povinovat

mé hlavy kaziti z ničehuož. Čtrnádcté, o zuostání v nebi věrných angeluov pánu Bohu a dobrých. Patnádcté, o jich odplatě. Šestnádcté, o usazenie králuov a kniežat nebeských v nebi, aby oni patřili pilně, aby se nic nezapálilo zrady takové jako za Lucifera. Sedmnádcté, o řádiech nebeských. Osmnádcté, co jest anjel. Devatenádcté, co jest kuor anjelský. Dvadcáté, o mluvením anjelském. Jedenmezczietmé, o zpievanie anjelském a o chválenie milého pána Boha, kteraký jest a o mlčenie anjelském v chvále božie. Dvamezcietmé, o anjelské radosti. Třimezcietmé, o uměnie anjelským, šesterým a kterak v zrcadle božském všecky věci vidí. Čtrmezcietmé, o milovánie pána Boha i sebe mezi sebú. Pětmezcietmé, o osviecenie jeden druhého. Šestmezcietmé, o poselstvie anjelské k lidem. Sedmmezcietmé, o mluvenie anjelské k lidem. Osmmezcietmé, o strážci anjeluov. Devětmezcietmé, kterak tělo béře. Třidcáté, kterak se s myslí lidskú spojuje, až tak do dvú stú kapitol velmi misterných, v které nesmiem vkročiti pro chudobu, neb nemám, zač papíru kúpiti ani světla ani jiedlem ani pitím, kterak bych hlavě své polepšil, a sem člověk nemocný, čtyřikrát trávený, a tyto věci jsú vysoké a hluboké. Avšak rád bych je psal ku poznánie Vašie Jasnosti, a budú-li se líbiti, budu psáti, rač mě potřebú tělesnú opatřiti, aspoň duokudž bych to dělal a psal. [193].

Druhého dne jest kronika, okazujíc stvořenie okrslkuov nebeských, totižto povětrného okrslku jest hned pod královstvím nebeským tiem úmyslem stvořený, aby lidé světi po súdným dni sstupujíc doluov chválili jazyky novými v tělech lidských přesladkým zpieváním. Druhý okrslek jest nebe křišťálové. Třetie, jest primum mobile. První nebe hýbající se. Čtvrté, jest firmamentum, totižto nebe, ješto jest na něm množstvie hvězd a vuoz a slepice a Hercules a koruna a Boetes, Ficton a Riton a Ritus Hiades, Pliades, Draconta, Orion, Canicula, Acquila, Idra, krater, corus, Anticanis, Prochion, Zefens, Ezefia, Itaurus, Lustronochus, Puteus, Tem bellum, Vexillum, Galaxias, Halo, a jest tu skuoro hvězda každé tvárnosti rodící. Páté, jest nebe Saturni. Šesté, Jovis. Sedmé, Martis. Osmé, slunečné a tu Saminael jest král rozumný, všem zástupóm nebeským i zemským přepoctivý, spravuje ty okrslky i duchy mezi těmi nebesami přebývající i zemi, a kdy a kterak mají se roditi tyto nižší věci zde na zemi, v zemi, nad zemi v lidech, hovadech i ve všch věcech, kdy má člověk naroditi se, kterak se mieti a na to má úředníky vedle pohanských mistruov, jakožto že Vlcanus vládne sperú vohybnú, neb Tymus oblaky, Hera povětřím, Ceres obilém, Juno pohlavím, jest jemu rozeznati, co má býti samec, co samice, Minerva řemeslník, Pallas boji, Amfion úřady, Serapus plavci, Musa nebo Nymffa vodami a dešti. Kolus povětřím, Dyana pěkností, Pluto v nově mrtvými, váže zaslú [194] ženie k nebi nebo k peklu. Fatiom štěstím, Gemim rozením všech věcí. Arcades horami, Driades lesmi a Madriades studnicemi a řekami, Majades polem, Najades mořem, Belzebub múchami. Cinthius kvítím, Syrofaues životem a smrtí, Pollux v litie duše. Cubon

měřič všech věcí, kterak velikého zróstu má býti která věc, a tak dále, jakož sem v mých velikých knihách široce a prostraně položil. Deváté, nebe jest Veneris. Desáté, Mercurii. Jedenácté, měsiecové těchto. Dvanádcté, okrslkuov jsú z mišnosti a z bytu světa, ale jiných okrslkuov případných, ještoto jsú jako cesty, kterýmiž se hvězdy hýbají jest viec než na tisíc, neb slunce každý den jest na jiným okrslku, a tak má těch do roka tři sta šedesát a pět. Ale o těch bylo by příliš dlúho praviti, opustím. Opět o hvězdách, co jest hvězda, kolik znamenitějších hvězd, kolikero světlo jich, kolikero hybání jich, co nám dobrého činí nebo zlého zde na světě, vše to opustím. Duchové mezi těmi okrslky jsú dvojí: rozumní duchové velikém množstvie, totiž Intelligencie, jako by řekl rozumnosti, kterých prvnějších králuov jména jedenádcti jsú tato: Ramana, Ararat, Meroch, Narmatat, Maboth, Faryan, Casma, Abira, Yazach, Dagael, Damigarus a jiných bez konce. Druhé, jsú tam vedle řeči poet lidé v bohy obrácení, jako Julius ciesař, Polux, Jupiter, Pluto, Hercules, Pleyron, Licaon a jiných bez čísla, i ženy též jako Dyana, Venus, Pallas a jiné bez čísla, a praví, že tu mají výborné bydlo a veselé se světlem vyšieho miesta, totiž z královstvie nebeského, opět kolik mil od jednoho okrslku až do druhého, to jest lidu nerozumnému [195] smiech. Ale v pravdě mistři to vědí. I mnoho jiného dobrého opustím, jenž potom žádný v to neuhodí, jakož bych já byl položil.

Třetieho dne jest kronika okazujíc, kterak jest pán Buoh stvořil dva živly, totiž oheň a povětřie. A o těch Mojžieš žádné zmínky jest neučinil. A spera ohnivá mnoho v sobě má rozdieluov pekelných i očistcových, pekelných mnoho ďáblóm z nebe vypadlým připravená i lidem očistec jest tu, neb každé duše vstupujíc na nebe, muší skrze tu speru proskočiti, a jestli že má rez déle, bude tu se mučiti, má-li kúdel nebo třtiny méně, a když se vyčistí, již potom žádné bolesti v tom ohni nečije; příklad na zlattu, když zlatník od zlatta, co nenie, zlatto tehdy čisté, a proto nic od ohně netrpí ani se umenšuje, ani proměňuje, by mnoho stála časuov, v najprudším ohni, též duše čistá nic nemož trpěti od ohně pekelného etc. Pak kterak se ten oheň dělí od ohně našeho, nebo od ohně nižšího pekla, to opustím. A tak v tomto ohni jsú tři věci: Najprvé, ďáblové, druhé, očistcové. Třetie Impressiones ignite, neb odtud zapalují se drakové, letící v povětří, hvězdy padající, kozy skáčící a komety a jiné mnohé ohřivé věci. O povětřie račte věděti, že v povětří jsú pět věcí. Najprvé, zlí duchové, svrchu činíc hromobitie a blískání a jiné věci, a niže jsú zlí duchové, jednajíc krúpy a škody na obilé a dště veliké a povodně, a najníž jsú duchové [196], s lidmi se spojujíce, a obry, rodiče z lidí ti slovú nicubi, ti jsú muži, a druzí succubi, to jsú ženy, a ti pokúšejí lidi náramně k smilstvu ve dne i v noci, a jsú také jiní ďáblové povětrní, neškodliví jako skřítkové, i škodliví, ješto lidi pokúšejí etc. Druhé, v povětří jsú impressiones aeree, jako duha, když se v létě urodí halo, a že se zdá, jako by se nebe otevřelo, Hiatus voragines bochuni, cesta svatého Petra a jiné mnohé věci, ješto se česky nemohú vymluviti. Třetie, tu se rodí dešť, krúpy, snieh, větrové,

dešť krvavý, manna, rosa, mlha činí zimu, horko, tmu, světlo, morové povětří etc. Čtvrté, ku kráse povětřie jsú ptáci jako orlice, gaff, pštros, fenix, pellican, řežáb, čáp, volavka, páv, labuť, sup, káně, vejr, bažant, hus, sokol, krahulec, kohút, kavka, havran, sova, straka, holub, žežhulka, řežábek, sojka, papúšek, pauniek, poštolka, křepelice, kos, drozd, dlesk, hrdlička, králík, bělořít, řitořišek a mnoho seth jiných ptákuov neznámých. Páté, jsú letky, totiž netopýr, ščmelové, roháčové, hovnival, chrúst, majka, kobylka, motýl, všela, mancholt, múcha, gomár, blucha, tyto věci letí v povětřie k kráse povětří. A to všecko mělo by se tuto klásti, ale vše pro ukrácenie pominu.

Čtvrtého dne kronika jest kronika, ukazujíc, kterak pán Buoh stvořil vody a moře a všecky věci, které jsú v nich, čtyři věci stvořil pán Buoh u vodách a v moři. Najprvé, potvory, kterýchžto jména jsú taková: abides, zedras, kokodrillus, velryb, jelen mořský, pes mořský, drak [197] mořský, kuoň mořský, pister, pol'pus, syrenes, mnich mořský a mnoho jiných potvor, skuoro všecky tvarnosti jsú, které jsú na zemi. Druhé, člověk vodný i mnozí duchové rozumní jsú u vodách. Třetic, ryby rozličných tvárnosti jako jesetr, vyzina, losos, štýrek, štika, kapr, úhoř, lampreda, bajok, bobr, vydra, to jest vlk vodný, hořelka, bělice, pulec, okún, jeleč, pstruh, mník, piskoř, lippan, hříž, mřen, rak a jiných na mnoho seth ryb. Čtvrté, řeky znamenitější světa jsú Tigris, Ffizon, Czizon, Eufrates, Dunaj, Jordán, Tibera, Sekana, Páv, Labe. Neb vody dělí se: Najprvé, na moři, a těch jest mnoho, mrtvé moře, červené. Druhé, na jezera. Třetí, na řeky. Čtvrté, na potoky, Páté, na teplice. Šesté, na slané. Sedmé, na studnice. A tak mnoho by bylo tuto praviti, ale všeho nechám. Jsú také hadové mořští a žáby a pavúci zlí i také dobří k jídlu, ale my na to zde málo dbáme, jest v moři mnoho drahého kamenie, perel, coku a jiných drahých věcí.

Pátého dne kronika jest kronika, vypravujíc o stvořenie země i všech věcí, co na ni neb v ní, při zemi sluší znamenati deset věcí: Najprvé, rozdělenie královstvie a krajin, a ty se dělí osmým nebem a hvězdami a řekami velikými a lesy a horami velikými, jako jest Sion, Ararach, Sinaj, Gelboe, a jiné hory. Druhé, se dělí jazyky, třetí městy hlavními a jinými věcmi. Druhé, co z ní ven roste, jako tráva, býlé, dřievie, ovoce, jahody, obilé. A tuto by se mělo psáti, kolik bělin jest lékařských na světě, ale to bylo by mnoho. Než vonné bělmi jsú tyto, totižto [198] maiorana, basilika, polej, mateřídúška, dobrá mysl, polský balšán, domácí balšán, saturuje, salvije, rútha, ozanka, hlucha kopřiva, brotan, izop, peliněk, stkarea, anebo polská salvije, kariosilath, kopytník, velmi hořké byliny jest zeměžluč, peliněk, chvojka a jiné věci. Třetie, jsú dřievie lesní i zahradní, ovocní, i neovocní, a semena z nich a kvítí a listí a ovoce a kle, a dřievie u nás obecní lesní jsú, jedle, dub, smrk, jalovec, bez, bukev, brsněl, a tak dále. Dřieví ovocní jsú hruška, jabloň, břeskev, mandle, ořech, višině, fík, slíva, caštan, mišpule, jahody mořské a jiné révy. Čtvrté, jsú hovada

domácí i lesní, lesní jako zubr, los, slon, velblúd, lev, rys, jelen, srna, nedvěd, zajiec, vepř, jednorožec, pardus, levhart, vlk, liška, opice, kuna, ježek etc. Polní hovádka jsú: křeček, sysel, hranosty, myš, krth. Domácí hovada jsú: vuol, kráva, vepř, svině, ovce, beran, koza, pes, kočka, kohút, slepice, ti jsú hned s Adamem zuostali, a tak dále totiž osel, kuoň etc. Těchto všech věcí běh měl by se řádně sepsati. Páté, věci, co jsú v zemi, jako kovové všickni, totiž stříebro, zlatto, železo, olovo, čisteč, měď, suol, síra, kamenec, mnohy, lazur, vitreollum. Šesté, zeměplazové, jako hadové, drakové, červi, žáby etc. Sedmé, kamenie drahé, jako karbunkul, gramath, ametist, adamas, beryl, palas, krisolit, jaspis, jacinctus, zeffir a tak dále. Osmé, o jiným kamenie jako mramor, alabastr, opuka, rostú-li ještě čili nerostú. Deváté, o horách. Desáté, o pustinách etc. Ale, že by toho bylo příliš dlúho, a přede mnú se žádný o ty věci nepo[199]kusil, proto také netbám, když mně svět nechce dobře učiniti, abych to mohl učiniti, také toho zanetbám.

Šestého dne kronika jest kronika ukazujíc, kterak pán Buoh stvořil jest šestý den Adama a z něho Evu. A tuto počnu kroniku lidskú, co budu moci najkratčeji, neb kdy bych chtěl dosti učiniti o samým Adamovi, dva sexterny by nestačily a o Evě tolikéž, i proto chci toho všeho ukrátiti.

Člověk jest věc živá, tělesná a rozumná i smrtedlná na poli světa nižšieho usazená proto, aby poznal tyto nižší věci, potom tělo zde ostavě, duši poznal, i jiné vyší skutky boží poznal, a zde světa i všech věcí živých i neživých požívaje a v nich se kochaje, tiem pilněji z toho pánu Bohu slúžil a děkoval.

Poraženie člověka bědú jest od pána Boha člověka pohříženie v tesknosti, v mrzkost, v křechkost, v pokoru, pro pět věcí. Najprvé, aby bědami se utrápil, nikdy nesměl se pozdvihnúti, v takú pýchu jako Lucifer, který, že nic zlého nepokusil jest, padl jest, ale člověk prvé v biedu vražen jest, proto aby byl vděčen, jestli že Buoh jeho z ní v radost vytrhne a řekl onu řeč Davidovu: Duše naše jako vrabec vytržena jest z osidla lovcuov, osidlo potřieno jest, a my sme vysvobozeni, požehnaný buď pán, že jest nás nevydal v lovenie jich. Druhé, aby neuměl člověk [200], že by zde měl miesto přebývající, ale vida do sebe, že se smrdutě urodil a vždy hyne a biedně trápí se zde na světě a v mrzkostech svého těla tápá, pokořil se a pospiešil vyjíti domuov na onen svět. Třetí, aby, vida biedu bližnieho, z toho sobě zasluhoval peklo, neučiní-li milosrdenstvie, nebo nebe učiní-li. Čtvrté, aby jsa bědami poboden, pozdvihl oči svých k milému pánu Bohu, na kterého již snad dávno zapomenul jest a povolal k němu i k svatým jeho, žádaje z nebe potěšenie, a aby, vzhlédna na rozkošnú radost, tam žádal býti. Páté, aby poznal přátelstvo lidské falešné, které toliko v štěstie trvá, ale v bídách tak odstupuje, že člověka nezná, ždá-li, nébrž i zapří, a to poznaje v své douffanie, nikdy v lidi nekladl, ale v samého pána Boha.

Bídy, v které padl jest člověk po zhřešenie, jest deset běd: Najprvnější jest umenšenie rozumu a hašenie světlosti duše, tak že jedva jiskra zuostala jest v Adamovi umění a poznánie, neb před zhřešením znal jest všecky věci. Druhé, v sprotivenstvie všeho stvořenie, a najprvé tělo jeho tak se jest jemu zprotivilo ostnem, že hledě na Evu zapomenul pána Boha i nebe jedné, aby žádosti těla dosti učinil, též i Eva, a ihned ptactvo letělo od něho, tak že dnes odštipuje člověka od sebe jako nehodného, aby nad ním panoval, ryby do vod utekly a hovada do lesuov a na pole, a tak zuostal sám Adam s Evú, se psem, aby ho ostřiehal, s kohútem, aby jemu hodiny registroval, slepicí, aby živ byl vajci, s krávú, s ovcí pro mléko etc. Třetie upadl v hřiech a v všecky zlosti, [201], proto že proti zápovědi boží učinil. Čtvrté, upadl v nemoci těla a v bolestivost. Páté, upadl v hlad a žízeň. Šesté, v nahotu. Sedmé, v trápenie a v nepřátelstvie mnohého stvořenie až na smrt, neb smrtedlně protiví se člověku, drak, had, jed. Osmé, v mdlobu takovú, že dnes jedva se muož obrániti bluše, vši, komáru, štěnce, múše, skvoru. Deváté, do osidl ďábelských. Desáté, v hřiech prvorozený.

Složenie člověka jest člověka spojenie ze všech věcí na světě. Najprvé, z nebeské věci, to jest duše. Druhé, z vody, neb má v sobě krev a vlhkost a z sebe vodu vypúští. Třetí, z země a z té má hrubost těla a stálost formy a obrazu svého, po kterém známe každého člověka až do jeho smrti. Čtvrté, oheň veliký, neb vidíme, kdy blázen sní masa druhdy drahně syrového, že požive a ohněm zvaří v něm to, co by uhle mělo dosti za dvě hodině vařiti. Páté, jest v nás povětří, to známo po duchu a po prdu. Šesté, má v sobě světlo v očích. Sedmé, miesto trávy má vlasy, miesto kamenie má kosti a jiné údy, miesto dřieví, ješto rostú, ale ovoce zlého, neb nerodí z sebe než lajno a veš, a viec skutkuov po hřiechu zlých než dobrých, aby znal, že jest málo prospěšen pánu Bohu.

Konec stvoření člověka jest konec ukazuje, proč člověk stvořen jest, že pro šest věcí: Najprvé, aby dělal zemi, aby tak veliké panstvie nehynulo milému pánu Bohu, aby pusto nestálo. [202]. Druhé, aby požívaje sladkosti světa všemi údy milého Pána Boha z toho chválil a jemu slúžil. Třetí, aby sobě umění a rozumy bral z každé věci všeho světa a múdrosti božské, aby se velmi díval v každým stvořenie a najprv očima, vida každé stvořenie, pěkné, zpuosobné a rozdiely stvořenie a tvárnosti etc. Čtvrté, aby z věci stvořených a z písem poznaje pána Boha, jeho miloval, jemu věrně na každý den slúžil, pamatuje na dobrodinstvie, které od něho béře na každý den. Páté, aby potom vzal věčné blahoslavenstvie a naplnil kuory a pád ďábelský. Šesté, aby zde slúžil pánu Bohu z toho, co zde béře i pro budúcí odplatu, neb nežádá darmo vedle oné řeči Davidovy: Já sem se vydal k slúženie tobě pro odplatu.

Skrytí od člověka jest skrytí, kterým se okazuje, že pán Buoh skryl jest v tomto životě od člověka pět věcí. Najprvé, sám se a svú tvář proto, aby člověk pilněji se ptal v stvořenie na pána Boha.

Druhé, svú lásku a své milosrdenstvie k člověku, jako otec kryje lásky před synem, aby se, jeho boje, dobrý byl, též pán Buoh před námi. Třetie smrt, abychme vždy dobře činili, bojíce se, aby nás smrt v některým hřiechu nezachvátila. Čtvrté, jistotu o spasenie, neb nikdy nevieme, sme-li milosti boží hodni čili nic, abychme se vždycky pokořili milému pánu Bohu a milosti jeho svaté zachovávati hleděli. Páté, umění božské skryl jest od múdrých tohoto světa, též také od rozkošných [203] a bohatých a dal jich malým a chudým.

Ráj jest zahrada na tomto světě najkrazší, na východu slunce stvořená, v kteréžto neroste kopřiva ani žádné škodlivé kořenie nebo ovoce, krom dřeva smrti, z kterého tekú čtyři řeky, totižto Tigris, Euffrates, Jullus, která jinak slove Ganges, a Fison, která jinak slove Julus, v které by byl Adam zuostal, byl by od dřeva života dlúho živ a smrt byl by měl nebolestivú, a rozenie s Evú bylo by čisté, a bez studu, neb tak by se ji dotýkal jako nynie ruka ruky.

India jest krajina najbližší k ráji, v které jsú lidé rozliční totiž piedimužikové a Macrobité, mužové dvanádcté loktuov, a agroti, kteříž z veselé se leckdys zabí, řka, že hned v jiné tělo vejde zase, a bragmani, kteříž v té krajině žádný nemuož umřieti, leč syn otce zabí, a potom na hodech jeho tělo snědí, jsú molosiani, majíc psí hlavy, jsú lidé monoculi, jedno oko majíc v čele, jsú Ciclopedes, jedné jednú nohu majíc, prudce na ni běžíc, před deštěm se kryjíc, jsú lidé hlav nemajíce, ale oči v prsech majíce, jsú lidé, kteříž, jablka vonějíce, jsú živi tiem toliko, jsú feneuny, o kterých by bylo drahně psáti, v té krajině jsú volové divní a převelicí hadové, tak velicí, že jelena snní i s rohy, tam jsú jednorožcové, slonové, danielové, velblúdové, dromedáři, tentotroca, cale, rutus, manticora, tato manticora má tvář lidskú a tři řady zubuov, tělo [204] lvové a tak dále, země hojná v zlattě, že má hory, jenž svrchu zlatto sekají i střiebro i volovo, a drahé kamenie, odtud čisté jde, pepře tam viece, než zde hrachu, zázvoru nežli zde řípy, hřebíčkuov, muškátóv, neb odtud do Benátek a do Říma vezú a z Kandy a od mauřeninuov, a tak dále a tam jsú gog a magog, ryšaví Židé, v horách Caspě zavřeni.

Adamova kronika jest kronika, okazujíc stvořenie Adama a skutky jeho a rod jeho až do dnešnieho dne. A proto první kniehy Mojžiešovy slovú Genesis, jako by řekl kniehy rodu Adamova, neb okazuje rod synuov a dcer Adamových některých a ne všech, ale mnozí kronikáři lép a jasněji okazují než bibli, neb biblí toliko ku poznánie rodu pána Krysta, ale jiní jako sama věc v sobě.

Samého Adama kronika jest kronika, tři sta kapitol v sobě držiecí, totiž když Adam stvořen, kde Adam stvořen, z čeho Adam stvořen, jak je stvořen, proč postavú a tváří zhuru zdviženo, proč s okrúhlú hlavú, v kterých letech stvořen, v kterakém dokonánie, v jakém umění, v jakým panství, že jako dí David: Gloria et honore coronasti eum domine et constituisti eum super omnia opera manuum

tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas etc. O miestu, kde jest stvořen Adam, z čeho tělo jeho jest stvořeno, z čeho duše, co jest to, že vzdechl pán Buoh v tvář Adamovu duch života, co jest obraz [205] božie v člověku, kterak jest obraz Trojice Svaté v člověku, kterak duše lidská jest světlo, kterak duše lidská slove duch boží, o kacieřstvie mnohých kacieřuov, o duši lidských blúdících, proč nenie v ráji stvořen, o čistotě a o kráse těla Adamova, proč tělnost přepanovala jiné živly, o uměnie a poznánie Adamově, o nesmrtedlnosti Adamově, o spanie Adamově v ráji, co jest viděl ve spaní v ráji, proč najposléze Adama stvořil, proč rukama božiema stvořen, dí písmo Adama. O stvořenie Evy, proč z Adama stvořena, proč z kosti, proč z boku, proč mdlejší nežli Adam, proč Eva v ráji a Adam vně z ráje stvořen jest, proč nestvořil spolu muže a ženy z prvnieho truplu, jestli duše Evina z duše Adamovy jako tělo jejie z jeho těla, o kráse Evině, o rozmlúvánie Adama s Evú v panenstvie, a o tovařistvu Adama s Evú před zhřešením, v kterých věcech jest Eva spomocnice Adamovi, o milosti Adamově k Evě, kterak dva jsú v jednom těle, proč muž jest silnější nad ženú, proč po smrti a v den súdný pohlaví mužské i ženské ostane, co jest dřevo života a co dřevo smrti, kteraké by bylo sjití Adama s Evú by byli neshřešili, kteraké rozenie, kteraké kochání, více-li by se žen rodilo než muožuov jako nyní čili vždy jedna žena k jednomu muži a nic viec ani méně. Takli by se malé dietky rodily, a takli s bolestí jako nyní, takli nerozumně, hned-li by dítky chodily a chodili-li by lidé nazí, nestydiece se, proč pán Buoh dopustil ďáblu pokúšeti Evy, kterak dlúho byl [206] bez hřiechu, kterakým jazykem mluvil s pánem Bohem a s Evú, kterak jest viděl pána Boha, mohl-li jest neshřešiti, přístup ďábelský k Evě, tvář ďábelská k Evě, proč v hadové tvárnosti ji pokúšel, proč v hovadné tváři, proč Evy pokúšel a ne Adama, mluvenie hada k ženě, v kterém jazyku pochybovánie Evino, žadánie božstvie od Evy, byl-li jest to hřiech pochybovánie, svolenie Evy, viděnie Adama, ana Eva jí jablko, podánie jablka od Evy, jedenie Adamovo jablka, přesednutí jablka, proč jest větší hřiech Adamuov než Evin, by byl Adam neshřešil, co by bylo o Evě, skrytí Adama před pánem Bohem, otázka božie, jaká jest to, Adame, kde jsi, mohli-li jsú synové Adamovi jísti jablko bez hřiechu, poněvadž pán Buoh jedné Adamovi a Evě rozkázal nejésti, o uměnie Adamovu po shřešenie, umí-li viec než prvé, poněvadž prvé nic o zlým nevěděl a již ví, proč ďábel řekl: Budete umělí jako bohové, a neřekl jako Buoh, o zlořečení hada, o zlořečení Adama, o zlořečenie Evy, o nepřátelstvu mezi hadem a ženú, o podrobenie Evy pod muže, o podrobenie Evy v biedy ženské, který hřiech Evin byl prvnější: mlsnost-li k jablku čili pýcha, aby byla bohóm rovna, čili neposlušenstvie čili vražda, že zavedli všecko lidské pokolenie na smrt tělesnú i duše, o rúchu jich po poznánie nahotě, kteraké bylo, co jim pán Buoh rozkazoval před vyhnáním z ráje, co jim dal v ruce, která semena k nemocem, o vypuzenie Adama z ráje, o meči plamenném, co jest to, co jest ráj, které dřevo rájové, do-

chází-li [207] co nám nynie z ráje, o potocích rájových, jsú-li tam která hovada nerozumná, muož-li tam oheň páliti neb voda topiti neb povětřie zlé býti, o prvním noclehu Adama a Evy z ráje, o druhým, o třetím, a tu se jest obydlel, tu poznal Evu ženu svú a potom učinil první modlitbu ku pánu Bohu a počel pokánie takové, řka: Pane všech věkuov najvytrvalejší, který mezi vším stvořením najmenšieho z mrzké země tvými rukama stvořil jsi mě, abych dělal zemi, z které stvořen sem a ji požíval a plodu jejieho i všech věcí, tvé velebnosti věrně slúžil, nepravě a nešlechetně sem učinil, v ráji přestúpiv tvé přikázánie svaté, kterého byl bych dědic, bych byl věrně zachoval, ne jedením jablka, uměním zlého a dobrého, smiluj se nade mnú účinkem rukú tvú a odpusť, co sem proti tvému svatému dobrodinstvie učinil a přikázánie, rozpomeň se, že chytrostí hada Eva, tovařiška má, svedena jest, kterú vida, proti tvému rozkázánie hřešící, vedle nie sem sobě zvolil zahynúti než po ni ostati, nenie jejie vina, pane všemohúcí, než má jest vina, vyznávám se, že sem nešlechetně učinil proti velikosti, velebnosti tvé, odpusť ne pro mě, ale pro tvé milosrdenstvie a pro mnoho pokolenie ze mne majících pojíti, až z Evy, matky všech budúcíchároduov, kteří budú chváliti tvé svaté jméno až do světa skončenie a zvláště pro Krysta, syna tvého milého, který má z mého bedra vyjíti a v těle trpěti za mé proviněnie, vzhlédni, že muoj hřiech nebyl jest ze zlosti, proti tobě, otče mój, [208] nehleděl sem roven býti človíček mdlý, múchami uklácený, vzhédni na mě okem tvého milosrdenstvie a učiň mne sobě libého takú líbezností, kdy jsi v mě vdechl ducha živnosti. Neb viděl jsi, že všecky věci byly jsú dobré, které jsi stvořil, ačkoli neposlušenstvím raněna jest duše má, ráčíš-li ulehčiti ji, zdrávať bude i v potomku mým. Nestavuj pro jméno milosrdenstvie tvého ke mně z rajské rozkoši, hodně vyhnaného syna tvého, daj mi viděti tvář tvú okem v oko, tiem viděním, jako sem patřil v ní před shřešením a slyšeti múdrost tvú převelikú a požehnánú tvé svaté na mě vylíti i na národy ze mne budúcí, vysvoboď mě z temnosti rozumu, z prostředku žádostí zlých a z zámutkuov náramných, a ze všech osidl nepřátelských, ďábelských, hovadských i ze mne lidí, povstajících.

O ukázánie anjela svatého. Po té modlitbě jest ukázání anjela svatého, poslaného k Adamovi, aby jeho zpravil mnohých věcí. Najprvé, že viděl pán Buoh a slyšel modlitbu pro pokoru a pro krev, která jest v tobě, z které Krystus má se vtěliti. Druhé, viděti pána Boha žádáš, to v tomto těle nikdy nebude, neb pán Buoh opustil tě v ruku rady tvé, aby sám sobě radil, chceš-li, neb všemi potřebami již jest tě opatřil. Třetí, múdrost boží znamenaj v stvořenie jiné věci, které si žádal, jsi uslyšán pro poctivost tvú, o králi zemský přeslavný. Potom zpravoval jeho, proč ho na zemi posadil [209] pánem, kteří puožitkové pojdú z jeho hřiechu, potom o Ebro město s nim rozmluvil, potom ho učil, co má každý den činiti, a kterak se modliti pánu Bohu, kterú modlitbu svému anjelu svatému, kterak veliké bude zámutky mieti na tom svietě, a proč, a že dobří lidé budu veliké zámutky mieti pro jeho zhřešenie, opět učil ho, kdy se má

vtěliti pán Krystus, v čem se má srovnati s jinými lidmi, v čem vyší býti, učil ho, kterak má s ženú přebývati, s dětmi, kterak dělati, kterak s ženú v uměnie. A tu jest jemu Abidu ukázal a učil ho rok na čtvero děliti a čtyři svátky slavné ku pánu Bohu mieti, a co má v nich dělati, a každý nový měsiec světiti, kteraká modlitba má býti jeho ráno, která před jiedlem, která po jiedle, která v noci, kterak kostel má dělati, které oběti obětovati, které zpívánie v svátky mieti, kteraké napomínánie má svým potomkóm činiti v kostele a co jim rozkazovati, kteraké koruny a rúcho má mieti při službě božie, které oběti, a kdy se stará, aby úřadu kněžského požíval, a synové a vnukové, aby dělali, a on aby se modlil za ně a jim požehnánie dával, kterak má rok rozděliti na tři sta šedesát pět dní a na padesát a dvě soboth a čtvrté léto, aby den přidal, které oběti, kterú sobotu má obětovati, kterak zemi pro něho zlořečenú má světiti, vodu i oheň i povětřie, obilé, ovoce, trávu i květy, kterak pánu Bohu narozené osmý den má na oltář obětovati, kterak sě modliti ráno, před jídlem, po jiedle, o poledni, večer a před ložem, kterak k anjelu svému svatému, co v sobotu v kostele v Ebron, od jeho synuov ustaveným, má činiti, [210] kterak sám sebe měl posvěcovati, kterak lidu, kterak dietěte, kterak nemocného, kterak mrúcieho, kterak mrtvého pochovávati, kterak nad ženichem, nad ženú těhotnú, kterak nad šestinedělnicí i s dietetem. A mnoho jiných naučenie dával anjel boží Adamovi, které sem sepsal v mých knihách velikých. Také okázal mu hory, v které má zlatta hledati, v které střiebra, cín, volovo, železo, drahého kamenie, a to aby obrátil ke cti a k chvále boží, viec na chrám a k službě boží, nežli na se, neb na děti. Potom také učil jest i Evu, kterak se má mieti k Adamovi, kterak při porodu, kterak při odchování dietek, kterak při hospodářstvie, kterak přísti len a vlnu, a tkáti, aby uměla odievati sama se i Adama i děti, potom rozkazoval stavenie domuov na přívrší Ebron i chrámu, které přívrší bylo přepěkné, maje z jedné strany řeku Fison, z ráje tekúcí, a z druhé teplici, aby Eva tu měla vodu teplú a své děti myla i sama se i Adama. A potom po potoku Fison anjelé boží mnoha ovoce z ráje metali jsú, aby Adam s Evú, jeda, požíval ho z sladkosti. Pak o lidech, kteří jsú pod námi, jsú-li od Adama, neb v jistotě pán Buoh tak veliký hospodář nenechal jest země v dole prázdné, tak dobré jako jest zde na hoře, a opět ze slunce, tak mnoho jest pod zemi jako zde na zemi, to dávno nenie, opět lidé potvorní v Indii, jako jsú se psími hlavami, jsú-li od Adama, toho ponechám.

Modlitby Adamovy, které jeho anjel boží naučil jest patnádcte modliteb:

První, ráno toto: Požehnaný stvořiteli muoj, stup na mě dnešní den, a ostřiehaj mě moc najvyšieho [211] ode všeho zlého, a anjelé boží předcházejte mě na mých cestách mé srdce ke všemu dobrému spuosobujíce, amen.

Druhá modlitba před jídlem: O králi převeliký, který veliké čeledi na zemi i v moři na každý den nasycuješ bez nedostatku, daj nám

těchto krmí požíti v tvé dobrotě k našemu zdraví, abychme jimi jsúc posilněni, silněji mohli diela naše užitečná dělati a tvé velebnosti všech věcí, od tebe nám stvořených užívajíc, veseleji z toho přisluhovati. Amen.

Třetie modlitba po jídle: Velikú vděčností tě chválím, nehodný tvój syn se vší čeládkú, žes nás ráčil svú sladkostí v jídle a v pití nasytiti; rač to dáti k našemu lepšiemu, o dobroto najvyší. Amen.

Čtvrtá modlitba před ložem. Stvořiteli všech věcí, které v nebi stvořil si den bez noci, a v pekle noc beze dne, a zde den k dielu a noc k odpočinutí po práci, prosím, rač mě v mrákotě této noci zachovati ode všeho zlého ďábla šeredného, snu těžkého, obludu a přístrachy náhlého, od smrti nenadálé, ale abych ze spaní dobrého, těla mého vezma posilněnie i obveselenie, veselú myslí tvú svatú dobrotu celý den vychvaloval. Amen.

Pátá modlitba k anjelu svému svatému: O anjele boží, od mého rodiče mně k mé správě a zachování daný, ostřiehaj mě na mých cestách, vnaukej dobré myšlenie a žádosti, odraz vše zlé, upadnu-li v který hřiech, daj hryzenie v mým srdci, duokudž nevejdú modlitby mé, a oběti vznášej před tvář boží [212], znáš-li mě dnes umřieti, nedaj v náhlé, ale v pokání, aby mohl duši mú vnésti do ráje a před tvář boží čistú obětovati.

Šestá modlitba v sobotu před oltářem, žádaje na se od pána Boha posvěcení, aby ho pán Buoh učinil hodného k službě své a posvěcenie lidu, Ó, králi najvyší, které ostrým okem tvého božstvie vidíš všecky věci tajné, obrať oči tvého milosrdenstvie na mě a učiň mě sobě libého a čistého, jsú-li na mně které nečistoty hřiechu, rač odpustiti a hodna učiniti, abych nehodný tvój služebník na tvým svatým oltáři hodně obětoval oběti, lid učil k jeho spasenie, a jej posvětil, aby byl tobě líbezný a vzácný jsa v té nevinnosti a dobrotě, kdy po stvořenie všech věcí viděl si, že jsú všecky věci byly velmi dobré.

Sedmá modlitba nad lidem, ciesaři anjelský, najmilostivější, vzhlédni z vysokosti tvé svaté na množstvie tohoto lidu, dnes v tvú svatú službu nábožně sebraný, ať by nahradili služebnosti, které celý týden jsú v tělesné práci obmeškali. Vzhlédni na syny a na dcery tvé účinek rukú tvých, kterak se tobě obětují s tělem svým, duší i s statečkem v svých obětech, tvé Svaté milosti obětujíc, co od tebe mají, vzhlédni naň okem milosrdenstvie tvého, rač jej sobě zalíbiti, jako mátě milostivá sobě v svým dietěti zalibuje, nebť nevíme, co sme, odkud sme přišli, kam tiehneme, ty sám vieš a znáš; proto, pane milý, posvět nás všecky dnes tento svatý den, přijmi modlitby naše nestatečné, buď naše obrana proti všemu zlému [212], odpusť hřiechy, v zámutcích buď naše potěšenie, jestli že koho z nás vidíš, že by tento týden měl umřieti v tvým milosrdenstvie shladě hřiechy, tělo rač dáti v pokojnú a posvěcenú zemi, a duši rač anjelóm svatým kázati přihromážditi k světlosti věčné svatých anjeluov. Amen.

Osmá modlitba nad dietetem, ten týden narozeným, kterého vlože na oltář obětoval Pánu Bohu řka: Studnice východná všeho stvořenie, od které svět i tvářnosti na počátku světa, jako pramenové velicí řek ve-

ľikých vylili sjú se, ale nynie rozením skrze semeno, které každá věc má v sobě nové věci se na svět vyrážejí, které ty znáš zejména prve než z břicha otcova a mateřiného vyjde, rač vzhédnouti, na to tvé svaté stvořenie, nebť nemuož býti žádná věc zlá, kterú si stvořil, a pošli tvého svatého anjela, tomuto dietěti k stráži, ať jeho otřiehá ode všeho zlého a spravuje ke všemu dobrému, zapal srdce jeho k dobrému, aby, jda v tomto životě po tělesných věcech, pro ně neztratil života věčného.

D e v á t á modlitba nad nemocným: Nepromĕněný pane Bože, v tvým jednostajným zdraví a síle bez proměny vždycky trvající, vzhédni na bolesti tohoto člověka převeliké, kterými se mučí vnitř, v žilách, v těle i v kostech, kterého, ráčíš-li ještě ponechati na světě, rač mu pokrotiti těchto jeho velikých ukrutností nemoci, tělo jeho rušící, pakli ráčíš jeho k sobě vzieti, rač odpuště hřiechy duši, u věčnú světlost posaditi. Amen.

[214] D e s á t á modlitba nad mrúcím: Ó nesmrtedlný pane, který nechceš, aby duch tvój zuostal v člověku na věky, než aby na čásek v těle zde pobuda, skrze tělo tělesné věci poznaje, potom tělo zde ostavě, duši opatřil tam jinde skutky tvé slavnosti převeliké, vzhlédni, kterak bolestivě roztrhuje se svazek těla jeho, a rač mu vlíti oblechčenie v jeho kosti, vlchkosti i v žíly, ať tiem lechčeji v tvým milosrdenstvie umierá, s tebú kraloval na věky v tvém svatým královstvie a s anjely tvými svatými . Amen.

J e d e n á d c t á modlitba nad mrtvým, kdy ho kladli do hrobu: Přeslavný králi a pane nade všemi pány, který sedíš na Cherubm nade všecky krásy přeokrášený, před kteréhožto súdnú stolicí, jsúc pohnáni, musíme se okázati beze všeho k jinému odvolání. Vzhlédni na toto tělo mrtvé, z hlíny od tvé svaté milosti stvořené, které již zase v hlínu vkládáme, aby v svój počátek, jakož ty ráčíš, zase se navrátilo, a bylo červóm pokrm, žabám i hadóm, prosíme pro tvé milosrdenstvie, rač tomuto tělu, v tomto tělu jakožto v domu jeho věčném po práci dáti věčné odpočinutie beze všeho omylu a přístrachu ďábelského při tom svatým těle. Napomenutie Adama k lidu, při hrobu: Lidské pokolenie najmilejší, ač mnozí z nás mají velikú bolest nad přietelem naším, s kterým sme jedli, pili, obcovánie měli, ale že již nenie, sme ho v hrob vložili, viece slunce viděti nebude, ani my jeho tvárnosti na věky viece nespatříme, ačkoli nám líto, avšak musíme mysli naši truchlost oblechčiti, neb my téhož očekáváme [215] na každú hodinu, a také že jest vzat z bídy tohoto světa, v odpočinutie a z bolesti těla a z bázní, z hladu a z žízně máme raději radost vzieti z jeho smrti nežli plakánie, a také že sme přietele našeho neztratili, ale před námi předeslali sme, s kterým buohdá shledáme se v krátké chvíli, i proto rceme všichni chválu pánu nebeskému, řkúce: Buď vuole tvá, o pane, který sám máš v ruku klíče smrti i životu, smiluj se nad nim i také nad námi.

D v a n á d c t á modlitba nad ženichem a nad nevěstú, o múdrosti nepřevýšená, které se líbilo, aby živé věci z muže a ženy rodili se, rač tomuto mládci i mladici dáti z nebe tvé svaté požehnánie, aby vedle tvého

přikázánie: Roste a rozmáhajte se a naplníte zemi, sobě užitečně posluhovali, a plod tobě vzácný a líbezný vydávali.

Třinádctá modlitba, nad ženú těhotnú před porodem jest: Všeho stvořenie najprvnější stvořiteli, který jsi stvořil rod živých věcí, aby bránu lóna ženského na tento svět vcházely, tuto ženu i s plodem, v jejím břichu zavřeným, který sám znáš zejména, kteraký jest anebo bude, tvému svatému obličeji obětuji i s plodem budúcím, pro tvé svaté velebnosti, i žádaje, aby ji na jejím porodu bolesti ráčil oblechčiti, plod k lidem podobný dáti, aby mátě vidúcí i otec i jiní, též krve přátelé obraz libezný tvé krásy a pěknosti, naň přitištěný, v něm se potěšili z něho tvú svatú milost chválili a tvé svaté milosti ke cti a bližním ku prospěchu líbezně vychovali. [216]

Čtrnádctá modlitba nad ženú i dietětem po šesti nedělech spuosobeného: Přirozený králi nebeský a najvyšší, aj teď mátě i s plodem tvé svaté tvárnosti se obětuje, děkující srdečně, žes ji ráčil na porodu v jejich bolestech pomocník býti, a z břicha jejieho ráčil jsi mláďátko v světlo tohoto světa přivésti, rač obé ve zdraví a v milosti zachovati, aby dietě v mateři a mátě v dietěti, majíc svú radost, dietě v tvé milosti vychováno bylo, duokudž by leth nedošlo svého dokonánie.

Modlitba nad samú mateří, rodící najprvnější všech věcí: Od kterého všeliké otcovstvo pochází i mateřinstvo, vzhlédni na tuto ženu plodnú, která prvé z libosti veliké těla v své břicho přijala jest sémě plodné od muže, ji od tvé svaté milosti daného, rač na ni vzhlédnúti a za pokánie ji setříti libost první bolesti rodu a nečistoty její přirozené očistiti a dáti, aby stvořenie tvé miesto tvé svaté milosti chovala, a v tom tvé milosti, tak přisluhovala, jako by se na službě božie modlila.

Patnádctá modlitba, kdy posvěcoval zemi mrtvých i polní i živý ten den, když slunce vchází v první znamenie nebe, totiž do skopce, to jest činil v zlatté koruně, v rúše čistým, zlatohlavovým, ten první den, kterak jest požehnával všech živluov, potom země z krchova v zlattém košíku, kterú berúc lidé rozsívali na hroby svých přátel, potom zemi polní, kterú lidé berúc v své nádobky šli a rozsívali jsú po svých polech, lukách, vinnicích i lesích, aby země pro skutek Adamóv [217] a Kajnuov zlořečena nebyla skrze pokoru a modlitby Adamovy a potom kněží jeho náměstkuov vzala požehnánie a dobrořečenstvie ku plodnosti, kterak posvěcoval povětřie, kterak ohně, kterak vody, kterak hovada prvorozená, kterak obětná, kterak chléb, víno, volej, kterak ovoce, obilé a jiné věci světil a žehnal lidu, za něho narozeného, bylo by to tuto přieliš dlúho psáti, kterak zlatto, střiebro drahé kamenie, balsám, šaffrán a jiné všecky vonné věci. To sem v mých knihách velikých položil, tuto pro ukrátcenie mnoho seth kapitol všemu světu přeutěšených opustím nad zlatto dražší, neb pán Buoh mi svědek, mé hlavě nemocné, nemám, čím posilovati v tak veliké práci. Tvá Velebnost rozkázal si mi dělati a k Tvé Milosti nechoditi, než až bych všecko dokonal, teprv abych s knihami k Tvé Jasnosti přišel, věda, že odnikudž nic nemám, kněžstvím sobě v Praze nic dobýti nemohu, neb nechci vésti řádu

huského, kteří jsú silně všecky fary v Praze osadili a lidi bez děky ženú k své vieře, jako by řekli: Kto nechce s námi tancovati, toho obrujeme. Takť sem já po hřiechu obervän, že sem v Praze, jsa řádu najvyšieho, najviece sem utlačen, tak že pán Buoh nejednú mé slzy vidí, ano na mě biedné lidé kvačí, křičí: Protivníče, rúhači boží, ještě tě drží čerth v Praze. A jiní: Nemuožeme-li tě otráviti, ale musíme tě dobiti. A jiní jiným během mne přešeredně i mnichy i papeže i biskupy i všecky jiné dobré lidi hanějíc, a také již pro interdict papežově milosti a legatuov jeho již teď viece než tři léta neslúžil sem [218], a Tvá Jasnost mi přikázala také, abych nekázal. I proto kněžstvím nelze mi živnosti v Praze mieti, leč bych huský řád vedl, jehožto pán Buoh na věky rač mě ostřieci. Opět doctorské duostojenstvie mi nic neprospievá v Praze, neb to všecko Rokycanova strana osadila. A byl jsem kolegiatem před jedním a třidceti léty, jakož i dnes vedle práva měl bych jim býti, ale mistři mladí netbají na doctory, ani vědí, co jest doctor, neb kterak se tvoří. Také mistrovské, baccalářské mé duostojenstvie nic mi v Praze nepomáhá, a tak sem bědami utlučen, že bych rád z země, i nemohu pro války, pro lúpeže a jímání, boje se vězení. Nadál sem se něketerakých pomocí od Vašie Jasnosti, slúžil sem k stolu Vašie Jasnosti viec než pět leth, stoje přes celý stuol, v svátky Vašie Velebnosti ke cti, zda by pohnulo se srdce Vaše, aneb kus chleba by mi byl dán, neb k stolu pozván, jedné osmkrát s truksasy v těch letech ve všech za stuol sem byl posazen a snad po pět stoluov Vaše Velebnost mi sám svú rukú, když sem z nemoci vstal, z svého stolu mi pokrm dávala a kopú mi pomohla, toho bohdá na tvé smrti slibuji, že Vaše Jasnost zvláštní odplatu čiti bude. Ale co sem zlého trpěl a dnes trpím, pán Buoh ví, že pro vieru křesťanskú trpím, dnes kdy bych chtěl, jehožto milosrdný pán Buoh rač ode mne odvrátiti, huskú vieru přijíti, měl bych se nad jiné dobře. Ale pán Buoh nedaj toho, zvolil sem radši zavržený býti v domu božím, nežli přebývati u veliké cti neb rozkoši od obecné cierkve svaté se dělících. Pak tuto ještě k mé biedě rozmnoženie Vaše Jasnost mi práci přetěžkú uložila, abych Vaší Jasnosti [219] sepsal správu královskú i kroniky, skrze které by Vaše Jasnost se spravovala, a královstvie již po hřiechu většie straně zkažené v pokoj uvedla, toť bohdá věrně spisuji, a neviem, bude-li Tvé Milosti příjemno etc. Stýskalo se svatému Jeronýmovi, kdy mu Eromacius, biskup, poslal náklady, aby mohl lépe bibli konati, a on odepsal jemu řka: Náklady, posieláš, aby se má hlava viece potila. Já pak Vašie Jasnosti píši práci, rozkazujete, aby má hlava nemocná, jedem i prácemi dávními přieliš zmožená, pracovala, ale nákladuov žádných na to nedali ste, abych mé, napóli mrtvé tělo, mohl obživiti, a to mi se zdá nad mú silú Vaše rozkázánie. A proto nebo mě něketerak račte opatřiti, nebo dielo počaté již musím opustiti.

Opuštěnie člověka v svých rukú jest oznámenie rozumu toho slova, opustil jest pán Buoh člověka v ruku své rady, to muož rozuměno býti paterým během. Najprvé, vedle řeči těch, že pán sám všecky věci spravuje, tehdy opuštěn jest člověk tak v správu boží, že nic nemuož učiniti

než co pán Buoh chce, jako řekl k svatému Pavlu: Tvrdéť jest tobě proti ostnu odolávati, to muož býti pravé, neb v jistotě nic nemuožme mysliti ani se hýbati bez vuole boží, a muož býti nepravé, neb pán Buoh dal jest člověku cestu svobodnú k nebi neb k peklu, zvol, co chce. Druhé, totiž aby v přirozených věcech sám sobě radil, neb těmi nepohne bez velikého dobrého, ale pro nás nic. Tak jest pohnul pán Buoh sluncem nad Gabaa, že stálo tři hodiny, a [220] moře za Mojžieše, že stálo jako zdí, aby Pharaona utopil, ale již nynie čekáme znamenie, nepuojdu na Vltavu bez lodi, neb mě utopí, neztopím-li v zimě sobě, neb kožichu nepřipravím, darmo čekám pána Boha, by mi ztopil. Třetie, opustil jest člověka v radě své, totiž pokolenie lidské, aby samo sobě radilo a rozumu hlúpým, král aby radil všemu královstvie v prospěšných věcech, papež u vieře, hospodář v domácích věcech, múdrý hlúpému, a tak svět dobře stane. Čtvrté, opustil člověka v ruku rady své, totiž v rozumu svým, aby uměl se vystřéhati škodlivých věcí a uměl sobě ku prospěchu přivésti prospěšné věci, i proto opatřil jest člověka vší potřebú, tak, aby dělaje, měl potřebu, a nebude-li dělati a bude od pána Boha bez diela žádati, darmo žádá, neb jest opustil člověka, aby sobě dělal a rozumem opatřil potřebné věci. Páté, nenie potřebie prositi pána Boha, aby noc byla kratčí, neb to nikdy nebude, a jest proti všemu světu etc. Prosíme druhdy za pokoj, an pán Buoh neodjal, než lidská zlost a chytrost, i proto prosíc za pokoj, prosíme, nebo aby pán Buoh těm lidem, kteří nepokoj činí, dal dobrý úmysl, aby pokoj byl, nebo aby je potřel, aby jich potřením pokoji přišel, a to jest dobrá prosba. Opět prosíc za jídlo: Chléb náš vezdajší daj nám dnes, které již jest uvařeno v kuchyni, aneb které již jest v špizérně, ač to máme, však se dobře modlíme, ač toho nám již potřebie nenie dáti, ale jest potřebie dáti k puožitku a k zdraví a k požehnání a ode všeho zlého jedu ďábla odehnání. I proto blázniví [221] jsú lidé, ješto mohúc sobě dobře učiniti, sami nechtí, jako by chtěli, aby pán Buoh v zimě jim topil, neb kožichy nosil, nebo v létě je chladil, aby pro ně obilé a ovoce nezrálo, neb aby z ohně, mohúc vyjíti, nevyšli, a mají naději, že je pán Buoh vytrhne; tiť se nemodlí pánu Bohu, ale pokúšejí pána Boha, neb jest opustil člověka, aby sám sobě radil, a kde nemuož, teprv ku pánu Bohu na pomoc volal.

První věk světa jest věk, zavieraje v sobě leth tisíc, šest seth a padesát, a skutky tyto znamenitější, počna od Adama až do Noe, nébrž až do potopy, neb Noe prvé před potopú archu dělal jest sto let úplně, kterých sto let synové Adamovi měli jsú za čas pokání, které Noe jim z rozkázanie anjela kázal, ale že oni, tomu nevěříc, Noe i s archú v posměch měli, potopú zahynuli jsú.

Adam jest najprvnějšie člověk, na počátku světa stvořený, kterého pán Buoh svýma rukama stvořil, člověk najkraší a najmúdřejší byl jest, a otec všech lidí. Dvě zlý věci učinil. Najprv jablko jedl, druhé ženu viec zamiloval než pána Boha a pro ni zhřešil a zavedl všecko lidské pokolenie. A tři věci dobré učinil, jedno, že pokánie činil do smrti.

Druhé, samé Evy sě držel. Třetie, synuov třidceti a dcer tolikéž maje, poctivě je vychoval a k obětem a modlitbám učil. Živ jest byl devět seth leth a třidceti let.

[222] Eva byla jest první žena na světě stvořená z boku Adamova, proto aby všickni lidé, jsúc z jednoho truple a z jednoho Adama, milovali se, a z boku, aby Adamovi rovná byla, a mdlejší, aby muži byla poddána, pakli by byla reptavá, ale nebyl dlúhý boj, aby muž přepanoval, stvořena jest Adamovi ku pomoci, neb muž zle bez ženy stojí, a ženská práce jest světu velmi pohodlná i muži, netoliko k rození, ale v hospodářstvie.

Kajn byl jest první syn Adamuov od přirozenie, zúfalý. Čtyři věci zlé učinil: Najprvé horší snopy pánu Bohu obětoval. Druhé, bratra zabil. Třetie, pánu Bohu spurně odpovídal řka: Zdali sem já strážce bratra mého. Čtvrté, hrad Cajnan sobě udělal, aby bratry lúpil a dral, a v zúfalstvie zabit jest nechtěním od Lamecha narozen, patnádcté léto světa s Kalmanú, ženú svú.

Abel, druhý syn Adamuov, narodil se jest třidcáté léto světa s Devorú, sestrú svú. Dvě věci měl do sebe. Najprvé, sprostnost. Druhé, náboženstvie ku pánu Bohu, a že najlepší věci pánu Bohu obětoval jest, a proto, oheň z nebe stúpě, oběť Abelovu zapálil jest a Cajnovu nic. A proto zabil jest Cajn Abele, a proto země zlořečená potřebuje posvěcování.

Sedehem, třetie syn Adamóv, kterého Adam urodil, byl dvě stě a třidceti le svého věku. Učinil znamenité pět věcí. Najprvé, učinil miesto a v to zhrnul své bratry a [223] zhajoval od Cajana, aby jich nelúpil. Druhé, počel zjevné trestánie na Jubelovi, synu Cajnovu pro lúpež a pro neřád a pro rúhánie božské, aby se jiní báli. Třetie, s Gajdarem zlatníkem prvním udělal otci dvě koruně, první zlattú, nasekav zlatta, druhú střiebrnú, a košíky zlatté a střiebrné, aby v nich vedl službu boží. Čtvrté, nedal žádnému prázniti. Páté, ráno a večer přikázal každému se modliti.

Seth, syn Adamuov, narozený Adamovi léta jeho osm stého, ten udělal město, zhrnul jest k sobě lid a tak u veliké dobrotě vedl jest jej ku pánu Bohu, a mezi sebú k spravedlivosti, že byli lidé při něm přebývající, nazýváni syny boží. Za jeho časuov, slyšíc synově o potopě, udělali jsú dva slúpy, a na nich vypsali jsú uměnie a řemesla budúcím za jeho časuov. Umřel jest Adam a pohřeben jest v Ebron, odkud trupel byl jest vzat.

Enos, první syn Sethuov, tři věci zlé učinil jest. Najprvé, lidem obrazy zdělal jest, aby skrze ty modlili se pánu Bohu. Druhé, syna svého Cajnan obrazu obětoval jest. Třetí, šacunky na lidi počel jest, střiebro, zlatto, drahé kamenie, od lidí v zemi nalezené, násilně bral jest.

Cajnan, syn Enos, urodil jest Malaleel. Tento tři věci najprv začal jest. Najprvé, jízdu na koni rytieřském během, druhé zkaziv bohy otcovy, kázal se Bohu modliti stvořiteli slunci. Třetie, strach hněvu

svého vydával na lid, aby se ho báli a dobře činili. Pohřeben jest vedle hrobu otce svého. [224]

Malaleel, syn Cajnan, urodil Jared, rytieřský běh, jakž za otce navykl, tak před se vedl jest, a lid, jakož otec k modlenie Bohu proti slunci vedl jest i obětovati kázal jest, ten krádeže smrti mstíti počel jest a dobré, aby pokoj měli, silně bránil jest.

Jared, syn Malaleel, urodil Enocha. Tento měl do sebe tři věci. Najprvé, po šlépějích otce svého šel, rytieřský stav veda. Druhé, bránil zabíjeti hovad k jídlu i každé živé věci, boje se, by v tom pán Buoh nebyl hněván. Třetie, chodil v sprostnosti. Živ jest byl devět seth let šedesát a dvě letě.

Enoch, syn Jareduov, opustiv stav jezdecký, chytil se liter a knih psaní a převeliké dobroty. Ten měl jest do sebe mnoho věcí dobrých. Najprvé, učenie, druhé, modlenie, třetí, obětování, čtvrté, učenie lidu všemu dobrému a spravedlivosti a milosrdenstvie a pokoji tak že pro velikú dobrotu vzat jest, do ráje, a tam ještě jest, až proti Antikrystovi vyjde.

Matusalem, syn Enochuov, urodil jest Lamechá, člověk přezlý. Měl mnoho věci zlé do sebe. Najprv, že nenásledoval šlépějí otce svého, druhé, že neměl srdce upřímného ku pánu Bohu, třetie, propustil plnú svobodu mužóm k každé ženě. Čtvrté, propustil svobodu každému v modlách i ve vší zlosti, tak že za něho pán Buoh zlořečil jest zemi a kázal koráb Noe dělati a chystati se ku potopě, aby nezahynul. [225]

Lamech, syn Malaleel, urodil Noe, a Lamech byl jest najhorší člověk v tom věku, propustil svobodu vší zlosti. Najprv, modlosložebenstvie. Druhé, cizoložstva. Třetí, sodomské hřiechy. Čtvrté, že pro zlosti lidí směšovali se ďáblové incubi s ženami, a sucubi s mužmi. Páté, že i s hovady hřešili, a tak že pán Buoh řekl: Líto mi, že sem kdy člověka stvořil, a zahynul jest v potopě.

Nálezníci řemesl v tom to věku jsú tito řemeslníci: Gajdar a Sedehem zlatnicstvo, Mema kovářstvie, Jubel pastuství, Jabel stánky pastuší. Noema húsle a hudby, Jubal diskantoval, a mnozí jiní mnohé mistrovstvie. To vše potopú zahynulo jest. Pak opustě tuto potopu, kterak se jest dála, a o arše a o hovadech v arše, neb biblí to pěkně vypisuje, k druhému věku, co se v něm dálo, pospíším.

Druhý věk jest věk, počínajíce po potopě až do Abrahama, vedle židovského počtu zavieraje v sobě pět seth let a dvě letě. V tom věku umenšena jest síla lidská a život ukrácen, země ne tak hojná a maso se jísti lidem dopustilo, obilé i každé ovoce z dříví za tohoto věku, vyšlo jest mnoho královstvie silných a mocných, totižto královstvie Babylonské, Judské a Syrské, a tak dále, jakož se o nich poví, ale mdle.

Noe, kdy jest vyšel z archy, se třmi svými syny učinil jest drahně [226] věcí. Najprvé, oltář milému pánu Bohu, na kterém obětoval jest vonné oběti, a po něm pán Buoh litoval jest, že jest potopu učinil,

přisíhl jest pán Buoh viec neshlazovati množstvie takového a na znamenie duhu stvořil jest, mezi nebem a zemí, a požehnal jest pán Buoh zuostalým lidem, řka: Roste a rozplozujte se a naplníte zemi. Druhé, opil se vínem, třetí, s dcerami zhřešil.

Sem, první syn Noe, ten sě stěhoval do Asií, a tu se počelo královstvie od Sem a synuov jeho Arffaxat, Sale, Heber, Salech, Vagan, Saruch, Nachor, Thare. A od jiných pošlo krajin třidceti a šest, totiž India, Prasia, Pandea, Parchia, Sicia, Assiria, Media, Persida, Mezopotamia, Babilonia, Arabia, Syria, Fenicia, Palestina, Samaria. Rozmnožil jest Sem pán Buoh pro požehnánie otcovo, a od něho pošli jsú šlechticové a svobodní.

Jaffet, druhý syn Noe, tento zakryl jest hanbú otce svého, i požehnal jest jemu otec řka: Rozšiř pán Buoh Jaffet a Sem a Chanaan buď služebník jeho. Tento stěhoval se jest do druhé strany světa, totiž do Europy a tu osedl jest s syny svými, Gomer, Magog, Madaj, Janen, Tubal, Mozoch, Tyras i s jinými, a rozmnožil jest v ní dvadceti krajin, totiž Sticiam, Tranciam, Histriam, Řeky a Řecká země má osm krajin, totiž Dalmacii, Spiru, Heladiam, Tessaliam, Corinthum, Archaji, Panonii a Hysterii a Vlachy, Tustia, Erruria, Campania, Apulia, Gallia, Belgica, Hyspania. [227]

Cham, třetí syn Noe, zlořečený od otce, z toho jsú chlapy a sedláci pošli, ten se jest stěhoval na třetí stranu světa, jenž slove Affrica s syny svými, totiž Cananeum a s jinými, a rozmnožili jsú se v ní krajin deset silných, totiž Egypt, Libia, Maurytania, Cyrenen, a země Mauřenínská, která jest k západu, Brytania, Stocia, Iprská země, Creta, Sicilia a jiné mnohé krajiny západní, německé, uherské, české, polské, moravské.

Chanaan, syn Chanuov, vzdělal jest zemi Cananejskou a ustavil jest osm měst znamenitých v ní, totiž Sidon, Jeram, Gaza, Sodoma, Gomora, Adaman, Sebojm, Lasa, a jeho rod začal jest dielo věží Babilonskú, aby se utekli pře[d] druhú potopú. Bylo by drahně psáti etc.

Nemroth, syn Chamuov, byl jest obr mocný a silný lovec, ten začínaje královstvie Asyrské, učinil město okolo té veliké věže, keré město mělo jest mil několik a sto bran měděných a miloval jest oslavu královstvie svého a rytieřstvo rozmohl jest a řemesla a koupě po městě v sytosti. Řemeslníky tyto rozmohl jest: Na kovy, zlatníky, mincíře, rotšmídy, zvonaře, kotláře, slastnéře, puškaře, konváře, kováře, nožieře, mečieře, brnieře, zámečníky, helméře, platnéře, orlojníky, ostrožníky, jehláře, hřebenáře, struhadlníky, šípaře, studené kováře, formaře, železníky, šlajféře a na kamenie drahé pulíře a na jiné zedníky, cihláře, vápenníky, škrydláře, hlinaře, hrnčieře, studničníky, rybnikáře [328], kopáče, plavce, lazebníky, trakaře, šrotéře, mydláře, sklenáře, řezníky, pekaře, zrcadlníky, klobúčníky, papírníky, hudce, pištělníky, trubače na rohy, trubníky, zpěváky, kunstéře, vlnaře, kúdelníky, smolaře, bradoholiče, ranné lékaře, kolomazníky, dlaziče, dynchaře, lepiče, apatekáře, lékaře,

bejlunkáře, penizomence, páteřníky, kartéře, kostkáře, štětičníky, pilaře, ostrožníky, maléře, pavezníky, koláře, čepelníky, misaře, češkáře, lahvičníky, chudelníky, ševce, presovníky, měchovníky, cvinterníky, bečváře, řezáky, vrskaře, lolebičník, nohavičník, chvoštištník, sekáče, kuchaře, ptáčníky, lovce, rybáře, zahradníky, vinaře, mlynáře, perníkáře, volejníky, husaře, prasatáře, šenkýře, krumpéře, koltrníky, hedvábníky, tkanikářníky, ferštatníky, barchaníky, harasníky, súkeníky, postřihače, krajčieře, hunicáře, rohozníky, plstníky, karkulníky, plátenníky, cvilinkníky, kožišníky, smradaře, tobolečníky, taškaře, pasíře, uzdaře, poševníky, měšečníky, rukavičníky, vackáře, struhař, kožibarevník, krampléře, pargameníky, katta, krále, nevěstky, hanpejs, konědru a jiná řemesla po ulicích, rozdělil jest špitály, kostely, město náramně okrásil jest a věžemi, a umřel jest u veliké chvále.

Belis, syn Nemrotuov, kraloval jest nad Babilonii silnú rukú a mocnú a ustavil jest tři města, totiž Arat, Calamiam a Semnaar, a rozmnožil jest rytieřstvo a řemeslníky, a kostely stavěl jest pro okrasu města a věže, a súdce nad řemesly [229] usazoval jest a učenie mistrovské začal jest a múdré lidi a bohaté množil jest v svým královstvie náramně a po smrti vložen jest v hrob otce svého Nemrotha.

Nynus, syn Belis, chtěje rozmnožiti slávu královstvie svého, ustavil jest najprv tři města veliká, totiž Nynyven, Salon, Neeson. Druhé, Cajnan prvnieho čarodějníka zabil jest a knihy jeho spálil. Třetie, vyzdvihl jest sochu otce svého Belis a dal svobodu, kto se k ní uteče, v kterékoli vině, že má u ní svoboden býti od každé moci, i proto počel lid tu sochu za boha ctíti, a tu se počalo modloslúženie, a zabit jest.

Semiranus, žena Nynova, po zabití Nyna zuostala jest s synem svým Semiranius. Královny této, ženy, jsú divní skutkové tři: Najprvé, že silně bojovala jest a vítězstvie měla jest. Druhé, že kdy myla hlavu, přijide jí poselstvie, že Babilonští radí se, aby ženy neměli nad sebú, opustivši všecko, na koni běžela jest, a které na rathúze starší nalezla, stínati kázala. Třetie, syna nutkala, aby s ní spal, a kralovala jest čtyřidceti dvě letě.

Semiranius, syn Nynuov a Semiranus, matky své, měl do sebe tyto znamenitější věci. Najprvé, kdy ho mátě nutila, aby s ní přebýval, utekl jest před ní do krajin německých a ustavil Kolín a Trejr. Potom mátě za ním přijela, jeho domuov vymluvila, a tam jest rozmnožil chválu královstvie Babilonského; synové jeho jsou Nimas, [320] Beryoth, Kferses, Beloch, Armamitres, Mamites, Nachor, a ty jsú ustanovili pět měst największích světa po Babilonii, totiž Nyniven, Sodomu, Troju, Řím, Kolín a Jeruzalem.

Thare, syn Nachor, otec Abrahamuov, pošlý z kmene Semiranus chudšieho v chudobě, do Caldee přenesl se jest a tam urodil jest tři syny, totiž Abrahama, Náchoda, Arama. A tak od tohoto odchází biblí na třetí věk. Ale v tomto druhým věku velmi se rozmnožilo všecko,

co má býti na světě, a mnoho krajin od Sem pošlo. A od jeho synuov, vnukuov a pravnukóv též od Chám a Jaffet.

. Třetí věk světa jest věk, počínaje sě od Abrahama až do Davida, maje v sobě leth*) Rozmnožilo se jest královstvie krajin a řemeslníkuov čistých, královstvie římské začalo se jest a královstvie athenské a kretenské, amazonské a trojské, a thebánské i jiné, a od koho které, snad níže poviem, tak že po Abrahamovi a po rodu a krví ušlechtilé Semiranus, pán Krystus jest dědic všeho světa, jest dědic Babiloni veliké, po Thare, Jeruzalema po Heber, Řím po Hesperovi, německé země po Semiranovi, který Kolín a Trýr vzdělal, a tu by mělo býti královstvie, ale že jsú mocná arcibiskupstvie proto, Troju má po Dardanovi, jako níže snad povím.

Abraham, syn Thare, první [231] patriarcha lidu Židovského, počátek po rodu tělesném a otec všeho světa z rodu Nemrota, Belis, Nynova a Semirania vyvolený a zkušený od pána Boha pro dobrotu, v té chvíle ze všech lidí všeho světa zvolen pro čtyři věci. Najprve, neb v něm byla krev, z které měl pán Krystus vzieti člověčenstvie. Druhé, že modly pohanské kazil, topil a pálil. Třetie, že byl velmi milosrdný, pútníky a pocestné k sobě táhna, jim nohy myje, jísti, píti i penieze jim dávaje. Čtvrté, že byl poslušen pána Boha ve třech přetěžkých věcí. Najprv, pán Buoh kázal se mu obřezovati v šestidesáti letech ne nožem, ale opukú a to jest bolest nad bolest očí. Druhé, u vyjití od země své a od přátel svých přirozených od otce a mateře do země, nevěda kam. Třetie, v zabití syna svého Izaaka milého, an nesa dřivie, mluvil řka: Otče milý, dříví nesu, a kde obět. A zalkav se otec, řekl: Synu milý, pán Buoh opatří. O jiných věcech opustím, o putovánie jeho v chudobě.

Loth, syn Aram, bratra Abrahamova, tento, kdy se nemohl zbydleti s Abrahamem pro svár pastuškuov, kteří se svářili, že se jim pastvy nedostávalo, řekl Abraham: Drž pravici neb levici ať nás nevadí pastýři, a oddělme se. A tak Loth hnul se k Sodomě, a když hřiechové Sodomští i hovadní rozmohli se, a přišel pán Buoh do domu Lothova, aby viděl, takový-li jest křik jako z ní, prosil Loth: Pane, najdu-li sto dobrých, odpustíš-li? Řekl pán Buoh: Odpustím. A až najdu-li deset? Řekl pán: Odpustím. A když těch nenalezl, mezi tiem obořili jsú [232] se Sodomští na duom, chtějíc mládencuov požívati, i řekl jim Loth: Máte dcery mé krásné, ty vezměte a jich, jakž libo, požívajte. I vyšli jsú anjelé z Sodomy, rozkázavše Lothovi, aby vyšel, a žádný, aby se na město neohledal vida, ale že žena Lothova ohlédla se, v solný slúp obrátila se, který i po dnes stojí. Synové jeho jsú Moab a Amon.

Isaak, prvorozený syn, zaslíbený Abrahamovi, že má se naroditi z Sary, baby proti přirození, při kteréhožto učiněno jest čtyři věci! Najprvé, že byl zvěstován od pána Boha, kterého Abraham jednoho vtáhl do domu svého a tři viděl jest. I řekl jemu pán: Viděl sem

*) V rukopise vynechán.

skutky tvé milosrdné, a proto Sara porodí tobě syna etc. Druhé, že Sára měla to v smiech i přezděla Izaakovi Izaak, totiž směšný. Třetí, Abraham, učinil hody a obřezovánie synu svému osmý den, neb pán Buoh řekl jest: Obřežeš-li Izaaka, syna tvého, požehnáním požehnám jemu a bude u veliký lid, a králové z něho vejdú. Čtvrté, vedl ho k službě boží a ke všie spravedlnosti. Páté, časem svým dal mu ženu Rebeku, a synové jeho jsú Jacob a Ezau.

Ismahel, syn Abrahamuov, z dievky Agar, kterého dievka Agar porodila jest na kolena Sáry báby, pro kterého tyto věci staly jsú se: Najprvé, že Ismahel dietě zbil jest Izaaka, a to mátě vidúc, vyvrhla jest dietě i s mateří. Druhé, že kdy jest dietě měla na púšti, hladem mrúc, i sama se plakala jest nad dietětem, které anjel boží řekl jest [233]: Jdi ku paní tvé a pokoř se. A naplniv anjel boží orudí vody, dal jest jí píti i dietěti. A šla zase k Sáře, své paní a tam byla jest, až pán Buoh rozmohl jest syna jejieho v panstvie a množstvie veliké.

Jacob, syn vedle požehnánie prvorozený, ale vedle těla pozdělý, než jeho blížnec rozený, rodě se s ním za paty táhl jest Esau, chtěje jeho předjíti v prvorozenie, jakož jest předšel, kúpil je, při kterým tyto tři věci staly jsú se: Najprvé, že v břiše mateřině bojoval s bratrem svým. Druhé, že rodě, za paty bratra táhl, chtěje předjíti. Třetie, že jest klamal před otcem, řka: Já sem Esau, prvorozený syn tvój. Čtvrté, že předjal požehnánie bratra svého, kterému otec požehnal ve čtyřech věcech. Najprvé, v plnosti obilé z rosy nebeské a z hojnosti země a vina a oleje, druhé, aby národové a králové zemští jemu slúžili. Třetí, aby byl pán bratří svých. Čtvrté, kto by jemu zlořečil, aby byl zlořečený.

Utikánie Jacobovo před Esau jest utíkání jeho z rady mateře jeho před Esau proto, neb Esau chtěl jest jeho zabíti pro požehnánie. I utekl jest k Labanovi, přieteli otce svého, a z toho stalo mu se věci dobré. Najprvé, na cestě, spě v tesknosti, viděl řebřík a pána Boha a anjely a, vstav, požehnal jest a posvětil miesta toho, a tu jest chrám Šalomúnuov učiněn. Druhé, u Labana vyslúžil sobě dvě ženě dceři jeho, totiž Lien a Ráchel. Třetie, ze čtyř žen urodil dvanádcte synuov. Najprv z Lí [234] šest: totižto Rubena, Symeona, Judu i Zachara, Zabulona Levi, a z Rachel dva: totiž Josepha a Beniamina a ze Lsi dievky dva: totiž Gaad a Aser, a z Balií dva, totiž Dan a Neptalim. Pomina všecky tyto, o samým Jozefovi, všecky jiné pomina.

Joseph, jedenádctý syn Jakobóv, z Rachel prvorozený, při něm má znamenáno býti mnoho věcí. Najprv, sen o snopích jedenácti, klanějících se jeho snopu, též i o hvězdách. Druhé, že žaloval na bratří z hřiechu najhoršieho. Třetie, že prodán jest od bratří, kteří hněv vzali proti němu, pro sen i pro žalobu. Čtvrté, že nevinně tři léta byl jest u vězenie. Páté, že pán Buoh, z toho vězenie vysvobodiv, učinil ho pánem všeho královstvie egypského pro vyloženie snuov duchem múdrosti o sedmi klasech a o sedmi volech, a hned dal mu král prsten zlatý z své ruky, a halzi

a štúbu a kázal ho třikrát okolo rynku obvésti a biřičem volati, aby před ním klekali a jeho prvním po králi věděli, neb tento jest, kterýž má svět od zlého vysvoboditi. A tak vládl jest čtrnádcte leth, prve než bratří jeho před ním klekali jsú. Potom otec a bratří přijeli jsú k němu do Egypta, a tu bydleli jsú, a když jest umřel král, pozuostaviv syna, Joseph byl všeho královstvie správce a poručník, až do leth dietete, měl dva syny Joseph, totiž Manašem a Effrajm.

Farao, čtvrtý král Egypcký, Amenosis řečený, po smrti Jozeffově vida, že Židé se velmi rozplozují, přikázal babám, co se narodí [235] pacholík, aby zahubili, a mezi tiem, když se narodil Mojžieš, vidúc dietě jasné, slitují se a v krabici pustili jej po vodě, kterého vzala jest dcera Ffaraonova a dala chovati. Tehdy Mojžieš, jsa dietetem, nechtěl jest prsí pohanských požívati, a ve dvanádcti letech, kdy nan vstavili korunu královskú, rozbil jest ji, a když byl mužem, zabil jednoho, vida, že Žida tepe. A tak hleděl jest král Mojžieše zahubiti. I utekl jest Mojžieš na púšť do země Madianské, a tam byl jest až do okázánie Božieho.

Mojžieš leta svého osmdesátého, když pásl stádo u Jetra, kněze, tehdy viděl jest keř hořící, a že se nepálil; a kdy jest přistúpil Mojžieš, řekl jemu pán: Mojžieši, viděl sem pláč a zamúcenie lidu izrahelského, a proto sem stúpil, aby jej vysvobodil. Diž k Ffaraonovi a rci: Poslal mě pán, aby propustil jemu lid jeho, ať mi slúží a obětuje. I řekl jest: A kto jest pán jedne Farao, král Egypský. Tehdy činil jest znamenie Mojžieš před králem tyto: Najprv, vodu v krev obrátil. Druhé, žáby z hrncóv lezly. Třetí, komáry. Čtvrté, mauchy. Páté, smrt na hovada. Šesté, pryskýře a hlízy na něho a na lid. Sedmé, krúpy. Osmé, kobylky. Deváté, huol v hada obrácený. Desáté, prvorozeného lidu ve všem Egyptě zahynutie. A potom vyvedl jest Mojžieš lid až k moři červenému, pro červenú zemi červenému, a když se lid bál faraona, stíhajícieho, udeřil Mojžieš holí v moře. A přešel jest lid suchú nohú, ale farao utonul jest se vším lidem, a Mojžieš učiněn jest knieže všeho lidu izrahelského [236].

Rozkázánie boží Mojžiešovi na hoře. Rozkázal jest jemu pán Buoh tři věci: Najprvé, dal desatero přikázánie, druhé, vo arše boží, třetí, o službě boží a o svátcích a o Aaronovi, aby biskupem byl, a kterak má kněži světiti a o rúše a koruně při službě boží a o obětech a o jiných věcech, které vše opustím pro ukrácenie. Měl jest Mojžieš dva syny, Fares a Efrom, a umřel jest léta svého stého a dvadcátého, a od anjeluov na húru Sinaj nesen.

Aaron, první kněz a biskup židovský, měl jest pět věcí na péči. Najprvé, aby služba boží se řádně vedla, vedle rozkázánie božieho, i oběti. Druhé, měl zákon boží čísti lidu a učiti. Třetie, málomocnost čistiti. Čtvrté, kněží dělati, kteří by archu boží nosili, orudí čisté měli, lid čistili, lidu požehnánie dávali a za lid se modlili a oběti činili a zápaly a kadidla, a tak dále, jako biblí ukazuje. Páté, když Mojžíš odšel od lidu, tehdy Aaron spravoval lid etc. Synové Aaronovi Eleazar, ten

jest byl biskupem po otci, a jiní byli pod ním kněží a kantoři, a tuto někteří počínají jiný věk, ale nenie právě.

Královstvie v ty chvíle pošlá, ale mdle rozmohlá, jest dvadceti královstvie. Totiž assyrské, egypské, archádské, trojské, vlaské, idumské, athenské, macedonské, amazonské, thebánské, krétské a židovské, Salem, Ebron, Lachis, Cherimoth, Eglon, britanské a franské, ale židé, jezdíc, hubili krále i lidi, duokudž se neosadili. A mezi tiem měli jsú súdce toliko a kněží [237].

Asyrské královstvie jest královstvie, maje v sobě hlavní město Babylon i věži, těmito králi dobře spravováno. Proto že milovali múdré lidi a staré a bohaté a lidem křivdy nečinili, totiž Sem, Nemroth, Assur, Beel, Ninus, Caristus, Sirofanes, Semiranus, Zena, Semiranius, Nimias, Berioth, Xerses, Beloth, Armamitres, Baal, Mamtos, Saporus, Agates, Calefacta, Lasper, Sardana, Pallas Azaria, tak dobří králové, že mnozí z nich slovú bohové. A židé tomuto královstvie nemohli nic učiniti, nébrž od těchto jímani jsú.

Egyptské královstvie jest královstvie, hlavní město maje v sobě Egypt, kterého všichni králové slovú faraones, neb najprvnější byl Farao, potom Amenosis, Ebron, Manfres, Zoes. Za tohoto přišel Jozeff do Egypta, Misar, Muchusis, Thimosis, Amonosis, tento utonul jest v moři, neb lid izrahelský byl jest jako u vězení v Egyptu sto šedesáte pět let, Harub, Athonerez, Achotoris, Ceneres, tohoto královstvie také Židuov nic se nebálo.

Archatské královstvie jest královstvie těmito králi mocnými spravováno, totiž Egilaes, Archas, Tantalus, Europs, Estrom, Tanagius, Telsion, Teryacus, Lencipus, Mezapus, Erachoplemeus, Ortopolis, Marches, za tohoto byl Mojžieš Thorax, Hercules, Manalion, Parchonopeius, Fineus, Pallax, Ditanes, Polifidus, Pelasgus, Acheles, a jiní králové Židuov, za nic se nebojíce. [238]

Trojské královstvie jest královstvie mocné, v kterým hlavní město jest Troja, a králové, ješto je spravovali, jsú Dardang, Erigonus, Casto, Polux, Trojus, Ipsus, Ilus, Laomeden, Priamus, Hector, Paris, Enea, Enchises, Menelaus, Agamenon. A zkažena jest Troja pro Helenu, ženu Menelaovu, a stal jest boj deset leth, a zbití jsú silní v tom boji, Priamus, Ulixex, Hector, Ajax, Tholas, Bochus, Archilogus, Protenor, Achiles, Diomedes, Trogillus a Pande, královna Amazonská zabila Neotholoma, Antenora a Polidama a Casandra, potom Eneas vyhnán jsa odtud, pojal Laminu, dceru Latinovu, a počalo se královstvie vlaské.

Vlaské královstvie to jest královstvie římské, kterého hlava jest Řím. To jest těmito králi zděláno, totiž Hesperem, Anchisem, Eneasem, Denotriem, Italem, který slul Dardanus, Sabinem, Januariem, Saturnem, Pikem, který čáry nalezl. Ffanuem, Enandrem, Latinem, a tento jest byl za času Josue.

Idumské královstvie jest královstvie, od Jaffeta začaté, neb Jaffet měl sedm synuov, a ti velmi jsú se rozmohli, a pošli z něho mocní králové, ale idumští tito: Zaram, Balach, Jobal, který slove Job, ten měl zemi Hus, Husan pět králuov, které Josue zkazil, a Jericho, a Balach a Madian Jnach, Moab, Joha, Isis, Foroneus, Capis, Epafus, Argus, Honoreus, Criasus, Forbas, Criofas, Jašius, bratr Dardanuov Stenellus, Danaus, Egistus, Abas, Acrisius, Enriseus, Encippus, Adrastinus, Theseus, Prometheus a tak dále. [239].

Athenské královstvie jest královstvie, skrze tyto krále spravované, totižto Ethrops; tento utopil se s Faraonem v moři červeném, stihaje Mojžieše, Menander, Amfitrion, otec Herculešóv Erutomus, Pandeon, Filomenes, Egeus, Theseus, Demofon, Menestenus, Melantus, Codrus.

Amazonské královstvie jest ženami spravované, těmito totiž: Marpesia. Tato jest Efez udělala, Lamperta, Synope, Antiopa, Ipolite, Oreti, Petruselia, Bedruha. Tuto zabil jest Purus u Troje, tyto jedné jednu v rok se scházely s mužmi a rodí.

Thebánské královstvie jest královstvie řeckého kus, těmito králi spravované, totiž Thebas a ten nalezl abecedu, Pentheus, Janis, Edypus, Theodes, Polmites, Creon, Theseus, Nabochodonozor. Potom král babylonský, maje u sebe Sibyllu, prorokyni a Ezechiele proroka, spojil toto královstvie s babilonským královstvím, aby bylo jedno.

Cretenské královstvie jest královstvie, těmito králi spravované, totiž Saturnem, Jovem, Idumeem, Librem, Perseem, Tantalem, Pelopem, Acreem, Agamenonem, Menelaem, Arestem, k tomu potom spojeno Stirské královstvie, v kterém královali Tanajs, Buxturus, Tremura, Alpa.

Macedonské královstvie jest královstvie, těmito králi spravované: Caramem, Perdikem, Alexandrem prvním, Archelaem, Aminatasem, Filippem, Allexandrem velikým, Filipem, bratrem Alexandrovým, Casandrem, Potolomeem, Adolfem, Filometrem [240]. Ale král Alexander veliký velmi oslavil jest toto královstvie. A z něho pošli jsú mudrci największí všeho světa, totiž Ptolomeus, Filometer, ten jest nalezl pravú mieru všemu světu, Lagius, Filadelfus, Energatres, Fisopaton, Ephifanes, Socher, Fiston, Dionisius, Cleoparta, a od Alexandra pošlo jest královstvie Alexandří veliké, ale teprv v pátém věku.

Perské královstvie jest královstvie, od těchto králuov spravované, totiž od Daria, Cambisa, Smerdena, Pitagora, Daria, Aggea, Zachariáše, Malachiáše, Xerxe, Archabana, Artaxerse, Ipocrasa, lékaře, Democrita, Daria třetieho, Daria čtvrtého, mudrci za těchto kráuov, Ptolomeus, Aggeus, prorok Zachariáš, Aristotileš, Plato, Zenon, Arses, Sibilla, Democritus Zeno, a jiní mudrci.

Židovské královstvie jest královstvie, pošlé od Abrahamova pokolenie, které země neměli, nikdyž než od synuov tři Noe, kteří nemajíc dědictvie z rozkázánie božieho Josue a Judas dobývali jsú měst

Canaan pro zlořečenstvie otcovo shlazeni jsú, neb Canaan byl jest třetí synuov Chanuv, a byl se mocně osadil na zemi a měl jedenádcte synuov, totiž Sidon, Ethea, Jebuzea, Amorea, Gersea, Evea, Archadea, Esenea, Aradea, Syra, Amathea, i byli jsú, králíkova města sobě stavějíc; a synové Chám byli čtyři, totiž Chus, ten v múřeninskú zemi vsedl jest, Mestrahym, od toho Egypští, a Futh od toho pošli Lipští, Sabejští, Emlatšečtí, Jetulečtí, Zabetejští; Arema, od toho pošli Arabští, Dadanští a múřeninové na východu slunce, a Efrajm, od toho pošli Egypští, Filištejští [241] Palestinští, Jetuli, tito lidé pro zlořečenstvie otce, a že zle živi byli a zlého kořene a modloslužebenstvie vedli, kázal pán Buoh hubiti, a statky jich bráti a na jich miestech osazovati se, ale židovské královstvie nemělo jest královv až do Saule, než toliko správce a saudce.

Jozue, první saudce a správce po Mojžiešovi lidu židovského, kterému mluvil jest pán Buoh, řka: Zemi, kterú budeš tlačiti, dám tobě a synóm israhelským, toliko buď muž silný. I přemohl jest Jozue třidceti jednoho králuov a některé zbil jest, jiné zvěsil jest proti slunci, ale toliko z rodu Cham a Kanaan, a umřel jest Josue devadesátého léta svého starosti, a svolal všechen lid, řekl jest jim: Aj, já dnes umierám, a viděli ste, kterak pán Buoh před očima vašima divné věci činil jest, kterak ste přemáhali ne rukú vaší, ale boží, národy a krále silné; budete-li slúžiti bohóm cizím, obrátiť se a zahubiť vás od tváři země. Aj teď Judas po mé smrti bude, a budeť vás spravovati v pánu Bohu.

Judas, druhý správce lidu izrahelského po smrti Jozue, vedl jest lid a přemohl jest mnohé krále, totižto Cananeum, Fereseum, Jebuseum, a v Bezeeth deset tisíce mužuov, a polapiv Adonizebet totiž krále Bezeeth, který měl jest pod stolem svým sedmdesáte a dva králuov, kterým ruce a nohy utínal, kteří pod jeho stolem sbírali otrusky, kterému uťav Judas ruce a nohy, poslal do Jeruzalema. Potom Judas oblehl jest Jeruzalem, a vypáliv a zbiv lid, osadil jest lidem Izrahelským; potom okolo Jeruzalema oblehl jest a vybojoval jest a vypálil Ozina a Gazan a Schalonem [242] a Luza a Jebus.

Calef, třetí súdce lidu Izrahelského, ten když jest súdil Izrahel, dal jest Axu, dceru svú Othonielovi za ženu, a řekl jest Othoniel k Axe, ženě své: Dal nám otec tvój pole svrchní, suché, pros, ať nám přijdá i dolejší, mokré. A to učinil jest. I počel jest Calef boj proti Ebron a dobyl jest jeho a zahubil jest tři syny královy, a učiněn jest mocný na zemi.

Othoniel, čtvrtý súdce lidu Izrahelského, syn bratra Kaleffuov, za jeho časuov počeli jsú se synové Izrahelští odvracovati od cest božích, a počeli jsú pojímati sobě ženy Cananejské, Ethejské, Fferejské a Morejské, a slúžili jsú vedle nich bohóm jiným, Balim a Astaroth. A rozhněvav se pán Buoh, dal je v ruku krále Mezopotánského. A slúžili jsú jemu osm leth, i volali jsú ku pánu Bohu, a zbudil jest jim pán Buoh Othonicle, který vyšed v boj, jal jest krále Mezopotomského a Syrského,

a zahubil jest jeho a vysvobodil jest lid Izrahelský. A súdil jest Othoniel lid Izrahelský let padesáte. A byl jest pokoj a služebnost boží v pokoji. A umřel jest Othoniel bez synóv.

Hajoth byl jest syn Jera. Když lid Izrahelský po smrti Othonielově odšel jest z přikázánie a cest božích, dal jest je pán Buoh v ruce Eglon, krále Moabského, který poddal jest je v služebnost třinádcte leth. Potom, když byli velmi utišťováni, volali jsú ku pánu Bohu. I poslali jsú Židé dary po Hajothovi Eglonovi, králi Moabskému. A když žádného [243] nebylo s králem Hajot, vraziv déku v třieslo královo, přimekl jest lépe pokoje a řekl jest služebníkóm, že chce král odpočinutí, aby odešli. A tak ujel jest. I vyšel jest Hajoth v boj proti Moabským a zbil jest deset tisíc silných mužuov, a řeky a cla odjal jest. A byla jest zemč v pokoji osmdesáte leth, a umřel jest Hajoth.

Delbora, prorokyně. Když synové Izrahelští počeli zle učiniti po smrti Hajot, nemajíce správce, dal jest je pán Buoh v ruce Jabin, krále Chanaan, který měl jest devět seth vozuov s kosami. Ten trápil jest lid Izrahelský dvadceti leth. Potom Devora vzevší sto tisíc mužuov bojovných, z synóv Neptalin a Zabulon, přemohla jest Jabin a Zyzaru a súdila jest lid Izrahelský ve všech súdích.

Gedeon, syn Joas. Kdy lid Izrahelský po smrti Devory odšel od cest božích, dal jest je v ruce Madianským, tak že volali jsú synové Izrahelští, řkúce: Kde jsú, pane, tvá milosrdenstvie s námi, ješto jsú nám o nich otcové naši pravili, kterak jsú nás polapili ty zlé věci, a nevidíš úzkosti naší, ani slyšíš křiku našeho, rozpomeň se, pane, vzhlédni a uslyš. A poslal jest pán Buoh anjela svého k Gedeonovi, an pšenici vyvívá, který jest jemu řekl: Zdráv buď, muži najsilnější, jdi a vysvoboď lid Izrahelský z rukú Madianských. I řekl jest Gedeon: Já sem najmenší v domu Izrahelským i v domu otce mého, a čeleď má žádná nenie. A když jest zminul anjel od oči jeho, nechav diela myslil jest a šel jest k množství lidu, a řekl jest: Viděl jsem anjela [244] božieho, tváři v tvář, a kázal mi jíti proti Madianskému králi, abych vás vysvobodil, i přirazilo se jest k němu jako tři sta mužuov, a šli jsú v boj a přemohli jsú. A měli jsú Židé pokoj čtyřidceti leth.

Abimelech, syn Jerobabel, když jest žádán od lidu, aby byl králem usazen nad nimi, tehdy řekl jest syn Jeroboal, Jonatan: Sešli jsú se dříví, aby mazali krále nad se i řekli jsú olivě: Buď králem našim. Která řekla jest: Zdali mohu opustiti tučnost mú a královati nad vámi? Potom šli jsú k fíku, řkúc: Přikazuj nám. Který řekl: Vzda-li mohu opustiti sladkost mú a královati nad vámi? Potom k vinnému kořenu, který řekl jest: Zdali mohu opustiti vino, které obveseluje bohy i lidi? I přišli jsú k trnu. I řekl jest jim: Jestli že ste mne zvolili králem, poďte, odpočívajte pod mým stínem; pakli nic, vyjdi oheň a zžer najvyší dříví. I učinili jsú sobě Sychinští Amelecha krále, a královal jest tři léta. A když jest obehnal jednú věží v Galaad, tehdy jedna žena spustila jest kámen a hlavu

jest jemu rozlúpila, a on pozavolav jednoho oděnce svého, řekl jest jemu: Stuoj na mně a zabij mě, ať nedějí moji nepřietele, že bych od ženy ššel.

Thola, rodem Zyzachar, súdil jest lid izrahelský dvadceti leth. Tento častokrát rozpomínaje se na Abimalecha, kterak jest neprávě činil nad svým starším bratrem, Jonathan, že jest vzal královstvi nad Sychen, kteří neměli krále mieti, a tento neměl nad staršieho svého bratra královstvie bráti, a že Abymelech, aby bezpečněji kraloval, zabil jest [245] drahně lidi, vida, že pán Buoh ohyzdnú smrti Abimelecha svedl z světa, a brzo mstil se nad Sychenskými, protože proti řádu vzali krále, tiem dokazuje, že nespravedlivé panování vždy jsú nebezpečná. Súdil jest Israhel dvadceti a dvě letě a měl jest třidceti synuov, kterým dal jest třidceti měst a vzdělal jest je knížata.

Jajr povstal jest po smrti Thola a súdil jest Izrahel dvadceti leth. A činili jsú za jeho časuov židé zle před očima božiema, a slúžili jsú Balaad a Astaroth a bohóm syrským a sydonským. I rozhněvav se pán, dal jest je v ruku synóm Amon a Filistinským osmnádcte leth. I volali jsú ku pánu Bohu, řkúce. I rozkázal jest Jajr pokání, a povstal jest i vysvobodil jest lid z ruky Filistinských.

Jepte, syn od kurvy pošlý, ale muž velmi silný, kterého odehnali jsú od sebe synové Izrahelští, protože jest pankhartem. I přebýval jest v zemi Job, kterému hrnuli jsú se pacholci chudí a lotříkové jako k svému kniežeti. A když synové Israhelští vytrhli jsú na pole, proti synóm Amon, poslali jsú k Jepte, aby byl jich vuodce. I řekl jim: Vy ste, kteří ste mnú prvé pohrdali, , a vyvrhli ste mě z domu otce mého, a nynie jsúce potřebú hnuti mne hledáte, abych byl knieže váš; jestli že pravým srdcem mne hledáte, svým vúdci učiniti a mé přikázanie plniti, dáť pán Buoh nepřátely vaše v ruku mú. I řekli sú synové Izrahelští: Pán Buoh slyší, že sliby naše vyplníme. I vyšel jest Jepte s syny Izrahel [246] skými v boj proti Amon a zvietězil jest a obdržal dvadceti měst. I vracuje se z pobití, slíbil jest pánu Bohu obětovati, co jemu najprve vstříc z domu vejde. I vyšla jest dcera jeho s bubenci, radující se. I řekl jest Jepte: O, běda mně, dcero má. I řekl jest dceři své: Ústa má mluvily jsú pánu Bohu slib, a jinak učiniti nemohu. I řekla jest: I to se staň, otče milý, nechť jedné dva měsiece opláči panenstvie mého. I obětoval jest ohněm dceru svú a súdil jest Izrahel šest leth.

Ezebon z Bethlema, muž spravedlivý před pánem Bohem, prve slul Abešam, súdil lid Izrahelský sedmnádcte leth, měl jest třidceti synuov a tolik dcer. Tento súdil jest Izrahel sedm leth a někteří praví, že dcery rozpustil jest na lotrovánie a synóm vzal jest ženy miesto dcer; ale to nemá věřeno býti, neb jest jeho pán Buoh rozmnožil na zemi, a počel jest boj proti Trojě, ale nedovedl v boji. Umřel jest pochován v Bethlemě.

Hajlon súdil jest po smrti Esebon Izrahel deset leth. Tento pilně napomínal lid Izrahelský, řka: Aj, kterak jest pěkno nám

seděti v pokoji a v bohatstvie, které nám pán Buoh dává, protože neslúžíme Astaroth a Balovi, bohóm cizím. Rozpomeňte se na rány, které jest posielal na otce naše, když jsú slúžili bohóm jiným. I proto veselme se v něm a v boží múdrosti a v službě jeho. A budete ruosti vedle zaslíbenie božieho. I umřel jest Hajlon léta svého osmdesátého u pokoji. [247]

Abdon súdil jest Izrahel osm let. Tento měl jest čtyřidceti synuov a třidceti vnukuov a počel jest býti mocný na zemi a pokoj měl jest veliký. Neb za tohoto časuov Trojská válka počela se jest pro Helenu. I proto tam se tlúkl nepokoj. A tak Abdon oslabil jest uzdu lidu Izrahelskému. A počeli jsú odcházeti od každé cesty spravedlivé, i dal jest je v ruku ffilistýnských čtyřidceti leth, až jest Sampson zbuzen. I umřel jest Abdon a pochován jest v zemi Efrajm, na hoře Amalech.

Sampson, obr syn Manne, při kterým krátce sluší znamenati šest věcí. Najprv, že anjel boží jemu narozenie zvěstoval. Druhé, že zamiloval Dalidu, ženu filistýnskú tak náramně, že po ní ostati nemohl. Třetí, že veliký pokoj učinil Židóm za dvadceti leth a veliké mordy činil filistynským, když ho chtěli polapiti, smlúvu učinili s Dalidú, aby ho připravila o sílu, a zklamal jest Dalide třikrát. A když filistýnští chtěli ho jíti, tehdy nabil se jich do vuole, tak že jednú čelistí oslovú zabil sto mužuov. Čtvrté, když jednú zavřeli ho v městě filistýnští, a sebrali se, aby ho jali, když jemu byla najplnější potřeba, vylomiv měděnú bránu a řetězy, nesl ji na horu i nesměli jsú po něm Filištýnští. Páté, když přišel k Dalidě, aby jemu jískala, prosila Dalida Samsona, aby ji zjevil, v čem jest tak veliká jeho síla, a on pověděl, že u vlasiech, a ona ostřihši hlavu jeho, počela jeho od sebe strkati. A přistúpivše Filištýnští, oči mu vylúpili a přivedli ho v řetězích do města [248]. Šesté, když Filištejnští učinili jsú hody, chváléc Dagona, Boha svého, kázali sú z žaláře přivésti Samsona před se a kázali jsú jemu před sebú tancovati a hráti, a když jest ustal, kázal se doluov pod sieň vésti, a když jsú počeli na tom mazhauzu tanec, zařval jest Samson ku pánu Bohu řka: Viz, hanbu mú, pane Bože mój, která mi jest těžší nad smrt. Navrať mi sílu mú první, ať zahyne duše má s nepřátely mými. A tak podtrhl slúp, sám se zabil a mnoho nepřátel svých.

Po smrti Samsonově byl jest lid Izrahelský bez správce drahně leth a činil každý, co mu libo bylo. I učinili jsú Židé dvě věci znamenité zlé. Najprvé, že Micheaše, který byl modloslužebník, proto že byl z pokolnie Levi, vzali jsú sobě za kněze i s modlú, které jsú se modlili. Druhé, když muž jeden přišel do Galaa, které byli osadili synové Beniamin, že žádný nechtěl toho do hospody přijíti, až jeden pozdě jej přijal. Třetie, že obořivše se přebyvatele města toho, šli jsú k domu, řkúc: Daj nám toho hosti, ať ho užíváme. I řekl jest jim hospodář. Netak, synové, netak. A když nemohl jim odolati, řekl jest: Máte dceru mú pannu, a tento muž má svú kuběnu: Vezměte je a požívajte a přestaňte od žádosti horší. I vyvedl jim jest kuběnu toho muže, které užívali jsú až do smrti. Vstav host nazajtří, vida ženu umtrvenu, rozťal jest ji na dvanácte stran a poslal

stranu k každému pokolenie. I řekli jsú Židé: Hřiech takový nikdy nebyl v Izraheli. I sebrali jsú se jednostajně, jako muž jeden, i přemohli jsú Beniamina a zavázali jsú se, aby jim nedávali svých dcer za ženy. [249]

Heli, kněz a prorok z pokolenie Levi, kněz Boha najvyšieho, měl jest syny nešlechetny a netrestal jich. Zavrhl jest jeho pán Buoh, aby kněžstvie nepožíval, i zbúřil jest pán Buoh Ffilistinské proti lidu Izrahelskému. I vytrhl jest lid Izrahelský s archú. A poraženi jsú, a když jest pověděno Heli, že synové jeho zbiti jsú, jel jest proti lidu k bráně. A když mu pověděli, že archa boží vzata jest, padl jest z koně [na] znak, a rozbiv sobě hlavu, umřel jest.

Samuel, prorok vzácný pánu Bohu od mladosti, po smrti Heli spravoval jest Izrahel, a archa zase navrácena jest, kterú sami Ffilittinští přivezli jsú, proto že duokudž byla archa boží v chrámě, Dagon modla padla a rozbila se a mor šel na hovada i na lidi. A tak s poctivostí a s bázní přivezli jsú Ffilistinští archu boží k Jeruzalemu, kterú Židé s poctivostí vzali jsú. Mezi tiem, že Samuel sám byl stár, usadil dva syny, aby súdili lid a ti synové, že vydali přieliš srdce své v lakomství a v nespravedlivé súdy. Vida to lid, sběře se k Samuelovi, a požádali, aby jim dal krále. I pojde Samuel a tuží, že již lid zavrhl jest mne a žádají krále. I die pán Buoh: Nezavrhliť jsú tebe, ale mě, abych já nekráloval nad nimi: Učiň vuoli jejich a povieš jim, které jest královo právo: Ať sobě zvolí, co chtie, neb abych já kraloval nad nimi nebo člověk. [250]

Čtvrtého věku kronika jest kronika, počínající se, od králuov židovských, od Saule sedláka z počátku až do Sechediáše, krále, kterého i s lidem jal jest král Babilonský do vězenie, a zbiv prvé syny jeho před jeho očima, kázal mu potom oči vylúpiti a vésti do vězenie do Babylona. Tento věk měl jest v sobě dvamezcietma králuov Židovských, které bohdá řádem klásti budu. Někteří byli zlí, někteří dobří, ale královstvie Židovské nikdy nebylo slavnější než za Šalomóna, ani pokojnější, a nikdy neměli víc královstvie než jedno. A to jest dnes sešlo, neb pán Krystus od nich přenesl na křesťany královstvie, biskupstvie, kněžstvie, uměnie, krásu i oběti, tak za všecky jich oběti máme jedinú tělo a krev pána Jhezu Krysta a v té vidomé svátosti moci boží vlité božství, jakž sám ráčí mieti, abychme, nechajíc jalovic, voluov, ptákuov, chleba, voleje, peněz, na této svaté oběti dosti měli a modlili se k témuž pánu, kterému anjelé v nebi se modlí.

Král jest osoba hodná zvolenie anebo po rodu na thruon některého královstvie vysazená korunú, mečem, jablkem, sceptrem, mazáním a rúchem slavnějším nad jiné lidi světské svého královstvie vyzdvižená mnoho kniežat světských, pánóv, rytieřóv, měst, hraduov maje pod sebú i krajin, které má súditi, v spravedlivosti, v menších věcech skrze se a radu biskupuov, kniežat, pánóv i měst, a pokoj má učiniti, křivdy krotiti, a aby v jeho královstvie [251] všecky věci řádně šly, toho

má s velikú pilností pantošiti. Pakli kde křik vzejde na zlé některé, to má hned bez meškánie udusiti.

Dobrý král jest každý král, který má třinádcte věcí těchto do sebe mieti: Najprvé, že jest spravedlivě na královstvie vstúpil, totiž řádným volením, jako Saul a David z božieho rozkázánie, nebo po rodu, jako Šalomún a jiní králové, neb v jistotě pán Buoh posielá z nebe královské siemě na svět, neb to komety dokazují a také řád spraví jeho svaté i písma, kterým zasliboval pán Buoh Davidovi, že vždy dá na stolici jeho potomek etc. A proto králové velicí jsú některak jako světlo boží od pána Boha lidem na správu dobrú neb zlú seslání, a to jest vedle tajného božieho súdu a vuole jeho svaté, druhé, který pokoj jedná lidu svému na všecky strany, že člověk ten jest bezpečen v lese jako v své zamčité komoře s tělem i s statkem. Třetí, že sám od sebe každú spravedlivost počíná božskú, totiž že jest viery pravé a nábožný ku pánu Bohu, hledě jeho cti viec než své, chrámy jemu vzdělávaje, biskupy, kněži, kantory nadávaje. Jakožto jest Šalomún učinil i lidskú že žádnému křivdy žádné neučiní. Čtvrté, který bez milosti tyto lidi hubí, totiž modloslužebníky, rúhače boží a kacieře, neb proto Saul zavržen od královstvie, že řekl jemu pán Buoh: Di proti Amelech a zkaž modly a zabi všecky modloslužebníky až do zahynutí, a když jest toho neučinil, neb na zájem a na lúpež toliko byl vydal srdce své, tarasuje se, že proto zájem učinil [252], aby pánu Bohu obět učinil, i řekl mu prorok: Lepšíť jest poslušenstvie než obět etc. Druhé, zhaubce země totižto lúpežníky, svatokrátce, paliče, mordéře, zrádce, traveniny zpuosobující, zloděje, ženy, které děti hubí nebo tráví nebo penieze falšují, tito jsú zemi velmi škodni, nemají trpíni býti, ale nyní kněži tyto zlé lidi nedadie hubiti, řkúce: Pán Buoh přikázal: Nezabiš! A to proto činí, aby rozmnožením těchto zlých lidí dobří lidé, totiž biskupové, kniežata, doctoři, mistři, velební netáhli se do země, aby ti kněží, nemajíc starších nad sebú, svú vuoli činili, ale jim nenie hřiechu rozfochovati ohně, v kterém mnoho tisíc tisíc lidu by jednú hodinu sešli, aby se o ně lidé bili, a oni aby v cizích farách seděli, v cizích kolejích, úřadích k nim nepříslušných, a aby dobré bydlo měli a o ně se lidé báli, o statky, o čest, o hrdla přicházeli, jedné aby oni podřad všeho křesťanstva nepodnikli. O králi, nerač na to déle hleděti, čas jest, to zlé vyraziti. Ještě chytrosti ďábelskú to jednají, aby jich zlosti pro Tvú Velebnost dobří křesťané, kteří jsú pod jednú zpuosobú bránili, a tak jsú lid zmámili na obě straně, že dlúhá bude pašije, než se to dokoná. Jestli že Vaše Jasnost chce jich brániti a nechce prohlédnúti, a toho zlého, těch kněží neposlušných nechce-li pokrotiti bez jich zlého, ať se jim nic zlého nestane, jedné aby v řád podstúpili a roztržkuov a búřenie nechali. Třetie, dobrý král ten, kto poddaným nic nepřikazuje zlého, a jedné, co jest spravedlivého a dobrého. Ale jestli to nynie v Praze lidi bez děky nutkají k tomu, co všechen svět má vuošklivost a co lidé sami znají, že nenie dobré, a sami sú odporni tomu. [253]. A když by Vaše Jasnost nekrotila, přišli by na první zlost, v které kostely bořili, svědci

jsú toho kostelové Malostránští šest a třidceti a zvláště kostel svatého Thuomy, Karthuský, svaté Máři Magdaleny, u Matky božie a jiní. Item v Praze u svatého Climenta, u svatého Františka, u svatého Ambrože, u svatého Benedicta a jinde. Dobří lidé přijdúc, vidí ohyzdu a čertovo dielo, a za to nestydíme se, my Čechové, ale snad ještě mieru doplnujem. A chvála pánu Bohu umenšuje se, že ještě Vaše Jasnost jich ruce zdržuje. A rač jim moc odjíti, to zase Vaše Jasnost, buohdá, zvelebí etc. Čtvrté, dobrý král jest, který své poddací neutrapuje nespravedlivými šacunky, daněmi ani častými berněmi. Páté, který nemiluje daruov těch, kto se mají súditi před nim, neb to převrátí rozum jeho od spravedlivosti. Šesté, který sobě ani synu ani dceři ani ženě své neodpustí proviněnie, jako jest učinil Saul, řka: Živať jest duše má, jestli že vina jest má neb syna mého Jonaty, že chci, abychme trpěli vyřčenie práva i nalezena jest vina na Jonatovi etc. Sedmé, dobrý král jest, který knězi miluje a je ctí, nedá knězi sprostnému státi před sebú, neb každý kněz jest duostojnější nežli král, a král má se jemu klaněti, když kněz dává požehnánie a náboženstvie mieti při mši i potom, neb otcové světí přikazují, aby žádný král, žádný knieže, žádný biskup nedal knězi státi před sebú. Ale já sem stál doctor, mistr, kněz viec nežli pět leth před stolem Vaši Jasnosti každú neděli i jiné svátky [254], slúže, nebyl sem ani jedniem slovem pěkným uctěn, ani k stolu povolán než snad jedva desetkrát v těch letech, ano mi srdce plakalo. Také viděl sem, ano biskup olomúcký stojí před Vaší Jasnosti, a Vaše Jasnost jediné své duostojenstvie znala a jiných nic, hned sem v svým srdci myslil, že proti pádu povyšuje se srdce, v kterým po hřiechu nynie tapáte námně, a leč v pokoru a v rozum stúpíte. Zlé bude jest právo po všem Polště, když kněz sedí se pány, kniežaty, měšťany, žádný nesíhne do misy prvé než kněz ; a jestli biskup za stolem a kněz také, že biskup neslúžil ten den a kněz slúžil, tedy biskup neřieká ani: Benedicite, ani do mísy ani do medenice první sáhá, ale ten kněz prostý, který ten den slúžil. Též jest i po jiných zemí, ale zde po hřiechu jest dobrých kněží, biskupuov, doctoruov, mnichuov viec než židuov utlačení, a duokudž Vaše Jasnost biskupy, kněži, doctory učené a mistry nezamiluje srdečně, a mezi nimi vesele kvasiti nebude, jako Saul mezi proroky, nelzeť jest ruosti, neb od nich Vaše Jasnost má korunovánie a mazání a duostojenstvie, a je tlačíce, sami se tlačíte, je vyzdvihujíce sami se vyzdvihujete, a od pána Boha požehnánie většie vezmete i bohatstvie, i v štěstie ruosti budete, jinak nic. Osmé, dobrý král jest, který měšťany ctí a jich žádost v dobrým rád slyší, břemen žádných na ně nepotahuje, pokoj jim na všecky strany zpuosobuje. Deváté, který kupce miluje, jich zbraňuje cesty svobodné ze všech stran jim zpuosobuje, a křivdy ani jim dá činiti ani sám činí. Desáté, který čisté řemeslníky velmi miluje a rád vidí, že se řemeslníci množí a prázdných lidí nenávidí, a v městech jich trpěti [255] nedá. A viec má milován býti řemeslník chudý, mistrný nežli bohatý nemistrný, a má jiné spravovati v svým řemesle. Jedenádcté,

že cizozemce do své země tíhne a jim křivdy nedá činiti a hledí toho, aby jeho země byla lidem rozličným osazena a mnohým, a každý aby milován byl, kto se věrně chce živiti svú spravedlivú robotú. Dvanádcté, aby města velmi zdělával a v nich kostely krásné, neb od krásných domuov božích všecko město béře obveselenie a požehnánie od pána Boha i těla mrtvá, okolo krásného domu božieho ležící, veseleji leží. Třinádcté, která jest mocná obrana bidných lidí, totiž sirotkuov, vdov, panen, jeptišek, mnichuov, špitáluov, nevinných vězňóv, jiných plačících a násilé trpících, a že hned saud učiní chudému plačiciemu, by byla žaloba na krále, na kterékoli kněze nebo na pána. Toť jest David řekl Saulovi: Viděl jsem lva, an uchytil ovci, a běžel sem a vytrhl sem ovci z úst lvových a lvu sem ústa roztrhl a čelistí sem jeho zabil.

Lepší král jest král, který těchto sedm povah má do sebe mieti: Najprvé, který myslí, že jest prach a popel, hledě na smrt, že mu hrozí každú hodinu jako jinému, dá se v pokoru, nevznáší se nad jiné lidi, klade se sám před sebú, jako by králem nebyl, a proto nechaje všeho nepravého myšlenie a lakomství, dá se ve všecku dobrotivost ku pánu Bohu i k lidem. Druhé, že béře sobě před oči marnost tohoto světa, a že v ní pominuli jsú vysocí lidé králové mocní jakožto Nemroth obr, Ffarao, Darius, Šalomún, Romulus, Julius a mistři převelební [256]; jakožto Plato, Aristotiles, Porphirius, a lidé krásní jako Adam a Eva, Paris, Helena, a lidé mocní jako Alexander a jiní, vida, že jsú ti pominuli, a kam jsú se děli, sám pán Buoh ví. Vida, že jest svět falešný a míjející, obratiž se k náboženstvie a k patřenie na onen svět, a vida, že v dobrotu a v spravedlivost. Třetie, srdce své vyle k nadávánie kosteluov, k rozmáhánie služby božie, aby měl klenoty v pokladích nebeských, raději nežli v své komoře. Čtvrté, který umyslí sobě, nežli co by proti spravedlivosti chtěl učiniti a chudého proti spravedlivosti utisknúti, že by radše chtěl umřieti. Páté, že žoldy svým pánóm a svým rytieřóm nezadržuje, ale hojněji, než by měl dáti, dává. Šesté, který u pokoji královstvie sedí, u pokoji slúže pánu Bohu, a spravedlivost súdcím po všech městech přikazuje. Sedmé, který války tak má v nenávisti, že prvé než by viděl jednoho v boji zabitého, ze své pře raději ustúpí a mnoho penězi uplatí, nébrž raději královstvie svého ustúpí, neb těžce narodí se člověk na svět, těžce se odchová. I proto běda králóm chudých lidí, krve vylévačóm, to shledají na své smrti a v den súdný.

Najlepší král jest král, maje při sobě těchto pět věcí, Najprvé, že přivra se tiše v svým pokojíku, dá se na modlitbu milému pánu Bohu, a vší silú pokúší se, zda by mohl slzu kterú a lkání srdce mieti, prose za své hřiechy, za hřiechy synuov svých, čeledi své, i všeho královstvie. To jest Job činil. Druhé, že posty, almužny zyni a [257] mali, které těžké nemoci vděčně od pána Boha přijímá, nébrž když puotky zlé do sebe nečije, že mní, by pán Buoh se nad nim zapomenul. Třetie, že má některého svatého člověka nad sebú, ten za króluov židovských slul prorok, za Justimiana slul patricius, jako by řekl tatíček, ten aby králi aspoň

jednú v týden, nebo kdy potřebie, králi pravdu pověděl a jeho zlosti jemu v tvář počítal a nespravedlnosti oznamoval, a král aby se nehněval než aby milostivě přijal. Tak jest trestal Samuel krále Saula, řka, že jsi zavrhl řeč boží, zavrhl jest tě pán Buoh, aby nekráloval viec nad Israhelem a tak jest jemu domlúval před šlechtú a před lidem, až řekl jest Saul: Zhřešil sem, ale prosím, pocti mě nynie před staršími lidu mého a před Izrahelem. Též David, též Šalomún měli nad sebú proroky boží, kteří jim pravdu pravili, Alexander měl Aristotileše, Justimian Patricia, Nero Seneku; ale že ten jest mistra svého zabil i máteř, zle se jemu stalo, a dnes zlú pověstí až do súdného dne se zmazal, proto etc. Čtvrté, že pamatuje na to, že někdy byl maličký, jako Saul byl sedlákem z rodu najmenšieho, Beniamin a David pastuška, lyna hovadská a smrad jich sbieraje, a Tvá Milost byl pán korúhevný, Boček slove, protože praděd některý z boku mateře byl vyřezaný, a již dnes hlavú lidí učiněn si a králem řádně mazán si. Nerač hleděti na to, co si, ale na to, co jsi byl, a drž se v pokoře, zachovaj obecní vieru křesťanskú, súdy spravedlivé čiň, chudiny častými a nemilotivými berněmi nerač utiskovati, a již že Vaše Jasnost tíhne k letóm, od válek po hřiechu [258] ďábelských přestana, rač utišiti srdce své a pokánie slzavé činiti z tohoto zlého, co nynie po hřiechu páše pod Vašie Jasnosti. Takť anjel boží napraví korunu na hlavě Vašie Jasnosti, která po hřiechu ku pádu tak velmi nachýlila se jest, že o tom lépe jest mlčeti nežli co psáti. Páté, který jest svých starších poslušen a jich nehněvá, nébrž velmi s dary a s pokorú se jim poddává. A těch starších jest pět. Najprvní, pán Buoh, na Toho pamatuj každý král, že jest miesto něho na světě, aby stvořenie jeho řiedil ke všemu dobrému, a násilé a nepravosti žádnému nedal činiti, ani sám činil, neb toho bude hrozný mstitel na smrti. Druhý, starší každého krále jest otec papež, který jest otec každého dobrého křesťana a každého dobrého křesťanského krále, proti tomu u vieře žádný král nemá povstati jedné ve třech věcech. Najprvé, že by naň bylo dovedeno, že jest zjevný kacieř, tehdy již náměstkem Krystovým nenie. Druhé, že by mařil a rozptyloval dědictvie pána Krysta, totiž zbožie Římské a kardinálové požádali na pomoc krále kterého, povinovat jest povstati proti němu, proto etc. Třetí, když by pohané vtrhli na meze křesťanské, a papež nechtěl by křesťanuov proti nim zbúřiti, tehdy ten má ssazen býti jako zrádce viery křesťanské. Jinak každý papež vždycky jest dobrý a cierkvi svaté prospěšný, buď v sobě kterak koli věk zlý. Třetí, každý král má nad sebú ciesaře, kterého jest mana nápravník, tomu každý král povinovat jest poslušenstvie a dary dáti každý rok a u něho [259] i u papeže mieti své procuratory. Čtvrté, má nad sebú svého biskupa, item kacermajstra, item svého faráře a jiné preláty, které má ctíti, jich se báti a styděti, když ho v čem k dobrému napomínají. Páté, všecka obec jest starší jeho, ta kdy co žádá podobného na králi a nenie zbúřena šíbaly některými, má král jich žádost rád učiniti proto, neb jest tu mnoho múdrých mezi nimi a znamenie, že věci dobré žádají a prospěšné králi i k krá-

lovstvie. Pakli jsú šibalé, pěkně odpovědie s šíbaly učiniti, jakožto s rádci svými etc.

Zlý král jest každý král, který má jedenádcte zlých věcí do sebe: Najprvé, že rozumněje bláznivě řeči boží, totoť jest právo královo, bude vám bráti syny vaše a bude z nich sobě činiti jezdce a předběžce vozuov svých, a dcery vaše, a bude sobě z nich činiti své služebnice a bude vám bráti obilé z pole a víno z presuov a bude vám činiti útisky, a budete ke mně volati a já neuslyším, neb ste nad se žádali krále, mněje, že by pán Buoh nepravosti nemstil, béře lidem svým, neprávě lúpí je viec, než lúpežník na silnici; ano ta řeč nezní o dobrým králi než o zlým, který z násilé muož to učiniti, ale ne z práva. Druhé, zlý král jest ten, který málo na pána Boha pamatuje, málo jeho svaté jasnosti slúží, a proto každé knieže má ranú mši slyšeti, neb slyšenie mše tyto věci dobré činí králi i každému; najprvé, že stojí a poslúží před tváří svého krále nebeského, ač na malú chvilku okázal sě jeho svaté milosti a syrový bez páteře druhdy i bez daruov, však anjele světí, že jsú krále aneb knieže [260] viděli, slúžíc pánu Bohu, jeho ten den tiem pilněji ostřiehají, tiem viece ctí, jakožto lidé toho pána viece ctí, viec velebí, viece za vzácného mají, koho vidí blíže ke králi státi a s ním ochotněji mluviti, tak tuto. Druhé, že lidé viece ctí krále i bojí se jeho, když vidí, že rád pánu Bohu slúží a jeho svaté milosti se bojí. Třetí, duch svatý a múdrost božská se králi při mši vlévá, a ten den všecko štěstie se ho přidrží, neb nečitedlně pán Buoh všecky věci dobré rozmáhá vedle řeči pána Krysta: Najprv hledajte královstvie nebeského, a potom všecky věci budú vám přidány. Páté, neučiní-li co viec dobrého král ten den pro neprázdnost obecnieho dobrého, tehdy jest dosti učinil. Pakli že ostatek dne stráví u veselí a v žádostech těla svého, když nejsú příliš škodlivie, tehdy biskupové a kněži mají pánu Bohu za krále i za lid slúžiti, a pána Boha za ně z úřadu prositi etc. Třetí, zlý král jest, který války a mordy strojí, pálení lúpeže, země hubení, a co se jemu radí, že na to nic netbá, ale vždy viec a viec ostří ukrutnosti a ku pádu všecko královstvie zpuosobuje. Čtvrté, zlý král jest, který pro veliké lakomstvie mince falšuje a často mění, lidi nemilostivě dře na všecky strany a šacuje, béře spravedlivě i nespravedlivě, jedné aby měl. Páté, který poctivé panny béře z loží jich, a potom zkáže, ani zpomene na to, aby asponě ji poctivě vdal, nebo vdovy, anebo, co horší jest, poctivé manželky poskvrňuje mocí a násilím, a ještě hledí manželu hrdlo odjíti, a za to ani se Boha bojí ani lidí stydí. Šesté, který jest tak ukrutný, že očima pro ukrutnost svítí, jako lampami hořícími [261] na každého, a jestli že s kým mluví, řeči jako mečem ostrým řeže a jako ostny bode, hledě, aby ho shltil na statku, na cti nebo na tělo, duši od těla odřeže. Sedmé, že jest mstivý, a že jest ku prosbám dobrým hluch jako had, nechtěje žádné dobré řeči slyšeti od lidí dobrých. Osmé, že jest pošel z rodu zlého ukrutného, anebo mezi zlými lidmi vykrmen, který lid strojil jeho z mladosti, ke všemu zlému, tak že z toho zlého jich naučenie, kterému z mládí navykl, mní, že dobře činí a v tom pánu Bohu

slúží. Deváté, který falešný v řeči, tak že pozná člověk jeho falešnosti, dokudž v nosidlo skrze něho neupadne. Desáté, který svým starším jest spurný, a nad své rovné krále výše se chce znášeti a od nich rohatostí se děliti, a jest všem protivný, vždy rohatý a odporný. Jedenádcté, má-li tvářnost nezpuosobnú, že jest škaredý, piknosí, ryšavý, hluboočný, to také zlost okazuje. Quia distortum vultum sequitur distorcio morum.

Horší král jest král, maje do sebe těchto sedm věcí: Najprvé, že nad moc svého bohatstvie, aby dosti učinil své pýše, zpuosobuje sobě jezdce náramně stkvělé, s náramnými přípravami a s nákladem převelikým, a hody veliké činí, a kdy mu se nedostane, šacunky klade na lidi nepravé, kupce lúpí, a by bylo od čerta vzíti nebo z lóna pánu Bohu vydříti, potom učiní. Druhé, že všecko královstvie řídí vedle své vuole a práv žádných nechce požívati ani rad spravedlivých. Třetí, že miluje pochlebníky a ukrutníky, kteří mu dobře nahánějí a chudinku na [262] všecky strany, sužujíc jemu dodávají vinny, nepravé kšaffty, pravé lomíc, pole lidem odjímajíc, vody, cla, rybníky, vinnice, chmelnice a jedné, co požitečného, králi to všecko zpuosobujíc. Čtvrté, že po městech ustavuje úředníka jednoho nebo dva ukrutné, kteří všem konšelóm hlasy odjímají, tak že konšelé nesmějí pro ně pravdy mluviti ani pravdy súditi, a ti úředníci nahánějí králi, a král jim, o běda, na smrti. Páté, že každý stav vysoký tupí a zvlášt učené lidi, kteříž by mu pravdu pravili; to jest Serua, ciesař, Boheciovi, když Boecius byl k němu povolán, vida, že všudy zlatto hlavy postláno, plynul v tvář ciesařovu trudovatú, řka: Nevěděl jsem miesta nečistčieho v tom pokoji ze vnitř a v nitř pro zlost etc. Šesté, který žoldy rytieřóm zdržuje a svým dobrocincím, kteří proň statky ztratili a druzí raněni a druzí i životy potratili, že za to nic netbá, nébrž ještě se na ně hněvá a jim zlé odplacuje. Sedmé, který tak vyle se v obžerství, v opilství, v freje, v kostky, vejhry a že skrze to mnoho pilných věcí zmešká království.

Najhorší král jest král, který těchto jedenádcte věcí má do sebe: Najprvé, který se pánu Bohu rúhá a mní, že pána Boha nenie na světě jedné on. Též byl Holofernes. Druhá, který se bohem činí, jako byl Nabochodonozor. Třetí, který pro veliké lakomstvie lúpí pána Boha z jeho svaté cti a chvály, odjímaje kostelóm platy, kalichy, ornáty, klenoty, sirotkóm a vdovám gšaffty a věna odjímá, kupce, sedláky, měšťany i všecky jiné napořád lúpí, déře, šacuje, na žádného nic netbaje, jedné, aby on měl, třeba-li žádný nic neměl: [263] ani pán Buoh ani světí. Čtvrté, který chce lid odvrátiti od viery křesťanské. Páté, který povstává proti papeži a kněžím, chtěje kněžstvo zahladiti. Šesté, který lúpí kostely z klenotuov, z platuov a tiem umenšuje službu boží. Sedmé, který královstvie tak velmi kazí, že co jsú předkové ke cti dobývali, královstvie to vše kazí, totižto každú čest duchovní i světskú, a aby ti lidé nebyli zase platy, rozmrhává i jiné věci. Osmé, který města, hrady, krajiny zastavuje, prodává, oddává přátelóm, dlužníkóm vedle své vuole. Deváté, který sváry

má s jinými králi a kniežaty, tak že ruce jeho proti všem a ruce všech proti němu. Desáté, který přes rok stojí v kletbě papežské a netbá se umluviti práva duchovní i světská, takového kniežete odsuzují za příliš zlého. Jedenádcté, který cestu lidem odvierá ke vší zlosti a netbá, čiň, jakž chce, co chce, kdy chce etc.

Židovské královstvie jest královstvie, počíná se od Saule až do Jedechiáše, krále, který v té chvíle mělo v sobě lid oddělný obřezováním od jiných lidí, maje v sobě hlavní město Jeruzalem, majíc v sobě dvanádcte krajin velikých a mnoho měst, které budu v dole jmenovati, za Šalomóna najmocnější, o kterého chvále tuto málo něco povím.

Jeruzalem jest anebo bylo jest město hlavní královstvie židovského, dvěma zdmi cihelnými čistě přepásané a mnoho seth věžmi ozdobené a komíny dymními, a od sráčuov zhúru jako vížkami ozdobené, spojené s horú Sion, maje v sobě šest bran, totiž brány Davidovu, a starú bránu a Effrajm [264] a hnojnú bránu a zlattú a vodnú. A tu jest kúpadlo Syloe, prostřed světa přebývajícieho pasazené, domy překrásnými ozdobené, v kterém rathúz byl přečistý, čtyři věže a tři paláce překrásné maje, které město mělo jest tyto jména, totiž Salem, Jebus, a potom složeno jest to jméno, jako by řekl Jebusalem, ale v r obráceno, i slove Jerusalem.

Syon jest hora dobře vysoká, nad Jeruzalem vypatá, podlúhovatá tak dlúze, což by samostřielem vystřelil, pod kterú teče řeka, a pod ní jest druhá horká, řečená Moria, na které jest brána hnojná, skrze kterú dešt shání všecko bláto Jerusalemské po dešti, na které hoře jsú tři věci, totiž chrám boží na tom miestě, kde Jacob patriarcha spal v své tesknosti, a viděl anjely boží a řebřík etc. Druhé, málo níže jest duom královský, a na bocích chrámových jest duom biskupský, kněžský a kantorský.

Chrám Šalomúnóv jest chrám, který jest dělal Šalomún pánu Bohu ke cti a k chvále sedm leth, kterého chrámu zdi byly jsú šedesáte loket na dlúhost a dvadceti loket na širokost a třidceti loket na vysokost a tak dále, jako biblí vypisuje, neb ji nemám a on žádného ani z libráří kterých bych já měl, pán a vladař býti nemohu na malú chvíli v puojčenie mieti, a Tvá Milost jich zlosti hájí a brání, aby nám těžcí byli v našem, panovali nám, zle činili, pán Buoh toho trpěti nebude. Nenie hodno [265], abych já své uměnie, jinde těžce vypracované, jim dával, poněvadž mně i jiným, kto nejsú pod obojí zpuosobú tak činí, všady po všem křesťanstvie k mé žádosti do domu přinesli by mi, ale já jdu k nim, ještě mi nechtějí pokázati, žel se tvé svaté milosti, pane Bože všemohúcí, oni knihy majíc, neumějí jich požívati a těm, kdo by uměl, dopustiti nechtějí. Píši to z veliké bolesti mého srdce pro veliké násilé a velikú nepravost, která se mně i mnoho tisíc lidu děje, pán Buoh všecko na smrti rozměří. Kteraci slúpové byli měděnί, kamenní, dřevění a svícnové a stolové a lucerny a studvě a fioly a kadidlnice z čistého zlatta a jaké bylo Sancta sanctorum, a kde archa posazena, a kterak posvěcenie chrámové stalo se, nechť to vypíši,

kteraký byl duom královský, to opustím. Dal jest král Šalomún kněžím à kantoróm sto a dvadceti hřiven zlatta na každý rok věčného platu.

Krajiny přislušející k královstvie Jeruzalemskému, jest dvanádcte krajin, které byl Šalomón osadil dvanádcti mládci a úředníky, aby z nich králi dodávali obilé, maso, ryby, oves, seno a jiné věci, a proto jména těch úředníkuov sú v bibli popsána i krajiny, a to nenie velmi potřebné věděti. Než měl jest Šalomón všecka království s sebú od řeky Filistýnské až do řeky Egypské, obětujíc jemu dary a slúžíc.

Města hrazená, znamenitější toho královstvie, jsú tato: totiž Galilea, Bethleem [266] Accona, Cirenen, Sarapathina, Sidon, Leodocia, Jocapacia, Jordan, Městečko Bethsajda, Corozajn, Cafarnaum, Chanagalilee, Letulia, Zefor, Nazareth, Tabor, Samaria, Crysa, Gazyrym, Bethel, Lusa, Bethania, Baurym, Betsaje, a bibli jmenuje, že Argab krajina, kterou vládl Bethfanas, knieže, který měl dceru Šalomonovu Baryn, mělo měst šedesáte hrazených, zámky měděnými zamčité. I proto, že mnoho jest toho, opustím pro ukrácenie.

Krajiny pohanské, mocné, které trápily židy, když jsú proti pánu Bohu zhřešili, jsú krajiny jmény synuov, Cham a Canaan nazvané, velmi mocné, totižto Jebuzej, Evej, Ferezej, Chananej, Amorej, Jersea, Archadei, Esenei, Arabei, Amathei, Sabathei, Mesrahym, Emlat, Jethei, Filiste, Palestiny, Jetuld, Jezer majedo, Gazer a mnoho jiných královstvie okolních, jako Sarchana, Bethsam, Sabella, Betsanies. A ti jsú přemáhali židy, když zhřešili, a kdy pokání činili, tehdy jsú přemáháni bývali, ale za Šalomúna všickni tito králíkové měli jsú pokoj a přiezeň s nim.

Múdrost Šalomúnova byla jest múdrost, okazující se z šesti věcí: Najprvé, z vtipnosti přináleženie pravdy při nevěstkách o dietěti, že z litosti mateře poznal, že jest dietě její, tak králové mají dovtipni býti k rozeznánie pravdy. Druhé, že své všecky skutky byl obrátil ke cti a k chvále boží, chrám dělaje s velikými náklady, jej okrasuje zlattem, střiebrem, drahým kamením, malováním, obrazy, cherub a cherubin, a stěny ozdobil plechy zlatými čistého zlatta, a štíty a korunami zlatými a korúhve [367] přenáramně mnohými a čistými ze všeho hedvábí a orudím čistým, zlatým, střiebrným, jako bez čísla, ale však v počet, vrátil král Babilonský orudí, když židy zase navracoval. Třetie, že obecného dobrého viec hleděl než svého, udělal jest duom královský krásný a zeď okolo Jeruzalema a mnoho měst vzdělal, Mello, Magedo, Gazer, Betheron, Balach, Palmíru a mnoho měst na púštích, a zdmi ohradil jest je, a mnoho seth městeček nehrazených. Čtvrté, z toho, že žádné války nevedl jest, ale se všemi králi spříznil se jest. Najprvé, s králem babilonským, ten mu dceru dal, a se všemi králi. Též rač učiniti, o pane muoj milostivý, a budúť rádi slúžiti královė, kniežata, a dary budú veliké dávati, nenie-li pozdě hodie nakačata, byl bych při Vaší Jasnosti na počátku královstvie Vašeho. Ó, králi, stálo by za mnoho tisíc tisícuov, ačť sem člověk světu zavržený,

lepší by bohdá má rada byla ke všem věcem, i plod mužský s boží pomocí byl bych na tvú stolici zplodil uměním lékařským, ale pán Buoh tvé Jasnosti toho daru neráčil popříti etc. Páté, že psal byl knihy múdrosti Cantica a Ecclesiasticum, v kterých jsú připoviedky náramně múdré, a otázky činil jest o kořeních tří sta, a o dříví počna od cédru až do izopu a o hovadech a o ptácích a o rybách a o hadích, ale o tom nic nepsal jest, a sem tiem jist, že žádný od počátku světa těchto věcí lépě a rozumněji nesepsal jest než já, a buohdá knihy takové po mé smrti ostavím, že ani krašich ani užitečnějších nebylo nikdy od počátku [268] světa. Ten dar boží bude přenesen od Tvé Jasnosti na jiného, neb sem napomínal mnohokrát, abyšte naložili a nechtěli ste, a vidúce nechtěli ste rozuměti, ještě jednú přednesu sexterny před oči Vašie Jasnosti, kraší nežli jsú které knihy na všem světě, a napomenu, ráčíte-li, ne mně, ale k obecnému dobrému, naložiti, neb já k nákladu nemohu dostati a tu porozumiem, co duch svatý bude v srdci vašem jednati. Šesté, z řádu služebníkuov a úředníkóv, tak že královna Saba, vidúcí řád služebníkuov a rúcho jich a šenkéře a oběti v chrámu a oděnce, muže silné, bojovné a kniežata a vévody a vladaře nad vozmi a nad koňmi pět seth a padesáte úředníkuov, neměla jest duchu pro div. Viece o múdrosti jeho pro ukrácenie opustím, mnoho.

Bohatství Šalomónovo jest bohatstvie, okazujicí se z šesti věcí: Najprvé, z rozšířenie královstvie jeho a krajin a měst. Druhé, že vzal náramně veliké dary od Nabuchodonozora po jeho dceři a od králuov, okolo sedících. Král Iram, Tyrský král, dali jsú jemu sto a dvadceti tisíc hřiven zlatta a dříví cedrového a cyprisového, co potřebie k chrámu i domu královému bylo, královna Saba přinesla mu zlatta bez čísla a drahého kamenie a kořenie, králové arabští a kniežata obětovali jsú jemu každý rok zlatta i Osir pět seth šedesát a šest hřiven, krom toho, co kupci. Třetí z toho, že střiebro tak obecně leželo jest po Jeruzalemě jako kamenie. Čtvrté z toho, že stěny chrámové třemi sta plechy rajzím a čistým zlattem pobil jich, a každý plech měl jest tři sta hřiven zlatta čistého, krom drahého kamenie slúpy zlattem odieval jest [269] v domu božím i v svým, i stěny perlami, damašky a hevábím. Páté, že skúpí měl Jeruzalem kupce ze všeho světa, a křivdy jim nečinil ani dal činiti, a cesty zpuosobil jim pokojné po moři i po zemi. Šesté, že měl čtyřidceti tisíce jezdcuov na každú hodinu hotových k boji, kterým každý den dával potřebu hojnú i koním, oděnie čistého, zlatého, střiebrného, mosazného, měděného, ocelivého, železného, dřevěného, a vozuov všecko velikým množství a v řádu a lodí bojovných na moři s věžemi a s oděním pět seth železy otarasované, pro probití slonuov měl osmdesáte, a jiných věcí množstvie.

Thruonové krále Šalomúnovy bylo jest čtyři thrunóv: Najprvnější, zlattý v chrámě dvanádcti stupňuov, a ten byl proto, aby se tu koronovali praví králové židovští a na tom také též modlili se v chrámu. Druhý, v domu královským. Třetí, prostřed královstvie. Čtvrtý, nosiecí ten jest byl z kostí slonových, maje šest stupňuov, ten byl nahoře okrúhlý

a dvě ruce držíc sedadlo, a dva lvové vedle rukú a dvanádcte lvíkuov na šesti stupních, že nikdy nebylo takového.

Koruna Šalomúnova byla jest koruna, v které nic nebylo lacinější nežli zlatto, měla jest v sobě pět karbunkuluov, každý jako slepičí vajce, čtyři na bocích a pátý na vrchu a na čele mezi těmi karbunkuly. Šest kamenuov totiž granath, rubín, adamant, ametist, kryzolit, smaragd, a mezi druhými na straně šest, totiž jaspis, topazion, [270] onithyn, sirotek, prašinus, zafir, a z zádu šest jiných, a opět na straně šest jiných, tak koruna stkvělá, jako kdy potom a před tiem nikdyž než na Adamovi, když patriarchské koruny požíval. Kteraké sceptrum, jablko meč, a jiné okrasy, to pominu. Rúcho Šalomónovo, o tom pán Krystus činí zmienku, že bylo krásné, avšak dí, že kvítek najmenší jako fiola a květ borákový a květ psího jazyku, tyto jsú v modré barvě, že neměl k své slávě tak čistého rúcha modrého, jako jeden z těch kvítkuov, ani rúcha bílého, jako jest ruože bielá a liliová a ptačieho hnízda, ani rúcha červeného, jako jest ruože červená a vlčieho máku květ, a tak dále. A to jest dokazoval pán Krystus, že toto božské rúcho stvořenie boží jest dokonalejší než lidské.

Stuol Šalomonuov byl jest stuol, náramně hojný od jídla a od pití, neb na každý den deset voluov k stolu bylo vykrmených zabito a dvadceti pastevních. Sto skopcuov a co bauvalóv, losuov, jelenuov, srn, ptákuov, domácích vysokoletuov a ryb i jiných věcí u vodě měl v mieru. Třidceti strychuov čisté múky k žemli, a šedesáte strychuov režné múky. A dí biblí, že bez čísla byli jsú, kto jsú jedli a pili a veselí jsú byli, v tak velikým množstvie jako piesku mořského. Psáno jest v knihách regum v třetích v čtvrté kapitole nebo v páté, tak mi se zdá, neb bibli nemám, ale té hojnosti nechválím, neb jest byla k obtieženie všeho královstvie, jakož potom po smrti Šalomónově žádali jsú oblechčenie [271] břemené a Roboamovi, a také nenie hodné, ačť jest u krále prázdné ležáky mieti, i najlépe jest každému králi u pokoje královstvie deset stoluov mieti i s posledky v počet sobě jednati a chudých nezapomínati, také v počet a dva stoly mieti, pro chudé pacholky, aby nekradli, duokudž pánuov nemají, za dvě neděli jísti, ale kniežata rakúská všem služebníkóm domuov jídlo dávají, krom kuchařóm i truksatcóm, i pití, a nemají hřmotu při svých dvořiech, ale první jest lepší.

Oběti Šalomóna krále byly jsú truoje: Oběti jedny na každý den při modlitbě, ty jsú nebyly veliké, než proto vždy jest oběť v zlattě učinil vedle oné řeči Davidovy: In muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Druhé, na posvěcení chrámu prvnieho tu jest obětoval pánu Bohu dvamezcietma tisícuov voluov a dvadceti tisícuóv a sto ovcí, a tubu, co oltář měděný, mohl stokrát zápalu snésti. Rač znamenati Tvá milost, snad tří voluov ještě nedala pánu Bohu etc. Třetie, třikrát do roka na každým tisíc oběti a kadidla a vždy hody veliké činil při každé oběti a tak dále, kam sú sě ty oběti děly, co bylo zápaluov, to pálili, co jiného, to kněži vzali a požívali toho miesto pána Boha služebníci jeho,

jako dnes, když Vaše Jasnost vyšle legáty, kdy je král velmi daruje a ctí libo Tvé Milosti a Tvú Milost jsú v tom darovali, nebo by jim daruov jinak nedali, by nebylo pro Tvú Milosti, též tuto, oni pak požívali daruov božích zle, nechť učiní pánu svému [272] počet a zle poživú, pakli dobře, také dobře poživú.

Ženy Šalomónovy byly jsú troje ženy. Najprvé, královny, těch bylo sedmdesáte, které sluly královny, některé proto, že byly dcery královské, jakožto dcera faraonova, ta byla nejvzácnější a najprvnější, které udělal duom v Mello. Druhá, byla dcera krále Týrského Iram, a tak dále okolních králuov. Ale které kterak říkali. zdá mi se, že sem položil v velikých mých knihách. Druhé ženy byly jsú kuběny, těch bylo tři sta, tyto miloval pro krásu a druhé pro ochotnost, a třetí pro služebnost a pro pohodlé. Třetí ženy byly jsú mladice, kterým po zlú mysl smilnú odjímal panenstvie, chtěje se nasytiti břicha ženského i ceckuov, jakož dí v knihách Ecclesiasticu, že sem se nasytil etc. A viděl jsem ve všech věcech marnost, ale všecky tyto vdával jest, a které nevdával, choval jest pěkně na svým dvoře, a byly jsú služebnice prvních. Čtvrté ženy byly jsú pohanky urozené. I měl jednu krále idumského, druhú krále Moabititského, třetí amonitského, čtvrtú Sidonského, pátú Ethejského, šestú Evejského, sedmú ferezského, osmú krále syrského a jiných mnoho. I vzdělal jest král Šalomón modly těmto kněžnám každé vedle obyčeje jejieho. A mlčel jest pán Buoh, duokudž jest sám Šalomón se neklaněl modlám. I jsa sveden lahodností královny Sydonitské, klaněl se jest bohyni její Astarten a k žádosti kněžny Amonské klaněl se jest Bohu Moloch a k vuoli kněžně Moabitidenské, klaněl se jest bohu [273] Thamos, a tak když jest byl i k vuoli jiným kněžnám a klaněl se jest modlám mnohým, oběti čině a kadidlo, rozhněval se pán Buoh a řekl jest: Roztrhnuť královstvie tvé etc. Rač tuto mnoho znamenati, o králi, co Šalomún činil, proti zákonu božiemu, a všecko mu pán Buoh přetrpěl, krom modloslužebenstvie.

Oslabenie a umenšenie pomsty na hřiechy proti zákonu božiemu od Šalomóna i od lidí učiněné, jest nemstěnie těchto přikázánie: Najprvé, že nebude nevěstka z pokolenie lidu izrahelského, a Šalomón mnoho nevěstek měl pod sebú a mnoho jich nadělal sám, avšak ani pán Buoh mstil ani práva světská. Rač věděti, že nevěstky budú v městech až do súdného dne pro pět věcí: Najprvé, pro křechkost lidskú, neb tak pán Buoh audům rodícím dal jest náchylnú kvapnost, chtivost a sladkost, že člověk hovadný tomu nemuož odolati, anebo musí se zblázniti neb smrtedlných nemocí najíti nebo odbýti a dojíti, i proto králové, že to obcem nic škodno nenie, trpí a nemstí. Druhé, aby se uvarovali hřiechuov horších totižto s ďábly a muži s mužmi a ženy s ženami aneb s hovady, i pán Buoh trpí smilstvo i lidé, neb Loth řekl jest Sodomským, když chtěli anjeluov zle požívati: Máte dcery mé, vezměte a požívajte, jakž chcete, a nechte mládencuov, neb sám syn boží jest mezi nimi. A když jsú nechtěli žen požívati než mužuov proti rozkázánie božiemu, propadli jsú se. A proto dnes

v Florenci, v Římě, v Benátkách, v Padvi dávají [274] se*) odpustkové ženám, která se lépe připraví, neb se jim styštie s lidmi páliti Sodomskými, neb jich příliš mnoho; ale to v posměch Čechové mají. Třetí, že sám pán Krystus trpěl jest a nekazil, řka: Věru, věru pravím vám, že nevěstky předejdú vás do královstvi nebeského. Pán Krystus i jiní dobří lidé rádi by, aby nic zlého nebylo na světě, i papež by to raději viděl, než Čechové, aby žádné nevěstky nebylo, a když nemuož tomu odolati, hledí skrze prsty, a vida, má lítost nad syny svými a nad dcerami jako milostivý otec. A proto jest zpověd, aby člověk vzal rozhřešenie a pokánie. Čtvrté, neb zkaze to miesto, bude plné město smilstva, dětí hubení, panen, vdov i manželek přelštění, dary, sliby, až do skonánie zlého. A proto dí svatý Augustin: Kto chce duom čistý mieti, měj jedno miesto nečisté, ať se tam táhnú všecky nečistoty, a to miesto zkaze, všecken duom bude nečistý; kdež záchodu nenie, leckdes sede, též tuto etc. Páté, tiem se varují vraždy mnoha cizolostva, tráveniny, násilé panen a vdov, zblázněnie, smrtedlných nemocí ujíti, a řemeslníci, mlčíc potom, pilněji svá řemesla dělají. Šesté, neb ta dobrá družina pánu Krystovi nikda nebyla ohyzdná, totižto zjevní hřiešníci, jako lotři, ruffiáni, nevěstky, hampejsníci, neb jest přišel jich hledat, a ti jsú menší hřiešníci, než kněží hrdí, ješto jinými pohrdají, jako zákoník zjevným hřiešníkem a onen svatú Maří Magdalenu, aneb kněží k válkám popuzujíce, aneb kněží řáduov svých nevedúce, nebo zlé vždycky [275] v sobě myslíce, neb takoví jsú jako hrobové ze vnitř zmalovaní, ale vnitř plní nečistoty. I protož, králi milý, viec bych o tomto psal, ale nechám. Vidí Vaše Jasnost, žeť jest zle, plná Praha nečistoty, dietek zahubovánie, proto že toho miesta nenie, a častokrát mrskají se s nimi, nosy řeží, lupí je rychtáři z šatuov, i bohaté lidi skrze ně o statky připravují. Nahlédni v to, lépeť jest, ať jsú, nežli nenie jich potřebí uvoditi, jedné vedle starých práv jim svobodu propustiti. Druhé, přikázal pán Buoh: Neučiníš sobě obrazu rytého ani podobenstvie kterého stvořenie, kteié jest na nebi neb na zemi, neb u vodě. Avšak Šalomún učinil Cherub a Cherubin litiny a rytiny každého stvořenie, jakož ještě sviecen zde na hradě z Jeruzalema ukazuje, proč jest pán Buoh to Šalomónovi přezřel. Třetie, proč mu dopustil mnoho žen mieti a za hřiech nepočetl. Čtvrté, proč mu dopustil pohanky bráti a prvé přikázal a řka: Nebudete pojímati dcer pohanských ani se s nimi smiešeti. A tak mnoho jiných věcí zákona božieho, prve tvrdě kladené, změkčeny jsú náramně. Proč jest to, a kterak jest to, dlúho by bylo psáti.

D o b r o t a, k t e r á p ř i c h á z í k r á l o v stvie a **krajinám**, které v svým hlavním městě mají krásný kostel, ješto slove diocesis, a tu maje správce duchovnieho, totiž patriarchu, jako v Římě a v Angli a v Akvileji a jinde nebo arcibiskupa jako v Praze, v Zalcpurku, v Gnezně, nebo biskupa, jako v Olomúci, v Mišni, v Pamberce a jinde, a od toho kostela celá země béře formu a řád k každému kostelu, puokudž muož najblíž,

*) V rukopise stojí: jse.

aby tak [276] bylo slúženo, jest dvanádcte dobrot: Najprvé, že všecka země pro zachovánie řádu a práv božských a cierkve Svaté má pokoj v sobě. Druhé, že lehčeji lidé mrú na své smrti, neb se jim neplete žádný neřád ani spletenie u vieře, ani jim pán Buoh po smrti nemuož mieti za zlé, že jsú zemřeli v poslušenstvie řádných svých starších, neb jest sám řekl: Kto vás slyší, mneť slyší. Než z jiných hřiechuov od nich počet béře. Třetie, že pán Buoh těm králóm a kniežatóm, kteří stavějí to miesto, nadávají a shánějí, aby služba boží se dála řádná, dává požehnánie stkvělost a velikú slavnost před lidmi a ztvrzuje jich panství až na věky. A jakož dí Šalomón, že neodjímá pán Buoh muže, který by seděl na thrun otce svého, rač to znamenati králi. Čtvrté, čiň to, že véru a v pravdě též pán Buoh přebývá prostřed té krajiny mezi lidmi, který přebývá mezi anjely na nebi. Páté, že lidé z té ze všie krajiny od nižších kněží k vyším, jsúc vysláni do toho chrámu božieho, spieše od hřiechuov velikých vyčistěni budú a spíše na modlitbách svých uslyšeni budú, neb tu zvláště oči boží jsú otevřeny, a spíše uslyší než jinde. Šesté, že několikrát do roka lid z toho ze všeho královstvie i odjinud přicházeje k slavnostem svátkuov, vnitř i zevnitř vezme obveselenie od pána Boha. Sedmé, kto se*) tu zpovídají a pokánie činí, vezmú spieše svým hřiechóm odpuštěnie. Osmé, bude-li zavřieno nebe od deště, anebo byl-li by mor anebo boj a válka nebo hlad, neb rez, neb kobylka, a jdu a budu se tu modliti, odejme pán Buoh ránu každú [277] od krajiny i od lidí i od každého. Deváté, přijde-li cizozemec z daleké země, a jsú tu kteří odpustkové nebo kareny, bude toho všeho účasten jako domácí, ale tuto jest smiech Čechóm. Desáté, bude-li chtieti lid na vojnu a prvé zjede se k kostelu hlavniemu a bude tu volati ku pánu Bohu na pomoc k svým svatým dědicóm, jako my Čechové k svatému Václavu, k svatému Vítu, k svatému Zigmundu, a tu oběti učiníc, vyjeli by, budú mieti pomocníky z nebe od pána Boha a od svatých dědicuov. Když by to Vaše Jasnost jednú učinila, slíbil bych, že by přestala válka. Jedenádcté, bude-li lid u vězenie a budú volati k kostelu svému prvniemu a k svým svatým dědicóm, slibuje pán Buoh, že je zase navrátí k jich domóm. Dvanádcté, bude-li křivda komu učiněna a bude člověk volati na pomstu, uslyší pán Buoh z nebe a pomstí nad násilníkem, a tak dále. Opustím již toto dielo, o králi, nenie většího blázna na světě než já, že tak veliké dielo dělám a odnikudž nic nemám, ani hlavy mé čím posíliti, ani zač papíru ani světla kúpiti.

Saul, z pokolenie Beniamin, přišel jest k proroku, řka: Prosím, pane, ukaž mi vidúcieho. I řekl jest jemu: Já sem. I řekl jest Samuel: Já sem, co žádáš? I řekl jest: Ztratil sem oslice otce mého, prosím, zjev mi je. I řekl jest jemu prorok: Obětuj se mnú a okáži tobě o osliciech i co má tvého buducieho býti. A tak se stalo. I mazal jest jeho na královstvie tajně, až potom přede vším lidem. A tu jest Samuel před lidem učinil pět věcí: Najprvé, osoby [278] losem došel. Druhé, lidu tázal, chtějí-li.

*) V rukopise stojí: jse.

Třetie, platy a stuol královuov, aby opatřil. Čtvrté, aby poslušni byli. Páté, mazal ho na hlavě, ale to jest doluov složeno, samého papeže maží na hlavě, a tak dále.

David, druhý král Jeruzalemský, syn Izaj sedláka, ten, když jest pásl stáda, z mládenstvie svého mazán jest na královstvie od Samuele z rozkázánie božieho. Potom učinil znamenité šest věcí dobré: Najprvé, Goliáše, obra, rúhající jméno božie, toho zabil. Druhé, chrám boží začal dělati z dřievie cedrových, ale nechtěl pán Buoh od něho přijíti, neb byl muž krvavý. Třetie, že plakal Saule svého nepřietele. Čtvrté, že Jeruzalem zdi opásal jest a o obecné dobré myslil jest. Páté, že kdy ho chválili lidé, tehdy tu chválu pánu Bohu obrátil, řka: Nemám, pane, nemám, ale jménu tvému daj pochválenie. Šesté, žaltář složil, v kterým jest múdrost na světě najvětší. Zlé věci učinil tyto: Najprvé, že, zcizoloživ s Bersabe, Uriáše zahubil na špici. Druhé, jsa vinen, aby sám trpěl, přenesl ránu boží, že zvolil mor raději tři dni než utikánie před nepřátely. Kladl bych viec, ale že mi z žádné libráři nechtějí žádných knih pójčiti, a tuto bych měl bibli mieti, i proto buď dosti. O králi, zleť jest, zleť jest věru, králi milý, opatř, ať jest jinak, a boj se, ať rána boží na tě nepřijde; nebť nenie dobře chudince ani dobrým lidem pod tebú než útisk veliký, opatř to a nemlč, leže v kútě. Jižť sem se odvážil, abych pravdu psal, k tvé žádosti pro tvé dobré, neb jinak nebyl bych věrný služebník tvój, o králi, o pane [279] muoj milostivý. Pastucha lépe opatří své stádo nežli Tvá Velebnost své královstvie.

Salomón, třetí král Židovský. Čtyři věci učinil dobré. Najprvé, že za múdrost prosil pána Boha, neb múdrost jest nade všecko dobré, nad zboží, nad zlatto, nad střiebro, drahé kamenie, nad zdraví, nad krásu, nad pěknost, neb múdrosti člověk všech věcí dojde. Druhé, že chrám krásný udělal v Jeruzalemě ke cti a k chvále najvyšiemu pánu a nadal hojně biskupy, kněží, kantory a zlatými korunami a štíty chrám boží okrásil. Třetie, knihy udělal truoje: Jedny o múdrosti Ecclesiasticus, třetí kantily. Čtvrté, že přátelstvo a pokoj činil s okolními králi, s Iram, králem Perským a s Moabitidem. Ale zlé věci měl tyto čtyři do sebe: Najprv, že byl mstivý, zabil Adoniáše a Joaba a Abatam a Semej. Druhé, že žen měl mnoho: Sedmdesát královen, tři sta kuběn, a mladic bez čísla. Třetí, že ženě Mauřenince dal se odvésti od pána Boha k modle, před kterú klekal jest a modlil se jí. Čtvrté, že kdy prorok boží přišel k němu, tresce ho, netbal jest, ale povstal proti proroku, chtěje jeho zabíti. A tak umřel jest. Čtyřidcáté léto královstvie svého, kterému nic by nebylo, by nebyl modloslužebník.

Roboam, čtvrtý král židovský, syn Šalamónuov, král zlý. Tyto tři věci zlé učinil: Najprvé, když sešel se k němu všecken lid Izrahelský, prose, aby jim umenšil břemena, které otec byl na ně uložil, a když mu [280] staří rádci radili, aby to učinil s vochotností, a mladší radili jinak, a on odvrhl radu starých i dal za odpověď radu mladých, řka:

Otec muoj, bil vás metlami, a já vás budu bíti štíry. A hned rozděleno jest královstvie, a odstúpilo od něho desetero pokolenie. A kraloval jest toliko nad Judu a nad Beniaminem. Druhé, zlé že měl žen osmnádcte, kuběn čtyřidceti, syny třidceti tři a dcer čtyřidceti. Třetí a najhorší, že po lesích stavěl oltáře a modly a bez děky nutkal k modlám židy. A v těch dnech byli dva krále, jeden Roboam, který kraloval nad Judu a nad Beniaminem, a druhý Jeroboam nad desieti pokolenie, a spřehli jsú oba, aby lid sšel k svátku do chrámu, i zpuosobili jsú modly v chrámě i jinde po městech.

Abiáš, syn Roboamuov, byl jest pátý král Jeruzalemský, tento ve vší zlosti následoval jest šlépěje otce svého, nadělal modl zlattých i střiebrných do chrámu i po městech a nutkal lid k modlenie. Umřel na bolesti noh. Ale druhý král, který byl nad desieti pokoleními. Syn Jeroboamuov byl jest Nadab, také modloslužebník. A za něho byl kněz a prorok Hyen, Hajas Anania a Azariáš, a Hyen zabit jest od Basa, syna Nadab, po Basa kraloval jest nad jedenádcti pokolením Hela a potom Zambry, a potom opět byl jeden král všech židuov, totiž Asa. [281].

Asa, šestý král všech židóv, po roztrženie královstvie židovského, pro hřích Šalomonuov vždy dva krále byli, jeden Juda, rodu Roboamova, a druhý Izrahelský, rodu Jeroboamova, nad pokolením jedenádcti. Teď již všickni pod Asu počínají slušeti, který byl muž spravedlivý, kaze modly otce svého, a k boží službě lid zase obrátil vedle rozkázánie Mojžiešovu, proti kterému kdy se sebrali pohané, totiž Moab, Amon a syrští, i vytrhl jest proti nim v modlitbě a s kantory, a pohané slyšíc kantory odběhli jsú od statkuov, tak že tři dni židé lúpeže sbierali.

Jozafat, syn Aza, sedmý král židovský, král dobrý, muž spravedlivý a statečný, v bojích vítězný, třidceti let kraloval nade všiem lidem židovským, službu boží v chrámě napravil vedle rozkázánie Šalomónova a modly vymietal, porazil Moaba dvakrát, Amona třikrát. Za jeho časuov prorokovali jsú proroci věrni pánu Bohu, totiž Micheáš, Heliáš, Jezbites a jiní, a zbil jest proroky falešné.

Joram, syn Jozafatuov, osmý král židovský, po smrti otce svého kraloval jest osm leth, člověk zlý, modly množe, svátky slavné a oběti bohóm cizím vymyšluje, bratruov svých šest kázal zahubiti, a potom na střevní dnu z veliké bolesti umřel jest. Za něho činil každý svú vuoli.

Othozyáš, syn Joram, devátý král židovský po smrti otce svého kraloval jest jediný [282] rok, král zlý, všie zlosti cestu otvieraje. Tento král pro zlost od evangelist jest vyražen z rodu pána Krysta, veliké měl douffánie sám v sobě, proto padl, a mnoho žen Amonských lahodností odvedly jsú ho od cesty otcóv jeho, i proto byl zlý. Za jeho časuov Athalia zahubil vešken rod králuov židovských i siemě jich, krom Joaza, kterého teta jeho skryla jest, a Joab byl jest syn Othozyáše.

Joas, syn Othozyáše, desátý král židovský, v sedmi letech byl, když počel kralovati, a kraloval jest čtyřidceti leth, muž spra-

vedlivý, opravuje pád Izrahelský v službě boží, ve cti, v obětech i mravích, a chrám boží vzdělávaje, službu božie množil a přikázal Jojadovi biskupu, aby všecky věci v chrámě božím řádně vedl vedle písem a rozkázánie Mojžieše a prorokuov. Potom Joáš, když umřel Jojada biskup, zblázniv se, Zachariáše proroka, proto že jest jeho trestal, mezi chrámem a oltářem zabíti kázal. Potom sám od svých služebníkuov zabit jest.

Amasias, syn Joazuov, král židovský jedenádctý, po smrti otce svého kraloval jest let dvadceti devět, na počátku činil spravedlnost před očima božiema k Bohu, u vieře a v službě pravé a k lidem, číně súdy spravedlivé a slyše, že bohové, které byl vzal v Amalech mluví a dávají odpověď miernú lidem k jich otázkám, odvrátilo se jest srdce jeho od pána Boha k modlám. I počel jest v pýchu padati a poklady chrámové bráti. A zabit jest v Lachis. [283]

Jeroboam, syn Joas druhý, dvanádctý král Izrahelský, tento na počátku byl král velmi dobrý a v bojích silný a mocný, tak že navrátil meze synuov Israhelských, které byli odjali Jebuzejští, Amonští a Ferezejští, počna od Anthiochy až do moře. Potom zpýchal náramně a činil zle všecko, vedle své vuole. Za něho prorokoval Amos prorok, potom syn jeho Boate proklál ho mečem. A tak stálo królostvie židovské pusto let třinádcte.

Oziáš, který jinak slove Azariáš, třinádctý král izrahelský, kraloval jest let padesáte a dvě, tento líbil se jest před očima božiema dotud, duokudž nebyl zbohacen, potom učinil tři věci zlé: Najprvé, pokusil se o úřad kněžský a biskupský, v svátek zabránil jest Azariášovi biskupu, aby nečinil slavnosti, že chce sám je činiti i kaditi. Vzev efot a korunu a kadidlinci, činil zápal před pánem Bohem, a hned málomocenstvím poražen jest. Druhé, co byli předkové jeho měst asyrských k sobě přirazili, to jim zase poddal jest a s Sardanú pohanem úmluvu měl jest. Třetie, že se dal modlářóm rozšířiti.

Joathan, syn Oziášuov, čtrnádctý král židovský, kraloval jest po smrti Oziáše. otce svého, šestnádcte leth. Za jeho časuov prorokovali jsú tito proroci: totiž Izaiáš, Micheáš, Johel a Oziáš, král dobrý, a za něho počínal pád královstvie židovského, neb truoje pokolenie za něho král asirský odvedl jest [284], jiní praví puol třetieho pokolenie, neb Galilej, totiž tu všecku krajinu, kterú byli obsedli Zabulon, Neptalim a Beniamin, ty do vězenie odvedl jest. A to bylo počátek vězenie židuov.

Achaz, syn Joathan, patnádctý král židovský, kraloval jest šestnádcte leth nad královstvím židovským, i povstal jest proti tomuto králi Salmanazar, král asirský a poddal jest jeho sobě poddanie. A když jest chtěl Achaz zprotiviti se králi asyrskému a poslal dary, Susat, králi Perskému, tomu porozuměv král asyrský, oblehl Jeruzalem, a přemohše Achaza, odvedl jest jeho do Ninive a sedm pokolenie s sebú a tam u vězenie krále držel jest, a pokolenie sedmero osadil jest okolo hor medských a perských vedle řeky Jeza.

Ezechiáš, syn Achazův, král a prorok, král židovský šestnádctý, král dobrý, kraloval jest leth dvadceti devět. Tento svolav kněží a jáhny první měsiec královstvie svého napravil jest chrám a orudie chrámové i oběti a rozptýlil jest slúpy a modly pohanské a napomínal jest, aby navrátili se k služebnosti boží pro jeho modlitbu, pán Buoh anjela svého v jednu noc zbil sto osmdesát a pět mužuov, a znamenie toho slunce stálo níže deset stupňóv, po nemoci smrtedlné k jeho nábožné modlitbě přidal mu pán Buoh patnádct leth. A tak dále jako biblí klade.

Manašes, syn Ezechiašuov, sedmnádctý král židovský, přezlý modloslužebník, krev prorotskú vylévaje po ulicích Babylonských, [285] Izajáše proroka kázal přetřieti pilú, kterú dřievie přetieraje, a to slove dřevěná pila. A proto pán Buoh dopustil a zbúřil proti němu krále Babilonského, který pode lsti jal jest Manašes, krále židovského, kterého když jest chtěl král Babilonský žiezní umořiti v svým vězenie, rozpomenul se jest na žiezeň Izaiáše proroka, když jest volal napíti, jda na smrt, a to Manašes zabránil, aby mu pití nebylo dáno, a vida, že pán Buoh dal proroku vody vidomé, které potom slovú Siloe a nesmiloval se, činil pokánie a smiloval se jest pán Buoh nad ním a navrátil ho k královstvie, a potom, shladiv modly, službu božie rozmáhal. Helimandus klade, že za času toho krále Giges pastýř nalezl člověka mrtvého, na koni měděného sediecieho; ten když vzal prsten s kamenem od toho člověka mrtvého, hned nevidomý byl, a proto činil ženám násilé, a potom i královéj své, a boje se krále, zabil ho, a když sekl, nic nevěděli, než meč, a to čím byl.

Amon, syn Manáše, osmnádctý král židovský, kraloval dvě letě nad Judu i nad Izrahelem, člověk zlý, činil všecky zlé věci před očima božiema, jako i otec jeho z mladosti činil jest, a zavodil lid izrahelský ve všem zlým, a zabit jest od svých služebníkuov.

Joziáš, syn Amonuov, devatenádctý král židovský, kraloval nad Judu třidceti a dvě létě, člověk dobrý a spravedlivý, odvolávaje lid od modloslužebenstvie, první rok všecky [286] židy odvrátil jest od klaněnie modlám, tak že ani znamenie, které modlářstvie kde okázalo se jest ani v domiech tajně, a měl jest tři syny, totiž Eliachym, který byl prvorozený, a druhý Jeconiáš a třetie Joathas.

Eliachym, syn první Joziáše, dvadcátý král židovský, kraloval jest jedenádct leth, za něho pošel jest Jeremiáš zkaženie královstvie židovského i chrámu prorokovati i byl vsazen do vězenie, a potom poznavše, že jest prorok boží, vypustili ho, a mezi tiem Eliachym bude poddán králi Babilonskému, a na znamenie toho poddání změní mu král jméno a dá jemu jméno. Joachim kraloval tři léta, kterého kázal zabíti král Babilonský, protože mu slíbiv daň dávati, potom zprotivil se.

Jeconias, druhý syn Joziášóv, král židovský jedenmezcietmý, od krále babylonského na královstvie stvořený, tu úmluvú, aby daně dával po zabití Aliachyma, bratra svého, tento chtěje se slíbiti králi babylonskému podával syny židovské výbornější na učenie do Ba-

bilonii, aby se tam učili múdrosti Kaldejské, a tam dal jest Sedechiáše s mnohými kniežaty, které měl jest Jeconiáš pod sebú, mezi kterými Mardocheus a Ezechiel a Annaniáš a Zachariáš, Mizael. A královal jest Jeconias jedné tři léta.

Sedechiáš, poslední král židovský, dvamezcietmý, jsa králem usazen od krále Babilonského poddaní totiž, aby daň dával a věrně slúžil králi Babillonskému, potom když se zprotivil jemu lid, který prve dobrovolně byl přišel a dán do Babilonii [287], ten zjímal, a toho bylo na deset tisíc, potom oblehl jest Jerusalem a, vzem Sedechiáše, krále židovského, kázal mu oči vylúpiti, prve zbiv syny jeho, an na to hledí a zapálil a vypálil jest chrám Šalomónuov a odnesl jest klenoty chrámové, koruny zlatté, štíty, kadidedlnice i sviecny do Babilonii i stoly zlatté a zkazil jest chrám a zdi Jeruzalemské obořil a zajel jest lid najvýbornější, a nechav tu lidu židovského, nestatečného, svým lidem osadil jest. A vládl jest leth sedmdesáte leta králuov židovských všech až do zapálenie chrámového jest leth čtyři sta osmdesáté a pět.

Pátého věku kronika jest kronika, počínajíc se vedle některých kronikářuov od vězenie židovského do Babilonii uvedeného, a vedle toho tento věk musí jíti po prorociech; druzí počínají od králuov babylonských a zvláště od Nabochodonozora, krále babylonského velikého až do Julia, neb v tom mocně stálo královstvie Babilonské a mnoho královstvie bylo jemu poddáno, totiž perské, až do Alexandra velikého, v kterém bylo čtrnádcte králuov mocných, počna od Tyra až do Daria, od kterého počelo se královstvie Alexandrské, který podkasal byl sobě všechen svět i Babilonii i královstvie židovské,syrské i římské. [288]

Králové velicí veliké Babylonii, totiž Kaldejší, jsú tito králové: totiž Nabochodonozor veliký, ten kraloval čtyřidceti čtyři léta, Emlmerodach let osmnádct, Egezarehus let čtyřidceti, Labosardach měsícuov jedenádct, Rogusar, Nabor, Balthasar. Tito jsú zkazili královstvie židovské a medské.

Zpuosob města babylónského byl jest zpuosob takový, že mělo jest šestnádcte mil okolo až na čtveru hranu děláno a mělo šestnádcte bran měděných, a širokost zdí třidceti noh, rathúz toho města byla věže Babylonská po potopě a před potopú zdělána, majíc na vysokost tři tisíce kročejí po řebřících, dobře vyměřených, a po stupních, měla jest ta věže makovice zlatté, v slunce neb po měsieci, kdy hory blízké člověku nezastinily, ode sta mil vidomé, a po moři od tisíc mil opatřena a měla vezpod kosteluov, oltářuov, slúpuov, bohuov mnohých jako bez čísla zhúru auže a auže zdělána, město vším řemeslem dobře a čistě opatřené, tak že řemesla lidem škodliva, dál od lidí byla vysázena, jako ti, kteří rohy lijí a měd, že od toho v lidech padúcí se nemoc rodí; v dalších ulicech jsú zasázeni kúželici, u vod pod městem, aby sirsti a nečistoty jich od lidu nekazili, kdy by byli na hoře sazeni. Řezníci v městě býti nemčli, neb ta krev v létě veliký smrad a smrtedlné činí, helméři, platněři, studeni, kováři

a jiná hřmotná řemesla lidu škodlivá ven z lidí byli vysazováni, a tak dále, a smrdutá těch, ješto sukna barví nebo pargamenikuov etc. a každé řemeslo, aby spolkem sedělo, krom těch tichých řemesl, ješto jich každý potřebuje, jako [289] krajčieři, ševce, kožišníci, ješto nekvasíc koží z hotových koží šijí, ti mohú ruozno seděti etc. Opět ne každému každého řemesla a žádnému dvojieho nedopustiti, jako hokynářství nedopúštěti než babám, které nemohú dělati jiného lékařstvie, než tomu v tom prvé pět let učeným, ale vnitřnieho lékařstvie žádnému lotru ani žertéři, leč by byl philozofus, totiž prve mistr a potom doctor, neb kto jest doctorem bez mistrovství, ten jest stavěl duom bez grumfeštu, a ten žádnú měrú nemuož umělý býti, v tom ale Vaší Jasnosti též jsú pišci jako hudci za Vašeho královánie po hřiechu lechčí zhúru a vysocí doluov, a proto zle stojí a jest nepokoj. Neb die Šalomón, že nebe ani země nemuož strpěti toho, kdy služebník chce panovati nad pána svého, jako se to nynie děje, že ktož nižší jsú, lezú zhuoru bez řádu, bez práva, kto neumělajší, ten vzácnější, než umělý, nébrž blázni jsú vzácnější nežli múdří než mistři než doctoři učení, vražedlníci jsú vzácnější nežli lidé pokojní, a ktož najviece lidí stepe, ten jest najlepší zlodějóv, zločincuov hubiti nynie nedadí, řkúc, že zákon boží dí: Nezabiš. Ale za hřiech nemají nynie, ktož lépe umie búřiti, a lidi vysoké tlačiti, po hřiechu zvědí na své smrti, kto to jednají. Takť se nevzdělá chvála tohoto královstvie českého, ale vieceť se zkazí, ruče rady staré rač Vaše Jasnost poslúchati, papeže, ciesaře, kniežat všeho křesťanstvie, biskupuov, kardináluov, doctoruov, kterého žádného z těchto stavuov nynie při Tvé Jasnosti nemáš, ani se k tomu [290] zpuosobuje, aby měl a rač vzieti na se formu królóv slavných, v kronikách popsaných, a vedle jich správy se spravovati a řediti toto královstvie, a tak puojde vše dobře.

Ještě o chvále a slávě povím města Bybylonského, co se z kronik nalézá a z lanfaleřuov i od těch, co sem někdy slyšel v Římě od těch, kto tam nynie bývali jsú, ač již nenie v té chvále jako bylo jest v tomto pátém věku. Kosteluov bylo jest v Babylonii veliké dva tisíce čtyřidceti a šest, bohuov mocných deset, a najvětší byl Jupiter, toho jsú pravili, že jest narozen z vrchu najvyšieho boha, kto jest utekl do toho chrámu, v každým hřiechu byl svoboden od práva, leč by byl zrádce králuov nebo zrádce města, nebo že by něco proti bohu Jupiterovi učinil, anebo že by kradl v tom chrámě, tehdy neměl svobody; a k tomu byli šranky, v které mohl v noci utéci, v které, byl-li by šel násilně potestas, jako by nynie řekl rychtář, měl život ztratiti. Jupitera, boha velikého, a v tom chrámě byli klenotové obecní a knihy a kroniky. Bohyně najvyšší byla Diana, a jiných k tomu devět svátkuov bylo mnoho ke cti bohóm a k utěšenie lidu a zvláště čtyři byli slavní, jeden senatorský, ten byl na počátku zimy, druhý všech řemeslníkuov, a kto se v procesí neukázal poctivě bohyni Minervě, tehdy ten rok složili mu řemeslo, neb jsú pravili, že ta bohyně vzala rozum a dovtipnost od boha velikého Jupitera a vlévá řemeslníkóm domyslnost k jed-

nánie čistých řemesel. Třetí svátek měli panny a panicové a mládež [291] v létě, když kvítí na bylinách najviec rostlo, a tu osm dní po procesí v tancích, věncích, v pistbách, v hudbách měli své utěšenie ke cti bohyni Dianě, která vládla mladosti a krású. Čtvrtý svátek byl rytieřský, ten měli na podzim ke cti a k chvále bohyni veliké Pallas, která vládla vítězstvím, proto že zabila Pallas obra silného, a tu byl král a vladaři rytieřstva, a žold dávali na celý rok, potom byli jsú jiní svátkové menší. Svátek sedlský byl konec zimy ke cti bohyni Ceres, ta vládla obilím i vším, což z země roste, ale potom Římané dali jsú tu čest bohu svému Saturnovi, prvniemu svému králi, který učil sedláky orati a hospodařiti, tomu se Římané oběti miesto Ceres nalezli a prosili, aby dal úrody syté až do nasycenie hovad i lidí. Kupci měli boha Mercuria quasi Mercancius deus, plavci mořští boha Serapis, ženy měly svátek na konci podletí veliké bohyni, které řiekali Juno, neb řekli, že ta má moc nade všie plodnosti, co se má z břicha naroditi v lidech i v hovadech, které jsú žádali za plod sobě i v hovadech i v ptácích i v koních pro hospodářstvie. A ten svátek Římané potom přenesli jsú ingeminorum signum, quia gemini signum, dum est sol in eo, habet vim gignendi omnium rerum, do podletie k konci ke cti bohyně Venus. Řečníci a mistři, súdce Boha fatum a fando dictum, aby jim dal múdrú a rozumnú výmluvnost. Múdří praví slunce, neb to vlévá člověku život a plnost rozumu a paměti, a všechen lid měl za boha štěstí, to byl svátek v zimě a kostel prostřed města toho boha byl obraz dvuoj, jeden zlattý, kolo drže [292] a na kole čtyři mužové jeden najvýše, ale již doluov nachýlený, druhý chtěje rád zhuoru a k tomu mluví stěstie: Vstup, zdáli se, ale tu umluvu počnu-li kdy bráti od tebe své, co tobě dám, aby nežaloval z křivdy, nebť zase své od tebe vezmu, kdy mi libo. Třetí upadlý a čvrtý pod kolem. Druhý byl obraz toho boha střiebrný a slepý, neb štěstie, když počne slepě a bez vidění a bez rozumu vyzdvihuje, i bez rozumu tlačí, a slove fortuna a fato deorum. Nábožní lidé měli za boha Plutonem, někteří pravili jsú, že po smrti přijímá duše a váží skutky dobré i zlé, a převáží-li dobří, že je mezi bohy hvězdní vnese. Pakli zlí, prostě u velikých zlostech jako v tomto, že byl bohuov potlačitel veliký a jich modly kazil a chrámy, anebo že vraždy veliké pachtil, pálení, mordy, tehdy takového do pekla odsúdil, pakli byl malý hřiešník, tak že něco viec zlého učinil, ale bohóm i obcem ne velmi škodného, tehdy odsuzují tu duši zase v tělo, aby nebo ženu byla a biednú, viec nebo meně, jakž jest zaslúžila, nebo psem nebo kočka, nebo hadem, neb něco jiným, ale to jest blud nesmierný a prosili jsú toho boha, aby je vysvobodil a furiis tří totižto o třetí prchlivosti a náhlosti nepřemožených, totiž od hněvu prchlivost pomsty žádá, a lakomstvie, která žádá zboží bez konce a smilství, které jest prchlivost, žádaje bez konce rozkoši tělesné; byl jest buoh mezi prvními bohy Nabaabeel nebo Baal, kterého Daniel zkazil jest a pro něho mezi lvy uvržen jest, jakož potom se o tom dále poví; byli jsú jiných mnoho bohuov v Babylonii, ale pro bludy a [293] pro ukrácenie toho opustím.

Ještě o slávě města Babylonského maličko povím, a najprvé o bohatství, že zlatta hornieho i potočnieho v hojnosti měli i střiebra i železa i každého kovu, drahého kamenie dosti, orientálních kúpí převelikých, tak že pepře měli, jako my nynie Čechové hrachu, zázvoru jako my nynie řípy, muškátu, hřebíčkuov, šaffránu, jablek ryských dosti, které jim docházely z ráje po řece Fison, a jiného ovoce obživujícieho jako bez čísla, pokoj veliký na zemi i po moři, a co židé se chlubí Šalomónem neb chrámem neb Jeruzalem proti Babylonu sent jest, než proto nám má býti chvála židovská vzácná, že nám dali pána Krysta a Pannu Mariji, a všecky apoštoly, a mnoho svatých a velebných doctoruov nám urodili jako trn ruoží a bláto zlatto; ale trn nehodie se než spáliti, když již ruože nenese; též oni do pekla puojdú na oheň po smrti, ale po dnes mají trpíni býti, dokudž rodí lidi, kteří když se křtí, bývají křesťanóm náramně prospěšni, jako lýra a gorra. A jiní přeslavní doctoři, mudrci babylonští v té chvíli najvětší byli jsú Tales, Milesius, Solon, Pitacus, Mutilenus, Chylon, Lacedomius, Theobolus, Lidius, Peroandius, Chormthius, Byas, Peneus, Ezopus. A Daniel prorok a Ezechiel a Baruch byl v Jeruzalemě prorokem té chvíle.

Perského královstvie té chvíle byl jest slavný zpuosob a měli jsú perští čtrnádcte králuov velikých až do Tyra, krále perského, který [294], zabiv Balthazara Babilonského krále, vypálil Babilonii a zkazil chválu jejie a přenesl na perské královstvie čest Babilonskú; nebo která jest nynie v Babilonii, ta jest zase ustanovena od Kambisa, slyšíc Římané, že zkažena Babilonia, počeli se tvrditi.

Alexandrské královstvie jest královstvie Macedonské, které potom zkazilo jest královstvie Perské, neb Alexander veliký, když jest přemohl Daria, krále Perského, tehdy vzdělával jest velikú Alexandrii, i menší, chtěje, aby jméno jeho věčně v paměti bylo. I bylo jest králuov macedonských, od pátého věku počna, čtrnádcte králuov mocných, počna od Alexandra velikého až do Kleoparty, totižto Alexander veliký, Lagius, Ptolomeus, Filadelfes, Enargetes, Fizopaton, Epifanes, Filometer, Socher, Alexander druhý, Alexander třetí, Fiston, Dionisius, Cleoparta. A všichni sluli jsú Ptolomeové po prvním Ptolomeovi.

Římské královstvie jest královstvie náramně mocné, maje nynie pětmezcietma králuov pod sebú, to jest nekazilo žádného královstvie krom židovského, ale podávalo sobě všecka královstvie, tohoto královstvie v pátým věku bylo mdlé, ale v šestým jest najmocnější i po dnes. Té chvíle spravovali jsú Řím Stipius, Africanus, Aflorius a jiní mistři až do Julia, ale již jsú počínali svět podbíjeti s Ptolomej pokoj činiece, až Publius Terencius poddal královstvie Macedonské v daň, a zabil mnoho [295] tisícuov za času Ptolomea Epifanes, ale proto dopustili kralovati jim až do Cleoparty. Tato čtyři královstvie byly jsú na světě najmocnější, takměř všechen svět majíce pod sebú, a to vše v pátém věku.

Královstvie a krajiny, které jsú slušely pod Nabocho-

donozora, velikého krále Babylonského té chvíle, když Jeruzalem vypálil jest. Najprv, královstvie Jeruzalemské nebo židovské, druhé asyrské, třetie medské, čtvrté perské, paté caldejské, šesté arabské, sedmé madianské, osmé moabské, deváté idumské, desáté saracenské, jedenácté egypské, dvanádcté armenské, třinádcté amazonské, čtrnádcté trojské, patnádcté albanské, šestnádcté candacské, sedmnádcté řecké, osmnádcté štítské, devatenádcté archatské, dvadcáté tebánské, jedenmezcietmé tretenské, dvamezcietmé římské a krajin mnoho. Pod těmi králi, jakožto krajiny pod králem Jeruzalemským, byly jsú: Cananea, Samaria, Galilea, Bethsajda, Neptalim, Dotajm, Cafarnaum, Seyr, Cader, Tyberiadis, Sydon, Libanus, Sefer, Nazareth, Thabor, Cison, Hermon, Jidor, Najm, Tyrus, Carrmelus, a jiné mnohé krajiny, některé majíc jméno od hor, některé od řek, některé od studnic, některé tak ze jména daného a tak dále. A asireského královstvie jsú krajiny, totiž Damašcus, Anthiochia, Comegena, Fenicea, Palestina, a tak dále. Každého královstvie jmenovati bylo by mnoho.

Královstvie a krajiny, které slušely jsú pod královstvie perské, když Tyrus zkazil královstvie Babilonské, jsú všecka královstvie [296] svrchupsaná a nad to viece, totiž Asii vyší i nižší, Pentapolim, totiž pět měst velikých Sodoma, Gomora, Segor, Adama a Egyptské královstvie, to jich bylo dědicstvie, a královstvie Tarsis a mnoho krajin k tomu, totiž Bactria, Hyrkania, Nugdona a tak dále, jako položím, bohdá, když svět budu vypisovati; královstvie přidána jsú tato, totiž těch devět: Najprv Persidia, druhé Syria, třetí Medské, čtvrté Partské, páté Arménské, šesté Asia vyší, sedmé Azia menší, osmé Egyptské, deváté Judské po krvi.

Královstvie slušící pod královstvie Římské, jest pětmezcietma královstvie, jako potom povím, kterými věku převýšili jsú krále Babylonské i Perské, těmito krajinami a kniežetstvími vlaskými, totiž Tustia, Campania, Apolegia, Imbria, Longobardia, Aragonia, Padus, Benátky, Aquitania, Acquileja, Carniolla,, Carintia, Štýrsko, Rakúsy, Uhry, Morava, Čechy, Míšně, Sasy, Bavoři, Šváby, Rejn, Bramburky, Mohúč, Kolín, Trýr, Frankraych, Franci, Lucemburgk, Brabancia, Lužická země, Slezy, Polsko, a jiných mnoho zemí z této strany Římu, které by bylo dlúho jmenovati. A také v šestém věku teprv jsú se zmocnili i proto opustím.

Vězenie židovské jest vězení druhé, kterým odveden jest byl lid židovský do veliké Babilonii, k kterým byli jsú leth sedmdesáte úplně, počna od devatého léta krále Sedechiáše desátého měsiece, až do krále Tyra, za kterého třetieho léta Cyrova jsú navráceni do Jeruzalema pod kniežetem Zorobabelem a Ježíšem, velikým knězem za Zachariáše proroka vedeno jest lidu židovského do Babilonii padesáte [297] tisíce lidu krom dievek a lechčejšieho lidu, a osadil jest král Babilonský svým lidem a učinil jest hajthmany v Jeruzalemě tato knížata

mocná; totiž Rapsacem, Neregiel Ferero, Rebinaj, a když bylo dobyto město Jeruzalemské, tehdy byl utekl král Sedechiáš se vším svým rytieřstvem a šlechtici v noci na púšť, i jelo jest vojsko krále Babylonského za nimi a ustíhali jsú je na poli Jerychontyně i přivedli jsú Sedechiáše i syny jeho i šlechtice jeho před krále Babylonského do Reblaty v zemi Emach. I kázal jest král Babilonský vykláti oči Sedechiášovi králi židovskému a syny jeho zbíti prve před jeho očima, duokudž viděl, i svázav ho, poslal do Babylonii, a Jeruzalem vypálili jsú a zdi zkazili sú a lid rozdali po městech, ale lid ušlechtilejší nechali v Babylonii pod hajthmany a v pocně krom Jeremiaše, neb ten, prvé jsa v Babilonii, naučenie psal židóm do Jeruzalema i králi Sedechiášovi, že pán Buoh jim rozkazuje, aby slušeli a daně dali králi velikému Nabochodonozorovi, neb jich nežene od služby boha živého, než chce, aby pod něho slušeli.

List, který psal jest Jeremiáš, jsa mlád a jsa v Babylonii, naučenie židóm do Jeruzaléma a Sedechiášovi králi, aby se neprotivili králi Babylonskému. Jeremiáš, syn Elchiáše knieže Zanatoth, Sedechiášovi, králi židovskému i všemu lidu židovskému v Jeruzalemě. Toto die pán Buoh: Viděl sem oděnie vaše a orudí, kterým připravujete se bojovati proti králi babylonskému. Pán Buoh zabraňuje, aby meč váš nebyl obnažen proti němu. Jinak povstane-li král v prchli[298]vosti své proti vám a v moci komonstva svého, najprve pán Buoh dá mor na přebyvatele vaše, a co nezemře, stepe král Caldejský a Sedechiáše, krále vašeho, i s lidem odvede do vězenie a neodpustí, ani vezme smilovánie nad vámi, ale hladem a mečem súží vás, cestu života a smrti vám zvěstují etc. Nedajte se svésti vašim prorokóm v srdci svým, lež vám prorokujícím ani snuom vašim ani jich znamením, nebť dá vás pán Buoh v pohaněnie v svým národu, neslyšíte-li slova božieho etc. Potom psal jim Daniel druhý list, řka: Dí pán Buoh: Povstanete-li proti králi Nabochodonozorovi, obleku vás štolú lkaní, pláče a trápenie etc. a tam uzříte bohy zlatté a stříebrné.

Sepsání Jeremiáše, co jest pán Buoh mluvil k němu, když chtěl milosrdně lid z vězenie navrátiti, tu řeč mluvil jest k židóm ještě u vězenie takto: Toto die pán Buoh: Obrátím obrácenie lidu mého Juda a navrátím je do země, kterú dal sem otcóm jich, kdy přijde let sedm desáte, navštievím vás a zbudím na vás slovo mé dobré, abych navrátil vás k miestu tomuto, neb já myslím na vás myšlenie, pokoje a netrýzněnie modliti se budete ke mně, a já vás uslyším, budete mne hledati a najdete, a navrátím vězenie vaše a navrátím vás ze všech lidí a z každého miesta, v které vehnal sem vás, a rozsievati budete semena vaše, a vinnice vaše vzdělávati, a budete požívati v hojnosti rozplozování země a veselosti chváliti budete mě, dí pán Buoh všemohúcí.

Ezdras, písař věrných kronik a skutkuov, které jsú se dály po vypuštěnie židóv [299] z vězenie Babilonského, ten vypisuje

čtyři věci: Najprv, řeč krále Tyra, který takto mluvil k židóm i ke všem svým, řka: Pán Buoh, který mi dal všecka královstvie pod mú rukú. přikázal mi, abych jemu vzdělal chrám v Jeruzalemě v krajině židovské; i proto propustím pět tisíc orudí zlattých a střiebrných židóm zase do Jeruzalema, které jsú odnesli z chrámu toho předkové naši, a dávám zlatto a střiebro z mé komory bez nedostatku, co potřebie k tomu dielu i hovada etc. a dávám svobodu každému, kto chce jim k tomu pomocen býti, nebť nenie boha jiného než buoh, který jest v Jeruzalemě. Druhé, ustanovili jsú židé kantory a kněží. Třetie, aby zpievali žaltář skrze ruku Davida krále vydaného a nic jiného. Čtvrté, ornaty čisté k službě boží připravili jsú a cimbály a hudby, i vypisuje, že král dal k dielu šest seth a třidceti mezkuov, dvě stě čtyřidceti a pět velblúduov, čtyři sta a čtyřidceti osluov. šest tisíc sedmdesát a dvadceti a co zlatta a střiebra. Tak rač se učiti, najjasnější králi, od Týra krále pohanského kostely vzdělávati a službu boží rozmáhati a kantory, kněží, oběti, veselosti v pánu Bohu strojiti, toť lépe bude nežli po svú vuoli válku vésti bez jedna náklady na vraždy činiti a chudinku na všecky strany súžiti.

Neemiáš prorok. Za něho tyto věci staly jsú se. Najprvé. vida tak veliké zkaženie města a vypálenie plakal jest a postil se a modlil se, řka: Silný, veliký a hrozný, pane Bože, který miluješ milosrdenstvie nad těmi, kto tě milují, buďte uši tvé slyšící a oči tvé patřící nad tiemto spuštěním i [300] nad námi, uslyš modlitbú naši, nebť sme zhřešili a marnostmi svedeni sme etc. Ale snad Vaše Jasnost nic nepláče nad zkažení a vypálenie skuoro všie české země, ano sedláčkové, nemajíc v zimě s dietkami jisteb, v zemi se kopají, aby jim teplo bylo; Tvá Velebnost nic netbá, když jest Tvé Jasnosti dobře a tvým několiko, a lid i žoldnéři na všecky strany křičí a klnú. O, králi milý, prohlédni a modl se jako Neemiáš. a rci: Marností svedeni sme. Druhé, plakal Neemiáš, proto že hrobové otcuov jeho jsú spuštěni, totiž že jich synové nevidí a za své otce a přátely mrtvé pána Boha neprosí. O králi, toho tvá Milost neznamená, co jest v Čechách kosteluov pustých a hrobuov v nich i okolo nich, a žádný na ně netbá, ani služby božie za ně neděje se, aby kosti jich vzaly obvlaženie od těla a krve pána Jezu Krysta. Tak mi se zdá, že v Sasce otec Vaší Jasnosti leží a někteří předkové Vaši, a dnes žádného tam mnicha nenie. Item u hrobu ciesaře Karla dnem i nocí mělo by zpieváno býti, a dnes nic nenie. Pomni, králi milý. že skuoro umřeš a snad pro to tělo tvé nebude vneseno do hrobuov králuovských, také neřiekaj, ani daj sobě řékati dobrý. kde leží, tu dobře leží, lépeť jest u Svatých, a tu, kdež se služba boží ustavičně děje, drahéť jest tělo lidské krví pána našeho i bratra pána Krysta vykúpené, nemá mrzce ležeti. Item viděl sem v Třebové oběšeného, ano psi jedí tělo, káže i šibenici obezdíti, aby psi nemohli toho těla, snad svatého, docházeti a kathóm rozkázati, ať jednú v rok všecka těla, z šibenic upadlá, pochovávají okolo šibenice, neb mnozí jsú duchem svatým tak osvieceni, že i okolo šibenic chodí, kosti sbierají a kladú do zdí [301] a za

ty se modlé, neb i v tom Jozeff od Arimathii chválí se, že, kúpiv čisté prostěradlo, sňal s kříže pána Krysta.

Tobiáš, muž svatý a spravedlivý, měl dvanádcte věcí dobrých do sebe. Najprvé, kdy byl dietě, že nic dětinského nečinil jest. Druhé, že každý den vězně vždy navstěvoval, jest je těšil a jim jiedlo a pití nosil. Třetie, maje ženu Annu, s žádnú se nescházel jinú. Čtvrté, maje syna Tobiáše, učil ho z mladosti pána Krysta se báti, jemu každý den oběti a modlitby činiti. Páté, rád chudé zakládal bez lichvy, jakož ukázal na Gabelovi. Šesté, že každý den chudé krmil. Sedmé, nahé odieval. Osmé, zabité mrtvé v noci pochovával, když ve dne nesměl, a nechaje obědu neb večeře, tělo zabité vzal a nesl do svého domu, aby v noci pochoval. Deváté, když byl oslnul a žena mu lála, řkúc: Kde jest nynie naděje tvá, žes mrtvé choval a almužny dával? řekl: Synové svatých sme, neroďte tak mluviti. Desáté, kdy slyšel kozle cizí v svým domu, kázal navrátiti cizí. Jedenádcté, když Tobiáš tak mnoho trpěl, že mu se stýskalo živu býti, modlil se ku pánu Bohu řka: S kláním a slzami spravedlivý jsi, pane, a všecky tvé cesty jsú pravda a saud, rozpomeň se na mě a nerač bráti pomsty tvé nade mnú z mých hřiechuov ani z hřiechuov otcuov mých, a rač vzieti duch muoj v pokoji, nebť mi smrt lepší jest než život. Dvanádcte, mněje, že by měl umřieti, povolav syna svého, činil gšafft takový, řka: Synu milý, kdy umru, pochovaj tělo mé, a cti matku tvú po všecky dni tvé, pamatuje na bolesti její etc. Potom mnoho leth byl jest živ a zrak jemu navrácen skrze anjela svatého. [302]

Judith, žena svatá, mnoho věcí dobrých učinila. Najprvé, když Olofernes, knieže Nabochodonozorovo, oblehl Jeruzalem silně a přesilně dobýval jeho, vydala se na smrt pro obecné dobré, duokudž mu hlavy nesťala a jí nepřátel nezastrašila. Druhé, písmo vypisuje jejie poctivost, že byla zavřena v domu svým s pannami a měla vždy žíni na svých bedrách a postila se často a modlila se a svátky pilně zachovávala, do chrámu chodiecí a jiné dobré skutky činila, a tak dále etc.

Hester židovská a sirotek, schovanice Mardochea, když byla panna překrásná, vzal ji za ženu Asverus král, všecka mravná a Boha se bojiecí. Ta když byla královnú učiněna, měla osm věcí dobrých do sebe: Najprvé, že pamatovala na to, že jest z nízkého rodu a proto nedbala na žádnú pýchu ani na znamenie pýchy, kladúcí se, jako by nebyla královnú než jako by sirotek byla a sedlka. Druhé, že nebyla tak neposlušna a tak hrdá jako Vasti, první žena krále Asvera, která měla do sebe tři vady. Jedno, že byla neplodná králi svému i královstvie, neb pán Buoh břicho jejie zavřel, nechtěje, aby z ní vsedl na trhuon královský plod jejie. Druhé, že byla pyšná králi a muži svému neposlušna, neb nechtěla přijíti k rozkázánie krále a pána svého v sněm pánuov všeho královstvie. I proto řekli jsú všickni: Ať snad naše ženy jejím příkladem také námi pohrdají, hodna jest Vasti, aby nekralovala nad námi. I vzata jest za ni Hester, panna pře[303]krásná nade všecky ženy jasnější a očima milosti-

vější. I vstavil jest na ni král korunu etc. Třetie vadu měla Vasti, že pán Buoh dal na ni málomocenstvie a ohyzdu mnohú na těle, kterú umřela jest králi. Třetie, to měla do sebe Hester, že pod rúchem královským žíni nosila. Čtvrté, panny jedné tři za sebú měla a kleštěnce, a na jiné věci nedbala. Páté, pro krále živého Boha neopustila, radší s Mardocheem voléci umřieti, v službě Boha živého nežli s svým králem dobré bydlo mieti. Šesté, radila, aby zachoval král pána Boha, stvořitele nebe i země, a lid židovský. Sedmé, kdy šla k králi Artaxersovi, libiecí se sama v sobě v srdci svým, okrášena zlatohlavem a drahým kamením, v pýše veliké a v hrdosti podepřiena na dvě panně pro velikú rozkoš, nohú země nedostupujíc, a tvář byla jako ruoženú barvú umerhovala, tehdy se králi nelíbila, tehdy král hleděl jest na ni hořícími očima a prsy prchlivými, na znamenie toho, že člověk hrdý a zvláště ženské pohlavie, kdy mní, že by pýchu a okrasu lidu se najviec líbila, tehdy jest v největší ošklivosti, ale kdy jest Hester zbledla a upadla na zemi pro strach a bázeň, tehdy se líbila králi, který lahodě jí řekl jest: Neroď se báti, já sem král, bratr tvój. Na znamenie, když člověk jest pokorný a sám se sobě zdá ohyzdný, tehdy má spieše lásku a chválu od pána Boha i od lidí etc. Osmé, že vysvobodila Mardochea od šibenice, a Amona hrdého oběsiti kázala, a lid židovský vysvobodila [304].

I z a j á š, p r o r o k z r o d u k r á l u o v izrahelských, prorokoval jest za časuov Oziáše, Joatan a Achazie králuov židovských, pilú rozetřen, proto že pravdu pravil králóm izrahelským a zkaženie prorokoval. Tento prorok učinil těchto drahně věcí: Najprvé, žaluje řka: Syny vykrmil sem a vyvejšil sem, a oni pohrdali jsú mnú. O, králi, Tvé Milosti se dotýče i Tvých všech huských kněží, že, vzevše povýšenie od papeže a biskupuov, jimi pohrdáte, žádného biskupa u sebe nemáte, ještě dnes nebráníte zpievati biskupóv, kardinaluov, falešných prorokuov, proč berú od nich svá duostojenstvie a tiem, co od nich vezmú, proti nim povstávají. O, zlosti a slepoto přezlá a přeslepá. Neb die prorok: Osel poznal pána svého a lid muoj nepoznal jest mne. A potom dí: Běda lidu nešlechetnému, semene zlosinského, rúhali jsú se pánu svému a svatým jeho, i proto v těch bude každé srdce plačící pro biedy a každá hlava nemocná pro veliké myšlenie a tesknosti. Ano snad srdce Vašie Jasnosti lká u vás pro zlé, které vidíte v tomto královstvie a ve všech přebývatelech v Praze i v Čechách, co se zlého děje, že, jakož die prorok, to bude a jest, že města Vaše budú vypálena i krajiny Vaše ohněm zkažena a země bude opuštěna, a rána a zsinalost bez lékařstvie, a cizozemci opustí země Vaše etc. A pro takové prorokovánie umrtven jest, jako když ráčíte čísti Izajáše, tam uzříte na kniežata, ani praví: Kniežata tvojí jsú nevěrní tovařiši zlodějóv, sirotkuov nesúdí, spravedlivosti a vdovských pří nedadie*) před [305] se přistúpiti, a tak dále na všecky stavy házeje. I proto mu hlava rozetřena.

*) Na okraji současná poznámka: „Nota: Nynějších časuov, co se toho děje mezi křesťany."

Druhé, že byl tento prorok tak jasného rozumu, že o pánu Krystovi tak světle prorokoval jest, jako by na jeho svaté umučenie hleděl.

Job byl jest knieže jedno v zemi hus. Ten měl jest šest dobrých věcí. Najprve, že byl muž prostý upřímého srdce, též mluvě, jakož jest bylo v srdci jeho, jako zpět činí nerovní a neupřímí. Druhé, že se bál pána Boha. Třetie, že byl spravedlivý. Čtvrté, že byl bohatý, měl sedm tisíc ovcí a velblúduov pět seth. A Vaše Jasnost jednoho velblúdu nemá. A čeleď velikú příliš měl a tak dále. Páté, měl sedm synuov a sedm dcer, a za ty i za všecku svú čeleď prvé než oni vstali, činil jest za ně modlitby a oběti, prose pána Boha za požehnánie všie své čeledi i dobytku, a za odpuštěnie proviněnie hřiechuov, zhřešili-li co synové jeho nebo poddací. To by měl též činiti každý král a knieže a zvláště papež za všecko křesťanstvo a biskup za své poddané miesto krále, neb řiedko vydaří se král k těmto věcem zpuosobený. Šesté, že měl trpelivost tak velikú, velikú ve zlých věcech, že žádný před ním ani po něm nebyl tak trpelivý. Najprve, v ztracenie všeho zbožie. Druhé, v ztracení dětí. Třetie, v nežitech těla svého a v nemoci tak veliké, že od vrchu až do pat nebyli zdrávi. Čtvrté, v protivenstvie náramném, které mu žena činila i přátele, totiž Eliffat Temanites. Páté, že poznal falešnost všech přátel, že v núzi a v bídě odstúpili, pak kterak ho pán Buoh [306] zase potěšil, a sedmkrát všech věcí navrátil jemu, bylo by to dlúho psáti.

Jeremiáš, prorok, prorokoval jest za času Sedechiáše, krále posledního židovského, za kterého byl jest dán na učenie do Babylonii a tam počel prorokovati. Tento učinil čtyři věci dobré. Najprvé, okazuje v svých knihách, že ho pán Buoh pravým prorokem učinil a posvětil, prvé nežli z břicha mateře své vyšel jest, a že pán Buoh slíbil s nim býti, a čelo jeho slíbil učiniti tvrdší, nežli čelo proti němu povstávajících. Druhé, že ho proto prorokem ustavuje nad lidmi a nad královstvím, aby vzdělával dobré a rozptýlil zlé a vykořeňoval. Třetie, Zuzannu vysvobodil z nevinné smrti. Čtvrté, truoji pláč učinil nad zkažením Jeruzalemským, řka: Kterak sedí samo město plno pláče, paní všech kajin učiněna jest pod poplatky, a nenie ze všech přátel, kto by ji potěšil neb všichni učiněni jsú jí nepřietele. A tak dále mnoho by bylo, ale ukrátím.

Baruch, prorok, ten psal veliké Babylonii u vězenie za času Sedechiáše, krále poslednieho židovského, a za něho se staly tyto věci: Najprvé, židé kteří byli u vězenie v Babylonii, sebravše z sebe penieze, poslali do Jeruzalema k Elchiášovi knězi, aby kúpili oběti a kadidlo a obětovali pánu Bohu, aby jim ráčil pomocník býti z vězenie. Druhé, klade se modlitba krásná, řkúc: Modlte se za nás u oltáře, řkúc: Zhřešili sme pánu Bohu našemu, buď pánu Bohu [307] spravedlivost a nám hanba tváři naši, neb sme nevěřili jemu, ani prorokuov slyšeti sme nechtěli a odešli sme v srdci našem všichni, abychme zlé činili před pánem Bohem našim, proto dal jest nás pán Buoh v rukú všech králuov okolních a v rozptýlenie a tak dále, zhřešili sme, nespravedlivě činili sme, proto prosíme,

obrať hněv tvój od nás, uslyš, pane, duch súzený, k tobě volající, a smiluj se nad námi etc. Třetí, v Baruchovi klade se epištola Jeremiáše proroka, kterú psal židóm z rozkázánie božieho, kterak mají uvedeni býti do Babylona a tam budu slúžiti bohóm zlattým a střiebrným a kamenným a dřěvěným.

Ezechiel, prorok, byl jest veden do vězenie s Joachymem kráiem, široké prorocství činí ve čtyřidceti devíti kapitolách, a ten praví o třech znamenitějších věcech: Najprve, o viděnie božím a čtyř zvieřat okolo. Druhé, o poselství od toho pána, kterak jeho posielá k lidu poběhlému a srdce tvrdého a o knihách, aby je snědl, a o cihle obležené vojsky a o meči ostrým holícím srsti z kúže a o prorocstvie proti horám. Třetí, klade o súdu božiem hrozným a prchlivým odháněl lid izrahelský od modl od převrácení srdce a mnohé prorocstvie činí mravy. učí i oběti ku pánu Bohu, které by tuto bylo mnoho vypisovati a dlúho i proto etc.

Daniel, prorok, byl jest za Joachima, krále židovského a s nim uveden jest od Nabochodonozora do vězenie, a tam tyto čtyři věci staly jsú se: [308]. Najprvé, že král kázal, učené a krásné lidi židovské v každém uměnie aby bylo na jeho dvoře, ješto by jiné učili littery židovské, totižto měšťany Babylonské a měšťany měst caldejských, a židé, aby se učili literám caldejským, a dán jest plat a živnost od krále mistróm. I byli jsú tři mládci, které král sobě zvolil, aby se učili a potom králi se hodili, totiž Daniel, kterému přezděli Baltazar, Ananiáš, kterému přezděli Sydrach, Amisach, Abdenago. I chtěl jest je kleštěnec krmiti mnohými krměmi a lahodnými, aby snad, nevida král churavosti mládencuov na tváři, nehněval se na kleštěnce. I řekli jsú mládenci, že na nás neslušie krmě než lechké, neb jimi pěknější budeme i k učenie zpuosobnější, i tělo naše bude tělnější. A tak se stalo. Druhé, že král zvolil tyto mládence tiem úmyslem, aby se učili a stáli před stolem jeho, aby tázal jich každé múdrosti a myšlenie srdce jeho a v každém uměnie a v každých knihách a v každé věci. Na to Vaše Jasnost netbá, by měl takové mistry před svým stolem Já sem stál od pěti leth, ale šel sem od stolu Vašeho královského, nejeda druhdy až na večeři, a odnikudž nikdež nic nemaje, druhdy ten den nic nejeda, než chléb a sýr, a lkaje v mým srdci pro chudobu a mé nemoci od trávenie, ano pro nemoc skuoro jako tvárnosti lidské při mně nebylo, musil sem biedu přetěžkú trpěti, ano žádný z služebníkuov nepovolá mne na všecky strany hledícieho, nébrž, přisedl-li sem kterému stolu, nemilostivě a nepočestně mne odehnali, neváží c [309] při mně sobě ani duostojenstvie mého doctorského ani mistrovského, ani kněžského ani mé služebnosti, že sem stál celý stuol před Vašie Jasnosti, poddávaje se odpověděti k každé otázce, jakož sem odpoviedal, když mě Vaše Jasnost tázal, avšak mi nic neprospělo. Toho mi nebe i země svědek, že pravdu píši. Item píši tyto kniehy k žádosti Vaší Velebnosti, ještě k tomu ani haléře nemám, abych mé tělo prací utrápené a k tomu nemocné

něčím obvlažil, nébrž ještě, co mi pán Buoh, otec muoj milostivý, jako z nebe zvrže, ještě na toto naložím, a žádné od toho naděje nemám, by mi se co navrátilo, nébrž ještě z tohoto diela viec posměchu čekám a pohaněnie a snad nebezpečenstvie smrti, že z pravé lásky srdečně žádaje dobré Vašie Jasnosti i tomuto královstvie, upřímú pravdu píší, ješto ji každý pozná, že jest upřiemá pravda, kto má rozum, pamět, a kto čísti bude. A toto pismo, bohdá, mé pravé budúcím králóm trvati bude až na věky viece v latinské řeči nežli v této etc. Třetí zmienka jest v Danielovi o snu královu, kterak nepamatuje, co mu se zdálo, zvolal všecky mudrce, aby mu pověděli, co mu se zdálo, slibuje dary, pověděli jemu a hroze nepověděli, kteří řekli jsú, aby jim pověděl sen, a oni že jej chtie vyložiti, řkúc, že sami bohové vědí tajnosti, s kterými lidé nemají tovařistva. A ten sen pověděl jest Daniel o soše králi: Kterak viděl sochu vysokú na hoře zlattú, v prostředku střiebrnú, na břiše měděnú, na lýtkách železnú a na nohách blatnú, a kterak [310] na ni upadl kámen a potřel ji, a potom když mu vyložil sen, tehdy král padl k nohám Danielovým, a obět a zápal kázal jest před Danielem bohu Danielovu činiti, řka: Věru, Buoh váš, Buoh nad bohy jest etc. I dal jest král Danielovi dary veliké a učinil jest jeho kniežetem nade všecky své krajiny a nade všecky mudrce Babylonské mistrem najvyším. Čtvrté, zmienka jest o soše, kterú král za boha vyzdvihl jest, chtěje, aby se jí všickni modlili, a když Daniel nechtěl, uvržen jest do peci plamenné sám třetí, a když jim oheň nic neuškodil, vyňal jest je král a viec než prvé miloval. Páté, a tak dále i o Zuzanně etc.

Ozeáš, prorok, ten pod podobenstvím ženy cizoložné prorokuje odvrácenie lidu židovského k bohóm cizím, a kterak potom po poznánie smilnosti a hořkosti, po pláči a po mnohých bolestech a tesknostech, jako žena cizoložná, bude žádati navrácenie k muži svému, tak lid izrahelský bude žádati navrácenie ku pánu Bohu svému, a kdy v zámutciech svých ráno povstávati budú ,řkúce: Navraťme se ku pánu Bohu našemu, neb on raní nás a uzdravíť nás a vzkřiesí nás, a živi budem před obličejem jeho, a tak dále.

Johel, syn Fatueluov, prorokoval synóm izrahelským, že konečně židé mají vyraženi býti z Jeruzalema a mezi národy rozptýleni, a shlceni jako list od húsenky a od rzi. I proto napomíná kněží, aby plakali v postu, posvětili, svolali staré i mladé i volali ku pánu Bohu, neb oběti minuly jsú, pokrmové [311] minuly jsú, veselé a plesánie odešlo jest, hovada v svým hnoji zhnisaly jsú, stoly rozptýleni jsú i apateky etc. Druhé, prorokuje o dni súdným, kterak v něm budú zamúceni všichni přebyvatelé země, který den bude den temnosti a mrákoty, den oblakuov a zamúcenie etc.

Amos, prorok, také prorokuje židóm rozptýlenie mezi národy, ale smilovánie po trojím zhřešením a po čtvrtém nic, neb jsú vylili krev spravedlivú a umučili Krysta jeho. Druhé, mluví o kravách tuzných, totiž k lidem bohatým, kteří tlačí chudé a utiskují, že pomsta

boží nad nimi vyší. Třetie, okazuje, kterak lidé mají v nenávist pravdu pravícieho a chtie jinak činiti, než by se o nich mluvilo. I proto dá pán Buoh opuštěnie násilného, neb jest utiskl chudého, aby nepřebýval v domích, kamením vzdělaných, a nepil vina z svých vinic milých etc.

Abdiáš, prorok, poslán jsa od pána Boha k lidem, najprv radí, aby pyšní nepovyšovali srdce svého, neb dí pán Buoh, by povýšen byl jako orlice a mezi hvězdami, že by hnízdo své poviešil, odtud strhnuti tě. Druhé, prorokuje židóm zkaženie a odjeti múdrých od nich, a kterak hanba přikryje je a zahynutí až na věky. Třetí, že zhuory sionské přijde vykúpení lidu a svatý a potom, kterak za všech královstvie bude pánu Bohu jedno královstvie, totiž z královstvie idumského, samarského, cananského a jiných, a to jest nynie ciesařství.

Jonáš, prorok, byl jest syn vdovy, které Heliáš zkřiesil jest, byl jest syn Amathi. [312] Najprvé, rozkázal jest pán Buoh Jonášovi, aby šel do Ninive města a kázal a křičel pokání, i utiekal jest Jonáš, nechtěje vyplniti rozkázánie božieho pro bázen, aby ho Nynivitští nezabili, a když byl na moři, na korábu a spal jest, dal pán Buoh búři velikú na moři, tak že tonuli plavci a metali z lodi břemena etc. A kdy viděli Jonáše v podlaze lodi spícieho, přišed k Jonášovi správce lodi, věda, že jest prorok Boha živého, řekl jemu: My sme prosili bohuov našich, aby búři utišili a neučinili jsú, pros ty Boha svého, zda-li přestane búře, zda-li snad Buoh tvuoj rozpomene se na nás, a nezahyneme. A když nepřestala jest búře, řekli jsú: Kdy bohové neslyší úzkosti naší, vězme, kto jest z nás, pro koho jest búře. I metali jsú losy, a přišla vina na Jonáše, i řekli jsú: Pověz nám příčinu, proč jest horlivé tak moře proti tobě i proti nám? I řekl jest Jonáš: Žid sem já, a rozkázal mi jest pán Buoh, abych šel do Ninive a kázal jim pokánie, a já, boje se zahynutie, utekl sem před tváří boží, a proto moře búří se proti mně. I řekl jest správce lodi: Co tobě učinieme a zbudem búřenie moře? Řekl jest Jonáš: Vezměte mně a pušte do moře. I opustili jsú zase lodi k břehu vladaři lodi, nechtějíc člověka božieho utopiti. A kdy jsú pluli, moře hadýmalo se jest, bráně jim k břehu, i modlili jsú se všichni na lodi, řkúce: Prosíme, pane, ať nezahyneme v duši člověka tohoto. Nedaj na nás krve tohoto člověka. A kdy vlny mořské vždy přibývaly jsú, vzeli jsú muži z lodi Jonáše i vrhli do moře [313] Jonáše a přisíhli jsú muži bohu Jonášovu slúžiti, oběti obětovati a bázní velikú jsú jeho slavnosti báti. A když jsú vrhli Jonáše do moře, tehdy veliká ryba pozřela jest jeho. I modlil se Jonáš v břiše ryby tři dny a tři noci, řka: Zamúcenie mého velikého volám k tobě, pane Bože, a z břicha pekelnieho volám k tobě: Uslyš hlas muoj, pohřížil si mě v hlubokost a v srdce mořské a v prostředek všech vod a řek najhlubší, všecko vlnobytí na mě uvedl si, již pravím, že si mě odvrhl od tvárnosti očí tvých, neb propasti mořské obklíčily jsú mě, i koncové hor zavřeli jsú mě, až na věky: Prosím, pane, přiď k tobě motlitba má, pozdvihni z porušenie životu mého, přiveď mě ještě k vidění chrámu tvého, ať v hlasu chválíme, ještě mohl bych obě-

tovati všecky sliby mé, které sem slíbil obětovati za zdraví mého. I přikázal jest pán Buoh velrybovi, aby vyblval Jonáše z hlubokosti mořské na břeh zemský. I přikázal jest pán Buoh Jonášovi opět, aby šel do Ninive a volal pokánie. I šel jest a král činil pokánie s lidmi i s hovady. A smiloval se jest pán Buoh. A minulo jest prorocstvie Jonášovo. I hněval se jest Jonáš proti pánu Bohu a řekli jest: Však viem, že jsi milostivý a trpelivý a odpuštěje zlosti, prosímť, vezmi duch mój, neb lepšíť mi jest smrt než život. I řekl jest pán Buoh k němu: Viz, jestli rozumný hněv tvój. A potom o břečťanu dovedl jemu pán Buoh, že jest jeho hněv nepravý, že litoval břečťanu zkaženie [314] a nelitoval města propadenie, v kterém bylo viec než sto dvadceti tisíce lidí, kteříž nevěděli, co jest pravice nebo levice, a hovada mnohá.

Micheáš, prorok, najprvé k potvrzenie své řeči spravedlivé po nebe i země i plnosti jejie na svědectvie své pravdy a najprvé prorokuje vtělenie pána Krysta a o povýšenie Panny Marie pod podobenstvím, kterak převýší všecky krále a padnú modly Samarské, řka: Aj, přijde pán a stúpí na zemi vysokú a hory všecky poníží se pod nohami jeho, a padnú všecky modly Samarské etc. Druhé, hrozí zlým lidem, kteří myslí zle, činí zle na ložích a na usvitě, a berú pole cizí a domy a hanějí lidi, že pán Buoh myslí zle o takových. Třetí, klade o pánu Bohu, že k němu puojdú lidé mnozí a budú choditi na cestách jeho učenie, a potom vypisuje život pána Krysta, kteraký bude, a to vše pod podobenstvím.

Naum, prorok, prorokuje a oznamuje prchlivost božie na hřiešníky, a že sě hněvá na své nepřátely a mstí křivdy bližních. Druhé, vypisuje mocnost jeho velikú, že jest silný v oblace přebývaje a laje moři, vysušuje je, a horami pohybuje a králi zemskými, a že proti hněvu jeho nemuož žádná moc státi. Třetie, vypisuje dobrotu páně. Čtvrté, vypisuje hřiechy, které se obecně dějí v městech velikých, totiž krve vylévánie, lsti, lúpeže, množstvie kurevství a žen krásných okrašování, aby se prodávali lidu k smilství a k trávenie[1], a tak dále. [315].

Abakuk, prorok, najprvé žaluje pánu Bohu, proč hledí na zlé a mlčí a vida, an zlý tlačí spravedlivého, nedbá a an jeden druhého jí jako ryba mořská, a všichni chodí jako hadové nemajíce vuodci. A proto zlomen jest zákon a súd nepřišel jest k spravedlivosti, neb zle vždycky přemáhá. Druhé, diví se, proč neuslyší člověka, násilí trpiecieho, k sobě volajícieho. Třetí, diví se, proč dopustí na dobré, aby viděli nešlechetnosti a lúpež a nespravedlivost proti sobě. Čtvrté, hrozí těm, kto spojují duom k domu, chtěje aby hnízdo jeho bylo najvyší a mní, že by tiem byl vysvobozen z rukú zlého. Páté, prorokuje o pánu Krystovi, že má přijíti v prostředku letech světa, a kterak bude skrytá síla jeho a před jeho tváří, uteče smrt a ďábel stane před nohami jeho. etc.

Zofoniáš, prorok, prorokuje. Najprv o dni súdným hrozným a že v něm bude mstíti tyto hřiechy: Najprv, modloslužebenství, a kteří modlé se rytieřstvie nebeskému. Druhé ty, kteří jsú nehledali pána.

Třetie, každého zpurného. Druhé, vypisuje hořkost toho dne, řka: Hlas dne božieho hořký, a v něm bude zamúcen každý silný, den hněvu, den zamúcenie, den hanby a biedy, temnosti a mrákoty, trúby a zvuku, v kterém budú zamúceni anjelé vysosti vysocí a lidé, kteří jsú proti pánu hřešili a budú těla jich, jako lajna a střiebro ,a zlato jich nebude jim moci pomoci od hněvu páně. [316]

A g g e u s, p r o r o k, p ř i š e d k Z o r o b a b e l o v i a k Josedechovi knězi velikému, řekl jim toto: Dí pán Buoh: Vy sedíte v domích, a duom páně jest opustilý, i proto položte srdce vaše, abyšte nosili drva a vzdělávali chrám boží raději než domy vaše, ať sem já prostřed vás a dám vám obilé, víno a volej i hovadóm vašim etc. Druhé, poslal ho pán Buoh řka. Di a rci a posiluj lidu v jich diele, ať mně dělají chrám, žeť budu přebývati v prostředku jich a slyšeti budu modlitby jich a z tesknosti vyvedu prosícieho a pohnu nebem i zemí i mořem, a přijde žádostivý všem lidem a naplní duom boží chválú a slávú velikú, a dám pokoj lidu všemu etc.

M e l a c h i á š, p r o r o k, p r o r o k u j e: Najprvé, a o zavrženie židuov a o povolánie pohanuov, aby byli lid boží a že židé budú vzdělávati a pán Buoh zkazí . Druhé, že žaluje pán Buoh, že syn ctí otce svého a služebník pána svého: Sem-li já otec váš, kde jest čest má, sem-li pán, kde bázeň má? Třetie, pán Buoh dí, k kněžím: Kterak obětujete na oltář muoj chléb poškvrněný, a obětujete mi kulhavé a nemocné; vzda-li to nenie zlé? Proto proste tváří boží, ať se smiluje nad vámi. Čtvrté, vypisuje úřad kněžský, který jest najprv chváliti ve jmeno boží. Druhé, požehnánie a zlořečenstvie na lid vydávati v pravdě a v spravedlivosti, jinak pán bude dobře řečiti jich zlořečenie, a zlořečiti jich dobrořečenie. Třetí, svátky oslavovati. Čtvrté, zákon boží v ústech mieti, v pravdě a v spravedlivosti rozumu jeho. Páté [317], bázeň a třesenie mieti před jménem božím. Šesté, že nepravost a lest nemá nalezena býti v ústech kněze. Sedmé, sliby, bohu učiněné, má držeti. Osmé, má v pokoji choditi. Deváté, nemá v nešlechetnostech choditi. Desáté, má lidi odvracovati od hřiechuov. Jedenádcté, má býti umělý, aby lidé vytazovali zákon boží z úst jeho, a kto zavrže uměnie, má zavržen býti, aby také kněžstvie nepožíval. Dvanádcté, aby pohoršenie žádného nečinil před lidmi. Třinádcté, aby obětoval oběti pánu Bohu v spravedlivosti a v pravdě a pravě: Zachovají-li ty věci, že je povýší a poctivé učiní před lidmi, pakli nezachovají, že je dá v potupenie všemu lidu a v uohyzdnost.

Z a c h a r i á š b y l j e s t p r o r o k, t e n jsa poslán od pána, žádá najprv, aby nehněvali pána Boha jako někdy hněvali jsú ho jich otcové. Druhé, žádá, aby odvrátili se od cest zlých a od myšlenie najhorších. Třetie, klade truoje vidění. Čtvrté, okazuje, že kto uráží dobré lidi, ten se zřietedlnice božie dotýká. Páté, prorokuje o studnici zjevné, že ta bude na obmytí hřiechuov a nečistot krvotoké ženy, a kdy ta bude, tehdy rozptýleni budú modly, a duch nečistý bude odjat z země.

Machabeus byl jest žid, za kterého tyto věci byly ,ú: Najprvé, za něho král Alexander veliký, král Macedonský, podbil)aria, krále perského a medského a Řeky a podbil jest všecky krále silné, umlkla jest země před obličejem jeho a prošel jest krajiny všeho světa, ž do končin země [318]. A najukrutnější krále zkrotil jest, a shromáždil ɜst vojsko přesilné. I padl jest na lože a učinil jest gšafft svým šlechticóm umřel jest. A tuto by se měla psáti kronika Alexandrova, ale biblí ji ominuje. Druhé, vypisuje se, kterak šlechticové jeho obdržal každý rálovstvie na svým miestě, jakož jest Alexander rozkázal na gšaftu. 'řetie, zmienka o Anthiochovi jasném velmi, kterak přijel do Jeruzalema vzal moc nad Jeruzalem, pod kterým mnoho zlého stalo se a mnoho iduov odešlo jest k modloslužebenstvie a k ohyzdám. Čtvrté, vypisují e bojové mnozí a silní za těch časuov, až Římané povstali. A tak se zkoává věk pátý; v kterým přemnoho se dálo, ješto jest tuto opuštěno pro krácenie etc., a kterak mnozí pod Antiochem tvrdými zahynutími pro ákon otcovský zahynuli jsú etc. A po tomto hned měla by státi kronika ılexandrova a Trojánská etc.

Šestého věku kronika jest kronika, počínající se od královstvie Římského v ty chvíle, když všechen svět byli pod e podkasali, a zvláště od Julia Ciesaře. A někteří počínají od pána Krysta. ι obé jest pravé, neb od Julia počítají se ciesaři a od pána Krysta papežové světí [319], toliko to rozdiel, že v létech se nemohú sjednati, neb pán ζrystus pod Augustem narodil se jest, který byl čtrnádcte leth pozdnější, proto, o tomto věku klada, položím krátce řád ciesařský, a potom papeuov a svatých až do Pavla třetieho, římského papeže, sedícieho na stolici ːta Božieho tisicieho čtyřstého sedmdesátého, a ciesaře Fridricha čtvrtého, évody Rakúského, Štýrského, Korutanského, Carniolli. a vedle nápadu ebeského, mnohých zemí pána velikého etc.

Města všeho světa najvětší jsú čtyři města hlavní, tyř královstvie najvětších. První, Babylonia velká na východu slunce. 'o královstvie počelo se od obra Nemrotha, a po tom rodu šlo, jako sem oložil v druhým věku, totiž u věku Noe. Druhé, Kartago, Troja. Kartago ɔ se počalo pod súdci Tola napoledne. Třetie, Macedonské, to se počalo t Alexandra na puol noci. Čtvrté, Řím a odtud se počalo Římské královtvie. A Řím sedí na západ. To, kterak se počelo, po tom povím. A první poslední jsú najtrvavější a najmocnější.

Čas počátku Říma jest truoj čas. První od Jaffeta, terý měl sedm synuov. Tehdy Tubal šel k západu i nalezl městiště mezi odami, tekúcími do moře, i osadil se tu, od kterého pocházeli jsú sedláci ıocni, totiž Hesperus, Democrius, Italus, Dardanus, Sabinus, Janus, 'iccus, Faunus, Euander, Latinus. Druhý čas jest po zkaženie Troje; u jsú přišli mocní kniežata, totiž Saturnus, Eneas, Remus, Romulus, Numa, Popegius, Picus, Tulius, Hostilis, Eveus, Pristus, Seruius, Taruinus, a tito byli mocní králi až do Tarquina, proto, neb syn Tarquinuov

byl Lucrecii mocí od[320]jal manželstvie, která, křičéc na syna králova, se zabila, prvé oči své vylúpivši, které jemu za dar poslala, proto že ji miloval. I proto Římané nechtěli viece krále mieti žádného, než toliko mistry, kteří nesměli pod hrdlem žádných daruov bráti ani z jiného než z hrncuov píti.

Mistři, kteří jsú vládli po Tarquinovi až do Julia ciesaře za pět seth leth, jsú tito mistři: totiž Bruccus, Valerius, Largius, Posthimus, Cincinadus, Cassius, Proculus, Fabius, Mamilus, Quinticius, Sempronius, Aurelius, Cornelius, Camelius, Tarquacius, Decius, Fabricius, Genucius, Ditalius, Stipio, Florius, Malius, Metelius, Furius, Aulius, Emilius, Varro, Marcellius, Cartocensorinus, Drusius, Lelius, Stipio, Licinus, Cassinus, Margius, Sylla, Metridetes, Krassius, Cato, Pompejius, Julius, který potom první ciesař byl. A potom počal se řád ciesařský za Julia, a řád papežský od pána Krysta, který od Židuov i královstvie i biskupství i uměnie na křesťany přenesl jest. Ale, co jest činěno za Saturna Eneáše a jiných, nebo za těchto mistruov, bylo by dlúho klásti, to najde latině v mých velikých knihách etc.

Královstvie dnes Římskému panstvie poddaná, totiž papežovi a ciesaři jest pětmezcietma královstvie a králuov mocných, totiž Franské, Anglitské, Hyspanské, Uherské, České, Polské, Dácké, Dalmatské, Croatské, Stotské, Sicilské, Apulské, Hybernské, Catholitské, Castelle regionis Nubie, Aragonské, Noruietské, Portugalské, Nauarské, Maioritánské, Napolské a diel Cyperského a Constantinopolského ještě k Římu hledí, neb jest v Římě řecký patriarcha [321]. I proto, znamenaj, králi milý, tito mají pokoj, ale Vaše Jasnost nemá, pro nesjednánie u vieře s těmito krály, i proto, rač přistúpiti, o králi a pane muoj milostivý, jinak ani země ani nebe tvé Jasnosti neztrpí, vévodství mocných k tomuto máš osmdesáte čtyři, kniežetství a hrabství sto a patnádcte, biskupstvie na tisíc, učenie dvamezcietma. A chce Vaše Jasnost lepší býti než tito všichni, i proto, rač vzieti rozum čast jest.

Ciesař jest jediný najvyší král nade všemi králi všeho světa, moc a právo maje, aby je řiedil ke všemu dobrému, aby pokoj měli, řád svuoj drželi, meze sobě nepřejímali všichni v pravé vieře křesťanské stáli, všickni k jeho rozkázánie hotovi byli na pohany, na židy, na kacíře, kteří by chtěli vieru křesťanskú kaziti, a kto by toho nechtěli učiniti, má se na ně jako na zrádce viery křesťanské obrátiti a je vykořeniti a jich panstvie sobě vzieti, neb žádný král ani žádné knieže nemá svatému úřadu ciesařskému spuren býti pod zbavením všech svých práv, cti, zbožie i hrdla. Ale jestli že komu ciesař křivdu činí, tehdy ten král neb knieže má najprv svú spravedlivost oznámiti papeži a volencóm, neb ciesařská moc z jich moci vyší, a ti mají pokoj uložiti, pakli se k tomu nechtějí přičiniti. Po čtvrtém oznámenie muož každý král své spravedlivosti hájiti beze cti ztracenie až do dojití své spravedlivosti.

Miesto ciesařovo v této mieře nenie žádné miesto

od té chvíle, jakž jest Constantin Řím oddal pánu Krystovi v dědictvie [322] a svatému Silvestrovi, jeho věrnému služebníku, protože ho od málomocenstvie uzdravil, a také, že ciesařské duostojenstvie již nejde z krve ani po rodu, než z volenie výbornější osoby, proto, aby dobré křesťanské se nemeškalo, měl-li by ciesař syna blázna nebo k tomu nezpuosobného, a také že nemá ciesař vzat býti než z německých zemí, proto že Němec nenie jiného obecně než žid křtěný, a oni volali jsú krále, nemáme jedné ciesaře, ale mají silná kniežetstva a z nich má ciesař volen býti, který má všemu světu panovati a všichni židé nekřtění mají pod něho slušeti, kdekoli bydlé po všem světě, a kterak má jich hájiti a daní od nich žádati. To sem položil v mých velikých knihách, ale o miestu ciesařském nenie nikdyž podobnějšieho sídla ciesaři než Praha, neb jest město Mohuč nésti silú ciesařskú i lidnost a jest blízko od volencuov anebo Normbergk aneb Řezno, ale Praha najpodobnější.

Volenci ciesařští. Jest jich sedm kniežat mocných, německých, tři duchovní, totižto Kolinský, a ten hned má úřad u ciesaře, že jest kancléř u něho země vlaské. A Mohutský, ten jest kancléř u něho Germanie, totiž všech těchto zemí vyších německých, a Trýrský, ten jest kancléř země Gallie, jakožto Francské, Anglické etc. A čtyři světští. Najprvnější, král český, ten jest šenk u ciesaře, druhý ffalckraff z Rýnu, ten jest nositel meče, knieže Saské, jest maršálek před krměmi, a knieže Bramburské jest podkomoří. Ti koho volé, ten [323] má ciesařem býti, a mají u něho rada býti, a on má pilnější věci s jich radú učiniti, a všichni jednú v pěti letech k ciesaři osobně spolkem přijéti a úřad svój na ciesařově dvoře do téhodne vésti, a potom tu nechati miesto sebe úředníka poctivého a domóv jeti.

Koruny ciesařovy jsú tři koruny, kterými má každý ciesař korunován býti, totiž železná, střiebrná a zlattá, kde má kterú bráti pontificalové ne obecní, ale zlattú má bráti v Římě v komoře jedné, a v ní jest kámen hladký, mramorový, a stolice papežova, a po tom mramoru papež strká nohú korunu až na hlavu ciesařovu, a potom senator římský, napravě, doloží na hlavu. A prvé bývalo jest mazání králóm na hlavě, dnes nic, jedné na pleci pravém a jinde etc. Rúcho ciesařovo má býti rúcho stkvělejší nad jiné krále, a má mieti na kappi psáno: Král nad králi, pán nad pány, A na štúle má býti psáno: Každá moc zemská poddána jest mně z vysokosti nebeské. A on sám má s kněžími najbližšie tovařistvo, neb jest jako jáhen, maje čtenie čísti v Římě na vánoce z prava a pod pokutú na puol noci mši: Exiit editum a Cesare Augusto, na znamenie, že má on býti najvyší a najprvnější obránce cierkve svaté křesťanské a kostela Římského biskupuov i kněží, a nemá se tříti ani on, ani žádný král v súdy duchovní, ani v práva, ani aby volil sám papeže, leč by bylo roztrženie, a dva neb tři papeži že by byli, tehdy on to má srovnati a kterému se nachýlí ciesař, ten má všemu křesťanstvie oznámen býti a za hlavu všeho křesťanstvie [324] držán býti, a má se k tomu chutně přičiniti, aby bludy

a kacieřstva po křesťanstvie se nerozlily a války veliké se nestrhly. A jestli potřebie consilium proto svolati, muož to ciesař sám učiniti a tam všecky papeže svolati, a který nechce přijíti, dobuda ho, má ho zahubiti, jako toho, kto ruší dobré všeho křesťanstvie, a za kacíře odsúditi, kteří budú povolni, má je preláty zdělati. Ale na papeským úřadě žádný nemá ostati pro pýchu, pro kterú se v to trú bez práva a pro lakomstvie, které na sobě okázali, chtějíc tak velikému panstvie. Jinak vždy má býti poslušen papeže a biskupy ctíti, mistry, doctory i kněží, a nemá řádu kněžského kaziti, ani žádných práv jim ustavovati, ani o duchovních věcech mysl svú obracovati, aby jimi vládl, neb jim rozkazoval, ale má jich rád poslúchati a následovati, a z toho jemu přijde všecko dobré, pokoj, čest, chvála, bohatstvie, a od pána Boha vítězstvie a požehnání.

Moc ciesařova jest moc veliká, kterú muože z řádu sedm věcí učiniti. Najprvé, královstvie nová učiniti i kniežetstvie přenésti, ale již jest lépe ostřiehati, aby staré všecko zuostalo, jakž jest prvé zřiezeno, a nového se nic nezačínalo. Druhé, oči všech králuov všeho světa měl by k sobě obrátiti a je na znamenie, že jsú manové jeho k daróm nutkati, každé páté léto. A ktož by neposlal a v tom reptavý byl, má ho k tomu mocí přivésti a zkaziti, aby se jiní báli. Třetie, když král, který bez dědice sejde, tehdy nemá žádné královstvie moci voliti sobě krále, leč s radú ciesařovú, neb jest [325] nápad na něho. Čtvrté, má moc dělati světská kniežata, totiž krále, markrabie, vévody, lankrabie, kniežata, hrabě, pány korúhevné, rytieře i nižší stavy, ale žádný král té moci nemá, než král má moc v svým královstvie dělati rytieře, panoše a pána muož nadati, ale ten má korúhev a jiné znamenie panské od ciesaře bráti, jakožto sem jinde jasně sepsal. Páté, má moc spojiti k chudému královstvie několik kniežetstvie, ale tak, aby kniežetstvie nezahynula v svým jménu. Šesté, má moc dopustiti kniežatóm mince dělati zlatté, střiebrné, penieze dobré, aby lidé věděli, že hlázkův v rukú nemají, ale že mají pravé bohatství. A proto já v mých knihách mocí pána najvyššieho mého stvořitele, který sám zná mě, čím mě stvořil, přikázal sem, aby žádný král žádné kníže nedělalo mince měděné, než všichni po všem světě dobrú, rovné váhy každú v rázu svým, a té mince aby poslal každý páté léto sto hřiven ciesaři aby opatřil, pravá-li jest a kdy ji třikrát falšuje, aby viec mince nedělal žádné, pakli nenie v té chvíle ciesaře, ale papeži etc. Sedmé, má moc královm a kniežatóm, chtějícím válku počíti, přikázati pokoj, až do opatřenie, a který by nechtěl, má pomoci poslušnému na neposlušného a jej do kořen zkaziti, proto že nepamatuje na svú přísahu ani na čest, že se směl kdy protiviti svatému duostojenstvie ciesařskému. Pakli by s nim milost učinil, tehdy na praporci a na pečeti své, aby nesl kříž na znamenie pokání, neb váček neb něco jiného, co mu ciesař uloží jako zrádci. A tuto bych měl položiti, co markrabie ,co vejvoda, co lankrabě, co knieže, co [326] hrabě, co pán, rytieř, panoše, oděnec, a co dobrý oděnec, lepší, který najlepší, co zlý, horší nebo najhorší; to vše opustím pro ukrácenie.

Zpuosob Římu jest takový. Najprv, že vezdy má mil dvamezcietma vlaských i počta čtyři v míli naši německú, tak bude puol šestý mile, věží tři sta šedesát a pět, vezdy městské, bran velikých sedm a dvadceti krom forten, palácuov královských, překrásného stavení sto a patnádcte, totiž palác Romuluov, Neruov, palác pokoje Trojánuov, Adrianuov, Juliuov, Cromacií, a tak dále, čistí palácové, než nynie koley pražský, kosteluov na pět seth velikých, krásných kosteluov, nečta kostela svatého Petra ani svatého Pavla, jedné kterém modlám byly udělány, a u svatého Štěpána na Rybníčku byl chrám veškeren sklenný a křišťálový a zlattý, a v chrámu Jovis byl slúp zlatý, v kterým modla stála, a jiné divné mnohé věci kladú kronikáři o slávě Římské. A to jest od múdrého dnes znamenati. O bojícb a o vítězství římských, toho ponechám.

Léta od počátku světa až do Julia jest tři tisíce let, tři sta let sedmdesát tři léta, ač jiní kladú jinak, ale tento jest pravý počet, neb hvězdář tiemto počtem všeho, co hledá, dojde právě, ale jiným nic, a přidada tato léta k letóm božím i přijdú léta od počátku světa až do tvého dne odejma čtrnádct leth, neb teprv pán Krystus po čtrnádcti létech narodil se jest po Juliovi, za ciesaře, totiž Augusta, ale tuto o to nesnází nebudu činiti. Pádesátmi ciesařská [327] šla jest až do Constantina velikého, ciesaře třidcátého osmého, a když jest ten dal Řím a truoje královstvie pánu Krystovi a svatému Silvestrovi, tehdy potom svatý Silvester vládl jest Římem a dnes papežové řádně volení. A jeho moc jest nad krále i nad biskupy i kněžími, neb má oba meče. Ale nynie musí býti ciesař volený, kteréhokoli knieže volé konferšti, ten bude, ale v pravdě nižádné knieže k ciesařstvie voliti podobnější než král český, neb prostřed volencuov leží, a Praha jest mocné město, moha nésti každé duostojenstvie i ciesařské, i proto etc.

Julius, první ciesař, kdy jest byl mistrem usazen, s Kathumem a s Pompejem vyslán jsa od Říman, aby čtvrté strany světa německé k Římu podbil, ale aby se vrátil v puol druhým létě, a proto že se nevrátil v tom času, nechtěli ho do Říma pustiti Katho a Pompejius. On obeslav Němce Kolinské, Tyrské, Mohutské, a ty kraje, které podbil, šturmoval k Římu. A potom Římané vyšli proti němu s procesí, a Katho s Pompejem utekli. Tehdy Julius kázal bráti u věži Římské poklady a dal Němcóm, a sám kázal se králem a ciesařem nazývati, neb cesar slove od vyřezání, neb jest byl vyřezán z mateře své, a od toho po něm všichni i dnes králové Římští slovú ciesařové. A on jest rathúz a pranéř najprv zamyslil, potom pro velikú pýchu Římané ho sťali, an má lístek výstražný mezi prsty, ale že ho hned neohledal, život ztratil čtrnádcte let před božím narozením. [328]

Augustus, druhý ciesař pán všeho světa, když ho Římané přijali, učinil dobré a znamenité čtyři věci: Najprvé, Římanóm drahost velikú v lacinost obrátil jest, a proto dali mu jméno Augustus, totiž rozmnožitel. Druhé, boje se, aby mu se Jeruzalem nezprotivil, dal

Herodesa za krále do Jeruzalema. Třetie, že čtrnádctého léta svého královstvie kázal všechen svět popsati a dary sobě nésti. A toho léta pán Krystus narodil se, a toho léta Herodes zbil dietky i syny své, neb jich nevyminil. Čtvrté, že múdré lidi v svú radu bral, neb rádci jeho byl Virgilius, Cicero aneb Marcus Tulius, kteří byli mistři i nynie všeho světa najvětší.

Tiberius, třetí ciesař, tento učinil znamenité dvě věci dobré. Najprv, saudce latinské po všem světě rozsazoval tiem úmyslem, aby rozumějíc, co se jim píše, lidu vuoli a rozkázánie Říman oznamovali. I proto rozkázal hlavním městóm ze všeho ciesařstvie mládež výbornější na učenie do Říma, aby vydali, aby tu, naučíce se múdrosti, potom uměli lid spravovati, každý v svým jazyku. A za nich žádný nikdyž nevládl než učený. Druhé, Pilat, když mu psal divy o pánu Krystovi chvále ho a pravě, že z křiku na smrti třásl se Jeruzalem a země pode mnú, slunce se zatmělo, Longin prozřel, opona v chrámu se roztrhla. A mnozí ho ctí již za boha, prosím, o Tiberii, i ty ho přijmi za boha s Římany, neb co píši, pravět jest. To když Tyberius oznámil Římanóm, řekli jsú Římané: Když jest námi pohrdal a u nás těch divuov nečinil, také na něho [329] netbáme, ty ho ctí za boha i s Pilátem, než na Piláta žalujeme, prostě nechtíc, aby viec královal nad Jeruzalemem, neb příliš šacuje lid židovský a nespravedlivě súdí. I povolal jest ciesař Pilata před se a před Římany i ssadili jsú Pilata s královstvie. Potom sám tesknostmi zabil se, ale Tiberius jedem otráven jsa, umřel jest léta Božieho čtyřidcátého.

Gaius, čtvrtý ciesař, převelmi zlý člověk, tyto zlé věci činil: Najprv s sestrú přebýval i s jejie dcerú. Druhé, panie, měštky i panny, které nechtěly jemu svolovati, dával mezi obecné. Třetie, též i též kázal se za boha ctíti. Čtvrté, mnoho Říman, opije se, kázal hubiti, a potom na střezvu se na ně ptal, a proto, nemohúc Římané jeho zlosti trpěti, zabili ho na jeho paláce. Tři léta toliko kraloval a deset měsiecuov.

Claudius, pátý ciesař, zlý, tři věci zle učinil. Najprvé, ženu svú zabil, že k jeho rozkázánie hned na lože nepřišla. Druhé, že velmi počel hubiti křesťany. Třetí, Agryppům vzal dceru bratra svého, a s ní přebýval. A tato jest jeho otrávila, chtějíc, aby Nero královal, syn dcery její, a ne syn Claudiuov, jakožto dovedla jest.

Nero, šestý ciesař, přenáramně zlý, učinil sedm zlých věcí: Najprv, máteř svú kázal před sebú rozřezati, aby viděl, kterak v břiše jejím ležel. Druhé, svolav mistry, přikázal jim, aby mu učinili, aby syna porodil, kterému [220] lékaři smiešněvše k sence zabie dali vypíti, urodil jest žábu, širokú na hedvábí, kterú pilně choval jest na znamenie lateran, který slove latině jako laterana, totiž široká žába, učinil jest. Třetie, Seneku, mistra svého, člověka pře mravného, zahubil jest, protože z mládí tvrdě trestal jest jeho, který, šed do lázni, tři žíly kázal sobě zatíti, a tak jako necitedlně umřel jest. Čtvrté, Šimona maga, totiž čarodějníka, miloval jest, který vysoko létal jest. Páté, nikdy neoblekl se druhé v žádné rúcho, než z nového zlatta pil jest, koně své kázal i zlatými podkovami

podkovovati. Šesté, svatého Petra a svatého Pavla zabil. Sedmé, čta kroniky, dočetl se, kterak Troja velmi hořela, i kázal Řím na deset stran zapáliti, i všed na věži, díval se. A potom Římané, nemohúc té zlosti nésti, hledali ho k zabití, a on, to čije, utekl do lesa a sám se zabil.

Galba, sedmý ciesař, muž náramně lstivý, kterého lstivosti Římané bojiece se, skrze Vittelina smrt jsú jemu zjednali, totiž stětí. A tak jedné tři měsiece Galba královal jest, potom Vittelinus počel povstávati i stiskl ho Otta a zabil jest Vittellina, potom Otto kraloval tři měsiece, a proto že zabil bratra Vespezianova, v Tybeře od Říman utopen jest, a když všechen lid křičel, aby Vespezian ciesařem byl, to stalo se jest, který ještě ležel jest v obleženie Jeruzalema, od Galby poslaný.

Vespezianus, osmý ciesař, ten jsa od obleženie Jeruzalemského povolán, aby přijel do Říma a vzal ciesařství s synem [331] svým Titem, opatřiv vojsko, aby pilně dobývali Jeruzalema, jel do Říma a přijal jest ciesařstvie. A potom tak súžil lid v Jeruzalemě skrze obleženie, že mátě syna neb dietě snědla, kočky, psy, koně, myši jedli jsú a chléb z lajn holubích a slepičích dělali jsú. A když dobyli Jeruzalema, třidceti židuov za peniez nechtěli bráti, hladem jedenáct tisícuov zemřelo jest a mečem sto tisícuov, a město zkaženo jest pro neuctěnie a smrt pána Krysta. I umřel jest Vespezianus v pokoji a ve cti léta Božieho osmdesátého třetieho.

Tytus, devátý ciesař, syn Vespezianuov, muž přemilostivý, tak že pro jeho dobrotu jméno jeho dnes Římané před otce předkládají, řkúc: Tytus a Vespezianus, pět věcí měl dobrých do sebe: Najprvé, bohóm něco každý den dáti kázal. Druhé, některého člověka obveselil darem takovým, že všecky dni života svého lépe se měl. Třetí, vždy měl tvář jasnú a veselú, že žádného nikdy nezamútil jest, řka, že od tváře ciesařovy nemá nikdy žádný odjíti jsa zamúcen. Čtvrté, drahně kosteluov v Římě nadělal bohóm a bohyním. Páté, řemeslníky čisté velmi miloval, a za něho lili slúpy kamenné v Římě tak veliké, že se zdají jeden kámen. A když umřel jest, plakal jest jeho lid pláčem převelikým, řkúc, že jest umřel pokoj, jasnost a veselé všemu světu.

Domicianus, desátý ciesař, zlý velmi, tři věci zlé učinil. Najprvé, že se kázal za boha ctíti. Druhé, že křesťany počel náramně hubiti. Třetie, že svatého Jana, který v té chvíle psal čtenie v Římě, kázal na ostrov Pathmos vésti, aby [332] tam hladem umřel. Ale pán Buoh ho krmil. A tam psal Apocalipsis. Všemu lidu byl ohyzdný král, zabit jest od svých přátel, a pohřeb nenie jemu královský učiněn.

Serva, jedenádctý ciesař, jediný rok královal v dobrotě a v milostivosti každému, Řím v stavení velmi množil, svatého Jana zase do Říma přivezl a prosil, aby čtenie psal na jeho náklad, a oddal jest kostel svatému Janu a nadal statkem z své komory. A tu se mnozí učili vieře křesťanské. I ciesař umřel jest svú smrtí.

Troianus, dvanádctý ciesař, přenáramně spravedlivý, která se okázala ze dvú věcí. Najprvé, že kdy přišla vdova, žalujíc na jeho syna, že jí ciesařuov syn zabil syna, kázal ho na smrt odsúditi, a kdy Římané nedali, tehdy sobě kázal oko vylúpiti a synu druhé, a syna kázal dáti vdově za syna neb za muže, aby ho měla sobě, jakž chce. Druhé, když mu radili, aby křesťany hubil, řekl jest: Slyším, že mají zákon pokory, trpělivosti, spravedlivosti a dobroty, a nejsú žádnému škodliví, nechte jich. Tak byl spravedlivý, že ho svatý Řehoř z pekla vyprosil.

Adrianus, třinádctý ciesař, když mu se židé zprotivili, vyhnal jest je z Jeruzalema, a jiným lidem osadil, zdi zase Jeruzalemské vzdělal, hrob boží slavně vzdělal, člověk učený, bibli židovskú vzav z Jeruzalema, zjednal sedmdesáte mužuov učených, aby ji přeložili a jim náklad plný dal. Umřel jest v Campanii.

Antonius Pius, čtrnádctý ciesař, Pius totiž milostivý řečen jest, neb [333] milostivost každý den ukazoval. Najprv, chudým každému, co mu ten den stačilo, dávaje. Druhé, vězně sám navštěvuje. Třetie, s radú myslil každý den o obecni dobré, aby něco polepšeno bylo obecnieho.

Marcus Antonius, patnádctý ciesař. Za něho se počeli velmi protiviti mnoho zemí, i nechtěje řemeslníky hýbati, ani chudinky šacovati, sám své poklady dával, ženu zastavil i děti, a potom to desatero se jemu navrátilo. Tak byl pokojný, že nikdy ho žádný neviděl radostného ani zamúceného, a uměnie byl velikého. Počeli za něho ciesařstvie děłati, ale však při něm při samým ostalo jest.

Gamedius, šestnádctý ciesař, muž přezlý bohóm, lidem i hovadóm, raduje se u vylévánie krve lidské, Římany darmo mrtvil i křesťany, lakomý, každému bera, kto měl, smilný, pannám neodpúštěl ani paniem, kterú viděl, tu chtěl mieti. Umřel v chlévě, zadusiv se, a po jeho smrti lidé bohóm chválu vzdávali. Čtrnádcte let kraloval.

Belvispertinaus, sedmnádctý ciesař, člověk na staré kolena na ciesařství vsedlý a bezděky na to vprošený, prošen jsa od Říman, aby syna svého jim učinil ciesaře, nechtěl svoliti, ale však potom to stalo se. Jedné šest měsiecóv kraloval.

Severius, osmnádctý ciesař, tento byl člověk slepě smělý. Když Anglia se jemu zprotivila, té dobyl, křesťany velmi hubil a mnoho mučedlníkuov za něho naděláno. A kraloval jest sedm let. [334]

Anthonius Caracella, devatenádctý ciesař, syn Severuov, otce horší. Najprv, s kým co mluvil, nic nedržel, tak že lidé jeho za mistra nad lháře měli. Druhé, že macochu svú vzal sobě za ženu a s ní bez studu přebýval, a aby zlosti mohl lépe pachtiti, jel do Indii a tam od svého služebníka zabit jest. A na tomto Juliuov rod zminul jest, neb bohóm svým slibuov nezdržel jest, co umluvil s Arabskými.

Martinus Římanin, ciesař dvadcátý, vyvolený ode všeho lidu římského, počel ukrutný býti a všecka královstvie šacovati

i Římany. Vidúc to Římané, zjednali, že služebník jeho jej zabil. Kraloval devět měsiecóv. Tento byl sýhl na modlu Jovis, chtěje slúp zlattý vzieti, zabráněn jest od Říman a potom zabit.

Antonius Marcus, dvadcátý první ciesař, náramně ciesař zlý. Najprvé, že čarodějníky miloval. Druhé, křesťany hubil. Třetí, žádná žena neměla před ním pokoje, by ji nechtěl, ani muži, ani hovada. Čtvrté, kdy měl v noci čertici succuba, aby s ní spal, nedal po Římu nikdyž zvoniti, i s mateří přebýval, a když umřel, Římané táhli jeho tělo po blátě, řkúc, poněvadž se nemohl nasytiti v životě nečistotě, nechť se nasytí po smrti. Pochován tu, kde stínané pochovávali.

Aurelius, dvamezcietmý ciesař, prudce od Říman volený, proto že Persia byla se jim zprotivila, kterú jest brzo podrazil pod jich panství, držal ciesařství krásně u velikém pokoji až dotud, dokudž nepočal křesťanuov náramně hubiti, kterým tak byl veliký nepřietel, že, zvěděv, že Monea, matka jeho [335] jest křesťanskú, i kázal ji zabíti, potom pro dary jezdil po krajinách, a když přijel do Mohuče, tu sťat jest.

Maximianus, třimezcietmý ciesař volený. Po zvolenie chtěl všecko bez rady Říman činiti a rytieřstvo pyšné mieti, v krojích, v koních, voziech, křesťany náramně hubil. Kraloval tři léta a zabit jest, od svých služebníkuov v městě Agiele řečeným.

Cordianus, čtrmezcietmý ciesař ,volený prudce od Říman, neb Perští byli se mocně Římanóm zprotivili, které, když jest silně podbil a k Římu se vracoval, Filip učinil o něm zradu a zabil ho, a zmocniv se lidu, sílu ciesařstvie obdržel jest.

Filip, pětmezcietmý ciesař, když po zabití Gordiana přijel do Říma, tehdy hned šel jest do kostela k bohu velikému Jovis a jemu u veliké slávě tři dni oběti učinil jest, potom, Římany sezval jest i Římanky a veliké hody učinil jest, potom k tomuto přišel jest svatý Sixtus papež a řekl jemu: Modle Jupiterovi tak velikú slavnost činil si, poznaj pána Krysta, Boha ukřižovaného, a tak dále. I křtil sě jest s svým synem a mnoho Říman s nim. A mezi tiem zprotiví se Berún Římanóm, i chtěje na boj jeti, dá klenoty kostelní svatému Sixtu a tam zabit bude. A syn v Berúně také zabit jest léta od narozenie Syna božieho dvú stého padesátého třetieho.

Decius, šestmezcietmý ciesař, křesťanský zkazitel náramný, ten vzal svatého Sixta, chtěl mieti klenoty kostelní, a když nemohl, proto [336] že vyznával boha ukřižovaného, kázal ho ukřižovati a potom třetí den svatého Vavřince na roště péci. Vida, že se tiem líbí pohanóm, mocněji hubil křesťany, až po dvú letú zabit jest, a syn, kterého za svého života zpuosobil před bohem Jovem od biskupa Majada korunovati, utopil se jest. A tak oba sešli jsú.

Voluzianus, sedmmezcietmý ciesař, s Havlem synem svým volený ciesař, pohan mocný a silný, bohóm oběti činil veliké, žráč

a jiedce tak náramný, že objedl se, až umřel jest, potom syn počal s Emiliášem Mauřenínem a zabit jest, tak že oba jedné dvě létě královali jsú etc.

Valerianus, osmmezcietmý ciesař, s Galienem, synem svým, na počátku svého královstvie počal křesťany náramně hubiti, svatého Cypriana a doctora velikého zahubil jest, potom po všem světě nepokoj stal se jest. A najprvé Řekové se zprotivili a Azia. A když Řeky Valerianus mocně podbil jest, jel do Azii, a tam když král Sapor jal jest u Mezopotami Valeriana, náramně nestydatě držel jest jeho, tak že když chtěl na kuoň vsésti, tehdy přivedli jemu Valeriana, a Sapor, vseda mu na hlavu, s hlavy jeho vsedl na kuoň. A tam umřel jest.

Galienus, syn Valerianuov, dvadcátý devátý, vstúpil jest na ciesařstvie otce svého. Za jeho časuov staly se tři věci zlé: Najprvé, Uhři odstúpili a po všem světě jezdili, kazíce svět. Druhé, za jeho časuov jedenádct tisíc děvic zahubili jsú v Bazilii. Třetie, Uhři s svým králem Hunem řečeným Řím vybojovali jsú a krále zabili jsú s Aureliem [337] s kniežetem, ač tuto jiní jinak mluví.

Claudianus, třidcátý ciesař, muž převelmi múdrý, učinil tři věci. Najprv, Uhry zase podkasal. Druhé, že Mohutští a Rýnští a Kolinští a Švábi i jiné německé krajiny byli se zprotivili, tak veliké pobití s nimi měl, že třidceti tisíce Němcuov zbil jest, kterému kdy Římané štít zlattý a zlattú ciesařskú korunu učinili jsú, na rathúze obraz jeho vystavili jsú. Roznemohl se i umřel. Potom Quintilian, syn jeho, vstúpil jest a zabit jest šestnádctý den.

Aurelianus, třidcátý a jeden ciesař, tento tři věci měl do sebe. Najprvé, slámu roztrhl jest a potlačil, tiem sobě pamatuje, že tak v zemi pomine smrti. Druhé, v rúcho čisté královské obléká se, a korunu vezma na hlavu, meč a sceptrum a jablko lidu jednú v rok ukazoval se slavně, a on jest najprvnější okrasu královskú nalezl i ornath i kápi i omiral a střevíce, sandály řečené. Třetie, křesťany a židy velmi hubil. Potom hrom před něho udeří a on lekl se, v nemoc upadne, kterého jeho rytieř zabil jest. Šest leth kraloval.

Tatitus, třidcátý a druhý ciesař, muž múdrý a štědrý, toliko puol leta kraloval. Potom bratr jeho vstúpil na královstvie Fflorianus. Tento třetí měsiec zabit jest, a tak za nich nic nestalo se znamenitého, i proto pominu.

Probus, třidcátý a třetí ciesař, Probus řečený. Pro dobrotu křesťan byl ten učinil těchto pět věcí dobrých. Naj[338]prvé, mocně počal rozmáhati vieru křesťanskú. Druhé, v službě boží nábožný. Třetí, v jazyku poctivý. Čtvrté, křesťanóm křivdy nedal žádné činiti. Páté, z zemí německých všecky pohany vyhnal. Zabit jest v svářích od svých rytieřuov. Kraloval šest leth.

Florianus, třidcátý a čtvrtý ciesař, ten v nemoci jsa, poslal po puštíře, a púštěje krev, umřel jest bez lékaře. Potom Římané jsú na tom zuostali, aby v každým městě byli lékaři učení, kteříž by ži-

voty zachovávali lidské, puokudž najdále mohú, a platy své, určené od měst, měli i v špitálech, aby lékaři byli. A to se dnes po vší vlaské zemi zachovává.

Jarus, pátý a třidcátý ciesař, dvě letě kraloval, a dva syny měl, totiž Karyna a Numeraria, člověk náramně zlý, a proto hrom jej zabil, vrah mnohých, a pyšný přieliš, lstivý náramně. Kdy jeho nesli k hrobu, zabili Karina, syna jeho a tu s otcem pochovali. Potom Dioclecian druhého zabil syna. A tak zminul ten rod.

Dioclecianus, třidcátý šestý ciesař, zlý náramně na křesťany, zabil jednú ve třidceti dnech dvadceti tisíce křesťanuov, svatá Agnes, také Lucia, Anastasia, Agatha a svatý Jiřie. Za něho byl drak, lidi jeda. Knihy a čtenie pálil, nutkal všecky lidi modlám se klaněti, a proto mnozí křesťané viery ustupovali. Druhé, pýchu a okrasu v rúše velikú nesl jest, zápony a drahé kamení na rúše a na střevících nesl jest. Jedem otráven od Maximiana, pro kterého Maximianus oběšen jest. Kraloval jest Dio[339]clecianus leth dvadceti.

Constantinus první nebo malý, třidcátý sedmý ciesař, měl boj veliký s Němci, a najprv ztratil boj, potom opraviv se, pobil jest Němce, a zabil jest patnádct tisícuov Němcuov, potom vzal sobě za ženu dceru krále franského, Helenu, a tak zase podvedl jest všechen svět pod ciesařstvie Římské. A když jest měl několik synóv, ustavil jest, aby Constantin veliký po něm kraloval.

Constantin veliký, třidcátý a devátý ciesař, když jest byl poražen náramným málomocenstvím pro velikú pýchu, i vida, že služebníci před ním utiekají, a všichni ho v potupu mají, chtěl se zabíti, a potom svolá všecky lékaře, mistry i biskupy, aby ho vždy uzdravili. Biskupové jdú k modlám, modly dějí, když by ciesař vzal tři tisíce dietek a v krvi teplé se kaupal v lázni, zdráv by byl. Potom poberú děti, a když ciesař k lázni jel, tehdy slyšel, ano matery křičí, a vidí, ano nahé druhé běhají, trhajíce na sobě vlasy. I vida to, slituje se a káže vozu státi. I dí ke všemu rytieřstvu: Nenie hodno, by pro mě jednoho tolik lidí sešlo. A abych materám tak veliké zámutky učinil. A ještě když to učiním, neviem, dojdu-li zdraví čili nic. Proto, vraťte každé mateři dietě, přivížíc k hrdlu dítěciemu hřivnu zlatta, ať každá mátě má potěšenie, jako měla zamúcenie. Bude-li pán Buoh ráčiti, tenť mě uzdraví. I když to řekl, navrátil jest vuoz domuov. A tu noc ukázal se svatý Petr a svatý Pavel ciesařovi. Řekli jsú, že v skále rozdělené jest člověk, kterému dal ukřižovaný [340] Buoh moc tě uzdraviti. A tak zminuli jsú. A potom uzdraven jest od svatého Silvestra, a dal jest Řím pánu Krystovi a troje královstvie. Ale o tom bylo by dlúho psáti, i proto ukrátím toho etc.

Julianus, čtyřidcátý ciesař, syn bratra velikého Constantina, tak velikú chtivost měl jest k ciesařství, že čertu poručil se jest, aby jemu panstvie dopomohl. To jest ďábel učinil, ale umluvil s ním: Najprv, aby židóm dopustil Jeruzalem stavěti. Druhé, aby křesťany hubil.

Třetí, to židóm činil ďábel, co ustavili ve dne, to ďábel v noci zkazil. Čtvrté, aby se za boha kázal ctíti, že chce jemu v tom dobře pomocen býti. A potom ďábelským zpuosobem zabit jest, a duši vidomě havrani v povětří do pekla nesli jsú.

Jovinianus, čtyřidcátý a první ciesař, když měl poddané ciesařstvie, a byl křesťan dobrý, potom zpýchal, řka: Kto jest buoh větší než já? Potom šel se kúpati a anjel boží oblekl se v rúcho jeho i šel na palác, kterého všichni přijali za ciesaře, a Joviniana zavrhli. A když bit jsa i potupen, v pokoru přišel, tehdy přijat za ciesaře, potom byl dobrý křesťan a nábožný, tak že všecku vlaskú zemi uved jest u vieru křesťanskú i německé země, papežovi učinil v Římě prostranství a zmocnil ho mocně, řka pána Krysta dědicem všeho světa, pro kterého jest hotov umřieti i panstva ztratiti.

Valentimianus, čtyřidcátý a druhý ciesař, křesťan výborný, po smrti Joviniana Sasy a německé strany přivedl jest k vieře [341] křesťanské. Za jeho časuov byl svatý Ambrož v Medioláně, doctor převelebný, a svatý Martin v Turonii. Tento jest přestěhoval se do Constantinopolim a učinil prostranstvie v Římě svatému Silvestrovi léta Božieho třístého sedmdesátého osmého.

Valens, čtyřadcátý a třetí ciesař, kacieř, ariánské viery, tyto zlé věci učinil. Najprvé, Ariana poslúchal. Druhé, mnichy, biskupy, doctory a všecky vysoké lidi pudil, tlačil a jim zle činil. Mnichy zvláště pudil, aby kápě opustíc i řehuli, vedli boje a ženy pojímali, a kto jsú toho činiti nechtěli, kázal je kyji bíti. Potom Uhři obořivše se na Řím, ciesaře jali a jej upálili, leta božieho třistého osmdesátého prvnieho.

Gracinianus, čtyřidcátý čtvrtý ciesař, počel náramně v Římě modly kaziti, pohany vykořeňovati, arianské kacíře páliti, křesťanóm širokost a oddechnutí činiti, a když ještě Němci u Řezna nechtěli viery mieti křesťanské, jel mocí a třidceti tisíc Němcuov zahubil jest. A tak v těchto krajích vieru křesťanskú rozmohl jest. Královal šest leth.

Theodosius, čtyřidcátý a pátý ciesař, mnoho dobrého činil v svým životě. Najprvé, pánu Bohu modlitbu činil a mši poslúchal, a nic, beze mše slyšenie, nechtěl učiniti, řka, že najprv má pán Buoh ctěn býti pro tyto věci: Najprv, pro veliké své duostojenstvie, kterého nám v ciesařské Jasnosti udal účastnu býti. Druhé, že nás stvořil. Třetí, že každý den béřem od něho dobrodinstvie a z mnohých teskností vysvobození a odplaty čekáme. Druhé, mnohé posty činil. Třetí, almužny každý den dával, pravě, že [342] almužna neumenšuje měšce; potom když v Tesalonii měšťané jemu zbili v sváru vybornější rytieře, rozhněval se, pět tisíc měšťan zahubiti kázal, a když přijel do Mediolanu, svatý Ambrož vyvedl ho z kostela, řka: Nenie hodno tobě na tvář boží hleděti. Potom ciesař pokořil se pánu Bohu a svatému Ambroži a slíbil, že nemá žádný za jeho ciesařství zhynúti, leč by třidceti dní prvé u vězenie byl, a aby za pět leth blízko nepřistupoval k oltáři. Rozhřešenie vzev, v náboženstvie

život skonal jest, a synu Archadiovi Constantinopolim poručiv, v dobrotě a v trpělivosti umřel jest.

Archadius, čtyřidcátý šestý ciesař, muž múdrý, obránce kostela Římského mocný a věrný, když slyšel, že Attilius, bratr jeho, král uherský, aby Řím měl, obrátil se k Římu dobývání, povstal proti němu a řka: Co pánu Bohu dáno, to naše nenie. A tak se Uhři zase vrátili. A když jest umřel Attilius, čtyři syny ostaviv, tehdy jeden králem Uherským ostal, totiž Dietmarus. Druhý, totiž Otagarus anglickým. Třetí, Hyspánským. Čtvrtý, Moravským, a Rakúsy, Štyrský, Carynthy, Carnolu až do Berúna měl. Tomu řiekali Otagarus menší.

Theodricus, syn Dětmaruov, když Otagarus přilehl k Berúnu a chtěl vlaské země i Římu dobývati, tehdy Theodricus, maje pomoc papežovu a kniežat vlaských, jel k němu v bitvu a porazil jest Ottagara. I učiněn jest ciesařem. A zabil jest Ottakara. I dána mu za ženu dcera krále franského [343], a byl pokoj po všech královstviech za něho. Žibřid s draky bojoval jest.

Honorius, čtyřidcátý a osmý ciesař, po smrti Theodrikově vstúpil na ciesařstvie z vuole papeže a kniežat vlaských. A seděl jest v Berúně pokojně, maje Moravu, Rakúsy, Štyr, Carynthy, Carniolo. Tento nedal žádného zabíti, řka: Poněvadž nemohu mrtvého vzkřísiti, také nechci zahubiti. Když které knieže se jemu protivilo, poslal posly sladkých řečí, aby vždy umluvili pokoj i s dary. Vidúc nepřietele, dary upokojili mysl zlú, a potom poslové řeči dobrú dovrhli pokoje.

Marcianus, čtyřidcátý devátý ciesař, muž múdrý, stavěl Padev a Benátky zdí obehnal. Tento silně rozmáhal ciesařstvie a obraňoval kostela Římského a vlaskú zemi zhajoval, že žádný před ním viece nerozmáhal. Zabit jest zradú létha božieho čtyřstého šedesátého.

Lev, padesátý ciesař, tento všecky pohanské modly spálil jest, umučenie božie vyzdvihl jest, a aby žádný na hrobu ani na zemi, ješto by lidé šlapali umučenie božieho, neryl, kto do kostela křesťanského uteče, aby frejd měl. Jedna žena urodila za něho sedm dětí, které uvrhla u bláto, a když ciesaře k tomu přivedli, ciesař kopím páraje mezi nimi, učije, že jedno dítě tak silně se kopí chytilo, že se ho pustiti nechtělo, a toho jest vzal za syna. A že tak múdré bylo, byl za krále po smrti Lva volen Zeno řečený, ale jiné děti byly zemřely [344].

Zeno, padesátý a první ciesař, když vstúpil na ciesařstvie, chtěl zabíti syna Lvova pravého. Mátě to věďúc, dá Syna sedlce a vezme dítě sedlské, a to Zeno zahubil. A když zroste, pravý syn Lvuov bude knězem a potom papežem, který nechal Zeno královati, proto že byl dobrým křesťanem. A mezi tiem Zeno s papežem zjímá tři sta biskupuov arianských, kteréž spálil a mnohé hladem zmořil.

Anastasius, padesátý druhý ciesař, ten jest seděl v Constantinopolim, maje zlú mysl proti papeži pro Řím, kterému kdy posly poslal slavné, nechtěl jich ani viděti ani slyšeti. Kacieř byl arianský, štěstí

žádného nemaje, než v sobě lkaje, čil všudy nepřátelstvo a nad žádným se pomstiti nemohl, až jeho hrom zabil.

Justimianus, padesátý a třetie ciesař, tento pode lsti mluvil jest, že by byl dobrý křesťan a že chce arianské kaziti. A když se k němu zhrnuli křesťané, kázal je hubiti, Boecia, Aquilu, Symacha a Jana papeže zahubiti. Umřel jest náhlú smrtí, kterého duši viděl jeden svatý otec v hrnec ohnivý vjíti a pokličkú přikrýti.

Justimianus, padesátý a čtvrtý ciesař, toho svatý Agapitus obrátil na vieru křesťansků. Tento tři věci dobré učinil. Najprvé, sepsal práva světská a ciesařská. Druhé, kostel svaté Žophii v Constantinopolim ustavil. Třetie, když byl mor a hlad, tak že žena jedna dietě snědla, ustavil, aby mše raná matky boží zpievána byla. A přestalo obé. Toho [345] zde za tebe, králi milý, nenie, leč na hradě, opatř to, a budeť bohdá lepšie štěstie. Královal třidceti osm leth.

Justinus druhý, padesátý a pátý ciesař, kdy jest seděl v Constantinopolim a Řím měl pod sebú i vlaské země, měl hajthmana Narsis, který věrně jeho věc řiedil, ale že ho královna nenáviděla, tehdy jel do Vlach, a ten jest zjednal, že ani dnes vlaská země viec nehledí k ciesaři Constantinopolimskému. A učiněn jest Justinus ciesařem Římským a držel jest vlasti německé.

Tiberius druhý, padesátý šestý ciesař, křesťan výborný a nábožný, každý den veliké almužny činil, a když mu žena za zlé měla, řiekal jest: Viem pána nebeského, že mi poklad jedná na nebi i na zemi. Potom v jedné chvíli chodě po domu, v kterým byl palác jeho, uhledal na zemi kříž, který když kázal vykopati pro poctivost pána Krysta, najde klenoty náramně veliké etc.

Mauricius, padesátý a sedmý ciesař, tento měl úmysl Řím sobě zase opanovati a svatého Řehoře zabíti. Mezi tiem dietě po Římu běhalo, křiče, že skuoro ciesař má umřieti a zabit má býti. Potom přikázal rytieřom, aby nelúpili a také pro skúpost jim žoldu nedal. I zvolili rytieři jiného ciesaře. A když jest Mauricius utíkal, zabit jest od rytieřuov.

Patas, padesátý osmý ciesař, boje veliké činil s králem perským, který byl v té chvíli sobě zahrnul Jeruzalem. I měl jest Patas vítězství. A přijev do Říma, kázal papeži Bonifácovi [346] chrám Pantheon ku poctivosti Panny Marie světiti a jiné chrámy pohanské ku poctivosti svatých světiti a jiné věci, které byl z Jeruzalema přinesl, kříž svatý a slúp, u kterého dnes ďábly v Římě vyhánějí, kterého Eraclius zabil jest.

Eraclius, padesátý devátý ciesař, křesťan, když Cozdraz, vzev kříž svatý a kopí svaté a hřebíky boží, učinil sobě thrun a kázal se za boha modliti a učinil stolici, z které hřímalo a dešť šel v té chvíle, Cozdras mnoho odtrhl zbožie Římského a Jeruzalem dobyl jest, tehdy Eraclius proti němu povstal jest a zvietězil jest, a lid, který byl jat od Cozdrása, svoboden byl jest. A když patriarcha nesl zase kříž svatý

do Jeruzalema, brána zavřela se, až když jsú s pokorú šly, tehdy odevřela se. A tak vyzdvižení svatého kříže učiněn jest.

Constantinus třetí, šedesátý ciesař, zlý náramně, tři věci zlé učinil. Najprvé, obrazy svatých rauchem, zlattem a drahým kamením ozdobené*) zlúpil, řka: Tyto lidi toto rúcho v zimě nezhřívá a v létě je obtěžuje a jim horkosti přidává. Druhé, zabil svatého Martina papeže, proto že ho trestal. Třetie, chtěl Řím mieti a do Říma ciesařství přenésti, a proto Constantinopolští, rozhněvavše se, v lázni ho zabili.

Constantinus čtvrtý, šedesátý první ciesař, mnoho zdělal kosteluov křesťanských. Za jeho časuov žena krále perského přijela do Constantinopolim a křtila se, když domuov nechtěla, tehdy král perský s velikými vojsky přijel, chtěje ženy [347] dobývati, potom umluven jsa, křtil se jest a ženu svú s slavností domuov vzal.

Justimianus druhý, šedesátý a druhý ciesař, z dobrého kkonce, zlé rady kacieřské zlý učiněn. Najprv, chtěl vieru křesťanskú zahubiti. Druhé, Řím papeži odjíti. Třetie, Leocia zbavil úřadu. Potom Leocius povstav s mnohými kniežaty, nos a jazyk uřeže ciesaři, a sám na ciesařstvie vkročí.

Leocius, šedesátý a třetie ciesař, tři leta královal, a když velmi obtěžoval poddací mnohými a vymyšlenými křivdami, povstal proti němu Tiberius. A jakož on nos uřezal Justimianovi a jazyk, též mu Tiberius učinil, a jej na ostrov dal, aby tam byl, duokudž by neumřel.

Tiberius třetí, šedesátý čtvrtý ciesař. Tehdy, když Justimianus slyšel, že Leocius nekráluje a jest bez nosu a bez jazyka, tehda šel Justimianus k králi Tynklovi perskému, a ten kdy mu dá svú dceru, dobude mu zase ciesařstvie, a on zabí Tiberia i Leocia a rozpomínaje se, kolikrát jemu od nosu krev ukanula, tolik kázal zabíti služebníkuov Leocových.

Justimianus třetí, šedesátý pátý ciesař, ten, který byl prvé Justimian druhý, když byl bez nosu a bez jazyka, zase navrácen na ciesařstvie, zkazil město Jerson, v kterým byl jat a kázal muže i ženy krom dětí, všecko zahubiti. Kterého Filip zabil jest. A sám po něm královal jest.

Filip druhý, šedesátý šestý ciesař, tento chtěl silně vieru křesťanskú zahubiti i přikázal, aby se žádný nekřtil ani svátosti [348] bral, tělu božiemu aby se nemodlil žádný. To když Římanóm nebylo libo, z ponuknutie Říman a kněží, Anastasius hajthman, povstal proti němu, a vylúpiv mu oči, sám miesto něho královal.

Anastasius druhý, šedesátý a sedmý ciesař. Tento ve všech věcech zlý byl, a proto rytieři vzali jej v ohyzdu. I proto povstal proti němu Theodosius a učinil z něho knieže a přikázal mu, aby nechvátal

*) V rukopise stojí: ozdoboné.

k ciesařstvie ani papežství, že když by tomu porozuměl, že by ho hned chtěl zabíti.

Theodosius třetí, šedesátý osmý ciesař, nábožný velmi, tomuto když Lev třetie jal syna a tak mučil ho i zabiti chtěl, že se musil ciesařstvie odpověděti i s otcem, a otec, než by viděl syna svého smrt a takové trýzněnie, ustúpil ciesařstvie Lvu třetiemu a sám knězem byl i s synem.

Lev třetie, šedesátý a devátý ciesař, po postúpenie ciesařstvie jemu od Theodosia, kraloval mocně. Tehdy tři léta oblehli jsú pohané Constantinopolim a, nedobyvše, odlehli jsú. Jeden mnich počal ho na vieru kacieřskú voditi, a aby obrazy kazil, křižmo, ornáty, kropáče, mnichy, kněží a jeptišky, aby rodily, z klášteruov hnal. Tehdy, když ho papež trestal, psal Římanóm, aby papeže nebyli poslušni a jemu poplatkuov nedávali. Potom skuoro umřel jest.

Constantinus pátý, sedmdesátý ciesař, člověk přezlý, hřiešník sodomský, panenský odjímač, čarodějník, cizoložník, opilec, hráč, modlám obětoval, a vieru křesťanskú kazil, obrazy svatých i svatosti. Umřel jest léta Božieho sedmstého [349] šedesátého pátého. Dvadceti a pět leth kraloval.

Lev čtvrtý, sedmdesátý první ciesař, na počátku křesťan dobrý, křesťany velmi vyvyšuje ve cti, v chvále, v bohatstvie, potom když lakomstvie oslepilo srdce jeho a vzal v chrámě korunu zlattú s karbunkulem, tehdy povstali proti němu Constantinopolitánští a svrhli ho z ciesařstvie pro mnohé útisky a nespravedlivosti.

Constantinus šestý, sedmdesátý druhý ciesař, svrchu psaného Lva syn, ten učinil tři zlé věci. Najprv, máteř zsadil z ciesařství, která mu zjednala oči vylúpení. Potom, že sedmnádct dní slunce svú barvu ztratilo, mnozí řekli, že jest to pro ohavenie Constantina. A když jest měl syna, tehdy opět Hyrena, mátě Constantinova, vylúpila synu oči, potom Nuciferus vzal Hyrenu a zazdil ji v klášteře panenským, a když se tak pletlo ciesařstvie Constantinopolské, tehdy byl veliký nepokoj v Římě a v Německých stranách rozdělili ciesařstvie. A všecky tyto země zvolily jsú ciesaře Karla prvnieho, krále ffranského, za ciesaře těchto zemí, aby tyto sobě měly svého ciesaře, a oni sobě jiného.

Karel první, sedmdesátý třetí ciesař, král franský, ten když byl volen od papeže Lva a od králuov a od země vlaské, anglitské, aragonské, uherské, a od těch královstvie, které v těchto třetích knihách v páté kapitole jsú menovány, tehdy anjel boží dal mu meč, kterým pokojně podbil jest všecka svrchu psaná královstvie a poddal je pod vieru pána Krysta [350] a papežově poslušenstvie. Najprvé, pětmezcietma královstvie rozdělil jest. Druhé, osm seth biskupuov a kniežetstvie na miesta, totiž kto má Moravu anebo Brno s hradem, to markrabie, kto Těšín, to knieže etc. Též i duchovní stav, kto má Řím, to papež, kto biskupem anglickým, to patriarcha, a tak dále. I ustavil jest, aby žádný nebyl ciesařem než ně-

meckého pokolenie, koho volenci volé, a žádný papežem, leč rodu vlaského, a to tak trvá. Udělal ciesař Karel v Cáchách kostel krásný, a tu má každý ciesař bráti korunu železnú, v Medioláně stříebrnú a v Římě zlattú.

Ludvík, sedmdesátý čtvrtý ciesař, syn svrchupsaného Karla, nechtěl ciesařství přijíti, leč by byl volen právem volencuov a, maje tři syny, rozdělil jim truoje královstvie. Lotariovi dal Hyspanii, Pipovi Aquitanii, Ludvíkovi Bavorskú zemi, potom synové otcem chudým pohrdali. Za jeho časuov vietr veliký strhl se jest a země třesenie přinesl jest a železo padlo z povětří šestnádct noh zdéli a dvě z šíři. Pochován v Mohuči.

Lotarius první, sedmdesátý a pátý ciesař, za jeho časuov pohané silně obořili se k Kolinu, chtějíc tři krále vzieti. I stalo se náramně veliké pobitie, které hnal až do moře a mnoho tisíc ztonulo pohanuov. Maje toho hryzenie v svým srdci, mnichem učiněn jest a synu svému svolí korferštuov ciesařstvie postúpil.

Ludvík druhý, sedmdesátý a šestý ciesař, měl syna, kterého ďábel obsedl jest, proto že chtěl otce zabíti. Za něho dešť krvavý [351] spadl jest, mor veliký za něho připadl jest, a v tom umřel jest. Připadli jsú pohané a mnoho zhubili mezi křesťany lidí i měst i vsí vypálili. Ale kostelóv nechali i lidi i zboží, řkúc, že v jeskyni boží nesluší žádnému překážeti.

Karel druhý, sedmdesátý sedmý ciesař, lahodností došed ciesařstvie, potom počel se protiviti papežovi, ale skuoro přestal od toho, maje radu dobrú, a počel stavěti kláštery a kostely a je hojně nadávati. Potom žid jeden lecieho otrávil jej s jeho bratruov ponuknutí a záplaty.

Karel třetí, sedmdesátý osmý ciesař, když za něho pohané vtrhli do vlaské země, tehdy jel proti nim, bráně viery křesťanské, a když se měl bíti, podá pohanu, že mu chce svú dceru dáti, aby se křtil. A pohan svolí a křtí se, a vezma dceru ciesařovu, pojede domuov, i byl pokoj veliký ve všech zemích. Když měl zlé domněnie do své ženy, že by s jedniem biskupem přebývala, kázal ji upáliti, a když oheň nechtěl se jí jíti, nechtěla zase k muži, než tu klášter ustavivši, jeptiškú byla a tu umřela a pohřebena.

Arnolffus, sedmdesátý devátý ciesař, když kardinálové volili dva papeže, vida, že mnohá kacieřstva se zapalují a pokoj se velmi ruší, jel do Říma a tam s raddú kardináluov a Říman, jmá oba papeže urcci, aby přijali vyrčenie, který jednoho zvoliv, druhého prvnieho preláta pod pažem učinil, potom když v nemoc upadne, vši jeho snědly, a lékaři mu nemohli pomoci.

Ludvík třetí, osmdesátý ciesař, [353] syn Arnolfuov. Za jeho času ciesařstvie se počelo dvojiti u Vlaších. Chtěli jednoho mieti a Němci druhého i nemohlo se to sjíti, potom korfferští odvrhli Ludvíka pro nestatečnost jeho a zvolili Conrada.

Conrád, saské knieže, osmdesátý první ciesař. když byl člověk starý a sešlý, prosil volencuov, aby volili Jindřicha Saského, který jest byl v té chvíle jeho nepřietelem. A to stalo se. I umřel jest Conrád v náboženstvie a v pokoji.

Jindřich, saské knieže, osmdesátý druhý ciesař, volený svorně a řádně od korferštuov i korunovánie trojieho došed, prosil papeže i korferštuov, aby syn jeho, Otta, královal. A to se stalo. Kterého poslal proti Berengarovi, kacieři, do Vlach, aby s nim bojoval, kterého porazil jest a z Vlach vypudil.

Otta první, syn Jindřicha, osmdesátý třetí ciesař. když jest jal Berengaria a Lampardy navrátil k ciesařstvie, a tak velmi ustanovil, aby ciesařstvie bylo při Němcích, aby viec hýbáno nebylo. Potom umřel léta božieho devětstého a sedmdesátého třetieho.

Otta druhý, syn Otty prvnieho, osmdesátý čtvrtý ciesař, když měl druhú korunu a třetí vzieti na ciesařstvie, vzal ženu s sebú na korunování. Mezi tiem pohanstvo velmi mnohé přijede do Calabri, i jede v boj proti nim, i ztratí boj pro nesmělost vlaskú. A tak teskností umřel v Římě.

Otta třetí, syn Otty druhého, osmdesátý pátý ciesař. měl ženu náramně smilnú, kdy ta žádala jednoho hrabí, řekl jest: Nebyl bych [352] věrný služebník pána mého, bych to učinil. Tehdy ciesařova žalovala na hrabí, že byl s ní o to mluvil, i kázal ciesař hrabí stíti bez súdu. Potom, když vdova hrabinka přijela, a když se uptal pravdy i na své ženě. kázal ji živú zahrabati, a vdově dal hrabí jiného a čtyři hrady přidal.

Jindřich druhý, knieže Bavorské, osmdesátý šestý, volen jest a byl ciesařem. Tento ustavil jest biskupstvie Pamberské. a hojně nadal jest. Českú zemi do konce k vieře křesťanské přivedl jest léta božieho tisícieho čtyrmezcietmého. A za něho všecky tyto země přivedeny jsú plně ke křtu, krom židuov.

Conrád druhý, knieže frankrejské, osmdesátý sedmý ciesař, udělal Spiru město, a biskupstvie založil, pokoj dobrý po všech zemí učinil jest a s papežem dobře nakládal jest, patnádct leth kraloval a, nedokonav kostela Spírského, umřel jest.

Jindřich třetí, syn dcery Conratovy, osmdesátý osmý ciesař, dokonal kostel Spirenský i biskupstvie jeho, a pokoj veliký za něho byl jest. Za něho v Římě nalezen jest obraz obrový, převeliký a v hlavách jeho lucerna, majíc v sobě světlo neuhasitedlné, které uvrhli jsú do moře, a titul byl psaný: Tuto ležie Pallas, syn Evandruov. Ten obraz dnes leží v Římě, převeliký, alabastrový u žaláře svatého Petra.

Jindřich čtvrtý, syn svrchu psaného Jindřicha, ciesař osmdesátý devátý. Za jeho času Jeruzalem byl zase přiveden k ciesařstvie Německému za času Urbana papeže, potom veliký svár povstal mezi ciesařem a papežem za dvě létě, tak že [354] lidé křtili se bez oleje svatého. nemohúc mieti křižma svatého od biskupuov pro rozkázánie papežova,

a mše a zvoněnie, pohřeby byly zapověděny. Potom ciesař jal papeže a umrtvil ho. Potom syn jal ciesaře a umrtvil ho u vězenie.

Jindřich pátý, syn svrchupsaného Jindřicha, když otce umořil jest, stál o to, aby papež byl volen a řád a pokoj uveden a rozkázal papežovi, biskupóm a kněžím, aby vedli spasenie lidské, jakž mají písmy svatými rozkázáno a svatosti a kázánie spravedlivé. Navrátil papežovi města i kostely, které byl jemu otec jeho odjal.

Lotarius čtvrtý, devadesátý první ciesař, saský vejvoda. Tento, když král Sicilský jest kacieřem učiněn, přemohl jeho a jiného krále ustavil jest. Potom měl pobití s králem českým u Berúna, a tu svatý Václav viděn jest na koni před vojskem českým, porážeje Němce. Za jeho času náramná suchota byla po vší zemi.

Conrat třetie, knieže Turynské, volen za ciesaře devadesátý druhý. Tento dobyl Jeruzalem s pomocí Říman a Benátčan, léta Božieho tisícieho stého a čtyřidcátého, který potom zradili Templáři mniši bez vědomí patriarchy mnichuov zderazských, kteří nosí dva kříže červená, na jednom prutu svrchní, menší znamená kříž pána Krysta, dolejší, širší znamená kříž dvú lotrú, ale jich patriarcha nese jej v lodičku na znamenie, že jedva utekl do Říma na lodi a o té zradě nic nevěděl, co jeho menší učinili. [355]

Fridrich první, svrchupsaného Conrada syn, devadesátý a třetí ciesař, chtěl zase Jeruzalema dobýti, i sebral lid veliký z Francií z Čech, z Uher, i ze všech německých zemí, i trhl zemi tam a mnoho měst pohanských dobyl. Potom kúpaje se v malém potúčku, utonul jest. To slyše Žoldan, povstal jest a mnoho křesťanuov zhubil jest. Někteří praví, že od tohoto ciesaře počalo se české královstvie, neb Vratislav, syn Břetislavuov, knieže české, byl s ciesařem. Tehdy té chvíle, když Mediolánští zprotivili se a Papia a k tomu jiné krajiny vlaské papežovi, sebrav lid, jel jest a dobyl jest Mediolánu skrze Čechy. A tu jest právě zpevnil, aby v Čechách král byl, a lva jim bez ocasu dal, a když se navrátil pro ocas, dal jim lva se dvěma ocasy léta božieho tisícieho stého devadesátého. A tu jest ciesař vzal tři krále a do Kolina vnesl etc.

Jindřich šestý, svrchupsaného Frydrycha syn, devadesátý a čtvrtý ciesař, pokusil se o dobývánie Jeruzalema, a když přemohl ciperskú zemi a král jal Torrenta, roznemohl se jest u Akaron, umřel jest, na kteréhožto miesto bratr jeho vstúpil jest a také od povětří a od vody umřel jest, a mnoho lidu zteklo, a tak vodami ztráveni jsúc, zemřeli jsú.

Filip druhý, svrchupsaného Jindřicha bratr, devadesátý a pátý ciesař, když volenci byli rozděleni, jedni volili Ottu a druzí Filipa. Filip poslal k najprvnějšiemu králi českému k Vratislavovi, aby přijel k němu na pomoc a přijal manstvie a korunovánie od arcibiskupa Mohuckého, který té chvíle měl biskupstvie české v moci a pod sebú [356]. A to se stalo. I jel jest Filip do Cách s králem českým, a přemohli jsú Ottu a Cáchy, Kolín a Pambergk. A tak ztvrzeno jest královstvie české. A přijev

král Vratislav do Prahy, založil kostel Vyšehradský s volí papeže a hojně nadal. Leta božieho stého devadesátého druhého zabit jest ciesař v Pamberce tajně, a potom usazeno, aby král český byl volencem, když se volenci nemohú spolu srovnati o osobu.

Otta čtvrtý, knieže saské, devadesátý šestý ciesař, prvé od ciesařstvie odvržený, měl zlú mysl proti králi českému, který potom počne válku o královstvie Sicilské. A papež jeho ssadí, ale po mnohých kledbách, a miesto něho volé Fridricha, a tak obdrží. Potom Otta povstane proti Fridrichovi i ztratí boj, potom tesknostěmi umřel, ode všech kniežat i od svých pánuov saské země, jsa opuštěn.

Fridrich třetí, devadesátý sedmý ciesař, tento zjednal, že syn jeho byl volen za ciesaře skuoro po jeho volenie, potom syn tak mocně povstal proti otci, že by neměl byl pomocníka krále českého, byl by ho vyhnal z jeho přirozeného panstvie, nad kterým když měl vítězství, umořil ho u vězenie. Potom povstal proti papežovi tak silně, že papež s kardinály musil ustúpiti do Janny, na kterého kdy kletbu vydal a volencuov ponukl, aby jiného volili, po volenie jiného Benádčené ho z Vlach vyhnali a papeže do Říma zase povolali.

Jindřich sedmý, knieže turinské, devadesátý osmý ciesař, po svým vyvolenie [357] přijel k Frankfurdu s velikým lidem, proti kterému jel Cunrat, syn svrchupsaného Fridricha, chtěje ho mocí odehnati Jindřicha od ciesařstvie. A stal se boj veliký, léta Božieho tisícieho, dvústého čtyřidcátého sedmého, a přemohl jest Jindřich, ale potom skuoro umřel jest. Mezi tiem Cunrat chtěl vždy na ciesařstvie, kterému když papež překážel, vedl boj až do smrti.

Rudolff, devadesátý devátý ciesař, upokojil všecky země po veliké búři, která se dála osmmezcietma leth od Fridricha a od Kunrata syna jeho, potom o zemi Rakúskú, král český zašel jest s ciesařem, kterýžto král český slul Přemysl a potom Ottakarus a byl pátý král, a psal se král český a vévoda Rakúský. I stal se boj veliký. A tu jest zabit král český, a mnoho Čechuov v Rakúsech léta Božieho tisícieho dvústého sedmdesátého osmého. A tak ciesař Rudolff podbil sobě královstvie české i kniežetstvie Rakúské, ale že Ottagarus měl syna a ciesař dceru, dal dceru králi Václavovi Českému, který potom byl král šestý český a založil klášter ve Zbraslavi.

Adolff, stý ciesař. Když král Anglický poslal mu veliké penieze, aby mu lidu poslal na pomoc proti králi Franskému, vzev penieze i kúpil hrabstvie, a když žádný jeho poddací nechtěl bez žold jeti, proto že takovú křivdu učinil králi a zmeškal ho, vzali proti něm kniežata kyselost a zsazen jest proto. Potom počel ukrutnost a zabit je v boji.

Albrecht, knieže Rakúské, stý a druhý ciesař. Ten když nebyl volen ode všech volencuov, nechtěl ciesařstvie vzieti, až jedn stajně [358] ho všichni volili. Potom jel na korunovánie s velikým množstv

Rakúsic, Uhruov a jiných rozličných lidí, vyloživ klenoty, chtěje zase sehnati, lakomě klada šacunky, potom bratr jeho požádal své strany dědicstvie, a on nic než věnce jemu podáno, nechtěl dáti, kterého potom bratr zabil, léta Božieho tisícieho třistého osmého.

Jindřich osmý, hrabě Lucumberburské, stý a třetie ciesař. Tento když přijel do Řezna, a ta krajina také tam se sjela, totiž Spiršti, Pamberští, a řečník mluvě, řekl, že páni prosí za toto a za toto. Ciesař jim nic neodpověděl, až řekli: Poddací tvojí prosí za toto a za toto. I řekl: Poddacím mým chci rád učiniti, co žádají spravedlivého, ale pánóm nic nenie potřebie činiti, neb jsú páni. Za něho umřel král Václav český, kterýž byl král český, polský i uherský a zabit jest v Olomúci na záchodě dolejší děrú a umřel bez syna. Ale dceru měl Alžbětu, té dal ciesař syna svého Jana, který potom slul král Jan slepý, který udělal v Praze klášter Kartúský, rek divný, zabit v Angli, léta božieho tisícieho třistého čtyřidcátého. Potom ciesař Jindřich, den Matky Božie na nebe vzetí, otráven v těle božím skrze mnicha černého predicatora. Když ho lékaři chtěli léčiti, nedal, řka: Nedaj pán Buoh, bych život nebeský chtěl od sebe odehnati. A tak umřel v náboženstvie. A od té chvíle ti mniši po všem světě přijímají tělo božie z levé ruky pod kletbú a pod hřiechem smrtedlným.

Ludvík, knieže Bavorské, stý a čtvrtý ciesař, byl volen toliko ode tří [359] volencuov, totiž od arcibiskupa Mohuč[s]kého, Tyrského a krále Českého, a od jiných knieže Fridrych Rakúské. Ti dva náramně o to boje vedli, až Ludvík jal Fridricha, kterého když k vuoli bratra jeho čarodějník poslal čerty, aby ho vynesli z vězenie, nechtěl jest, ale zaháněl je modlitbami, a křížem svatým, kterému dáti dal vajce sniesti i propustí ho, a on potom vajci skrze vši umořen jest.

Karel čtvrtý, syn krále Jana slepého českého, když z učenie přijel Pařízského do Prahy, volen jest ciesařem ode všech jednostajně, ale těžce mu šlo ciesařstvie od papeže, proto že jsúc spolu v Paříži s Innocenciem, který potom byl papež šestý, vedl zpúru, málo ho sobě váže. Ale potom radú múdrú napraven měl všecku pokoru proti stolici Svaté, i šlo mu všecko šťastně, a pokoj byl veliký za jeho časuov po všem křesťanství. Tento deset věcí dobrých učinil: Najprvé, českú zemi vší ctí a bohatstvím velikým zvelebil, že, kdež Čech šel, všady ho za svatého měli, a svátek sobě lidé učinili, řkúc: Podte, vizte člověka svatého z svaté země. Druhé, tyto kostely v Praze zdělal: u svatého Václava kuor udělal, a věží u všech svatých na Hradě, a tu dvanádcte doctoruov za své kaplany založil a k tomu děkana a probošta, a je hojně nadal, kostel na Karlově u svatého Ambrože, Slovanský, u svaté Katheřiny, na Botiči, u Matky Božie Sněžné a nové Město ustavil, a právy je ohradil krásnými. Třetie, učenie založil slavné v Praze v každým uměnie mistry [360] a doctory a jim krásné domy dal, platy i práva a svobody. Čtvrté, arcibiskupstvie učinil z biskupstvie v Praze, a zpuosobil, aby pod pražského arcibiskupa slušeli tito biskupové: Pamberský, Litomyslský, Olomúcký, Řezenský,

a aby v svých potřebách k králi Českému hleděli k opravě, jako k svému poddaciemu, a osoby v nově volené králi českému okazovali, kterému, bude-li se líbiti osoba volená a arcibiskupovi také, tehdy král, arcibiskup i kapitola mají o něho psáti do Říma o potvrzenie. Páté, poddal tato kniežata ku patření králi Českému, a aby byli v raddě jeho, když jsú v Praze, anebo když by byli obesláni, totiž markrabstvie Bramburské, Luzacké, Slezské, Saské, Holandrské se všemi kniežaty Slezskými, Bavorské, Moravské, Brabantské i jiná kniežata. Šesté, svátosti říšské do Prahy dobyl, které jest na Karlštajně miesto učinil a tam dvanádct kanovníkuov nadal a děkana, aby ostřiehali svátosti a klenotuov královstvie Českého, od kterých první klíč má král Český, potom několik pánuov, potom také děkan Karlštajnský etc. Sedmé, přenesl jest tělo svatého Václava z starého Boleslavě do Prahy a hroby svatého Víta, Zigmunda, Lidmilly okráslil jest. Osmé, nové město zdí obehnal jest. Deváté, lidnost velmi miloval z každého národu, aby v Praze lid byl, to myslil, i pohané na húře u svatého Vavřince aby byli a damašky dělali a hedvábí, i židy a mnichy každého zákona. Desáté, když měl několik synuov, učil je, aby na paměti měli šest věcí: Najprvé, aby se pána Boha báli a jemu věrně slúžili, každý den mše svaté [361] slyšeli. Druhé, kleteb papežských aby se velmi báli, a aby se nikterakž nedali od poslušenstvie a dobrovolnosti Římského biskupa odvoditi. Třetí, aby kněži ctili, jich hájili a křivdy žádné jim činiti nedali. Páté, šacunków chudiny aby se častých varovali. Šesté, nepřátely aby raději dary a dobrovolností aby uválel nežli boji. Královal třidceti leth, umřel léta Božieho tisícieho třistého osmdesátého o-mého, ten den před svatým Vítem, v druhú hodinu na noc.

V á c l a v t ř e t í, s t ý a š e s t ý ciesař, volený, nekorunovaný než železnú korunú v Cáchách, a s ním jeho paní, paní Johanna, dcera kniežete Holandrského, léta božieho tisícieho třistého sedmdesátého šestého, vedle kterého té chvíle byl otec jeho ciesař Karel, Ludvík Míšeňský, Mohucský, Trírský, Kolínský biskup a ten ho korunoval jmenem Fridrich, Mohutský vévoda, Rajnský, Saský, Bramburský, knieže Holandrské, Bavorský, Subaudský, přátele Johanny a kněz Jan, arcibiskup Pražský. Za něho drahně zlých věcí učiněno, skrze krále Václava. Najprvé, když byl ve dvú letú, totiž léta božieho tisícieho třístého padesátého devátého, tehdy korunován jest na hradě, a v té chvíle plakal náramně a zesral oltář svatého Mauricií na hradě, na kterým stál, když ho korunovali, a plakal, až jeden pekař dal mu koláček, teprv se utajil. A tomu pekaři dána moc, aby sám jediné pekl koláčky do smrti. Také že se byl narodil v Nornberce, tu zescal křtitedlníci, když ho křtili [362]. Druhé, že byl žráč a opilec. Třetie panny, paní bral bezděky, a když mu bylo učiněno, aby nemohl roditi, kázal před sebú milostníkóm hřešiti, vzda-li by se jemu zechtělo. Třetie, miloval řezáky, šípy, psy, tauly, a vydal se na netbalivost. Čtvrté, když měl zlé domněnie do své paní, a ona se zpoviedala mistru Johankovi, děkanu všech Svatých, i přišel k němu král, aby mu pověděl, s kým pře-

bývá, a kdy děkan nechtěl jemu nic praviti, kázal ho utopiti. Potom přeschla řeka, a když lidé pro mlýny chleba neměli, počeli proti králi reptati, a to byl počátek zlého. Páté, když počel mistr Jan Hus z knih Vykleffových kázati na kněži před lidem obecním, a aby měli chudobu apoštolskú, tu počel učiti a neřády kněžské lidu oznamovati, ješto toho neměl činiti, neb i kněží i mistři měli své starší a práva, aby se trestali, to se líbilo králi i lidu pražskému mnohému, a když kanovníci králi veliké dary dávali, prosiec, aby nedal Mistru Husovi kázati, a ti, kto Husa milovali také, řekl král: O, dobrá to hus, nese mi zlattá vajce. A když tak zanetbal jest a učení zkazil jest, tak že mistruov a studentuov každého jazyka v témdni na šestmezcietma tisíc, kteříž na hotový groš trávili vystěhovalo se, a potom, když byl Hus upálen v Konstancií i mistr Jeroným, a král byl na Novým Hradě, tehdy začeli najprv u svatého Štěpána dávati pod obojí zpuosobú, a potom kněz Jan, mnich poběhlý, řekl lidu: Děkujte pánu Bohu [363] z daruov božích, že ste pravdu boží poznali a krev boží přijímali, již nelitujte své krve vylévati pro krev pána Krysta a kažte Antikrista, a již poďme k rathúzu a prosme pánuov, ať nám propustí svobodu pravdy božie, pro kterú jest upálen svaté paměti mistr Jan Hus a mistr Jeronym. I šli jsú k rathúzu Novoměstskému muži, ženy, děti a křičeli hlasem velikým, a páni byli zavřeli rathúz, a někto z huory udeří na monstrancí kamenem a chudina, obořéci se, šturmují k rathúzu, a dobudúc s meči konšeluov jedenádcte a dvanádctý byl poslán k králi a ztepú všecky. Potom, když králi tu novinu povědí, za řeva upadne v šlak, a prvé než mistr Albík, jeho lékař přijde, umře tesknosti.

Zigmund, svrchupsaného Karla syn, druhý král uherský, ciesař stý a sedmý, když zvěděl ty noviny o obratu, a Pražané se jemu pěkně poddávali, aby přijel do Prahy jako hospodář. A když přijel do Vratislavě, tu sťal čtrmezcietma starších měšťan. Potom Pražané poslali pána Kraupu,*) měštěnína staroměstského, toho upálil, řka, že jest kacieř. Potom přijel do Hory, i přijeli k němu páni Pražané, a on otvrátil od nich oči, nechtěl jich slyšeti. A potom po dlúhé chvíli, vyslyšav je, rozkázal, aby řetězy z ulic vyňali. To páni Pražané učinili. Potom opět pošli k němu posly do Hory, a on jim rozkáže, aby bran a oděnie staroměští položili na hradě a novoměští na Vyšehradě, a zeď aby [364] položili od Poříčské brány, až do Horské. A když poslové přijedú do Prahy s tiem poselstvím v noci, tehdy svolají se spolu konšelé, řkúc: Aby se nám nestalo jako Vratislavským. Svolajme mistry, ať nám radí, jestli pravda přijímati boží krev čili nic. I svolají mistry mistra kardinála, v té chvíli rectora a jiné mistry, řkúce: Prosíme, ustanovte nás pod vašimi dušemi, muožeme-li právě hájiti a za pravdu mieti přijímánie těla božieho a krve božie. A oni požádavše potazu dějí skrze mistra Jakúbka, že jest pravda božie a že mohú na ni bezpečně umřieti. I dějí páni: Milí mistři, veďte to před se svobodně, nebojíce se žádného. My vás chcem zhajovati a vy nás. A hned

*) Správně by bylo: Krásu.

zase řetězy zdělají a na krále nic netbají. Potom král pojede do Uher po lid, a mezi tiem Pražané oblehnú Vyšehrad, a tu král poražen bude. Maje hrad i Vyšehrad na vše Svaté ráno, kterého Žižka stíhal až do Hory. A tu král z rady Pipovy zapálí Horu, řka, aby kacieři z jeho tobolky neměli klenotuov. I uteče do Brodu Něměckého. Žižka, přijev do Hory, dopálí Horu a stíhá krále až do Něměckého Brodu, tak že král jedva uteče. Potom Žižka vojska nerozpustí, bude páliti zemi, kláštery bořiti, mnichy hubiti, palcátem je zabíjeti, a slúže Pražanóm, dobyl Berúnu. Tu mnoho spálil lidí a zbil potom Chomútova etc. Povstal potom Rokycan, baccalář, a počel kázati a počne Prahú silně vlásti. I vykřikne lid proti slepci Žižkovi. I budú ot něho Pražané poraženi [365] u Malešova. Potom dvě vojště budú mocné, totiž Sirotci, v kterém vládl malý Prokúpek, a tito hajthmané v něm byli: Žižka, Bzdinka, Pardus, Roháč, Carda, Velek, Čapek, a ten je zradil, že byli poraženi a v taborským vojště, vuodce Holý Prokop a mnoho hajtmanuov, ti jsú slúžili bez ornátuov s bradami, a nekřtili než vodú z potoku, řkúc: Já tě křtím, Davide neb Zuzano, ve jméno Ježíše. A tak divné věci dály jsú se, jako kdy od počátku světa, které mierně, bohdá, spíši Vašie královské Milosti v kronice České, bude-li Vaše Jasnost toho žádati. A tam poviem, kterak Zigmund ciesař do Čech přijat a skrze kompactata.

Albrecht, knieže Rakúský, ciesař stý a osmý, a král Uherský a od polu Český, neb Pražané ho volili, ale města Polského krále, ten po smrti krále Zigmunda, kterého měl dceru a který umřel v Znojmě vzal korunu českú v svú moc a jal ciesařovú v Znojmě, a probral ji větší stranu klenotuov. Potom byl volen králem Římským. Potom Uherským, najposléz Českým. Potom přijel do Prahy a tu korunován u svatého Václava a koruny nechal na Karlštejně, ustaviv pana Menharta purkrabí. Potom jel dobývat Táboru a, naloživ mnoho, odjel od něho. Potom jel do Uher a tam, obtieživ Alžběthu, svú ženu, dceru ciesaře Zigmunda, mezi Jezery umřel jest, nevzav korunovánie ciesařského. [366].

Fridrich třetí, knieže Stýrské, po smrti krále Albrechta přijel k Vídni jako dědic, a Vídeňští před ním byli brány zavřeli, který klekl proti slunci, slíbil toho bez pomsty nenechati. Mezi tiem Vídenští radili se, chtějíc sami panovati, ale páni nechtěli, než aby knieže měli. Mezi tiem Fridrich bude volen králem Římským, a teprv Vídeňští jeho přijmú pod těmito úmluvami: Bude-li královna Alžběta mieti syna, aby do leth dietěcích kraloval a s bratrem Albrechtem, aby se umluvil, s kterým vždy válku měl až do smrti kniežete Albrechta. Potom králová porodí v Uhřích syna, který hned po křtu bude korunován na Uherské královstvie etc. Potom přijede králová do Viedně, ukratší korunu Uhróm, a přijede i s dietětem, které král Fridrich vezme korunu i dietě, aby choval obé až do leth dietete. Mezi tiem Čechové budú bez krále, než Pešík vládl Prahú. Ale Uhři vzali sobě krále Vladislava polského, který hluboce k Jeruzalemu se dobyl, a když zrušil přísahu, kterú učinil na božím těle, Abaldach

Turecký na svým bohu. Tehdy řekl pohan: Poněvadž křesťané lží svému Bohu, i jich Buoh buď nám na pomoc. A tak obrátiv se, poráží křesťany, a krále zabiv, čtvrtí a na každé bráně čtvrt zavěsí. Julian, kardinal, který radil králi, aby nedržel přísahy, utopí se. Mezi tiem Poláček jeden, Rychlík jménem, mitězil lidmi, řka, že by on byl král Polský, který po patnádcti létech okázal sě [367] v Poznaně, řka, že jest králem. Tu jej měšťané z předměstie poctivě vzali. A když pan Lukáš vévoda přijel, poznav, že nenie král, než lhář, chtěl ho stieti, tu páni staří té krajiny nedopustili, než což všecko královstvie učiní, potom byl s niem o to, všeho královstvie, a když královna stará odepře, že její syn nenie, i páni, udělajíc mu korunu papírovú na pranéř vsadíc, každý den dvakrát jej mrskali, a potom chovali u vězenie poctivě až do smrti, aby žádný o nich neutrhal, že by svého krále umořili. Potom pan Jiří z Poděbrad dobude Prahy, a bude vládnúti Prahú až do leth krále Ladislava. A potom požádají ho Čechové od ciesaře, kterého když jim ho vydá, korunují na Hradě. Potom po roce pojede do Vratislavě a odtud do Rakús, a odtud do Uher. A mezi tiem okáže se kometa s velikým ocasem, prorokujíc smrt mnohých pánuov i krále. I sešli jsú najprv tito páni: Pan Cilský zabit, starší Gubernat sťat, pan Roznberský starý i pan Jindřich, pan Telecký, a tak jiní páni. Potom také umře král Ladislav v Praze té chvíli, když páni čeští, rakúští i uherští jeli jemu po kněžnu, dceru krále franského, a prvé než poslové vyjedú z Paříže, umřel král Ladislav, kterému requiem s velikú slavností po vší zemi ffranské král i kněžna, jemu oddaná, činili jsú. Potom na královstvie uherské, zpuosobem páně Jiříkovým bude volen syn Hunad Janušuov, kterému dal pan Jiří dceru svú [368]. Potom sjedú se páni Čeští, aby volili krále, i volé pana Jiříka, té chvíle správce Českého, za krále, řádným a jednostajným volením. A potom řádným korunováním bude kralovati v Čechách pokojně. Až potom zbúří se páni, totiž pan Zdeněk, pan Roznberský, pan Švamberk, pan Plavenský, pan Dobrohost a papež a král Uherský, pan Burian, páni Štěpánovcové i jiní proti králi Jiřiemu pro některaká práva, a zdá se mi, že najviece pro vieru. I budú války náramně tuhé, které potom, buohdá, snad v České kronice psáti budu, a ty války ještě stojí, totiž léta božieho tisícieho čtyřstého sedmdesátého, o svatým Martině. Ale o skutcích svrchupsaného Fridricha a o minci zlé a o jeho vězění, kterak jsú ho jali vídeňští, a král Český, král Jiří, jeho z vězenie vysvobodil, a o bojích kniežat bavorských tuhých, totiž knieže Lidvíka a Bramburského, to jinde má miesto, i proto tuto opustím. A s tiem buď konec všie kronice až do mých časuov, totiž mistra Pavla z Prahy, mistra Žídka řečeného, doctora a mistra Vídenského, Krakovského, Padevského, Bononského i někdy Pražského, právě a nad jiné kronikáře složené.

DEO GRACIAS

OBSAH SPRAVOVNY:*)

PŘEDMLUVA.

KNIHA PRVNÍ: **Naučení, co se tkne obecného dobrého od jiných věcí:**

KNIHA DRUHÁ: **O správě krále Jiřího k jeho osobě:**

*) Sestavil vydavatel.

UKAZATEL.

